

Uchwała Nr.....VII/52/01

Rady Gminy Policzna
28 grudnia 2001 roku

w sprawie uchwalenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna”

Działając na podstawie art.6 ust.2 i ust.6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity z 1999 roku Dz.U. Nr 15 poz. 139, z póź. zm.) oraz art.18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 1996 roku Nr 13 poz.74, z póź. zm.), a także Uchwały Nr II/12/01 Rady Gminy z dnia 30 marca 2001 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna,
celem określenia polityki przestrzennej gminy uchwała się co następuje:

& 1

1. Uchwała się **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna** zwane dalej „studium”.
2. Zakres opracowania i ustaleń „studium” obejmuje obszar gminy w granicach administracyjnych. Integralne części „studium” stanowią część tekstowa i część graficzna:
 - a/ Zakres części tekstowej i graficznej „studium” obejmuje:
 - Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju;
 - Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju, w tym w zakresie:
 - sfery społecznej
 - sfery gospodarczej
 - infrastruktury technicznej
 - sfery ekologicznej
 - sfery kulturowej
 - Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy określające:
 - Podstawowe cele zagospodarowania przestrzennego gminy;
 - Podstawowe kierunki ochrony środowiska kulturowego, w tym dobra kultury objęte i planowane do objęcia ochroną;
 - Podstawowe kierunki ochrony środowiska przyrodniczego, w tym obszary objęte i planowane do objęcia ochroną z tytułu przepisów szczególnych;
 - Kierunki rozwoju podstawowych elementów struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy w tym:
 - kierunki rozwoju sieci osadniczej z wielofunkcyjnymi obszarami zabudowanymi i wskazanymi do zabudowy;
 - kierunki rozwoju i zadania dla realizacji celów publicznych w zakresie komunikacji;
 - kierunki rozwoju i zadania dla realizacji celów publicznych w zakresie podstawowych systemów infrastruktury technicznej;

- kierunki zagospodarowania terenów otwartych, w tym obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej o wysokiej jakości do zachowania i ochrony oraz obszary zdelimitowanego systemu przyrodniczego w obszarze gminy;
- Politykę kształtowania przestrzennego zagospodarowania gminy, w tym:
 - Podstawowe standardy oraz zasady gospodarowania w obszarach zabudowanych i wskazanych do zabudowy;
 - Politykę gospodarowania w obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
 - Politykę gospodarowania w terenach systemu przyrodniczego;
 - Obszary wskazane do objęcia sporządzeniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

b/ Część tekstową „studium” stanowią:

- Uwarunkowania rozwoju (tekst - część I);
- Kierunki zagospodarowania przestrzennego (tekst- część II);

c/ Część graficzną „studium” stanowią rysunki obejmujące:

- Uwarunkowania rozwoju - obszar gminy w granicach administracyjnych - skala 1:10 000;
- Kierunki zagospodarowania przestrzennego - obszar gminy w granicach administracyjnych - skala 1: 10 000;

3. Część tekstowa i część graficzna „studium” stanowią załączniki do niniejszej uchwały.

4. Przyjmuje się do realizacji przez organy gminy określone w „studium” kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz zadania dla realizacji celów publicznych jako główne elementy polityki przestrzennej gminy.

& 2

1. Wójt Gminy Policzna zobowiązany jest do:

- a/ Przechowywania oryginału „studium”;
- b/ Udostępniania „studium” do wglądu oraz udzielania informacji w jego przedmiocie dla zainteresowanych osób i jednostek organizacyjnych.

& 3

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Gminy Policzna.

& 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy

Adam Ociosa

.....
.....

185
RADA GMINY
w POLICZNI
woj. mazowieckie

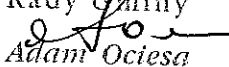
Policzna, dn. 04.01.2002r.

RG-0041/19/01

Wojewoda
Mazowiecki

**Wniosek
o publikację uchwał**

Uprzejmie proszę o publikację w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego uchwał Rady Gminy Policzna Nr VII/48/2001, Nr VII/49/2001 i Nr VII/50/01 podjętych na sesji Rady w dniu 28 grudnia 2001 r.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy

Adam Ocieska

URZĄD GMINY
28-720 POLICZNA
ul. Bolesława Prusa 11
Tel. /048/ 6770059 Fax 6770051
Regon 010634260 NIP 851-12-51-979

Policzna, dn. 04.01.2002r.

RG-0041/18/01

Mazowiecki Urząd Wojewódzki
w Warszawie
Oddział Zamiejscowy w Radomiu
Wydział Nadzoru Prawnego

Urząd Gminy Policzna w załączeniu przesyła Uchwały Rady Gminy Policzna Nr VII/50/01, Nr VII/51/01 i Nr VII/52/01 podjęte na sesji Rady Gminy Policzna 28 grudnia 2001 roku.

WÓJT
mgr Stanisław Pańk

ZARZĄD GMINY POLICZNA

GMINA POLICZNA
STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

(Część I)

Uwarunkowania rozwoju

wrzesień 2001 ROK

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna”

Integralne części elaboratu „studium” opracowanego w trybie ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.Nr 15/99 poz.139 - tekst jednolity) stanowią:

- **Część graficzna - załącznik Nr 1:**
Uwarunkowania rozwoju: skala 1:10 000;
Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy: skala 1:10 000;
- **Część tekstowa - załącznik Nr 2:**
Uwarunkowania rozwoju;
Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy;

Część graficzna oraz część tekstowa stanowią załączniki Nr 1 i Nr 2 do Uchwały Nr.....Rady Gminy w Policznie z dnia..... 200.... roku w sprawie uchwalenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna”

Elaborat „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna” opracowany został zgodnie z „Umową o dzieło” z dnia 7 maja 2001 roku, w trybie ustawy o zamówieniach publicznych /art.13 pkt 3, Dz.U.Nr76, poz. 344 z dnia 10.06.1994 roku z późniejszymi zmianami/.

Podstawowy zespół autorski

Główny projektant

mgr Kazimiera Denkiewicz

uprawnienia urbanistyczne Nr 27/88 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa

Projektanci

mgr Krystyna Owsieńska

uprawnienia urbanistyczne Nr 25/87 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa

mgr Marta Chalubińska

uprawnienia urbanistyczne Nr 1185/91 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa

proj. Artur Paciorek

uprawnienia urbanistyczne Nr 1257/82 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa

Prawa autorskie zastrzeżone: Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U.Nr 24 poz.83).

Uwarunkowania rozwoju – część tekstowa

Spis treści:

I. WSTĘP

1. Informacje formalno-prawne
2. Przedmiot i cel opracowania
3. Rola i zadania studium

II. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. Uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej województwa
 - 1.1 Obszar województwa mazowieckiego w „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju”
 - 1.2 Podstawowe założenia polityki przestrzennego zagospodarowania województwa mazowieckiego
 - 1.2.1 Cele i priorytety strategiczne
 - 1.2.2 Hipotezy rozwoju województwa w ujęciu scenariuszowym
 - 1.2.3 Podstawowe zasady organizacji struktury przestrzennej
2. Obszary i obiekty objęte oraz planowane do objęcia ochroną prawną z tytułu przepisów szczególnych
3. Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS)

III. DIAGNOZA STANU ZAGOSPODAROWANIA ORAZ WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY POLICZNA

1. Podstawowe informacje o gminie
2. Struktura użytkowania i władania gruntów
3. Założenia rozwoju gminy w obowiązujących ustaleniach planistycznych

4. SFERY SPOŁECZNO-GOSPODARCZE ORAZ ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO

- 4.1. SFERA SPOŁECZNA
 - 4.1.1 Procesy demograficzne
 - 4.1.2 Zjawiska społeczne
 - 4.1.3 Mieszkalnictwo
 - 4.1.4 Sieć osadnicza
 - 4.1.5 Obsługa ludności
 - 4.1.6 Turystyka i wypoczynek
 - 4.1.7 Poziom warunków życia ludności

4.2. SFERA GOSPODARCZA

4.2.1 Gospodarka rolna

4.2.2 Działalność produkcyjna pozarolnicza

4.3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

4.3.1 Komunikacja

4.3.2 Telekomunikacja

4.3.3 Elektroenergetyka

4.3.4 Gospodarka wodna

4.3.5 Gospodarka ściekowa

4.3.6 Gospodarka odpadami

4.3.7 Zaopatrzenie w gaz

4.3.8 Zaopatrzenie w ciepło

4.4. SFERA EKOLOGICZNA

4.4.1 Zasoby środowiska przyrodniczego

4.4.2 Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego

4.4.3 Diagnoza stanu środowiska

4.4.4 Tereny cenne przyrodniczo

4.5. SFERA KULTUROWA

4.5.1 Historia i kultura

4.5.2 Muzeum im. Jana Kochanowskiego w Czarnolesie

4.5.3 Ochrona dóbr kultury

Schematy graficzne

- Kompleksy rolnicze
- Melioracje
- Komunikacja
- Energetyka
- Telekomunikacja
- Uwarunkowania gospodarki wodociągowej
- Uwarunkowania gospodarki ściekowej
- Środowisko przyrodnicze
- Środowisko kulturowe

Część przestrzenna – graficzna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna

Uwarunkowania rozwoju – skala 1:10 000

WSTĘP

1. Informacje formalno-prawne

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna” jest dokumentem planistycznym do opracowania którego zobowiązuje ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym w artykułach 6 i 67 (Dz. U. Nr 15/99, poz. 139 - tekst jednolity).

Znowelizowana z dniem 1 stycznia 2000 roku ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym w zakresie artykułu 67 objęła przedłużenie ważności mocy prawnej miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do końca 2001 roku, a tym samym zobowiązanie Rady Gminy do uchwalenia „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy” analogicznie zostało przedłużone do końca 2001 roku.

Zgodnie z art. 6 ust 2 przedmiotowej ustawy Zarząd Gminy sporządza „studium gminy” uwzględniając ustalenia strategii rozwoju województwa zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

„Strategia rozwoju województwa” określająca uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa oraz „plan zagospodarowania przestrzennego województwa” określający zasady organizacji struktury przestrzennej to ustawowe dokumenty do opracowania i uchwalenia których zobowiązany został Sejmik Województwa (art. 54 b pkt. 1 i 2 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym). Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlega zaopiniowaniu między innymi przez „organy powiatu” i „organy gminy”.

„Studium gminy” jest przedmiotem opiniowania przez Zarząd Województwa, Wojewodę, Zarządy Gmin sąsiednich, właściwe terytorialnie organy wojskowe, bezpieczeństwa państwa i właściwe zarządy dróg.

2. Przedmiot i cel opracowania

Przedmiotem opracowania jest „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna ” w granicach administracyjnych gminy.

Zgodnie z regulacją art. 6 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym „studium gminy” określa „politykę przestrzenną gminy”. Celem opracowania jest rozpoznanie uwarunkowań rozwoju gminy oraz określenie i wykładnia kierunków polityki przestrzennej gminy.

W „studium” uwzględnione zostały uwarunkowania rozwoju gminy wynikające w szczególności z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- stanu funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- prawa własności gruntów;
- jakości życia mieszkańców;
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;

W „studium” określone zostały w szczególności:

- obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych;
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe;
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej o wysokiej przydatności do produkcji rolniczej;
- obszary zabudowane oraz nowe obszary które mogą być zabudowane;
- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym zadania dla realizacji celów publicznych;
- obszary wskazane do sporządzenia planów miejscowych;

Dla pełnego uwzględnienia delegacji ustawowych przyjęto, że opracowywane „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Policzna” obejmować będzie jako integralne część tekstową i przestrzenną - graficzną stanowiącą całość.

Są to:

- **Uwarunkowania rozwoju:** Uwarunkowania rozwoju gminy objęły rozpoznanie w zakresie: zewnętrznych warunków rozwoju; sfery społecznej; sfery gospodarczej; infrastruktury technicznej; sfery ekologicznej; sfery kulturowej; podstawowych szans i problemów rozwoju gminy. Elabarat. „uwarunkowań rozwoju” stanowi: rysunek w granicach administracyjnych gminy w skali 1: 10 000; część opisowa (tekst - część I);
- **Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy:** W polityce przestrzennego zagospodarowania gminy Policzna określone zostały przede wszystkim: kierunki ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego gminy; kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy w tym, rozwój sieci osadniczej z wielofunkcyjnymi obszarami zabudowanymi i wskazanymi do zabudowy, kierunki rozwoju komunikacji oraz podstawowych systemów infrastruktury komunalnej z zadaniami dla realizacji celów publicznych; kierunki rozwoju terenów otwartych, w tym wskazane

do zachowania i ochrony obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz tereny systemu przyrodniczego. Określone zostały również standardy i zasady gospodarowania w poszczególnych elementach struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz tereny wskazane do objęcia opracowaniami szczegółowymi. Elaborat „kierunków zagospodarowania przestrzennego” stanowi: rysunek w granicach administracyjnych gminy w skali 1: 10 000; część opisowa (tekst-część II):

3. Rola i zadania studium

Studium pełni rolę narzędzia służącego do osiągnięcia celów stawianych wobec zagospodarowania przestrzennego gminy. Ustalenia studium, uchwalone przez Radę Gminy, stanowią zobowiązania własne samorządu Gminy do prowadzenia określonej polityki przestrzennej dotyczącej zasobów i uwarunkowań rozwojowych gminy.

Studium jako jedyne kompleksowe opracowanie planistyczne sporządzone dla obszaru całej gminy stanowi podstawę do koordynacji działań przestrzennych w sytuacji gdy plany miejscowe będą sporządzane dla odrębnych części obszarów gminy. Opracowane studium jest więc najważniejszym punktem odniesienia i źródłem informacji merytorycznych i koordynacyjnych dla planów miejscowych oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydawanych bez planu miejscowego.

Studium gminy przez zawarte w nim informacje może również pełnić znaczącą rolę do prowadzenia polityki promocyjnej i ofertowej na rzecz rozwoju gminy. Studium może i powinno być również wykorzystane jako materiał informacyjny i wnioskowo-opiniujący do planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, w zakresie możliwości rozwojowych gminy, ponadlokalnych potrzeb w zakresie infrastruktury społecznej, technicznej oraz skutków realizowania na terenie gminy zadań rządowych.

II ZEWNETRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. Uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej województwa (art. 6 ust.2 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym)

1.1. Obszar województwa mazowieckiego w „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju”

(Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2001 r. o ogłoszeniu Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju – M.P.Nr 26, poz.432, z dnia 16 sierpnia 2001 r.)

„Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” sporządzana w trybie ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym opracowana została w Rządowym Centrum Studiów Strategicznych. Dnia 5 października 1999 r. Rada Ministrów przyjęła Koncepcję, Sejm RP zaś, po wprowadzeniu niewielkich poprawek i uzupełnień, przyjął 17 listopada 2000 r.

„Koncepcja” określa przyrodnicze, kulturowe, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania oraz cele i kierunki polityki przestrzennej państwa.

Obszar województwa mazowieckiego w „Koncepcji” charakteryzowany jest jako unikatowy ze względu na lokalizację stolicy. Określa się, że wynikają z tego nadzwyczajne szanse rozwoju dla tej części Polski i szczególne zadania dla polityki przestrzennego zagospodarowania kraju. Dostrzega się, że cechą charakterystyczną, a jednocześnie problemem tego obszaru są dysproporcje w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego i wynikające stąd różnice w warunkach życia ludności między aglomeracją warszawską, a większością pozostałych obszarów województwa.

Cel nadrzędny długofalowej polityki przestrzennego zagospodarowania dla tego obszaru sformułowany został jako „zapewnienie harmonijnego rozwoju Warszawy i jej otoczenia regionalnego prowadzące do zmniejszenia dysproporcji oraz do zwiększenia konkurencyjności województwa w stosunku do regionów stołecznych w Europie”. Realizacja tego celu oznaczać winna stopniowe równoważenie rozwoju na rozległych obszarach województwa, ze szczególnym uwzględnieniem rolniczych obszarów południowej i północnej części regionu. Istotną zasadą w działaniach na rzecz realizacji celu nadrzędnego winno być dążenie do zachowania różnorodności zarówno gospodarczej jak również kulturowej i przyrodniczej. Oznaczać to powinno wzmacnianie atutów poszczególnych wyróżniających się przestrzeni województwa, za które uznano między innymi: strefę grójecko-warecką o wysokiej specjalizacji sadowniczej, pas gmin podwarszawskich wyspecjalizowanych w produkcji ogrodniczej jako jedyne w swoim rodzaju zaplecze żywicielskie miasta stołecznego w Europie, obszar „Zielonych Płuc Polski”, unikatowe walory Kurpi.

Określone w „Koncepcji” podstawowe elementy stabilizujące rozwój, stanowiąc mają elementy krajowego systemu osadniczego, systemy infrastruktury technicznej oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

1.2 Podstawowe założenia polityki przestrzennego zagospodarowania województwa mazowieckiego

1.2.1 Cele i priorytety strategiczne

Dokumenty planistyczne dla województwa mazowieckiego sporządzone i przyjęte stanowią:

- „Strategia rozwoju województwa mazowieckiego” i „Wojewódzki program rozwoju Mazowsza na lata 2001-2006” uchwalone przez Sejmik Wojewódzki 31 stycznia 2001 r.
- „Uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa mazowieckiego” (I kwartał 2001)

Spośród ustawowych dokumentów planistycznych szczególną rolę pełni „Strategia rozwoju województwa mazowieckiego”. Opracowana z udziałem ekspertów oraz poddana szerokim konsultacjom społecznym określa długookresowe cele główne i cele pośrednie średnio- i krótkookresowe (operacyjne).

Cele i priorytety strategiczne rozwoju województwa mazowieckiego przyjęte w „Strategii” stanowią:

- **Cele strategiczne**
 - Zwiększenie konkurencyjności metropolii warszawskiej i regionu w układzie europejskim i globalnym;
 - Przeciwdziałanie nadmiernym, społecznie nieakceptowanym dysproporcjom w poziomie rozwoju gospodarczego i warunkach życia ludności w województwie;
 - Poprawa jakości środowiska przyrodniczego Mazowsza;
 - Wydłużenie trwania życia mieszkańców województwa mazowieckiego poprzez zmianę stylu życia oraz poprzez zmniejszenie rozpowszechniania chorób, ze szczególnym uwzględnieniem chorób cywilizacyjnych i uzależnień;
 - Ukształtowanie tożsamości kulturowej regionu;
 - Bardziej efektywne wykorzystanie przestrzeni;
- **Cele średniookresowe i operacyjne**
 - Wzmocnienie mechanizmów dyfuzji procesów rozwojowych z aglomeracji warszawskiej na otoczenie regionalne;
 - Przyspieszenie procesów rozwoju społeczno-gospodarczego opartego na wiedzy i innowacjach;
 - Wzmocnienie istniejących i stymulowanie rozwoju nowych funkcji metropolitalnych Warszawy;
 - Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych służąca likwidacji zapóźnień cywilizacyjnych i poprawie dochodów i warunków życia ludności;

- Przeciwdziałanie degradacji i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego;
- Wzmocnienie regionalnych więzi kulturowo-społecznych mieszkańców województwa mazowieckiego;
- Zahamowanie narastania chaosu w przestrzennym zagospodarowaniu Warszawy i województwa;

• **Priorytety**

- Ochrona środowiska;
- Transport i łączność;
- Czyszczenie budownictwo komunalne,
- Bezpieczeństwo;
- Edukacja;
- Rozwój obszarów pozametropolitalnych,
- Kultura;

Przy wyborze priorytetów kierowano się koniecznością realizacji strategii rozwoju województwa określonej jako dążenie do uzyskania poprawy jakości życia mieszkańców Mazowsza. Jedną z dziedzin priorytetowych określono jako „rozwój obszarów pozametropolitalnych” wznacznik ma spójność społeczną, gospodarczą i przestrzenną województwa oraz przeciwdziałać narastaniu nierówności wewnątrzregionalnych. Priorytet ten ma szczególne znaczenie dla obszarów wiejskich, a tym samym między innymi dla gminy Policzna.

• **Wojewódzki Program Rozwoju Mazowsza na lata 2001-2006”**

„Strategia” jest dokumentem nadrzędnym w stosunku do innych aktów planowania wojewódzkiego w tym do „Wojewódzkiego programu rozwoju Mazowsza na lata 2001-2006”. Określono, że zadania inwestycyjne lub inne przedsięwzięcia kwalifikowane, w cyklu dwuletnim, do „Programu” dotyczyć winny dziedziny uznanej w „Strategii” za priorytetową i mieć znaczenie regionalne lub ponadlokalne. Jednocześnie przyjęto zasadę, że finansowe lub rzeczowe wsparcie samorządu województwa w poszczególnych latach mogą uzyskać zadania lub przedsięwzięcia które:

- mogą przyczynić się do zwiększania społeczno-gospodarczego potencjału województwa (prorozwojowe);
- są w planie zadań przyjętych do realizacji przez samorząd składający wniosek;
- posiadają dokumentację (konceptja, program itp.);
- finansowane są przez podmiot wnioskujący w co najmniej 50 %;

Do „Programu wojewódzkiego” zgłoszone zostało i przyjęte zadanie „przygotowanie modernizacji drogi krajowej Nr 12 z uwzględnieniem obwodnicy Zwolenia”, przebieg której dotyczy m. in. południowych obszarów gminy Policzna.

Samorządy są i będą informowane o trybie i możliwości zgłaszania wniosków do „Programu”, w cyklu dwuletnim, spełniających wyżej wymienione kryteria. Przedsięwzięcia najczęściej zgłaszane przez samorządy gmin obejmują zadania dotyczące „infrastruktury ochrony środowiska”. Do „Programu” na lata 2001-2002 Samorząd Gminy Policzna nie złożył wniosków.

1.2.2 Hipotezy rozwoju województwa w ujęciu scenariuszowym

W uchwalonym dokumencie „Strategii rozwoju województwa mazowieckiego” sformułowane zostały trzy prawdopodobne scenariusze rozwoju województwa określone jako:

- scenariusz policentrycznego zrównoważonego rozwoju;
 - scenariusz spolaryzowanego niezrównoważonego rozwoju;
 - scenariusz peryferyzacji Mazowsza w przestrzeni europejskiej
- **Scenariusz policentrycznego zrównoważonego rozwoju województwa**
Równoważenie rozwoju województwa jest scenariuszem pożądanym i planowanym do wspierania w prowadzonej polityce regionalnej. Służyć temu celowi ma między innymi kształtowanie zdecentralizowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej opartej o kompleksowo rozwijające się ośrodki ponadregionalne i regionalne współdziałające z metropolią warszawską powiązane sprawnym systemem transportowym.

Podstawowe systemy stabilizujące politykę przestrzennego zagospodarowania i prowadzące do zrównoważonej struktury przestrzennej województwa tworzyć mają:

System osadniczy, a w nim:

- aglomeracja warszawska z wyróżniającym się potencjałem ludnościowym, usługowym, naukowym, kulturowym, produkcyjnym i z polityką aktywnego kształtowania procesów metropolizacji;
- wielofunkcyjne ponadregionalne i regionalne ośrodki równoważenia rozwoju (Radom, Płock, Siedlce - ośrodki ponadregionalne, Ostrołęka, Ciechanów - ośrodki regionalne);
- ośrodki ponadlokalne (powiatowe), znacząco mniejsze od ośrodków regionalnych, ale z istotną rolą zwłaszcza w obsłudze ludności na rozległych obszarach województwa;
- ośrodki lokalne (gminne) równomiernie rozmieszczone w przestrzeni województwa mające umożliwiać na szczeblu lokalnym organizację racjonalnej obsługi ludności, rolnictwa, turystyki i gospodarki leśnej oraz poprawiać warunki życia ludności wiejskiej;

System infrastruktury technicznej, a w nim:

- układ transportowy o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym z procesami jego modernizacji i rozbudowy w celu dostosowania do unijnych standardów technicznych. Główne działania dotyczyć będą układów położonych w ustalonych umowami międzynarodowymi korytarzach europejskich, z których trzy przechodzi przez obszar województwa (korytarz II: Berlin-Warszawa-Moskwa; korytarz I: Helsinki-Tallin-Warszawa; korytarz VI: Gdańsk-Katowice-Zylina);
- telekomunikacja z koniecznym rozwojem nowoczesnej infrastruktury dla umożliwienia realizacji narodowego celu „społeczeństwa informatycznego”;
- energetyka (elektroenergetyka, gaz) z polityką „zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego”;
- infrastruktura ochrony środowiska z realizacją uznanych za priorytetowe, zadań dla rozwiązywania problemów ochrony wód przed zanieczyszczeniem i zagospodarowywania odpadów;

Obszary wiejskie z wielofunkcyjnymi strefami o charakterze rolniczym, rolniczo-leśnym, turystyczno-rolniczym, leśnym. Rolnictwo pozostaje i pozostawać musi jeszcze długo głównym filarem gospodarki wiejskiej i winno być traktowane jako główna część gospodarki gmin wiejskich. Dla dalszego rozwijania się produkcji rolnej i obszarów wiejskich strategicznym zadaniem będzie sukcesywne wdrażanie procesu tworzenia towarowych gospodarstw rolnych i organizowania się ich w grupy producenckie. Gospodarstwa rolne, które znamionują zbyt małą produkcję towarową winny funkcjonować jako samozaopatrzeniowe, a ich racjonalne utrzymanie przez określony czas będzie miało istotne znaczenie dla ludności rolniczej. Kierunki polityki przestrzennej na obszarach wiejskich to przede wszystkim działania na rzecz: modernizacji i rozbudowy infrastruktury (drogi lokalne, sieci energetyczne, sieci wodociągowo-kanalizacyjne, gazowe, utylizacja odpadów, regulacja stosunków wodnych, zabezpieczenie przed powodzią itp.); zachowanie terenów o wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej; ochrony terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych (elementy krajowej sieci ekologicznej). Obszary te winne być poddane regułom uwarunkowań ekologicznych, których celem jest ochrona wartości przyrodniczych.

• **Scenariusze ostrzegawcze**

Scenariusze „spolaryzowanego nie zrównoważonego rozwoju” i „peryferyzacji Mazowsza w przestrzeni europejskiej” to scenariusze o charakterze ostrzegawczym. Spolaryzowany, nie zrównoważony rozwój województwa z rozwijającym się jedynie obszarem aglomeracji warszawskiej,

to kierunek prowadzący do społecznie nieakceptowanego, nadmiernego zwiększania zróżnicowania w poziomie społeczno-gospodarczym województwa.

Dalsze powiększanie się zróżnicowań wewnętrznych oraz pogarszanie warunków życia ludności prowadzić będzie do trwałego regresu terenów wiejskich i małych miast Mazowsza na rozległych obszarach województwa położonych poza zasięgiem bezpośredniego i pośredniego oddziaływania Warszawy. Niekorzystnym zjawiskiem jest stosunkowo mały zasięg oddziaływania procesów dyfuzji Warszawy do otoczenia kształtujący się w wielkości około 30-50 kilometrów.

Niedopuszczenie do niezrównoważonego rozwoju województwa i peryferyzacji Mazowsza jest jednym z podstawowych celów planowanej w „Strategii..” polityki regionalnej.

1.2.3 Podstawowe zasady organizacji struktury przestrzennej

Podstawowe elementy stabilizujące strukturę przestrzenną stanowi sieć osadnicza powiązana systemami infrastruktury technicznej oraz tereny otwarte (rolne, leśne). Ponadlokalne elementy struktury przestrzennej województwa mające odniesienie do powiatu zwoleńskiego i gminy Policzna stanowią:

- **Osadnictwo**

- **Ośrodki równoważenia rozwoju i obsługi ludności na poziomie ponadlokalnym:**

M. Warszawa - ośrodek metropolitalny. Siedziba Urzędu Wojewódzkiego i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego z przestrzennym zasięgiem obsługi obejmującym 42 powiaty;

M. Radom - ośrodek ponadregionalny. Siedziba Delegatury Urzędu Wojewódzkiego i Delegatury Urzędu Marszałkowskiego dla obszarów powiatów południowego Mazowsza, w tym powiatu zwoleńskiego.

M. Zwoleń - ośrodek powiatowy, ponadlokalny ośrodek obsługi ludności, rolnictwa, turystyki z siedzibami „powiatowej administracji zespolonej”.

- **Ośrodki równoważenia rozwoju i obsługi ludności na poziomie lokalnym:**

Ośrodki gminne - lokalne ośrodki rozwoju w obszarze powiatu:

Policzna, Kazanów, Przyłek, Tczów.

W obszarze gminy Policzna istotnym ośrodkiem uzupełniającym jest Czarnolas, miejscowość o wartościach kulturowych rangi krajowej (Muzeum Jana Kochanowskiego).

- **Infrastruktura techniczna**

Podstawowe systemy ponadlokalnej infrastruktury technicznej przechodzące przez obszar gminy Policzna stanowią:

- **Transport**

Droga krajowa Nr 12 (GP) gr. państwa-Zary-Kalisz-Piotrków Trybunalski-Lublin-gr. państwa. W „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” wskazywana jest jako „potencjalna ekspresowa niezbędna dla równoważenia rozwoju, stanowiąc jednocześnie południowy fragment „wielkiej obwodnicy Mazowsza”. W „Wojewódzkim programie rozwoju regionalnego Mazowsza na lata 2001-2006” zgłoszona została i ujęta do „przygotowania modernizacji z uwzględnieniem obwodnicy Zwolenia”;

Droga krajowa Nr 79 (G) Warszawa-Kozienice-Zwoleń-Lipsko-Kraków-Jaworzno. Droga ma podstawowe znaczenie dla dostępności i obsługi komunikacyjnej gminy Policzna.

- **Telekomunikacja**

infrastruktura telekomunikacyjna - kabel światłowodowy relacji Kozienice-Zwoleń-Policzna-Lipsko,

- **Energetyka**

Linia energetyczna przesyłowa 400 kV Kozienice-Ostrowiec Świętokrzyski;

Linia energetyczna przesyłowa 110 kV Rozki-Puławy;

Gazociąg przesyłowy Zwoleń-Bogucin (gm. Garbatka-Letnisko)

- **Infrastruktura ochrony środowiska**

W „Polityce ekologicznej państwa” jako priorytetowe kierunki inwestowania w dziedzinie ochrony środowiska wskazane zostały zadania dla rozwiązywania problemów ochrony wód przed zanieczyszczeniem i zagospodarowania odpadów;

- **Tereny otwarte - funkcje wiodące**

W terenach otwartych wyróżniają się, uwarunkowane zasobami i walorami środowiska przyrodniczego, obszary o wiodących funkcjach rolniczych i obszary systemu przyrodniczego. Są to:

- **Tereny o wiodących funkcjach rolniczych** z potencjalnymi warunkami do intensyfikacji produkcji rolniczej obejmujące zwarte kompleksy glebowo-rolnicze o wysokiej przydatności w środkowych i wschodnich obszarach gminy;

- **Tereny systemu przyrodniczego** związane z kompleksem lasów Puszczy Kozienickiej przylegających do obszaru gminy od strony północno-zachodniej. W Koncepcji krajowej sieci ekologicznej „Econet-Polska” system przyrodniczy Puszczy Kozienickiej określony został jako obszar węzłowy o znaczeniu krajowym. W układzie przestrzennym na terenie gminy Policzna w zasadzie pokrywa się z obszarem otuliny Kozienickiego Parku Krajobrazowego).

2. **Obszary i obiekty objęte oraz planowane do objęcia ochroną prawną z tytułu przepisów szczególnych (delegacje ustawowe)**

W polityce przestrzennego zagospodarowania ustanowiona lub planowana do ustanowienia ochrona obszarów i obiektów z tytułu przepisów szczególnych jest zobowiązującym uwarunkowaniem prawnym, istotnym z uwagi na ograniczenia w zagospodarowaniu. W obszarze gminy Policzna obszary i obiekty objęte oraz planowane do objęcia ochroną z tytułu przepisów szczególnych stanowią:

- **Obszary cenne przyrodniczo** (ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 października 1991 r. - Dz. U. Nr 114, poz. 492 z póź. zm.)
Ochrona przyrody w rozumieniu ustawy oznacza zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów i składników przyrody, w szczególności dziko występujących roślin i zwierząt oraz kompleksów przyrodniczych i ekosystemów.

Tereny objęte ochroną prawną w obszarze gminy

Otulina Kozienickiego Parku Krajobrazowego - obejmuje tereny zachodniej części gminy. Obszar odznacza się walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, które stanowią m.in. tereny torfowiskowe i małe powierzchnie leśne o charakterze często podmokłym, liczne zadrzewienia, ciek i oczka wodne, wydmy i zagłębienia deflacyjne.

Ochrona indywidualna - pomniki przyrody: w obszarze gminy ustanowione jest 12 pomników przyrody. Stanowią je drzewa zlokalizowane w zabytkowych parkach w Policznie i Czarnolesie (6 dębów szypułkowych, 2 lipy drobnolistne, 2 graby pospolite, klon pospolity, sosna wejmutka).

Tereny planowane do objęcia ochroną prawną

Projektowany rezerwat przyrody „Okólny Ług” do ustanowienia, o charakterze torfowiskowym, pow. 168,94 ha. Obiekt reprezentuje naturalne torfowisko przejściowe i wysokie z dużą ilością roślin rzadkich i chronionych.

Projektowany użytek ekologiczny „Patków”;

Projektowane zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: „Policzanka”, „Wygoda”;

- **Lasy** (ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. - Dz. U. Nr 56 z 2000r., poz. 679 -tekst jednolity)
Ustawa określa zasady zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych oraz zasady gospodarki leśnej w powiązaniu z innymi elementami środowiska. Podstawowym celem jest ochrona lasów ze względu na rolę środowiskowo twórczą.

Ustawa wprowadza kategorię lasów szczególnie chronionych zwanych lasami ochronnymi. Lasy w obszarze gminy zajmują 9,7 % powierzchni. Lasy szczególnie chronione tzw. ochronne na terenie gminy nie są ustanowione. Tereny leśne położone na północny wschód od Czarnołasu stanowią Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Kozienickiej” (jeden z dziesięciu w Polsce).

- **Obszary związane z zaopatrzeniem w wodę** (ustawa z dnia 24 października 1974 roku prawo wodne - Dz. U. Nr 38 poz. 230 z 1974 r. z póź. zm.; ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska -Dz.U. z 1995 r. Nr 49, poz. 196 z póź. zm.).

Ustawa określa, że wody śródładowe powierzchniowe i podziemne podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami.

- Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP)
GZWP „Niecka Radomska” Nr 405 wieku górnokredowego z wodami szczelinowo-porowymi (zasięg całej gminy);
GZWP „Dolina Środkowej Wisły” Nr 222 wieku czwartorzędowego z wodami porowymi (fragment północnej części gminy);
- Strefy i obszary ochrony GZWP
Strefa ochronna od GZWP „Dolina Środkowej Wisły” Nr 222 - obszar ochrony szczególnej A₃ (tereny północnej część gminy);
Obszar Wysokiej ochrony (OWO) GZWP „Niecka Radomska” Nr 405 (tereny wschodniej część gminy);

- **Obszary gruntów rolnych o wysokiej jakości oraz gruntów leśnych** (ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. - Dz. U. Nr 16, poz. 78)

Ustawa wprowadza ograniczenia w zmianie przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Zmiana przeznaczenia na inne cele gruntów rolnych o wysokiej jakości oraz gruntów leśnych wymaga uzyskania zgody w trybie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla:

- gleb klasy III o zwartym obszarze przekraczającym 0,5 ha - zgoda Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej;
- gleb klasy IV o zwartym obszarze przekraczającym 1,0 ha oraz gleb pochodzenia organicznego (torfowych i murszowych) -zgoda Wojewody;
- gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa - zgoda Ministra Środowiska;
- gruntów leśnych pozostałych - zgoda Wojewody;

W obszarze gminy udział gleb w poszczególnych klasach wynosi odpowiednio: klasa III -13%; klasa IV - 49%; klasa VI - 38 %;

- **Dobra kultury** (ustawa o ochronie dóbr kultury - Dz. U. z 1999 r. Nr 98, poz. 1150 tekst jednolity)

Ustawa określa, że dobra kultury są bogactwem narodowym i winny być chronione przez wszystkich obywateli. Celem ochrony dóbr kultury jest ich zachowanie oraz społecznie celowe wykorzystanie i udostępnianie.

Obiekty wpisane do Centralnego Rejestru Decyzji Konserwatora Zabytków z obszaru gminy Policzna stanowią:

- Zespół dworski (dwór, kaplica, park) w Czarnolesie. Dec. Nr 42/A/80, data wpisu 1980-04-26;
- Kościół parafialny pw. św. Trójcy oraz dzwonnica w Grudku Starym. Dec. Nr 64/A/81, data wpisu 1981-03-05;
- Gorzelnia - budynek murowany w Policznie. Dec. Nr 387/A/88, data wpisu 1988-05-15;
- Kościół parafialny pw. św. Stefana wzniesiony w latach 1889-94 w Policznie. Dec. Nr 100/A/81, data wpisu 1981-03-18;
- Zespół pałacowo-parkowy z połowy XIX wieku w Policznie. Dec. Nr 245/A/84, data wpisu 1984-03-20;

3. **Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS)**

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2000 roku wprowadzona została Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) - Dz. U. Nr 58, poz. 685. Nomenklatura NTS opracowana została na podstawie Nomenklatury obowiązującej w krajach Unii Europejskiej (NUTS). Nomenklatura NUTS ma zastosowanie w procesie zbierania, harmonizacji i udostępniania danych statystyk regionalnych krajów Unii Europejskiej. Stanowi podstawę rozwoju regionalnych rachunków ekonomicznych, regionalnej statystyki rolnictwa oraz innych dziedzin statystyki regionalnej. Nomenklatura NUTS służy również kształtowaniu regionalnych polityk krajów Unii i jest niezbędna do przeprowadzania analiz stopnia rozwoju społeczno - gospodarczego regionów pod kątem oceny zróżnicowań regionalnych i opracowywania programów rozwoju regionalnego .

Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) dzieli Polskę na terytorialne hierarchicznie powiązane jednostki na 5 poziomach , z czego 3 są określone jako poziomy regionalne, a dwa określono jako poziomy lokalne. Są to poziomy regionalne obejmujące swym zasięgiem: poziom 1 - obszar całego państwa, poziom 2 - województwa, poziom 3 - podregiony; poziomy lokalne obejmujące: poziom 4- powiaty, poziom 5- gminy.

Na poziomie 3 regionalnym utworzone zostało 44 podregiony w kraju (pięć w województwie mazowieckim), w tym **podregion radomski** obejmujący powiaty: białobrzeski, garwoliński, kozienicki, lipski, przysuski, radomski, szydłowiecki, zwoleński i miasto Radom.

III DIAGNOZA STANU ZAGOSPODAROWANIA ORAZ WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY POLICZNA

1 Podstawowe informacje o gminie

Gmina Policzna obejmuje obszary wiejskie z 27 sołectwami. Administracyjnie od 1 stycznia 1999 roku znajduje się w powiecie zwoleńskim. Powiat zwoleński jako jeden z 42 powiatów wchodzących w skład województwa mazowieckiego pod względem liczby ludności zajmuje 40 miejsce, a pod względem powierzchni 30 miejsce w województwie. Powiat tworzy pięć jednostek podstawowych i są to: miasto i gmina Zwolen; gminy: Policzna, Kazanów, Przyłek, Tczów.

Policzna sąsiaduje z gminami: Zwolen, Pionki, Garbatka-Letnisko, Gniewoszew, Przyłek w woj. mazowieckim oraz miastem i gminą Puławy w woj. lubelskim.

Gmina korzystnie położona w ciągu drogi Nr 79 Warszawa-Zwolen- Lipsko-Sandomierz. Podstawową funkcją gospodarki gminy jest rolnictwo. Powierzchnia wynosi 11 235 ha, a udział użytków rolnych stanowi 84 %. W użytkach rolnych gleby o wysokiej i dobrej przydatności do produkcji rolniczej stanowią ponad 60 %. Liczba ludności kształtuje się w wielkości 6350 mieszkańców i cechuje się niewielką, powolną tendencją zniżkową. W osadnictwie gminy wyróżniają się miejscowość gminna Policzna oraz Czarnolas z uwagi na funkcjonowanie Muzeum Jana Kochanowskiego. Ponad połowa miejscowości liczy poniżej 200 mieszkańców.

Pod względem różnych potencjałów, wśród pięciu gmin powiatu zwoleńskiego gmina Policzna zajmuje lokaty (źródło GUS - 1999r):

- 2 miejsce pod względem liczby ludności z gęstością zaludnienia 57 osób/km², przy średniej gęstości zaludnienia dla: powiatu zwoleńskiego 67- osób/km²; województwa mazowieckiego -142 osoby/km²;
- 3 miejsce pod względem powierzchni;
- 3 miejsce pod względem zarejestrowanych pozarolniczych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, ze wskaźnikiem 30/1000M, przy średnich wskaźnikach dla: powiatu zwoleńskiego -43; województwa mazowieckiego - 99;
- 5 miejsce pod względem dochodów budżetu na 1 mieszkańca ze wskaźnikiem 901 zł, przy średnich wskaźnikach dla: gmin powiatu zwoleńskiego -990,6 zł; gmin województwa mazowieckiego -1714,4 zł; gmin wiejskich województwa - 1050,9 zł;

- 3 miejsce w liczbie abonentów telefonicznych na 1000 mieszkańców, ze wskaźnikiem 132,3 abonentów w gminie, przy średnich wskaźnikach dla: powiatu zwoleńskiego - 162,7; województwa mazowieckiego - 310,8;
- 5 miejsce w udziale dróg gminnych o twardej nawierzchni w ogólnej długości dróg gminnych z wielkością 9,3 %, przy udziale dla: powiatu zwoleńskiego - 18,4 %; województwa mazowieckiego - 41,2 %;
- 4 miejsce w lesistości gminy z udziałem lasów w ogólnej powierzchni wynoszącym 9,7 % przy średniej lesistości dla: powiatu powiatu zwoleńskiego - 14,5 % województwa mazowieckiego - 22%.

2. Struktura użytkowania i władania gruntów

• Struktura użytkowania

Powierzchnia ogólna gminy Policzna wynosi 11235 ha.

Podstawowy bilans użytkowania gruntów w obszarze gminy kształtuje się w wielkościach:

(źródło: Urząd Gminy - wykaz gruntów)

- powierzchnia ogółem w ha (pow. wyrów. - 18 ha) w tym:	11235	100 %
- użytki rolne	9432	84,0
- użytki leśne i gr.zadrzew.	1088	9,7
- Grunty zabudowane	291	2,6
- Tereny komunikacyjne	192	1,7
- Wody	54	0,5
- Nieużytki	177	1,5
- Tereny różne	1	-

Struktura użytkowania gruntów potwierdza rolniczy charakter gminy. Tereny zainwestowane (zabudowane i komunikacyjne) zajmują łącznie 4,3 % powierzchni ogólnej gminy.

Dominujący jest udział użytków rolnych wynoszący 84%. Nie jest wysoki udział użytków leśnych, gruntów zadrzewionych i zakrzewionych stanowiący razem 9,7 % powierzchni gminy. Tereny pod wodami to przede wszystkim stawy oraz rowy melioracyjne.

• Struktura władania

W strukturze władania gruntów udziały sektora prywatnego i publicznego kształtują się w wielkościach 90 % - sektor prywatny i 10 % sektor publiczny:

Sektor prywatny z ogólną powierzchnią 10110 ha (90 % powierzchni gminy) stanowią:

- grunty osób fizycznych* z powierzchnią 9920 ha (98 % udziału w sektorze), przede wszystkim jako użytki rolne - 8692 ha, lasy - 886 ha z uzupełniającym udziałem terenów zabudowanych i komunikacyjnych;
- wspólnoty gruntowe* z powierzchnią 159 ha (1,6 % udziału w sektorze) w przewadze jako lasy i nieużytki;
- grunty spółdzielni* z powierzchnią 12 ha;
- grunty kościołów i związków wyznaniowych* - 19 ha;

- **Sektor publiczny** z ogólną powierzchnią 1143 ha (10 % pow. gminy) stanowią głównie:

- grunty Skarbu Państwa* z ogólną powierzchnią 1105 ha (96,5 % udziału w sektorze), w tym jako:
 - grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego - 117 ha;
 - grunty wchodzące w skład zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa - 709 ha;
 - grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych (z wyłączeniem PGL) - 189 ha;
 - pozostałe grunty Skarbu Państwa - 88 ha;
- grunty Gminy* z ogólną powierzchnią 38, w tym jako:
 - tworzące zasób gruntów komunalnych z powierzchnią 26 ha w przewadze jako użytki rolne i tereny zabudowane oraz pozostałe grunty Gminy użytkowane głównie jako tereny komunikacyjne;

W strukturze władania dominuje sektor prywatny (90 % udziału), głównie jako użytki rolne osób fizycznych, co wynika z rolniczego charakteru gminy. We władaniu sektora publicznego (10 % udziału) znajdują się przede wszystkim grunty Skarbu Państwa (w części będące w dzierżawie), grunty leśne (PGL) oraz grunty Gminy.

3. Założenia rozwoju gminy w obowiązujących ustaleniach planistycznych

Gmina posiada obowiązujące opracowania z zakresu planowania miejscowego i są to:

- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna: Uchwała Nr GRN w Policznie XXIV/57/82 z dnia 17.XII. 1982 roku (Dz. Urz. WRN Nr 15 poz. 146 z dnia 8.VII.1988 r.);

- Zmiany i uzupełnienia w planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna: Uchwała Rady Gminy w Policznie Nr III/26/91 z dnia 8 maja 1991 roku (Dz. Urz. Województwa Radomskiego Nr 10/91, poz.97 z dnia 11 maja 1991 r);

Podstawowe założenia planistyczne określone w w/w dokumentach to między innymi:

- **Funkcje**

Wiodąca funkcja gminy - rolnicza; funkcja miejscowości gminnej - podstawowa obsługa ludności oraz organizacyjna obsługa rolnictwa gminy;

- **Założenia realizacyjne planu - prawo miejscowe:**

Tekst obowiązującego planu ogólnego gminy ze zmianami i uzupełnieniami obejmuje:

Ustalenia dla całego obszaru gminy

Postanowienia ogólne dla obszaru gminy poprzez określenie zasad realizacji planu obowiązujących na całym obszarze gminy umożliwiły Zarządowi Gminy prowadzenie efektywnej polityki przestrzennej poprzez m.in.

możliwość lokalizacji w obrębie wyznaczonych terenów mieszkaniowych brutto: zabudowy mieszkaniowej zagrodowej, jednorodzinnej, zabudowy usługowej o nieuciążliwym charakterze; elementów uzbrojenia technicznego i urządzeń obsługi technicznej; wymiennosc funkcji;

możliwość lokalizowania nieokreślonych na planie

obiektów służących intensywnej gospodarce rolnej; obiektów gospodarki komunalnej i uzbrojenia terenu; niekubaturowych obiektów obsługi turystyki; punktów poboru surowców mineralnych na potrzeby lokalne; powiększanie cmentarzy; dokonywania dolesień, zadrzewień;

możliwość lokalizacji podstawowych elementów infrastruktury technicznej z zakresu budowy brakujących odcinków dróg i ich obsługi, zaopatrzenia wsi i rolnictwa w wodę, porządkowania gospodarki ściekowej, gospodarki odpadami, zaopatrzenia w energię elektryczną,

ochronę obiektów zabytkowych oraz środowiska przyrodniczego;

Ustalenia szczegółowe

Ustalenia szczegółowe dotyczą poszczególnych sołectw i określają zasady użytkowania terenów o różnych funkcjach wydzielonych liniami rozgraniczającymi.

Polityka przestrzennego zagospodarowania gminy prowadzona była w zgodności z podstawowymi założeniami rozwoju określonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy, ustalenia którego uwzględnione zostały w „studium” jako uwarunkowania prawne.

4. SFERY SPOŁECZNO-GOSPODARCZE ORAZ ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO

4.1. SFERA SPOŁECZNA

4.1.1. Procesy demograficzne

Tereny wiejskie województwa w ciągu ostatnich 20 lat były obszarem odpływu ludności. Ten trend uległ załamaniu w latach dziewięćdziesiątych. Rok 1991 był w przewadze ostatnim rokiem spadku zaludnienia wsi. Przyrost naturalny, główny czynnik wzrostu demograficznego cechuje zniżkowa tendencja zarówno w miastach jak i na wsi. Relatywnie niższy poziom przyrostu naturalnego na obszarach wsi jest rezultatem odpływu roczników młodych, biorących udział w procesach prokreacyjnych. Zniżkową tendencję mają również procesy migracji. Spadek przyrostu naturalnego jest częścią ogólnych zjawisk cywilizacyjnych w kraju, natomiast zmniejszenie rozmiarów migracji związane jest ze zmniejszeniem rynku pracy w miastach, tradycyjnych kierunkach migracji, w okresie przechodzenia „na reguły” gospodarki rynkowej.

Zbliżone procesy demograficzne jak w obszarach wiejskich województwa i kraju zachodzą w gminie Policzna. Gmina położona jest w południowo-wschodnim rejonie województwa cechującym się występowaniem średnio korzystnych zjawisk demograficznych przede wszystkim z zakresu struktury wieku (starzenie się ludności) i struktury płci.

Obszar gminy o powierzchni 11235 ha zamieszkuje 6350 osób w 27 sołectwach. Gęstość zaludnienia w gminie na 1 km² wynosi 57osób, przy średniej gęstości zaludnienia powiatu zwoleńskiego - 67 osób/km², województwa mazowieckiego - 142 osoby/km². Na 100 ha użytków rolnych w gminie przypada 67 osób, w województwie - 75 osób.

Liczba ludności stale zamieszkującej w gminie od ponad dwudziestu lat cechuje się tendencją zniżkową od 6943 osób w 1975 roku do 6359 osób w 2000 roku. Tendencja zniżkowa, mimo pewnego zahamowania tego procesu w latach dziewięćdziesiątych, utrzymuje się nadal. Opublikowane prognozy ludności sporządzone przez Główny Urząd Statystyczny potwierdzają dalsze zmniejszanie się ludności na obszarach wiejskich o około 10 % do 2030 roku.

Przebieg procesów demograficznych w gminie dokumentują zestawienia:

- **Zaludnienie - kierunki zmian (osoby):**
(źródło WUS)

1975	6943
1980	6723
1985	6585
1990	6537
1995	6515
1996	6441
1997	6415
1999	6348
2000	6359

- **Saldo migracji (różnica odpływu i napływu ludności -osoby):**

1975	-119
1980	-58
1985	-52
1990	-45
1995	-31
1996	-56
1997	+3
1999	-46

W 1999 roku saldo migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosiło:
dla obszaru gminy Policzna - minus 7,3; dla powiatu zwoleńskiego - minus 5,8;
dla województwa mazowieckiego- plus 1,4;

- **Przyrost naturalny (różnica urodzeń i zgonów na 1000 ludności):**

1975	+ 10,5
1980	+ 4,7
1985	+ 4,5
1990	+ 5,7
1995	+0,2
1996	-2,1
1997	-1,5
1999	-1,7

W 1999 roku przyrost naturalny na 1000 ludności wynosił: dla obszaru gminy Policzna - minus 1,7‰ ; dla powiatu zwoleńskiego - minus 0,3 ‰; dla województwa mazowieckiego- minus 1,3 ‰;

• **Struktura płci ludności:**

Wskaźnik feminizacji (ogółem kobiety/100 mężczyzn)

	Mężczyźni	Kobiety	kobiety/100 mężczyzn
1978 NSP	3355	3444	103
1988 NSP	3246	3379	104
1999 WUS	3132	3216	103

W 1999 roku wskaźnik feminizacji wynosił: dla gminy Policzna -103, dla powiatu zwoleńskiego 100, dla województwa mazowieckiego - 108

• **Struktura wieku ludności:**

	wiek przedprod.- %;		wiek produk.-%;		wiek poprod.-%	
	gmina	subregion	gmina	subregion	gmina	subregion
	og./wieś		og./ wieś		og. /wieś	
1978 NSP	27,0	29,8 / 29,5	53,5	55,6/ 53,3	19,5	14,6/ 17,2
1988 NSP	27,4	31,3/ 30,2	50,1	52,0/ 50,0	22,5	16,7/ 19,8
1999 WUS	gmina /woj. maz 26,0/ 23,4		gmina /woj. maz 53,2/ 60,2		gmina /woj. maz 20,8/ 16,4	

• **Szczegółowa struktura wieku ludności gminy-osoby**

1999 rok

Ludność ogółem	6348	100%
wiek przedprodukcyjny	1651	26,0
w tym:		
0-2	202	
3-6	348	
7-14	833	
15-17	268	
wiek produkcyjny 18-64M/18-59K	3380	53,2
wiek poprod. 65 i więcejM/60 i więcejK	1317	20,8

• **Przestrzenne rozmieszczenie ludności gminy - kierunki zmian;**

	1978 NSP	1988NSP	2000r.(ewid.Gminy)
1. Policzna	1311	1466	1470
2. Aleksandrówka	90	91	67
3. Andrzejówka	129	107	106
4. Antoniówka	229	229	215
5. Biały Ług	79	80	68
6. Bierdzież	195	201	174
7. Chechły	176	135	121
8. Czarnolas	599	579	552
9. Dąbrowa Las			100
10. Florianów	113	109	125
11. Grudek	364	364	351
12. Jabłonów	245	216	227
13. Jadwinów	169	135	124
14. Łuczynów	111	111	105
15. Ługowa Wola	61	62	53
16. Patków	420	389	277
17. Piątków	226	191	183
18. Stanisławów	66	55	53
19. Świetlikowa Wola	257	238	221
20. Teodorów (Helenów)	237	206	210
21. Wilczowola	257	262	253
22. Władysławów	273	247	249
23. Wojciechówka	113	124	110
24. Wólka Policka	186	166	175
25. Wygoda	293	296	267
26. Zawada Nowa	212	178	153
27. Zawada Stara	388	388	350
Razem	6799	6625	6359

• **Ocena procesów demograficznych**

Procesy demograficzne zachodzące w obszarze gminy cechuje występowanie średnio korzystnych zjawisk i są to między innymi:

- *utrzymujący się spadek poziomu zaludnienia gminy ze spowolnieniem tego procesu w latach dziewięćdziesiątych;*
- *spadek mobilności przestrzennej ludności (zmniejszanie się salda migracji od minus 119 osób w roku 1975 do minus 46 osób w 1999 roku);*

- *spadek przyrostu naturalnego* w gminie z ponad + 10,5 ‰ w latach siedemdziesiątych, do -1,7 ‰ w 1999 roku, ze zróżnicowaniem tego zjawiska w poszczególnych latach;
- *średnio korzystna struktura płci ludności* ze wskaźnikiem 103 kobiety na 100 mężczyzn, przy jednocześnie niskim udziale kobiet w wieku 20-39 lat na 100 mężczyzn w tym samym wieku, wynoszącym 90K/100M (roczniki biorące udział w procesach prokreacji);
- *mało korzystna struktura wieku* z udziałem 20,8 % ludności w wieku poprodukcyjnym;
- *w miarę równomierne przestrzennie rozmieszczenie ludności* z udziałem około połowy jednostek osadniczych małych liczących do 200 mieszkańców, przy wyróżniających się dwu ukształtowanych wielofunkcyjnych ośrodkach osadniczych którymi są miejscowość gminna Policzna oraz Czarnolas.

• **Prognozy procesów demograficznych**

Najnowsza prognoza GUS na lata 1999-2030 wskazuje dla województwa mazowieckiego, że przyrost ludności będzie dokonywał się głównie w miastach i będzie zauważalny dopiero po 2005 roku. Obszary wiejskie ujmowane łącznie będą wykazywały stały ubytek liczby mieszkańców, zauważalny zwłaszcza po roku 2025. Istotne są zwłaszcza przewidywane zmiany struktury wiekowej. Prognozowane jest wyraźne zmniejszenie liczebności roczników w wieku szkolnym, z osiągnięciem w okresie 2010-2015 około 3/4 stanu z roku 1998. Do roku 2010 ma zwiększać się odczuwalnie liczebność grupy w wieku produkcyjnym, osiągając na obszarach wiejskich 110 % stanu z roku 1998.

Zmiany liczebności podstawowych grup wiekowych ludności na obszarach wiejskich województwa w latach 1998-2020 szacowane są w wielkościach:

	1998 r/ 100%	2005 r./ 2010r./2015r./2020r
ludność ogółem	100%	99,1%/ 97,9%/ 96,7%/ 95,1%
w tym roczniki:		
7-12 (szk. podst.)	100%	83 %/ 69,5 %/ 67,6 %/ 69,4 %
13-15 (gimnazjum)	100%	91 %/ 73,5 %/ 62,9%/ 61,9 %
19-24 (szk. wyższa)	100%	105,6%/ 97,7%/ 86,3%/ 68,4%
18-59K/64M (w. prod.)	100%	107,5%/110,6%/108,7%/102,8%
60+/65+ (wiek.poprod.)	100%	95,3%/ 93,1%/ 98,4%/ 108,8%

Kształtujące się trendy procesów demograficznych, uwarunkowania gospodarcze gminy oraz prognozy GUS do 2030r zakładające zmniejszanie się ludności na obszarach wiejskich, w tym o ok. 15 % w powiecie zwolenckim, stanowią, że **szacunkową prognozę ludności gminy Policzna** określić można w przedziałach wielkości 6000-6500 osób.

4.1.2. Zjawiska społeczne

- **Bezrobocie**

Okres lat dziewięćdziesiątych to czas przemian w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym kraju przekładających się na województwa i gminy. Prowadzone reformy wpłynęły na znaczące zmniejszenie miejsc pracy w sektorze publicznym i zaistnienie utrzymującego się w skali kraju zjawiska bezrobocia, w tym bezrobocia „utajonego” na obszarach wsi.

W roku 2000 stopa bezrobocia kształtowała się w wielkościach: Polska - 13,1 %, woj. mazowieckie - 9,5% - powiat zwoleński - 15,7 %. Bezrobocie długotrwałe dotyczące osób pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy dotyczy około 45 % ogółu bezrobotnych.

Poziom bezrobocia w obszarze gminy Policzna jest zbliżony jak w powiecie zwoleńskim i w tym samym okresie wynosił -15 %.

- Stopa bezrobocia - %:	gmina Policzna	Polska
1994 r.	15,2	16,0
2000 r.	15,0	13,1
- Liczba bezrobotnych w gminie:		
1994 r.	515	
2000 r.	506	

Zarówno w powiecie zwoleńskim jak i gminie Policzna utrzymująca się stopa bezrobocia przekracza tzw. „bezpieczną stopę bezrobocia” określaną na 10 %. Bezrobocie jest uznanym problemem w skali kraju i województwa. W ramach polityki społecznej podejmowane są próby kształtowania rynku pracy poprzez poprawę systemu i kierunków kształcenia, wspierania rozwoju małej przedsiębiorczości, zwiększania ilości nowych miejsc pracy na terenach wiejskich (w zawodach około rolniczych) itp..

- **Pomoc społeczna**

Pomoc środowiskowa (materiałna)

Pomoc społeczna jest „instytucją” polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia (ustawa o pomocy społecznej). Prawo do korzystania z pomocy społecznej przysługuje osobom bez źródeł dochodu lub o bardzo niskich dochodach nie przekraczających najniższej emerytury. Pomoc udzielana jest w formie świadczeń pieniężnych (zasiłki stałe i okresowe), pomocy w naturze oraz pomocy w formie pracy socjalnej.

Zadania w zakresie pomocy społecznej obejmują zadania własne Gminy i zadania zlecone.

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w gminie kształtowała się w wielkościach (źródło: sprawozdanie MPIPS grudzień - 2000 rok):

- Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania):
liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie - 439, liczba rodzin - 275, liczba osób w rodzinach - 1030;
- Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę:
liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie - 193, liczba rodzin - 191, liczba osób w rodzinach - 675;
- Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę:
liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie - 331, liczba rodzin - 167, liczba osób w rodzinach - 728;
- pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej - ogółem: liczba rodzin - 57, liczba osób w rodzinach - 235;

Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania) na 1000 mieszkańców gminy wyniosła w gminie Policzna 69, a woj. mazowieckim - 49. Główne przyczyny prowadzące do udzielania pomocy w gminie to bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (rodziny niepełne i wielodzietne). Również w skali województwa najczęstszym powodem przyznawania świadczeń jest bezrobocie i ubóstwo (niskie dochody lub ich brak).

Pomoc instytucjonalna

Pomoc instytucjonalną stacjonarną pełnią domy i zakłady opieki społecznej dla przewlekle chorych, umysłowo upośledzonych i ludzi w podeszłym wieku. Domy pomocy społecznej zapewniają całodobową opiekę oraz świadczą usługi odpowiadające potrzebom określonych kategorii osób zamieszkujących te placówki.

Na 1000 mieszkańców województwa przypada 0,14 miejsc w środowiskowych domach samopomocy. W powiecie zwoleńskim wskaźnik ten wynosi 1,68.

W obszarze południowego Mazowsza (subregion radomski) działalność prowadzi 15 domów pomocy społecznej o łącznej ilości 1500 miejsc. W obszarze gminy Policzna, w miejscowości Grudek, funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych z liczbą miejsc- 64.

4.1.3. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe

• Zasoby:	1990 r.	1999 r.
Ludność	6537	6348
- mieszkania	1802	1854
- izby	5482	5723
- pow.uz.mieszkań w tys. m ²	110,5	114,5

Zasoby mieszkaniowe stanowiące własność Gminy stanowi 14 mieszkań liczące 43 izby. Pozostałe zasoby stanowią własność prywatną.

• Warunki mieszkaniowe - wskaźniki:	1990 r.	1999 r.
	gmina	gmina /województwo
- przeciętna pow.uz.na osobę w m ²	16,9	18,0/ 19,1
- liczba izb w mieszkaniu	3,04	3,08/ 3,28
- średnia pow.uz.mieszkania w m ²	61,3	61,7/ 57,6
- liczba mieszkań na 1000 ludności	276	292/ 332
- mieszkania oddawane do użytku na 1000 ludności	1,98	0,6/ 3,74

• Inwestycje - mieszkania oddawane do użytku:

lata	mieszkania	izby	pow.uz. mieszkań w tys. m ²
1990	13	78	1,2
1991	12	71	1,0
1992	9	43	0,7
1993	12	54	0,7
1994	8	42	0,8
1995	3	21	0,4
1996	4	31	0,6
1997	3	15	0,3
1998	4	31	0,6
1999	4	31	0,6

• **Ocena zasobów i warunków mieszkaniowych**

- Podstawowe zasoby mieszkaniowe gminy stanowi zabudowa rolnicza czyli budynki mieszkalne oraz inne budynki i urządzenia wchodzące w skład gospodarstw rolnych we wszystkich sołectwach gminy. Uzupełnienie stanowi zabudowa jednorodzinna przede wszystkim w miejscowości gminnej oraz w Czarnolesie i innych większych sołectwach gminy oraz małe domy wielorodzinne w Policznie (około 50 mieszkań);
- Tereny zabudowy zagrodowej z dopuszczeniem budownictwa jednorodzinnego wyznaczone są ustaleniami planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy we wszystkich sołectwach gminy, tereny budownictwa jednorodzinnego wyznaczone są w Policznie i Czarnolesie;
- Wyznaczone w planie ogólnym gminy tereny budowlane zawierają rezerwy wolnych działek możliwych do zainwestowania i zostają adaptowane w „studium gminy” jako „obszary zabudowane i wskazane do zabudowy” (uwarunkowanie prawne). Celowe jest wskazanie nowych wielofunkcyjnych obszarów do zabudowy przede wszystkim w Policznie i Czarnolesie oraz dopuszczenie lokalizacji budownictwa mieszkaniowo-letniskowego w obrębie terenów do zabudowy;
- W strukturze mieszkań przeważają mieszkania 2-3 izbowe stanowiąc około 60% ogólnej ilości mieszkań. Zasoby mieszkaniowe o niepałnym charakterze ścian stanowią około 65 % ogółu mieszkań.
- Około połowa mieszkań podłączonych jest do systematycznie rozbudowywanej sieci wodociągowej. W miejscowości gminnej Policzna realizowana jest kanalizacja sanitarna do której sukcesywnie podłączane są budynki mieszkalne (ponad 120 mieszkań). Zasoby mieszkaniowe dwu największych miejscowości w gminie (Policzna, Czarnolas) wyposażone są w przewodową sieć dystrybucyjną gazu.
- Podstawowym wskaźnikiem stosowanym w kraju dla określenia warunków mieszkaniowych jak i standardów w tym zakresie jest ilość mieszkań na 1000 ludności. W gminie Policzna wskaźnik ten kształtuje się w wielkości 292 mieszkania /1000 ludności, w powiecie zwolenkim - 280 mieszkań/1000 ludności, w województwie - 332 mieszkania/1000 ludności;
- W polityce mieszkaniowej państwa, standardy mieszkaniowe do jakich należy dążyć, określone zostały docelowym wskaźnikiem 350 mieszkań na 1000 ludności (M.P Nr 35 poz. 412/95);

4.1.4. Sieć osadnicza

Sieć osadnicza jest wiodącym elementem struktury przestrzennej. W sieci osadniczej wyrażona jest ostateczna forma w jakiej występuje rozmieszczenie ludności oraz aktywności społeczno-gospodarczej i jest wypadkową uwarunkowań środowiskowych oraz dotychczasowych procesów rozwojowych.

Sieć osadniczą województwa tworzy 84 miasta, oraz 7250 sołectwa. W miastach mieszka 64% ogółu ludności, na obszarach wiejskich pozostałe - 36 %. Administracyjno-samorządowa organizacja sieci osadniczej województwa obejmuje 38 powiatów „ziemskich” i 4 miasta na prawach powiatu (Radom, Płock, Siedlce, Ostrołęka). Samorząd stopnia podstawowego tworzy 325 gmin, w tym 46 gmin miejskich, 47 miejsko-wiejskich oraz 232 gminy wiejskie.

Sieć osadniczą powiatu zwoleńskiego, w skład którego wchodzi gmina Policzna, tworzy jedno miasto Zwoleń oraz 123 sołectwa wiejskie.

Sieć osadniczą gminy Policzna tworzy 27 sołectw (33 miejscowości). Zestawienie udziału wielkości sołectw pod względem liczby ludności w porównywalnym obszarze południowego Mazowsza (subregion radomski) oraz w obszarze gminy kształtuje się następująco:

liczba osób	gmina Policzna		subregion radomski
	liczba sołectw	%	udział -%
do 99	4	14,8	18,9
100-199	11	40,7	31,7
200-499	10	37,1	38,5
500-999	1	3,7	8,9
1000-1999	1	3,7	1,8
2000-5000			0,2
Razem	27	100	100

W sieci osadniczej gminy wyróżniają się dwie miejscowości największe pod względem wielofunkcyjnego zainwestowania i zaludnienia. Jest to miejscowość gminna Policzna (1500 mieszkańców) oraz miejscowość Czarnolas (ponad 500 mieszkańców). Cechuje je wielowiekowa historia osadnictwa w dużym stopniu związana z rodem Kochanowskich, w tym z poetą Janem Kochanowskim związanym z Czarnolasem. Kochanowscy byli właścicielami Policznej i sąsiednich wsi w okresie XVI-XVII wieku. Czarnolas do rodziny Kochanowskich należał w latach 1497-1680.

Współczesne osadnictwo gminy to 27 sołectw (z koloniami 33 miejscowości) w przewadze o charakterze rolniczym, z których najważniejszymi ogniwami są Policzna i Czarnolas. Miejscowość gminną Policzna wyróżnia korzystne położenie w ciągu drogi krajowej Nr 79 Warszawa-Zwoleń-Lipsko-Kraków-Jaworzno.

Pozostałe większe jednostki osadnicze liczące od 200 do 500 mieszkańców (10 sołectw) to miejscowości wyróżniające się stabilizacją zaludnienia oraz zainwestowania o charakterze rolniczym. Położeniem związane są z kompleksami glebowo-rolniczymi o dobrej, w skali gminy, przydatności dla rolnictwa w przewadze w środkowej części gminy. Wyróżniają się wśród nich między innymi Władysławów, Jabłonów, Wygoda, Świetlikowa Woła na południu oraz Grudek i Stara Zawada w części północnej.

Jednostki osadnicze małe i najmniejsze (15 jednostek do 100 i 200 mieszkańców) związane są położeniem z obszarami o średniej i niskiej przydatności do produkcji rolniczej i są to między innymi Biały Ług, Aleksandrówka, Andrzejówka, Wojciechówka, Stanisławów w południowej i południowo-wschodniej części gminy.

4.1.5. Obsługa ludności

Poziom ponadlokalny

Gmina Policzna położona jest w zasięgu administracyjnego oddziaływania miasta Zwolenia oddalonego o około 10 km.

M. Zwoleń liczący (8 tys. M) - Siedziba Starostwa Powiatowego dla pięciu gmin. Powiatowy ośrodek usługowy w Zwoleniu wyposażony jest w pełni w instytucje i obiekty użyteczności publicznej o charakterze ponadlokalnym. Jako siedziba „administracji zespolonej szczebla powiatowego” pełni funkcje administracyjnej obsługi ludności gmin tworzących powiat, w tym gminy Policzna.

Poziom lokalny

Ośrodek gminny Policzna - główny ośrodek usługowo-administracyjnej obsługi ludności.

Gminny wielofunkcyjny ośrodek administracyjno-usługowy wyposażony jest we wszystkie podstawowe instytucje (i obiekty) użyteczności publicznej z zakresu administracji (administracja samorządowa, policja, poczta, telekomunikacja, straż pożarna, bank spółdzielczy), oświaty, ochrony zdrowia, kultury. Uzupełnienie stanowią placówki handlowo-usługowe i usługowo-produkcyjne w przewadze w sektorze prywatnym.

Ośrodek uzupełniający Czarnolas wyposażony w niektóre usługi użyteczności publicznej z zakresu oświaty, ochrony zdrowia oraz kultury. Czarnolas wyróżnia funkcjonowanie Muzeum im. Jana Kochanowskiego zlokalizowanego w zabytkowym zespole dworsko-parkowym.

Wyposażenie gminy w podstawowe usługi dla ludności dostosowane i dostosowywane do pełnionych funkcji stanowią:

- **Administracja samorządowa i „specjalna”**

Instytucje i obiekty usługowe użyteczności publicznej:

- Urząd Gminy z Urzędem Stanu Cywilnego, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i organizacjami społecznymi (obiekt administracyjny nowy, wielofunkcyjny i funkcjonalny);
- Rewir Dzielnicowych Policji w Policznie;
- Bank Spółdzielczy;
- Urząd Pocztowy: Policzna, Czarnolas;
- Placówki telekomunikacyjne - automatyczne centrale telefoniczne w Policznie i Czarnolesie z aparatami publicznymi;
- Organizacje OSP i strażnice pożarne: Policzna, Czarnolas, Władysławów, Świetlikowa Wola, Grudek, Zawada Stara;

• **Ochrona zdrowia i opieka socjalna**

- Placówki w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej:
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Policznie
Gminny Ośrodek Zdrowia w Policznie;
Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czarnolesie;
- Publiczne placówki w zakresie stomatologii:
Indywidualna praktyka lekarska - Policzna;
- Usługi w zakresie medycyny ogólnej-Wilczowola (działalność zarejestrowana w systemie Regon);
- Apteka w Policznie (w budynku ośrodka zdrowia);
- Placówki opieki socjalnej
Dom Pomocy Społecznej dla psychicznie przewlekle chorych w Grudku - 64 miejsc;

- Pracownicy medyczni cywilnej służby zdrowia
Lekarze ogólni -4, lekarze dentyści -2, pielęgniarki -10;
Wskaźnik liczby lekarzy liczony na 10 000 mieszkańców wynosi odpowiednio:
w gminie - 3,2, w powiecie zwoleńskim - 8,6; w województwie mazowieckim - 27,6
W zakresie publicznej stacjonarnej opieki medycznej ludność gminy położona jest w zasięgu obsługi szpitala powiatowego w Zwoleniu liczącego 63 łóżka (pierwszy poziom referencyjny).

• **Oświata i wychowanie**

Wdrażana reforma oświaty ustawą o systemie oświaty wprowadziła sześcioletni okres nauczania podstawowego i trzyletni okres nauczania na poziomie gimnazjum. Rok 1999/2000 był pierwszym rokiem szkolnym funkcjonowania oświaty w nowym systemie.

- **Szkoły podstawowe i gimnazja**

W obszarze gminy Policzna funkcjonujące placówki oświaty stanowią:

Gimnazja publiczne

Gimnazjum Publiczne w Policznie ;

W roku szkolnym 1999/2000 liczba uczniów w czterech oddziałach gimnazjum wynosiła - 85, nauczycieli pełnozatrudnionych - 2;

Szkoły podstawowe o strukturze organizacyjnej I-VI:

Publiczne szkoły podstawowe w miejscowościach: **Policzna, Czarnolas, Chechły, Wilczowola;**

W roku szkolnym 1999/2000 liczba uczniów w 37 oddziałach wynosiła - 688, liczba absolwentów - 86, liczba nauczycieli pełnozatrudnionych - 55;

- **Wychowanie przedszkolne**

Publiczne placówki wychowania przedszkolnego:

przedszkola samorządowe w Policznie i Czarnolesie funkcjonujące w obiektach szkolnych.

• **Kultura**

Podstawowe placówki kultury:

- **Muzea i stowarzyszenia**

Muzeum im. Jana Kochanowskiego w Czarnolesie. Liczba zwiedzających w ciągu roku przekracza 30 000 osób, w tym w zorganizowanych grupach - ponad 20000 osób, głównie młodzieży szkolnej;

Muzeum funkcjonuje od 1961 roku. Od 1992 roku działa w Czarnolesie Stowarzyszenie Miłośników Poezji Jana Kochanowskiego. W ramach Dni Jana Kochanowskiego organizowane są różnorodne imprezy kulturalne np. „Czarnoleskie Spotkania Sobótkowe”, „Imieniny Pana Jana”, „Czarnoleskie Dni Renesansu” itp.

- **Biblioteki publiczne: Policzna, Czarnolas, Zawada Stara.**

Łączna ogólna ilość księgozbioru wynosi 27,2 tys. woluminów. Księgozbiór w woluminach na 1000 ludności wynosi: w gminie - 4280; w powiecie zwolenkim - 3717; w województwie mazowieckim - 3240;

- **Świetlice, klub kultury:**

Świetlica Gminna z biblioteką.

Biblioteka i świetlica gminna swoje pomieszczenia mają w budynku remizy OSP;

- **Obiekty kultu religijnego:**

Kościół parafialny rzymsko katolicki w Policznie (z cmentarzem);

Kościół parafialny rzymsko-katolicki w Grudku Starym (z cmentarzem);

Kościół parafialny rzymsko-katolicki w Czarnolesie (z cmentarzem);

Dom Modlitw Ewangelistów w Piątkowie

- **Placówki kultury fizycznej:**

Boiska sportowe funkcjonujące przy obiektach szkolnych - ogólnodostępne:

Policzna, Czarnolas, Chechły, Wilczowola;

Kort tenisowy w Policznie

- **Dostępność mediów publicznych:**

Abonenci radiowo-telewizyjni:

Abonenci radiowi na 1000 mieszkańców: w gminie Policzna- 180; w woj. mazowieckim - 248; w gminach wiejskich województwa - 183;

Abonenci telewizyjni na 1000 mieszkańców: w gminie Policzna -170; w woj. mazowieckim - 240; w gminach wiejskich województwa - 178;

- **Inna działalność usługowa**

Podstawowa działalność usługowo-handlowa w zakresie obsługi ludności oraz działalność usługowo-produkcyjna, w tym w zakresie obsługi rolnictwa prowadzona jest w przewadze przez podmioty gospodarcze w sektorze prywatnym (zarejestrowane w systemie Regon). Oznacza to bieżące dostosowywanie profilu prowadzonej działalności do kształtujących się potrzeb. Stąd też wynika skupienie działalności usługowej w jednostkach osadniczych największych pod względem liczby ludności.

Działalność handlową i usługową prowadzi dla ludności około 90 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, z których ponad 1/3 stanowią podmioty z zakresu działalności handlowej oraz ponadto z zakresu podstawowych rodzajów usług, a m.in. gastronomii, transportu, usług budowlanych.

W przestrzennym rozmieszczeniu podmiotów handlowych i usługowych dominuje ich udział w miejscowościach Policzna i Czarnolas koncentrujących razem połowę zarejestrowanej działalności usługowej dla ludności. W pozostałych miejscowościach gminy rejestrowane jest po kilka, a nawet po 1 podmiocie prowadzących podstawową działalność usługową, głównie handlową, w dostosowaniu do występujących potrzeb.

- **Ocena stanu obsługi ludności oraz zainwestowania w usługi i obiekty użyteczności publicznej**

- Obsługę ludności na poziomie lokalnym pełni i pełnić będzie Policzna jako główny wielofunkcyjny usługowo-administracyjny ośrodek gminny wyposażony we wszystkie podstawowe instytucje i obiekty użyteczności publicznej szczebla gminnego. Ośrodkiem uzupełniającym jest i pozostanie miejscowość Czarnolas wyposażona w niektóre usługi użyteczności publicznej przede wszystkim z zakresu kultury o randze krajowej (Muzeum im. Jana Kochanowskiego), oświaty i wychowania, ochrony zdrowia;
- Stan techniczny obiektów użyteczności publicznej jest dobry i średni: dla zapewnienia wyodrębnienia funkcjonalnego gimnazjum wynikającego z obowiązujących przepisów w rozbudowie jest obiekt szkolny w Policznie (jedno skrzydło -6 sal dydaktycznych); w dobrym stanie utrzymywane są poprzez remonty pozostałe obiekty szkolne (wymienione okna w Policznie i Czarnolesie, dobudowana sala gimnastyczna w Czarnolesie, utworzona pracownia komputerowa); w średnim stanie jest przedszkole w Czarnolesie; w dobrym stanie jest nowy wielofunkcyjny obiekt administracyjny Urzędu Gminy oraz placówki ochrony zdrowia: w różnym stanie technicznym są obiekty OSP: stan dobry w Policznie i Wilczowoli, średni - we Władysławowie, Grudku, Świetlikowej Woli (niedokończona budowa), zły stan - w Zawadzie Starej;

4.1.6. Turystyka i wypoczynek

O warunkach i możliwościach dalszego rozwoju turystyki w obszarze gminy Policzna przesądzają atuty położenia oraz szczególne walory środowiska kulturowego i przyrodniczego.

- **Walory i atuty położenia**

Walory położenia to przede wszystkim dostępność komunikacyjna gminy poprzez drogi krajowe Nr 12 na kierunku wschód-zachód oraz Nr 79 na kierunku północ-południe.

Dodatkowym atutem jest również odległość (niewiele ponad 70 km) od blisko dwu milionowej aglomeracji warszawskiej. Dostępność komunikacyjna oraz atrakcyjność przyrodniczo-krajobrazowa i kulturowa stanowią o zaznaczającym się zainteresowaniu mieszkańców Warszawy możliwościami wypoczynku na własnych działkach o charakterze letniskowym w obszarze gminy.

- **Walory i atuty środowiska kulturowego i przyrodniczego**

Walory środowiska kulturowego to przede wszystkim miejsca związane z poetą Janem Kochanowskim. Czarnolas do rodziny Kochanowskich należał w latach 1497-1680, a Jan Kochanowski otrzymał połowę wsi w spadku po rodzicach w 1559 roku. Na stałe przeniósł się do Czarnolasu około 1571 roku. W dworze czarnoleskim powstały jego dzieła: *Pieśń świętojańska o Sobótce*, *Odprawa posłów greckich*, *Treny* oraz tłumaczenie *Psalmów*. Od 1961 roku w zespole dworskim w Czarnolesie funkcjonuje Muzeum im. Jana Kochanowskiego. W muzeum znajdują się zachowane po Kochanowskim pamiątki: drzwi metalowe z herbem Korwin i inicjałami JK, pochodzące prawdopodobnie ze skarbczyka spalonego w 1720 r. oraz wyściełany kurdybanem fotel poety.

Czarnolas jest waloryzowany jako jedna z trzech miejscowości na południowym Mazowszu o wartościach kulturowych o znaczeniu krajowym, szczególnie interesujących do zwiedzania (obok Radomia i Sieciechowa).

W Czarnolesie znajduje się dworek wybudowany około 1870 roku dla Władysława Jabłonowskiego, prawdopodobnie na miejscu dawnego dworu Raczyńskich spalonego w 1853 r. W 1761 r. wykupił Czarnolas Józef Jabłonowski i rozpoczął starania o zachowanie dla potomnych pamięci o siedzibie poety. Na miejscu, gdzie prawdopodobnie miał stać dworek Kochanowskiego, wznosi się neogotycka kaplica z grobowcami Jabłonowskich i Lębomirskich oraz obrazem św. Marii Magdaleny. Dwór w Czarnolesie otacza piękny, romantyczny park, w którym z dawnego założenia zachowały się stawy. W parku rosną lipy, graby i egzotyczne gatunki drzew. W miejscu słynnej lipy stoi XIX wieczny kamienny obelisk z symbolicznym

sarkofagiem Urszulki, popiersiem Piotra Kochanowskiego, bratanka Jana oraz zniekształconym fragmentem Trenu XIII.

Policzna - istniała chyba już w XII wieku (wspomniana w 1191 roku przy konsekracji sandomierskiej kolegiaty jako jej uposażenie -Polrehne). W XIV wieku własność Szlizów, później Jana Kochanowskiego, dziada poety. Do XVII wieku znajdowała się w rękach Kochanowskich, następnie m.in. Szaniawskich i Potkańskich. W kościele parafialnym pw św. Stefana, w 1892 roku brał ślub Stefan Żeromski z Oktawią Rodkiewiczówną, a jednym ze świadków był Bolesław Prus. Wśród wyposażenia kościoła rzeźby i obrazy z XVII-XVIII wieku. Istniejący zespół pałacowo-parkowy w Policznie pochodzi z XIX wieku.

Walory środowiska przyrodniczego to przede wszystkim położenie na obrzeżu Puszczy Kozienickiej. Zachodnia część gminy to tereny ustanowionej otuliny Kozienickiego Parku Krajobrazowego (do drogi krajowej Nr 79). Obszar ten odznacza się walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, które stanowią m.in. małe powierzchnie leśne, liczne zadrzewienia, małe jednostki osadnicze wśród pól i łąk, ciek i oczka wodne, wydmy i zagłębienia deflacyjne.

Z walorami środowiska przyrodniczego i kulturowego obszaru gminy Policzna zapoznają wytyczone i oznakowane szlaki turystyczne.

- **Szlaki turystyczne piesze**

Atrakcyjność środowiska kulturowego i przyrodniczego przesądziła o włączeniu obszaru gminy Policzna w istniejący system szlaków turystycznych PTTK (pieszych, kolarskich) prowadzących przez miejsca i obszary godne poznania, ciekawe pod względem kulturowym, przyrodniczym i historycznym. Szlaki turystyczne opisane są i popularyzowane w powszechnie dostępnych wydawnictwach turystycznych. W obszarze gminy wszystkie szlaki prowadzą przede wszystkim do Czarnolasu i Policzny.

Są to:

Szlaki turystyczne piesze znakowane

- **Szlak żółty:** Czarnolas-Policzna-Sucha-Linów-nadleśnictwo Zwoleń. Długość 20 km. Szlak wyznakowany w 1980 roku - Roku Jana Kochanowskiego. Szlak zapoznaje z południową częścią Puszczy Kozienickiej, a przede wszystkim prowadzi do Muzeum Jana Kochanowskiego.
- **Szlak niebieski:** Czarnolas-Garbatka-Kociołki-Stanisławice-Kozienice-Łuczynów-Wola Chodkowska-Ryczywół. Długość 52 km. Na trasie w obszarze gminy przede wszystkim Czarnolas z muzeum oraz Grudek z zabytkowym kościołem, a poza obszarem gminy Garbatka Letnisko i ciekawe drzewostany Puszczy Kozienickiej.
- **Szlak zielony:** Policzna-Patków-Kozie Ługi-Laski-Kamyk-Pionki PKP. Długość 15,5 km. Malowniczy i interesujący przyrodniczy szlak prowadzący

skrajem Puszczy Kozienickiej. Na trasie, w obszarze gminy zabytki w Policznie (zespół kościelny i zespół pałacowo-parkowy, miejsca pamięci) oraz uroczysko „Policzna”.

Szlaki turystyczne piesze nieoznakowane

- **Zwoleń** Paciorkowa Wola -Czarnolas-Sarnów-Oleksów-Zajezerze PKP. Długość 32,5 km. Szlak biegnie południowo-wschodnim obrzeżem Puszczy Kozienickiej. Na trasie m.in. zabytki Czarnolasu.

- **Uwarunkowania dla rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej**

Potencjalnym rejonem turystycznym jest Czarnolas z liczbą ponad 30 000 turystów rocznie zwiedzających muzeum i park. Do Czarnolasu prowadzą wszystkie określone przez służby PTTK szlaki turystyczne piesze, kolarskie, motorowe. Oznacza to celowość wskazania w tym rejonie terenów turystyczno-wypoczynkowych, które mogłyby być zagospodarowywane jako pola biwakowe, obozy harcerskie, służąc organizacji zielonych szkół itp.

W obszarze gminy w ostatnich latach obserwowane jest zainteresowanie adaptacją zagród na cele mieszkaniowo-letniskowe lub zagospodarowaniem nowych działek na funkcje wypoczynkowe. Budownictwo o -charakterze wypoczynkowym występuje w miejscowościach Antoniówka, Piątków, Helenów, Czarnolas, Zawada Stara i Nowa, Grudek, Wygoda (razem ponad 30 działek o charakterze wypoczynkowym). Położenie gminy na obrzeżu Puszczy Kozienickiej, korzystny mikroklimat, piękne krajobrazy, dobra jakość podstawowych elementów środowiska (czyste powietrze, woda, cisza), dostępność komunikacyjna gminy, równomiernie rozmieszczone małe jednostki osadnicze to atuty dla dalszego rozwoju agroturystyki oraz budownictwa mieszkaniowo-letniskowego.

Istotną rolę w rozwoju funkcji wypoczynkowej w obszarze gminy winna przynieść promocja agroturystyki. Dla promowania tego rodzaju wypoczynku wdrażana jest w obszarze południowego Mazowsza idea „Agro-Eko-Park”. Głównym celem stowarzyszenia „Agro-Eko-Park” jest ochrona środowiska, organizowanie miejsc agroturystycznych oraz tworzenie gospodarstw ekologicznych dla produkcji zdrowej żywności. W tak przyjęte założenia programowe promowania między innymi różnych form wypoczynku na obszarach wiejskich, w tym przede wszystkim agroturystyki wpisuje się teren gminy. Policzna wyróżnia się walorami środowiska kulturowego o randze krajowej oraz korzystnymi warunkami środowiska przyrodniczego z zaznaczającym się zainteresowaniem możliwościami organizowania różnych form wypoczynku, w tym budownictwem mieszkaniowo-letniskowym.

4.1.7. Poziom warunków życia ludności

Poziom warunków życia ludności określany jest oceną dostępności do usług podstawowych z zakresu infrastruktury społecznej i stopnia wyposażenia w infrastrukturę komunalną oraz oceną podstawowych zjawisk społecznych. Dla badania warunków życia ludności posłużono się wskaźnikami określonymi i stosowanymi między innymi przez Rządowe Centrum Studiów Strategicznych. Są to wskaźniki dla badania zjawisk w grupach charakteryzujących:

- procesy społeczne i demograficzne (udział roczników biorących udział w procesach prokreacyjnych, badania umieralności w tym niemowląt, stopa bezrobocia)
- aktywność ekonomiczną gminy (dochody i wydatki gmin);
- wyposażenie w infrastrukturę społeczną (mieszkania, dostępność do usług oświaty, ochrony zdrowia, kultury);
- wyposażenie w podstawową infrastrukturę techniczną (dostępność komunikacyjna, telekomunikacyjna, wyposażenie w sieć wodociagową i kanalizacyjną);

Zestawienie wskaźników charakteryzujących poszczególne dziedziny za lata 1994 i 1999 dla gminy Policzna (dostępne materiały statystyczne), porównanie ich ze wskaźnikami dla powiatu zwoleńskiego w obszarze którego gmina jest położona oraz odniesienie do województwa stanowi przesłankę do określenia poziomu życia ludności. Podstawowe wnioski to między innymi:

- pozytywne kierunki zmian w procesach demograficznych przy utrzymywaniu się zjawiska bezrobocia, które stało się uznanym problemem w skali kraju;
- poprawiająca się aktywność ekonomiczna i zwiększające się dochody i wydatki budżetu gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca nie odbiegające od dochodów gmin w powiecie zwoleńskim i niewiele niższe od średnich dochodów gmin wiejskich w województwie również w przeliczeniu na jednego mieszkańca.
- dobra dostępność do podstawowych usług użyteczności publicznej przede wszystkim z zakresu ochrony zdrowia, oświaty, kultury oraz dobry wskaźnik charakteryzujący warunki mieszkaniowe ludności;
- poprawa wyposażenia w podstawowe systemy infrastruktury technicznej i komunalnej, przede wszystkim w zakresie uzbrojenia w systemy zbiorowego zaopatrzenia w wodę, budowa systemów unieszkodliwiania i oczyszczania ścieków (wskaźniki uzbrojenia w sieć wodociagową na poziomie średnich w województwie i bardzo znacząco wyższe niż średnio w powiecie zwoleńskim) oraz wzrost wyposażenia w infrastrukturę telekomunikacyjną;

Warunki życia ludności

Wartości wybranych wskaźników dla gminy Policzna powiatu zwoleńskiego i województwa mazowieckiego (źródło-WUS, GUS)

Elementy badane - wskaźniki	Gmina Policzna		1999 rok	
	1994	1999	pow. zwoleński	woj. mazowieckie
lata				
Procesy społeczne				
Liczba kobiet na 100 mężczyzn, w tym:	104	103	100	108
liczba kobiet w wieku 20-39 lat/100 M.	85,4	90,0		
Liczba zgonów w stosunku do liczby urodzeń	0,94	1,1	1,02	1,13
Umieralność niemowląt na 100 urodzeń żywych	3,1	0	0,86	0,86
Stopa bezrobocia	15,2	13,3	15,7	9,5
Aktywność ekonomiczna				
Wydatki budżetu gmin na 1 mieszkańca w zł, w tym gminy wiejskie w woj.	170	853,1	972,0	1691,7
Dochody budżetu gmin na 1 mieszkańca w zł., w tym gminy wiejskie w woj.		901,3	990,0	1714,4
				1050,9
Infrastruktura społeczna				
Liczba mieszkań na 1000 ludności	280	292	280	332
Liczba szkół podstawowych na 1000 mieszkańców	1,1	0,9	0,9	0,5
Księgozbiór w woluminach /1000 M	4071	4280	3717	3240
Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców	6,1	3,2	8,6	27,6
Infrastruktura techniczna				
Liczba abonentów telefonicznych na 1000 M (standardowe łącza główne)	36,4	132,3	162,7	310,8
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w m ³ /mieszkańca	8,1	13,14	9,01	40,96
Długość sieci wodociągowej /100km ²	32,2	63	29,6	64,0
Długość sieci kanalizacyjnej/100km ²	0	2,8	3,4	13,0
Długość dróg gminnych utwardz./100km ²		8,9	16,1	29,8

4.2. SFERA GOSPODARCZA

4.2.1 Gospodarka rolna

Rolnictwo jest wiodącą funkcją gospodarczą gminy oraz podstawowym źródłem utrzymania ludności.

• Pracujący w rolnictwie

Szacunek wielkości zatrudnienia w sektorze prywatnym rolnictwa podaje Spis Rolny. W gminie Policzna pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1,0 ha oraz na działkach rolnych do 1,0 ha stanowią (źródło - Spis Rolny tab.29):

gmina Policzna	gospodarstwa rolne / działki rolne	
	powyżej 1,0 ha	/ do 1,0 ha
- Ludność w wieku 15 lat i więcej w gosp.domowych z użytkownikiem ind.gosp.rolnego/działki rolnej	3711	329
- Pracujący razem	3297	244
w.tym:		
w swoim gospod.rolnym/dz.rol.	2669	157
poza swoim gosp.rolnym/dz.rolną	628	87
- Bezrobotni	28	6
- Bierni zawodowo	386	79

Określona w Spisie Rolnym liczba pracujących w swoim gospodarstwie rolnym lub na działce rolnej pomniejszona o liczbę ujętej młodzieży w wieku szkolnym 15-18 lat, podawaną przez WUS w wielkości 350 osób, daje przybliżoną liczbę około 2450 osób pracujących w rolnictwie. Stanowi to około 72 % ludności gminy w wieku produkcyjnym.

Wskaźnik zatrudnienia w gminie wynosi 26 osób na 100 ha użytków rolnych, przy średnim wskaźniku dla kraju -24.

- **Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej**

Rolniczą przestrzeń produkcyjną gminy Policzna tworzy prawie 9500 ha użytków rolnych tj 85 % powierzchni gminy. W zasobach ziemi udział gruntów ornych stanowi 91,6 % (8700 ha), łąk i pastwisk trwałych - 6% (575 ha); sadów - 2,4% (225 ha).

Poszczególne czynniki środowiska takie jak gleby, agroklimat, warunki wodne, rzeźba terenu składające się na syntetyczną ocenę przestrzeni rolniczej w obszarze gminy charakteryzują się następująco (źródło IUNG- Puławy):

- **gleby** cechuje dobra i średnia przydatność do produkcji rolniczej, a udział w poszczególnych klasach bonitacyjnych wynosi odpowiednio: klasa III - 13 %; klasa IV - 49 %; klasa V i VI - 38 %;
- **agroklimat**: długość okresu wegetacyjnego wynosi ok. 210 dni, średnia suma opadów atmosferycznych rocznie - 500-600 mm. Średni wskaźnik agroklimatu dla obszaru gminy określony został w wielkości 11,6 punktu w skali 15 punktowej;
- **warunki wodne** w obszarze gminy określone są jako korzystne, a wielkość wskaźnika wynosi 6,5 w skali 10 punktowej. Udział poszczególnych kategorii warunków wodnych gleb w powierzchni użytków rolnych wynosi odpowiednio:

tereny z przewagą gleb o relatywnie optymalnej ilości wody - 33%;
tereny z przewagą gleb o okresowym nadmiarze wody - 31%;
tereny z przewagą gleb o częstym nadmiarze wody - 1,5%;
tereny z przewagą gleb o okresowym niedoborze wody - 24,5%;
tereny z przewagą gleb o stałym niedoborze wody - 10%;
- **rzeźba terenu** cechuje się występowaniem bardzo korzystnych i korzystnych terenów do organizacji produkcji rolniczej. Średni wskaźnik bonitacji rzeźby dla obszaru gminy określony został w wielkości 8,9 w skali 10 punktowej;
- **Syntetyczny wskaźnik** rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy wynikający z wyżej określonych cech wynosi 64,3 w skali 100 punktowej, przy średnim wskaźniku dla kraju 66,6.

• **Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej**

Ochrona prawna (ustawowa) rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez ograniczanie zmiany przeznaczenia obejmuje:

- grunty rolne stanowiące użytki rolne o najwyższej przydatności rolniczej - klasy gleb I-III.
W obszarze gminy użytki rolne klasy I- III stanowią 13 % UR (ok.1250 ha). Zmiana przeznaczenia gleb klasy III o zwartym obszarze przekraczającym **0.5 ha** wymaga uzyskania zgody Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, w trybie sporządzenia planu miejscowego.
- grunty rolne stanowiące zwarte **kompleksy gleb klasy IV**. W obszarze gminy użytki rolne klasy IV stanowią 49 % UR (ok. 4700 ha). Zmiana przeznaczenia zwartego obszaru przekraczającego **1.0 ha** wymaga uzyskania zgody Wojewody, w trybie sporządzenia planu miejscowego. Kompleksy gleb klasy IV występują w środkowych i południowych obszarach gminy;
- grunty rolne wytworzone z gleb **pochodzenia organicznego**: gleby torfowe i murszowe. Zmiana przeznaczenia gleb torfowych i murszowych klasy V i VI wymaga uzyskania zgody Wojewody w trybie sporządzenia planu miejscowego.

• **Kompleksy rolniczej przydatności gleb**

Przydatność rolnicza gleb określona jest w skali kraju czternastoma rodzajami kompleksów glebowo-rolniczych, w obszarze południowego Mazowsza rejestrowane jest występowanie dziewięciu kompleksów.

Na terenie gminy Policzna występują następujące kompleksy glebowe:

grunty orne - udziały %:	gmina	obszar subregionu radomskiego
Policzna		
pszenny bardzo dobry (1)	0,0	0,9
pszenny dobry (2)	0,0	7,0
pszenny wadliwy (3)	0,0	0,5
żytni bardzo dobry (4)	15,2	15,2
żytni dobry (5)	17,2	17,8
żytni słaby (6)	25,1	20,1
żytni bardzo słaby (7)	10,4	16,3
zbożowo-pastewny mocny (8)	23,0	12,5
zbożowo-pastewny słaby (9)	9,1	9,7

użytki zielone

kompleks bardzo dobry (1z)	0,0	0,4
kompleks średni (2z)	41,4	56,5
kompleks słaby i bardzo słaby (3z)	58,6	43,1

Kompleksy żytni bardzo dobry i dobry (32,4 % udziału) cechują się dosyć wszechstronną przydatnością rolniczą. Gleby tych kompleksów są strukturalne i mają dobrze wykształcony poziom próchniczny oraz właściwe stosunki wodne. Pod wpływem stosowania przez dłuższy okres racjonalnego nawożenia i umiejętnej uprawy, osiągają wysoki stopień kultury. Wykazywany dobór roślin obejmuje praktycznie wszystkie powszechnie znane gatunki. Obszary tych kompleksów stanowiące w przewodze gleby klasy IVa, z udziałem klasy III (kompleks żytni bardzo dobry), winny być chronione przed zmianą użytkowania.

W obszarze gminy gleby kompleksu żytniego bardzo dobrego i dobrego występują w przewodze w środkowych, wschodnich i południowych obszarach gminy

Kompleks zbożowo-pastewny mocny (23,0 % udziału) tworzą gleby średnio-zwięzłe i ciężkie. Gleby tego kompleksu położone są zwykle w miejscach o słabym odpływie wód powierzchniowych lub w płaskich i nieckowatych zagłębieniach terenu i stąd są okresowo nadmiernie uwilgocone. Regulacja stosunków wodnych powoduje, że gleby nabierają cech kompleksu żytniego bardzo dobrego, a nawet pszennego. W klasyfikacji bonitacyjnej są to gleby klasy IIIb oraz IVa i IVb;

Kompleks żytni słaby (25,1 % udziału) tworzą gleby lekkie, w klasyfikacji bonitacyjnej zaliczane do klasy IVb i V. Gleby te są nadmiernie przepuszczalne i mają słabą zdolność zatrzymywania wody. Są to gleby okresowo lub trwale zbyt suche. Wykazywany dobór roślin obejmuje żyto, ziemniaki, łubin, seradellę. Gleby kompleksu żytniego słabego występują w przewodze w północnej i południowo-wschodniej części gminy oraz mozaikowo w pozostałych jej obszarach.

Kompleks zbożowo-pastewny słaby (9,1 % udziału) obejmuje gleby lekkie wytworzone z piasków luźnych i słabo gliniastych (odpowiednik gleb kompleksów żytnich). Problem regulacji stosunków wodnych i podniesienie wartości tych gleb są bardzo trudne (drenowanie likwiduje okresowe nadmierne uwilgotnienie, ale jednocześnie pogłębia okresową suszę).

Uwilgotnienie tych gleb sprzyja uprawie kapusty, buraków pastewnych, brukwi, marchwi pastewnej, koniczyny białej i czerwonej, wyki, grochu.

Kompleks żytni bardzo słaby (10,4 % udziału). W skład tego kompleksu wchodzi najslabsze gleby spośród użytkowanych rolniczo zaliczane do klasy VI i w niektórych przypadkach do klasy V. Dobór roślin uprawnych jest ograniczony i sprowadza się głównie do żyta i łubinu żółtego gorzkiego.

Użytki zielone (łąki trwale i pastwiska) stanowią 5,6 % użytków rolnych gminy. Są to kompleksy średnie (41,4 %) i słabe. Obejmują siedliska łąkowe oraz łąkowe położone w dolinkach rzecznych i na ich obrzeżach. Kompleksy średnie to użytki zielone klasy III i IV. Użytki zielone kompleksu słabego zaliczane są do V i VI klasy bonitacyjnej.

Regiony glebowo-rolnicze

Kompleksy rolniczej przydatności gleb stanowiły podstawę określenia regionów glebowo-rolniczych wyróżniających się lokalną specyfiką warunków przyrodniczych i glebowych, podobnym agroklimatem oraz zbliżoną rzeźbą terenu. W obszarze południowego Mazowsza wyróżnionych zostało 8 regionów glebowo-rolniczych, wśród których jest Region Radomsko-Zwoleński obejmujący większość obszaru gminy i Nadpilicko-Kozienski kończący się na północno-zachodnich obrzeżach gminy.

Region Radomsko-Zwoleński obejmuje tereny Równiny Radomskiej o korzystnych warunkach klimatycznych i dogodnej rzeźbie terenu do produkcji rolniczej. Przeważają gleby klasy IIIa do IVb kompleksów żytniego bardzo dobrego i dobrego.

• Kierunki produkcji rolniczej

Ukształtowane kierunki produkcji rolniczej w gminie stanowią przede wszystkim w produkcji roślinnej: zboża, ziemniaki oraz uzupełniająco rośliny pastewne, owoce jagodowe i warzywa; w produkcji zwierzęcej hodowla trzody chlewnej, bydła, koni (jako siła pociągowa) oraz uzupełniająco drobiu w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

- Produkcja roślinna

Uwarunkowania kompleksów glebowo-rolniczych z przewagą gleb żytno-ziemniaczanych przesądzą o doborze upraw w produkcji roślinnej. Warunki naturalne gleb w obszarze gminy nadają się do prawie wszystkich roślin uprawnych.

Struktura upraw kształtuje się w indywidualnych gospodarstwach rolnych gminy w wielkościach (Spis Rolny);

gmina Policzna

powierzchnia zasiewów w ha	7834	100%
<i>w tym:</i>		
zboża	5403	69,0%
ziemniaki	1225	15,6%
pastewne	1035	13,2%
pozostałe	171	2,2%

W produkcji zbóż dominuje żyto zajmując 43 % powierzchni zasiewów. Udział zasiewów innych zbóż kształtuje się w wielkościach: mieszanki zbożowe - 18 %, pszenżyto -15%, owies - 8 %, pszenica i jęczmień po 7 %, pozostałe - 2 %;

- Produkcja zwierzęca

Główne kierunki produkcji zwierzęcej w gminie stanowi przede wszystkim hodowla trzody chlewnej i bydła oraz uzupełniająco drobiu, w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Pogłowie zwierząt w gospodarstwach rolnych stanowi w sztukach (Spis Rolny): bydło - 3290 , trzoda chlewna -8900, konie -300, w tym konie wykorzystywane jako siła pociągowa -200, owce - 20; kozy-60; drób 6-miesięczny i starszy 15000, w tym m.in.: kury -13 400, kaczki - 1100, indyki - 150 ;

Obsada bydła i trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych kształtuje się w wielkościach:

	gmina Policzna	powiat zwoleński	woj.mazowieckie
- pogłowie bydła	34	38	43
- trzoda chlewna	94	96	83

Obsada trzody chlewnej w sztukach na 100 ha użytków rolnych jest wyższa niż średnio w województwie i zbliżona do średniej w powiecie zwoleńskim, obsada bydła jest na niższym poziomie niż średnio w obszarze powiatu i województwa.

- **Struktura obszarowa**

- **Struktura użytków rolnych**

Użytki rolne ogółem w ha:	9432	100 %
w tym:		
grunty orne	8688	92,1
sady	215	2,3
łąki trwałe	274	2,9
pastwiska	255	2,7

Użytki rolne zajmują większą część ogólnej powierzchni gminy (84 %). W użytkach rolnych dominujący jest udział gruntów ornych (92,1 %), przy niewielkim udziale użytków zielonych oraz sadów.

- **Struktura władania użytków rolnych**

W strukturze władania użytków rolnych dominuje sektor prywatny, we władaniu którego znajduje się 8715 ha tj. 92,4 % ogółu użytków rolnych gminy. Są to przede wszystkim grunty osób fizycznych wchodzących w skład gospodarstwach indywidualnych (8692 ha).

W sektorze publicznym znajduje się około 700 ha użytków rolnych gminy (7,6 %). Są to w większości grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (642 ha) będące w dzierżawie (grunty byłego PGR Policzna).

- **Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych**

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych wynosi w gminie 1421 (Spis Rolny). W strukturze gospodarstw rolnych, blisko połowę stanowią gospodarstwa małe do 5 ha powierzchni użytków rolnych (48,7 %). Gospodarstwa od 5,0 do 10 ha stanowią 36,1 %, a gospodarstwa duże, powyżej 10 ha stanowią 15,2 %. Wśród gospodarstw dużych wyróżnia się jedno z powierzchnią powyżej 200 ha, a 3 gospodarstwa indywidualne w gminie liczy powyżej 20 ha powierzchni.

Średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego w gminie wynosi 7,5 ha, w tym średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie - 6,8 ha. Odpowiednio średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi w powiecie zwolenkim 6,1 ha, a w województwie mazowieckim - 7,2 ha.

Szczegółowa struktura gospodarstw rolnych w obszarze gminy kształtuje się następująco:
(Spis Rolny)

indyw. gosp. rol.		%
do 1ha-	163	11,5
1-2	107	7,5
2-3	140	9,9
3-5	282	19,8
5-7	247	17,4
7-10	266	18,7
10-15	161	11,3
powżej 15ha	55	3,9
ogółem	1421	100

Struktura gospodarstw rolnych w gminie jest zbliżona do struktury gospodarstw w powiecie zwoleńskim, w obszarze którego gmina jest położona.

Struktura gospodarstw rolnych w gminie, powiecie zwoleńskim, województwie mazowieckim:

udziały %	gmina/pow.zwoleński / woj.mazowieckie		
1-4,99 ha	48,7%	43,6%	44,2 %
5,00-9,99	36,1%	42,9%	33,4 %
10,00-14,99	11,3%	10,7%	14,0 %
powyżej 15,00 ha	3,9%	2,8%	8,4 %

Przekształcenia w strukturze gospodarstw rolnych są procesem powolnym, nie tylko w obszarze gminy, ale również w kraju i jest to zjawisko trwałe. Tzw. naturalne tempo poprawy struktury agrarnej mierzone tempem ubytku liczby gospodarstw rolnych, w polskich warunkach wynosi ok. 1% średnio rocznie. Dla dokonania głębokiej restrukturyzacji w krótkim okresie konieczne jest tempo ok. 4% rocznie (takie tempo wystąpiło w krajach UE w fazie intensywnej transformacji rolnictwa w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych). Obszar gospodarstwa nie jest jedyną miarą dla uzyskiwania dochodów porównywalnych z dochodami uzyskiwanymi przez pracujących poza rolnictwem. Przy odpowiedniej polityce rolnej małe gospodarstwa mogą specjalizować się w produkcji wybranych upraw pracochłonnych tak jak to pozostało w niektórych krajach Unii Europejskiej (Włochy, Grecja). Problem rekonstrukcji rolnictwa prowadzący do zmniejszenia liczby gospodarstw rolnych i zmniejszenia zatrudnienia w rolnictwie jest ściśle związany z problemem rynku pracy i bezrobocia, czyli możliwościami wchłonięcia nadwyżek ludności rolniczej do zawodów pozarolniczych.

• Obsługa rolnictwa

Obsługa rolnictwa prowadzona w poprzednich latach przede wszystkim przez GS „SCH” w Policznie w zakresie skupu produktów rolnych i sprzedaży środków do produkcji rolniczej oraz Spółdzielnie Kółek Rolniczych w zakresie usług mechanizacyjnych i polowych podlega procesom prywatyzacji dostosowując się do reguł podaży i popytu. Jednostki te będąc na różnym etapie przekształceń prowadzą w dalszym ciągu działalność związaną z obsługą rolnictwa.

Obsługę zootechniczną prowadzi punkt weterynaryjny w Policznie. Uzupełnienie obsługi stanowią powstające podmioty w sektorze prywatnym. W obszarze gminy Policzna zarejestrowanych jest 14 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność usługową w zakresie rolnictwa.

• Rolnicza przestrzeń produkcyjna w strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Rolnicza przestrzeń produkcyjna tworzona przez ponad 9400 ha użytków rolnych (84 % powierzchni gminy) stanowi podstawowy element struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Znaczenie dla produkcji rolniczej mają przede wszystkim zwarte kompleksy glebowe na wschód od drogi krajowej Warszawa-Zwoleń-Kozienice.

Warunki przyrodnicze gleb stanowią, że w użytkowaniu rolniczym winny pozostać oraz szczególnej ochronie podlegać między innymi:

- *Kompleksy gleb o wysokiej przydatności do produkcji rolniczej* w skali gminy stanowiące ponad połowę użytków rolnych i występujące w zwartych rejonach w środkowych obszarach gminy (żytni bardzo dobry i żytni dobry, zbożowo-pastewny mocny - 55,4 % udziału);
- *Kompleksy gleb o średniej przydatności do produkcji rolniczej* stwarzające warunki do prowadzenia średniointensywnej produkcji rolniczej w gospodarstwach samozaopatrzeniowych (żytni słaby, zbożowo pastewny słaby - 34,2 % udziału);
- *Użytki zielone* stanowiące tylko 5,6 % UR, z uwagi na szczególną rolę w sieci ekologicznej oraz ochronę gleb pochodzenia organicznego;

Pozostałe użytki rolne cechuje niska i bardzo niska przydatność do produkcji rolniczej. Jest to kompleks żytni bardzo słaby występujący głównie w zachodnich i południowo-wschodnich rejonach gminy (10,4 % udziału).

do przemysłu spożywczego oraz hipermarketów. Wynika stąd potrzeba jednolitości standardowej oraz jakościowej.

Gospodarstwa rolne, które znamionują zbyt małą produkcję towarową, aby pełnić funkcję gospodarstw towarowych winny funkcjonować jako samo zaopatrzeniowe. W Polsce istnieją warunki do funkcjonowania przez dziesiątki lat gospodarstw samo zaopatrzeniowych. Racjonalne ich utrzymanie będzie miało istotne znaczenie dla ludności rolniczej.

Rozwój rolnictwa jest i w coraz większym stopniu będzie pochodną rozwoju przemysłu spożywczego oraz przemysłu surowców rolnych przetwarzanych na surowce niespożywcze. Niekorzystnym zjawiskiem jest, że prawie 90 % przemysłu spożywczego znalazło się w gestii dysponentów zagranicznych. Zarysowane w ostatnich latach odrywanie się przemysłu spożywczego od polskiej bazy surowcowej musi być zatrzymane. Stworzenie bodźców dla odwrócenia tej sytuacji jest warunkiem rozwoju rolnictwa. Kluczową kwestią dla województwa mazowieckiego jest rozwój przemysłu przetwarzającego owoce i warzywa w oparciu o własność spółdzielczą wspieraną ze środków publicznych. Istotna dla województwa jest strategia rozwoju przemysłu mięsnego. Moc zakładów oraz rozmieszczenie potencjału przetwórstwa mięsa jest niewystarczające w stosunku do potrzeb rozwojowych produkcji zwierzęcej. Niezbędne jest dostosowanie przemysłu mleczarskiego i specjalistycznych gospodarstw rolnych produkujących mleko do potrzeb i warunków województwa. Pilnego wsparcia wymaga przemysł przetwórczy drobiu. Produkcja drobiu stanowić może w przyszłości do 25 % ogólnej ilości mięsa spożywczego. Województwo ma warunki do dużej produkcji mięsa króliczego i końskiego.

W województwie podobnie jak w całym kraju znaczącą rolę odgrywa drobny przemysł spożywczy obejmujący m.in. piekarstwo, ubój i przetwórstwo mięsne, młynarstwo, przetwórstwo owoców i warzyw, produkcja napojów bezalkoholowych, galanterii spożywczej itp. Rozwój tych branż w małych i średnich zakładach może dać poszukiwaną żywność w małym stopniu przetworzoną, świeżą, ekologiczną.

Ponadto województwo ma warunki przeznaczenia co najmniej 10-15 % użytków rolnych na produkcję surowców rolnych, z których wytwarzać można spirytus jako komponent paliw płynnych oraz rzepak jako źródło produkcji paliwa płynnego.

Wyzwaniem jest konieczność stopniowego, ale skutecznego rozwiązywania bezrobocia istniejącego i wzrastającego na obszarach wiejskich. Wysoki poziom bezrobocia na wsi przy jednoczesnym braku rynku pracy w miastach ogranicza procesy migracji ludności, w tym młodzieży i wymusza tworzenie ośrodków wiejskiej gospodarki pozarolniczej.

Warunkiem powodzenia jest znalezienie rynków zbytu na towary, które mogą być produkowane na obszarach wiejskich. Źródłem tworzenia wiejskiej gospodarki pozarolniczej winny być zarówno środki pomocowe, środki publiczne oraz udziały własne ludności.

Polskie rolnictwo nie ma szans w krótkim czasie na zmiany struktury agrarnej, stąd potrzeba wytworzenia ruchu grup producenckich. Zasadne jest skoncentrowanie wysiłków wykorzystania funduszy przedakcesyjnych (ISPA, SAPARD) oraz Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW) na inwestycje w gospodarstwach rolnych oraz w ramach grup producenckich jak również na cele inwestycji ekologicznych w rolnictwie. Polskie rolnictwo może okazać się konkurencyjne dzięki umiarkowanej intensywności. Nabiera to szczególnego znaczenia wobec pojawiających się zagrożeń chorobowych w przypadkach wysokiej intensyfikacji produkcji.

Szacunki zakładanych przemian struktury agrarnej w województwie do roku 2010 prognozowane są w wielkościach:

- zmniejszenie gospodarstw rolnych ogółem o około 40 %, w tym:
 - do 10 ha użytków rolnych zmniejszenie o około 55 %;
 - powyżej 10 ha użytków rolnych zwiększenie o około 20 %;
- zwiększenie liczby rozwojowych gospodarstw rolnych (przyszłościowych) o około 55 %, w tym:
 - do 10 ha użytków rolnych o około 50 %;
 - powyżej 10 ha użytków rolnych o około 50 %”.

4.2.2 Działalność produkcyjna pozarolnicza

Zatrudnienie

Rozmiary pozarolniczej działalności gospodarczo-usługowej określa m.in. stan zatrudnienia obejmujący pracujących poza rolnictwem. Zatrudnienie w gospodarce narodowej (bez rolnictwa indywidualnego) na terenie gminy Policzna obejmuje niecałe 350 osób i stanowi 10% ludności w wieku produkcyjnym, potwierdzając rolniczy charakter gospodarki gminy. Udział pracujących w gospodarce pozarolniczej kształtuje się na poziomie zbliżonym do większości gmin na terenach wiejskich województwa. Na 1000 mieszkańców w gospodarce narodowej pracują: w gminie Policzna - 53 osoby, w powiecie zwoleńskim -96 osób, w pozostałych gminach powiatu: Zwoleń - 171 osób, Kazanów - 47osób, Przyłęk -34 osoby, Tczów - 44 osoby.

Pracujący w gospodarce narodowej (bez rolnictwa indywidualnego) wg. Europejskiej Klasyfikacji Działalności (źródło GUS)

Sekcje EKD	1994r	1999r ..
Pracujący w gospodarce narodowej	475	337
A.. Rolnictwo	42	8
D. Działalność produkcyjna	62	12
F. Budownictwo	25	1
G. Handel hurtowy i naprawy	44	34
I. Transport	20	11
J. Pośrednictwo finansowe	8	6
K. Obsługa nieruchomości	23	7
L. Administracja	49	26
M. Edukacja	96	146
N. Ochrona zdrowia	93	77
O. Pozostała działalność usługowa	13	9

Podstawowe zatrudnienie w gospodarce narodowej stanowi praca w usługach użyteczności publicznej na poziomie lokalnym (edukacja, ochrona zdrowia, administracja gminna i specjalna).

Zmniejszające się zatrudnienie w gospodarce narodowej wynika z procesów przekształceń gospodarki w kraju i zmiany form własności. W gminie Policzna zmiany obejmują przede wszystkim dział rolnictwa, działalności produkcyjnej i handlowej (przekształcenia dotyczące PGR, gorzelni, prywatyzacja placówek handlowych).

Podmioty gospodarcze

Przekształceniom gospodarki lat dziewięćdziesiątych i procesom dostosowawczym do rynkowych warunków gospodarowania towarzyszy rozwój działalności gospodarczej w sektorze prywatnym. Przyrost rejestrowanych podmiotów gospodarczych w systemie Regon w okresie ostatnich lat na terenie gminy Policzna kształtował się w wielkościach:

Lata	liczba podmiotów w gminie	liczba podmiotów/1000 M
1990	13	2,0
1991	42	6,4
1992	103	15,6
1993	146	22,2
1994	137	20,9
1995	157	24,1
1996	186	28,9
1997	166	25,9
1998	189	29,5
1999	190	30,0
2000	232	37,0

Liczba podmiotów przypadająca na 1000 mieszkańców gminy zwiększyła się z 2 w okresie ich powstawania (1990 r.) do 37/1000M w roku 2000. W powiecie zwoleńskim wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 ludności kształtuje się w wielkości 46/1000.

Dominuje udział podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym kształtujący się w gminie w wielkości około 95 %. Wśród rodzajów zarejestrowanej działalności przeważa działalność handlowa z udziałem prawie 30 %, oraz transport (blisko 20 %), działalność produkcyjna (ponad 10 %), budownictwo (około 10 %).

W przestrzennym rozmieszczeniu pozarolniczej działalności dominują miejscowości Policzna i Czarnolas, w których zarejestrowana jest połowa podmiotów gospodarczych sektora prywatnego. Wynika to z charakteru tych miejscowości największych w gminie pod względem zaludnienia i zainwestowania. W Policznie w której działalność prowadzi ponad 30 podmiotów gospodarczych, występują prawie wszystkie podstawowe rodzaje tej działalności

W pozostałych miejscowościach gminy rejestrowanych jest po kilka podmiotów, a w najmniejszych jednostkach po 1 podmiocie, w przewadze prowadzących działalność handlową (sklepy ogólnospożywcze) oraz transportową, gastronomiczną (Florianów - przy trasie Nr 12), budowlaną w dostosowaniu do występujących potrzeb.

4.3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

4.3.1. Komunikacja

Reforma w zarządzaniu drogami publicznymi wprowadzona z dniem 1 stycznia 1999 roku wprowadziła podział dróg w kraju w dostosowaniu do nowego podziału administracyjnego - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 roku (Dz.U.Nr 160, poz.1071).

Zasady administrowania drogami publicznymi obejmujące zarządzanie, finansowanie budowy, modernizacji i utrzymywania dróg określone zostały dla poszczególnych kategorii odpowiednio: drogi krajowe - Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej za pośrednictwem Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych; drogi wojewódzkie - Samorząd Województwa; drogi powiatowe - Samorząd Powiatu; drogi gminne - Samorząd Gminy.

• Układ drogowy

W obszarze gminy Policzna podstawowy układ komunikacyjny tworzą drogi krajowe i powiatowe. Są to:

- Drogi krajowe

Droga krajowa Nr 12 gr. państwa-Żary-Kalisz-Piotrków Trybunalski-Radom-Zwoleń-Lublin-gr. państwa.

Droga krajowa Nr 79 Warszawa-Kozienice-Zwoleń-Lipsko-Kraków-Jaworzno. Zarządzeniem Nr 17 Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 8 grudnia 2000 w sprawie ustaleń klasy dróg, droga krajowa Nr 12 posiada klasę GP (główna ruchu przyspieszonego), natomiast droga krajowa Nr 79 posiada klasę G (główna).

Droga krajowa Nr 12 przez obszar gminy przechodzi na odcinku kilkunastu kilometrów stanowiąc jednocześnie jej południową granicę. Trasa ta stanowi jeden z głównych szlaków komunikacyjnych o znaczeniu krajowym klasy GP, która przenosi również ruch tranzytowy na kierunku wschód-zachód (Berlin-Kijów). W „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” wskazywana jest jako „potencjalna ekspresowa niezbędna dla równoważenia rozwoju, stanowiąc jednocześnie południowy fragment „wielkiej obwodnicy Mazowsza”. W „Wojewódzkim programie rozwoju regionalnego Mazowsza na lata 2001-2006” zgłoszona została i ujęta jako zadanie „przygotowania modernizacji z uwzględnieniem obwodnicy Zwoleń”;

Droga krajowa Nr 79 Warszawa-Kozienice-Zwoleń-Lipsko-Kraków-Jaworzno przechodzi przez obszar gminy na kierunku N-S i odgrywa ważną rolę w obsłudze transportowej krajowej i lokalnej. Niski standard drogi Nr 79 związany jest zarówno z małymi parametrami technicznymi jak i

zwiększającym się natężeniem ruchu oraz ze swobodą dostępności oprócz pojazdów technicznych, pojazdów konnych, rowerzystów i pieszych.

Według generalnego pomiaru ruchu w 1995 roku wskaźniki wzrostu ruchu, w ciągu pięciu lat, przy średniej krajowej 1,42 kształtowały się następująco: dla drogi krajowej Nr 12 od 1,0 do 1,4; dla drogi krajowej Nr 79 na odcinku między Policzną a Kozienicami ok.1,4, na odcinku między Policzną a Zwoleniem od 1 do 1,4. Wyniki generalnego pomiaru ruchu wykonanego w 2000 roku wykazały natężenie ruchu na drodze krajowej Nr 79 na odcinku Kozienice - Zwolen w wielkości 2400 pojazdów na dobę.

- **Drogi powiatowe** - administrowane przez Zarząd Dróg Powiatowych w Zwoleniu:

Nr 34 423 Suskowola-Policzna: 4,850 km, szer.jezdni 5; 5,5 m, szer. w linii rozgr. 12,70 m;

Nr 34 535 Policzna-Grudek: 3,538 km, szer. jezdni 5,0 m; szer. w linii rozgr. 12,00 m;

Nr 34 536 Grudek-Sarnów: 4,445 km, szer. jezdni 5,0 m; szer. w linii rozgr. 12,00 m;

Nr 34 537 Garbatka Letnisko-Czarnolas: 6,116 km, 5,0 m; szer. w linii rozgr. 14,60 m;

Nr 34 538 Policzna-Chechły-do drogi Nr 12: 12,300 km, szer. jezdni 5,0 m; szer. w linii rozgr. 12,50 m;

Nr 34 539 Zwolen-Gniewoszków: 9,400 km, szer. jezdni 5,0 m; szer. w linii rozgr. 14,30 m;

Nr 34 540 Gniewoszków-Chechły: 0,835 km, szer. jezdni 5,0 m; szer. w linii rozgr. 11,80 m;

Nr 34 544 Władysławów-Ługi: 4,590 km, szer. jezdni 5,0 m; szer. w linii rozgr. 12,70 m;

Łączna długość dróg powiatowych w obszarze gminy wynosi 46,074 km. Drogi powiatowe przechodzące przez obszar gminy posiadają nawierzchnię utwardzoną o przeważającej szerokości jezdni 5 m. Stan techniczny nawierzchni jest zróżnicowany i tylko drogi Nr 34-423 Suskowola-Policzna oraz 34 535 Policzna-Grudek określić można jako drogi w dobrym stanie technicznym. Pozostałe drogi powiatowe wymagają sukcesywnej modernizacji, w tym w pierwszej kolejności odcinki w ciągach dróg: 34 537 Garbatka-Czarnolas na odcinku od granicy gminy w kierunku Grudka, Nr 34 536 Grudek-Sarnów, Nr 34 538 Policzna-Chechły-do drogi Nr 12;

- **Drogi gminne** (Uchwała Nr XXI/154/87 WRN w Radomiu z dnia 17 lipca 1987 roku)

W obszarze gminy są następujące drogi gminne:

- Nr 3446 001 (Garbatka Zbyszyn)-gr. gminy- Nowa Zawada;
- Nr 3446 002 Stary Grudek-gr. gminy - (Garbatka Majorat);
- Nr 3446 003 (Garbatka Długa - od drogi 723) - gr. gminy- Wólka Policka;
- Nr 3446 004 Chechły-gr. gminy- (Zalazy);
- Nr 3446 005 Grzywacz - Bierdzież;
- Nr 3446 006 Czarnolas-Grzywacz;
- Nr 3446 007 Stara Zawada-Nowa Zawada;
- Nr 3446 008 od drogi 3446 022-Bierdzież-gr.gminy - (Kociołek);
- Nr 3446 009 Stara Zawada- gr. gminy - (Mieściska)
- Nr 3446 010 (Sucha) - gr. gminy - Andrzejówka- gr. gminy (Filipinów);
- Nr 3446 011 od wsi Florianów - do drgi Nr 12;
- Nr 3446 012 Antoniówka-Dąbrowa;
- Nr 3446 013 (Nowa Paciorkowa Wola) - gr. gminy- Łuczynów;
- Nr 3446 014 Wilczowola - Patków;
- Nr 3446 015 (Ługi) - gr. gminy - Chechły;
- Nr 3446 016 Czarnolas - Jabłonów;
- Nr 3446 017 od drogi Nr 12 - Florianów przez wieś;
- Nr 3446 018 Stary Grudek - Czarnolas;
- Nr 3446 019 od drogi Nr 79 - Świetlikowa Wola;
- Nr 3446 020 Ruda Chechelska- Wygoda-Kuszlów;
- Nr 3446 021 Czarnolas - Biały Ług;
- Nr 3446 022 Stara Zawada - Piątków;
- Nr 3446 023 od drogi Nr 79 -Wojciechówka-Aleksandrówka- Biały Ług;
- Nr 3446 024 Nowy Grudek- Świetlikowa Wola - Wojciechówka;
- Nr 3446 025 Wólka Policka - Stanisławów- Świetlikowa Wola;
- Nr 3446 026 Czarnolas - Jadwinów;
- Nr 3446 027 Teodorów - Chechły;
- Nr 3446 028 Piątków-Wygoda;
- Nr 3446 029 (Grudek Poduchowny)-gr. gminy- Stara Zawada;
- Nr 3446 030 Wólka Policka - gr. gminy- (Grudek Poduchowny);
- Nr 3446 031 (Zwola) - gr. gminy - gr. województwa -(Polesie Duże);
- Nr 3446 032 Patków - granica gminy;
- Nr 3446 033 Stara Zawada - gr. gminy - Kociołek;

Łączna długość dróg gminnych w obszarze gminy wynosi 107 km, w tym o nawierzchni utwardzonej 10 km (asfalt, płyty drogowe, tłuczeń). Utwardzone odcinki dróg gminnych są w miejscowości Policzna, Czarnolas, Jabłonów, Piątków, Franków.

• Transport samochodowy

W ciągu ostatnich lat obserwowana jest tendencja spadkowa w zapotrzebowaniu ludności na usługi transportu zbiorowego. Zjawisko to wiąże się ze zmienioną sytuacją gospodarczą oraz zmianami na rynku pracy. Jednocześnie występuje systematyczny wzrost liczby samochodów prywatnych. Główne ciągi drogowe w obszarze gminy Policzna to drogi krajowe Nr 12 i Nr 79 prowadzące głównie ruch samochodowy osobowy oraz towarowy, w tym również ruch tranzytowy.

Samochodowy transport osobowy realizowany jest poprzez komunikację autobusową. Komunikacją autobusową połączona jest miejscowość gminna ze „swoim” ośrodkiem powiatowym w Zwoleniu oraz Kozienicami, Radomiem i Warszawą. W obsługę komunikacją autobusową włączone są większe miejscowości gminy. Linie autobusowe w obszarze gminy prowadzone są głównie drogą krajową Nr 79 oraz drogami powiatowymi z przystankami w jej obszarze.

Uzupełnienie komunikacji ogólnodostępnej PKS stanowi transport prywatny. W gminie Policzna zarejestrowane pojazdy stanowią:

samochody osobowe -2002;

samochody ciężarowe uniwersalne-204;

samochody ciężarowo-osobowe - 82;

ciągniki rolnicze - 497;

Wskaźnik motoryzacji określany liczbą samochodów osobowych na 1000 ludności wynosi w gminie 318, przy średnim wskaźniku dla województwa mazowieckiego 294 samochody osobowe na 1000 ludności.

W obszarze gminy zarejestrowane są podmioty gospodarcze prowadzące transportową działalność usługową w zakresie przewozów osobowych i ciężarowych. W systemie Regon zarejestrowanych jest 10 podmiotów w zakresie działalności transportowej (3 w Policznem, po 1 w miejscowościach: Czarnolas, Wilczowola, Bierdziej, Zawada Stara, Piątków, Chechły, Jabłonów.

- Techniczne zaplecze motoryzacji

Wzrost liczby samochodów osobowych powoduje rozwój w sektorze prywatnym działalności w zakresie usług motoryzacyjnych. Placówki technicznego zaplecza motoryzacji funkcjonujące w obszarze gminy stanowią:

- Stacja paliw w Czarnolesie;

- Zakłady usługowe z dziedziny motoryzacji: Policzna: elektromechanika, blacharstwo, warsztat samochodowy, Wólka Policka - zakład mechaniki pojazdowej;

• **Ocena układu komunikacyjnego**

Jednym z najważniejszych elementów wpływających na procesy aktywizacji i rozwój gminy jest infrastruktura techniczna, w tym transportowa. Analiza układu komunikacyjnego gminy Policzna pozwala na ocenę, że jej obszar jest dobrze skomunikowany z zewnętrznym otoczeniem poprzez ciągi drogowe tworzące podstawowy układ komunikacyjny Regionu Mazowsza. Ograniczenia w funkcjonowaniu wiążą się przede wszystkim z niedostosowaniem układu krajowego do pełnionych funkcji. Niski standard drogi krajowej Nr 12 (mimo, że nie odgrywa ona znaczącej roli w bezpośredniej obsłudze gminy) oraz drogi Nr 79 związany z niskimi parametrami technicznymi przy stale zwiększającym się natężeniu ruchu, a także swoboda dostępności dróg dla różnych użytkowników (pieszych, rowerzystów, maszyn rolniczych) stwarza uciążliwość i zagrożenia wypadkowością.

Miejscowość gminna Policzna, największa pod względem zaludnienia i zainwestowania (1500 M) oraz sołectwo Wilczowola (250 M) położone są bezpośrednio „wzdłuż” drogi krajowej Nr 79 klasy G. Dla miejscowości Policzna wskazywana była jako celowa, realizacja „obejścia” w ciągu tej drogi po zachodniej stronie miejscowości. Dla drogi tej nie ma opracowań koncepcyjnych, a tym samym ewentualny termin realizacji „obejścia” nie jest możliwy do określenia. W zakresie dostępności drogi Nr 79, zasad włączania do niej ruchu lokalnego, zagospodarowania otoczenia, szerokości w liniach rozgraniczających oraz parametrów technicznych, pozostają do stosowania wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. określającym „Warunki techniczne jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43 z dnia 14.05. 1990 r. poz. 430).

Wewnętrzny układ drogowy gminy oparty na sieci dróg powiatowych i gminnych jest wystarczający i dobrze rozwinięty, zapewniając niezbędne połączenia zarówno wewnętrzne jak również z gminami sąsiednimi. Niezadowolający pozostaje stan techniczny dróg, stan nawierzchni, niewielki udział utwardzonych dróg gminnych. Wśród dróg powiatowych większość z nich wymaga sukcesywnej modernizacji. Postulowana kolejność modernizacji odcinków dróg w ciągach powiatowych wynikająca ze stanu technicznego to: Nr 34 537 Garbatka-Czarnolas na odcinku od granicy gminy w kierunku Grudka, Nr 34 536 Grudek-Sarnów, Nr 34 538 Policzna-Chechły-do drogi Nr 12; Nr 34 540 Gniewoszów-Chechły, Nr 34 544 Władysławów-Ługi. W zakresie dróg gminnych podstawowym kryterium kolejności ich utwardzania winny być pełnione funkcje obsługi terenów zabudowanych i wskazanych do zabudowy.

4.3.2 Telekomunikacja

- **Systemy łączności:**

Podstawowe systemy łączności w gminie stanowią:

- Kable światłowodowe relacji: Kozienice-Policzna- Zwoleń-Lipsko; Policzna-Czarnolas;
- Miejscowe telefoniczne centrale automatyczne w miejscowościach: Policzna o pojemności 512 NN i zajętości 496 NN; Czarnolas o pojemności 384 NN i zajętości 370 NN;
- Aparaty telefoniczne publiczne ogólnodostępne;
- Rozdzielcza sieć telefoniczna doprowadzona do każdego sołectwa w gminie;

- **Ocena funkcjonowania systemów łączności:**

Możliwości łączności telefonicznej i teletransmisji danych stają się we współczesnym świecie jednym z podstawowych uwarunkowań rozwoju. Spośród systemów infrastruktury technicznej rozwój telekomunikacji jest możliwy przy wysokim zaangażowaniu środków prywatnych.

Gmina Policzna należy do radomskiej strefy numeracyjnej i okręgu telefonicznego w Zwoleniu. W ramach strefy zamyka się ruch telefoniczny strefowy, a ruch telefoniczny pomiędzy abonentami różnych stref kierowany jest poprzez sieć międzymiastową.

Liczba standardowych łączy głównych (abonentów) na koniec 1998 roku wynosiła w gminie 627, a w 2001 wzrosła do 866. Wskaźnik abonentów telefonii przewodowej na 1000 ludności gminy wynosił 132,3, przy analogicznych wskaźnikach odpowiednio: w powiecie zwoleńskim- 162,7; w województwie mazowieckim - 310,8 (1999 rok).

Automatyzacja central telefonicznych w Policznie i Czarnolesie oraz włączenie gminy w relacje kabli światłowodowych Kozienice-Policzna-Zwolen-Lipsko i Policzna -Czarnolas przyczyniły się do stworzenia warunków rozwoju telekomunikacji w dostosowaniu do popytu. Stworzone zostały również warunki do modułowego zwiększania pojemności istniejących central telefonicznych. Uzupelnienie łączności przewodowej stanowią rozwijające się w ostatnich latach w szybkim tempie systemy łączności bezprzewodowej operatorów prywatnych (telefonii komórkowa).

4.3.3. Elektroenergetyka

• Obiekty i urządzenia elektroenergetyki

Obiekty i urządzenia elektroenergetyki w obszarze gminy stanowią:

- Linie energetyczne przesyłowe przechodzące przez obszar gminy relacji:
400 kV Kozienice - Ostrowiec Świętokrzyski;
110 kV Rożki-Puławy;
- Linie średniego napięcia wraz ze stacjami SN/n.n i niskiego napięcia doprowadzające energię elektryczną do wszystkich użytkowników z terenu gminy.

Administratorem sieci energetycznej jest:

- Rejon Energetyczny najwyższych Napięć w Radomiu w zakresie elektroenergetycznej sieci wysokiego napięcia;
- Rejonowy Zakład Energetyczny w Żwoleniu w zakresie elektroenergetycznej sieci niskiego napięcia;

Długość sieci napowietrznej SN 15 kV wynosi w obszarze gminy 99,3 km. Charakterystyka sieci w zależności od wieku (czasu budowy lub remontu) przedstawia się następująco:

- poniżej 15 lat 35,5 km;
- od 15 do 30 lat 57,2 km;
- powyżej 30 lat 6,6 km;

W obszarze gminy jest 89 stacji trafo SN/n.n. Na całym obszarze zapewniona jest dostawa energii o właściwych parametrach. Tylko 6,6 km linii napowietrznych stanowią linie o okresie eksploatacji powyżej 30 lat, które sukcesywnie powinny być wymieniane. Warunkiem utrzymania sieci na stałym poziomie technicznym jest 3,3 % rocznie odtwarzanie jej stanu. Poprawa pewności zasilania wymaga w przyszłości między innymi: wymiany istniejących stacji transformatorowych 15/0,4 kV typu ŻH, pełnej automatyzacji sieci polegającej na zabudowie odłączników sterowanych radiem na liniach SN oraz modernizacji linii n.n. o długościach obwodów powyżej 3,0 km.

• Ocena warunków zasilania

Zgodnie z opracowaną „Koncepcją rozwoju sieci na terenie RZE Zwoleń” istniejąca sieć SN w pełni pokrywa zapotrzebowanie na energię elektryczną. Powinna ona być utrzymywana na odpowiednio wysokim poziomie technicznym umożliwiającym przesył i rozdział energii elektrycznej z określoną niezawodnością i o wymaganych parametrach technicznych. Według „Koncepcji...” szacowany wzrost mocy wynosi 270 kV.

Przeprowadzone analizy zapotrzebowania mocy w gminie pozwalają na stwierdzenie, że istniejąca rezerwa mocy jest wystarczająca i nie występuje potrzeba rozbudowy sieci SN. Analiza uwzględnia prognozę wzrostu zapotrzebowania na energię elektryczną.

• **Ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym**

Linie przesyłowe wysokiego napięcia nie mają wpływu na zasilanie i rozwój sieci zasilający odbiorców. Stwarzają jednak uciążliwości dla środowiska i wymagają uwzględnienia w zagospodarowaniu przestrzennym w określonych strefach. Są to:

- **Linie 15 kV i 30 kV**

Strefa ochronna - 5 m: minimalna odległość pozioma budynków od osi linii napowietrznych (PN-75/E-05100);

- **Linia 110 kV**

Strefa ochronna - po 9 m od osi linii w obie strony (Zarządzenie MGİE z dnia 28 stycznia 1985 r. - MP Nr 3/85):

Strefa bezpieczeństwa -15 m od skrajnego przewodu (Rozporządzenie Nr 93 MB i PMB - Dz. U. Nr 13/72 z dnia 10.IV. 1972 r):

- **Linia 400 kV**

Strefa ochronna - po 40 m od osi linii w obie strony (Zarządzenie MGİE z dnia 28 stycznia 1985 r. - MP Nr 3/85):

Strefa bezpieczeństwa -15 m od skrajnego przewodu (Rozporządzenie Nr 93 MB i PMB - Dz. U. Nr 13/72 z dnia 10.IV. 1972 r):

4.3.4 Gospodarka wodna

- **Zaopatrzenie w wodę**

Podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę gospodarstw domowych stanowią wodociągi zbiorowe, studnie głębinowe, studnie kopane.

- **Wodociągi zbiorowe:**

W gminie funkcjonują dwa niezależne wodociągi grupowe; „wodociąg Policzna” i „wodociąg Czarnolas”.

Wodociąg „Policzna” (budowany od 1992 r):

Ujęcie wody wgłębnej w Policznie o zasobach eksploatacyjnych

studni podstawowej - 60 m³/h

studni awaryjnej - 48,4 m³/h

Ze stacji wodociągowej „Policzna” w układzie dwustopniowym zaopatrywane są jednostrefowo wsie: Policzna, Dąbrowa Las, Patków, Wilczowola, Stanisławów, Ługowa Wola, Świetlikowa Wola, Wólka Policka oraz nieprzewidywane Grudek Nowy, Zawada Stara, Zawada Nowa. Realizacja wodociągu Policzna nie została zakończona. Zgodnie z „Programem” do zbudowania pozostały systemy w miejscowościach: Franków, Antoniówka, Andrzejówka, Wojciechówka, Aleksandrówka, Annów.

Wodociąg „Czarnolas” (budowany od 1978 roku):

Ujęcie wody wgłębnej w Czarnolesie o zasobach eksploatacyjnych:

studni podstawowej - 92 m³/h

studni awaryjnej - 18,60 m³/h

Ze stacji uzdatniania wody w Czarnolesie w układzie dwustopniowym zaopatrywane są poprzez jedną strefę ciśnieniową wsie: Czarnolas, Czarnolas Kolonia, Piątków, Bierdziej, Wygoda, Grudek Stary.

Długość czynnej sieci rozdzielczej bez przyłączy w obszarze gminy wynosi łącznie 76,8 km. Do sieci wodociągowej przyłączonej było na koniec 2000 roku 827 budynków i 866 mieszkań w tych budynkach.

W poszczególnych miejscowościach, długość wodociągowej sieci rozdzielczej i podłączenia do mieszkań wynoszą odpowiednio:

wodociąg Czarnolas

Czarnolas	-13,7 km,	170 mieszkań;
Grudek Stary	- 8,8 km,	81 mieszkań;
Piątków	- 4,2 km,	55 mieszkań;
Bierdziej	- 4,1 km,	38 mieszkań;
Wygoda	- 4,3 km,	29 mieszkań;

wodociąg Policzna

Policzna	-16,9 km,	255 mieszkań;
Wilczowola	- 2,4 km,	51 mieszkań;
Patków	- 2,8 km,	38 mieszkań;
Dąbrowa L	- 1,6 km,	23 mieszkania;
Ługowa Wola	- 0,8 km,	8 mieszkań;
Świetlikowa Wola	- 5,5 km,	30 mieszkań;
Stanisławów	- 1,5 km;	9 mieszkań;
Wólka Policka	- 1,0 km,	14 mieszkań;
Teodorów	- 0,4 km,	2 mieszkania;
Zawada Stara	- 7,7 km,	55 mieszkań;
Zawada Nowa	- 1,1 km,	10 mieszkań;

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na mieszkańca wynosi $15,3 \text{ m}^3$, przy analogicznym wskaźniku dla powiatu zwoleńskiego $9,01 \text{ m}^3$. Ogólna ilość mieszkań w gminie wynosi 1854, z których 886 podłączonych zostało do sieci wodociągowej (47 %).

- Studnie głębinowe indywidualne

W obszarze gminy odwierconych jest kilkanaście otworów studziennych. Są one użytkowane przez zakłady produkcyjno-usługowe, placówki użyteczności publicznej lub jako „punkty czerpalne” dla rolników przy stosowaniu ochrony roślin. Są to studnie w miejscowościach:

Policzna PGR - wydajność maksymalna $12,8 \text{ m}^3/\text{h}$, zatwierdzone zasoby w kat.B - $12,8 \text{ m}^3/\text{h}$;

Policzna Cegielnia - wydajność maksymalna $14,5 \text{ m}^3/\text{h}$, zatwierdzone zasoby w kat.B - $14,5 \text{ m}^3/\text{h}$;

Policzna - szkoła podstawowa, studnia nie użytkowana, szkoła włączona do wodociągu;

Policzna - wodociąg studnia awaryjna: wydajność maksymalna $57,0 \text{ m}^3/\text{h}$, zatwierdzone zasoby w kat.B - $48,4 \text{ m}^3/\text{h}$;

Policzna RSP: wydajność maksymalna $8,6 \text{ m}^3/\text{h}$, zatwierdzone zasoby w kat.B - $8,6 \text{ m}^3/\text{h}$;

Policzna - ośrodek zdrowia : wydajność maksymalna $12,6 \text{ m}^3/\text{h}$, zatwierdzone zasoby w kat.B - $6,0 \text{ m}^3/\text{h}$;

Policzna - gorzelnia: wydajność maksymalna $7,06 \text{ m}^3/\text{h}$, zatwierdzone zasoby w kat.B - $7,06 \text{ m}^3/\text{h}$, studnia nieużytkowana;

Wilczowola szkoła podstawowa: wydajność maksymalna $1,21 \text{ m}^3/\text{h}$, zatwierdzone zasoby w kat.B - $1,21 \text{ m}^3/\text{h}$, studnia nieużytkowana, szkoła podłączona do wodociągu;

Czarnolas wieś - wydajność maksymalna $18,6 \text{ m}^3/\text{h}$, zatwierdzone zasoby w kat.B - $18,6 \text{ m}^3/\text{h}$, studnia awaryjna;

wodociąg Policzna

Policzna	-16,9 km,	255 mieszkań;
Wilczowola	- 2,4 km,	51 mieszkań;
Patków	- 2,8 km,	38 mieszkań;
Dąbrowa L.	- 1,6 km,	23 mieszkania;
Ługowa Wola	- 0,8 km,	8 mieszkań;
Świetlikowa Wola	- 5,5 km,	30 mieszkań;
Stanisławów	- 1,5 km;	9 mieszkań;
Wólka Policka	- 1,0 km,	14 mieszkań;
Zawada Stara	- 7,7 km,	55 mieszkań;
Zawada Nowa	- 1,1 km,	10 mieszkań;

oraz z sieci wodociągowej gminy Puławy -Teodorów- 0,4 km, 2 mieszkania;

W roku 2001 zrealizowane zostało 1,8 km sieci wodociągowej (15 przyłączy) w miejscowości Zawada Nowa.

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na mieszkańca wynosi 15,3 m³, przy analogicznym wskaźniku dla powiatu zwoleńskiego 9,01 m³. Ogólna ilość mieszkań w gminie wynosi 1854, z których 886 podłączonych zostało do sieci wodociągowej (47 %).

- Studnie głębinowe indywidualne

W obszarze gminy odwierconych jest kilkanaście otworów studziennych. Są one użytkowane przez zakłady produkcyjno-usługowe, placówki użyteczności publicznej lub jako „punkty czerpalne” dla rolników przy stosowaniu ochrony roślin. Są to studnie w miejscowościach:

Policzna PGR - wydajność maksymalna 12,8 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 12,8 m³/h;

Policzna Cegielnia - wydajność maksymalna 14,5 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 14,5 m³/h;

Policzna - szkoła podstawowa, studnia nie użytkowana, szkoła włączona do wodociągu;

Policzna - wodociąg studnia awaryjna: wydajność maksymalna 57,0 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 48,4 m³/h;

Policzna RSP: wydajność maksymalna 8,6 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 8,6 m³/h;

Policzna - ośrodek zdrowia ; wydajność maksymalna 12,6 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 6,0 m³/h;

Policzna - gorzelnia: wydajność maksymalna 7,06 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 7,06 m³/h, studnia nieużytkowana;

Wilczowola szkoła podstawowa: wydajność maksymalna 1,21 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 1,21 m³/h, studnia nieużytkowana, szkoła podłączona do wodociągu;

Czarnolas wieś - wydajność maksymalna 18,6 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 18,6 m³/h, studnia awaryjna;

Chechły wieś: wydajność maksymalna 34,47 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 28,5 m³/h, studnia użytkowana jako „punkt czerpalny”;

Chechły - dawna zlewnia mleka: wydajność maksymalna 7,2 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 7,2 m³/h, studnia użytkowana przez szkołę podstawową;

Zawada Stara - wieś: wydajność maksymalna 25,14 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 25,0 m³/h, studnia użytkowana jako „punkt czerpalny”;

Władysławów RSP: odwiert - wydajność maksymalna 18,0 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 18,0 m³/h;

Grudek Stary - dawna zlewnia mleka: wydajność maksymalna 6,0 m³/h, zatwierdzone zasoby w kat.B - 6,0 m³/h, studnia nie użytkowana;

- Studnie kopane

Ponad połowa gospodarstw domowych w obszarze gminy zaopatruje się w wodę ze studni kopanych, lokalizowanych w obrębie własnego gospodarstwa. Pobierane są w przewodzie wody czwartorzędowego poziomu wodonośnego występującego na zróżnicowanych głębokościach w zależności od ukształtowania terenu oraz miąższości utworów przepuszczalnych i są to głębokości na ogół większe od 4 m, dochodząc miejscami do 10-20 m.

• Ocena warunków zaopatrzenia w wodę

Gospodarka wodna, a przede wszystkim ochrona wód i zapewnienie zdrowej wody do picia w należytym ilości uznane zostały jako priorytetowe kierunki inwestowania w dziedzinie ochrony środowiska w „Polityce Ekologicznej Państwa” (w horyzoncie roku 2010).

W obszarze gminy Policzna zrealizowane systemy wodociągowe pozwoliły na doprowadzenie podłączeń wodociągowych do prawie połowy zasobów mieszkaniowych gminy zapewniając wodę odpowiedniej jakości. Na 27 sołectw w gminie w 16 zrealizowano systemy wodociągowe. Sołectwami niezbrojonymi pozostały: Aleksandrówka, Andrzejówka, Antoniówka, Biały Ług, Chechły, Florianów, Jabłonów, Jadwinów, Łuczynów, Władysławów, Wojciechówka. Zarówno wodociąg „Policzna” jak i „Czarnolas” nie mogą przesłać wody do obszarów niezwodociagowanych ze swojej strefy ciśnieniowej. Konieczne jest stworzenie drugiej strefy ciśnieniowej. Dotychczasowe zużycie wody w wodociągach „Policzna” i „Czarnolas” wskazuje na rezerwy w zdolności Stacji Wodociagowych.

Dla możliwości dalszej rozbudowy systemów wodociągowych opracowana została na zlecenie Gminy „Ocena możliwości rozbudowy wodociągu Czarnolas i Policzna”. W „Ocenie...” rekomendowany jest kierunek rozbudowy wodociągu „Policzna” z planowaną do wybudowania

przepompownią sieciową zlokalizowaną w Woli Ługowej. Miejscowościami planowanymi do objęcia zbiorowymi systemami zaopatrzenia w wodę są: Biały Ług, Jadwinów, Łuczynów, Władysławów, Jabłonów, Kuszłów, Kolonia Chechelska, Florianów, Helenów, Teodorów, Chechły.

• **Regulacja stosunków wodnych**

- **Mała retencja**

W regulacji stosunków wodnych istotnym uzupełnieniem melioracji, wód powierzchniowych oraz retencji warunków naturalnych środowiska jest retencja sztuczna. Obszar południowego Mazowsza zaliczono do drugiej strefy priorytetu ze względu na potrzeby retencionowania wody. Oznacza to między innymi duże potrzeby rozwoju małej retencji (pierwsza strefa priorytetu i najpilniejsze potrzeby wskazywane są we wschodniej części województwa). W obszarze gminy występuje 16 zbiorników małej retencji o łącznej powierzchni 36,53 ha i pojemności 433 tys. m³. Są to:

W zlewni Policznianki:

- Zbiornik w Czarnolesie:
powierzchnia - 0,20 ha; pojemność 3,00 tys. m³; przeznaczenie - przeciwpożarowy, retencja; okres wykonania 1986 r; wymaga pogłębienia;
- Zbiornik w Czarnolesie:
powierzchnia - 7,0 ha; pojemność 10,00 tys. m³; przeznaczenie - hodowla ryb, gospodarcze, retencja; okres wykonania 1986 r; wymaga pogłębienia;
- Zbiornik w Wygodzie:
powierzchnia - 1,0 ha; pojemność 15,00 tys. m³; przeznaczenie - hodowla ryb, gospodarcze, retencja; okres wykonania 1986 r; wymaga pogłębienia i formowania skarp;
- Zbiornik w Bierdzieży:
powierzchnia - 3,50 ha; pojemność 52,50 tys. m³; przeznaczenie - hodowla ryb, gospodarcze, retencja; okres wykonania 1990 r; stan techniczny dobry;
- Zbiornik w Policznie:
powierzchnia - 0,02 ha; pojemność 0,40 tys. m³; przeznaczenie - rekreacja, retencja; okres wykonania 1995 r; stan techniczny dobry;
- Zbiornik w Policznie:
powierzchnia - 0,60 ha; pojemność 4,80 tys. m³; przeznaczenie - rekreacja, retencja; okres wykonania 1990 r; stan techniczny dobry;
- Zbiornik w Policznie:
powierzchnia - 21,50 ha; pojemność 200,00 tys. m³; przeznaczenie - hodowla ryb, gospodarcze, retencja; okres wykonania 1983 r; stan techniczny dobry;
- Zbiornik w Stanisławowie:

- powierzchnia - 0,02 ha; pojemność 0,24 tys. m³; przeznaczenie - nawodnienie, gospodarcze, retencja; okres wykonania 1985 r; stan techniczny dobry;
- Zbiornik w Stanisławowie:
powierzchnia - 0,02 ha; pojemność 0,40 tys. m³; przeznaczenie - nawodnienie, gospodarcze, retencja; okres wykonania 1987 r; stan techniczny dobry;
 - Zbiornik w Grudku:
powierzchnia - 2,40 ha; pojemność 48,00 tys. m³; przeznaczenie - hodowla ryb, gospodarcze, retencja; okres wykonania 1987 r; stan techniczny dobry;
 - Zbiornik w Grudku:
powierzchnia - 0,03 ha; pojemność 0,32 tys. m³; przeznaczenie - nawodnienie, gospodarcze, retencja; okres wykonania 1985 r; stan techniczny dobry;

W zlewni Filipinki

- Zbiornik we Władysławowie:
powierzchnia - 0,03 ha; pojemność 0,30 tys. m³; przeznaczenie - nawodnienie, gospodarcze, retencja; okres wykonania 1987 r; wymaga pogłębienia;
- Zbiornik we Władysławowie:
powierzchnia - 0,05 ha; pojemność 0,75 tys. m³; przeznaczenie - nawodnienie, gospodarcze, retencja; okres wykonania 1986 r; wymaga pogłębienia;
- Zbiornik we Władysławowie:
powierzchnia - 0,07 ha; pojemność 1,05 tys. m³; przeznaczenie - nawodnienie, gospodarcze, retencja; okres wykonania 1986 r; wymaga pogłębienia;
- Zbiornik we Władysławowie:
powierzchnia - 0,06 ha; pojemność 0,90 tys. m³; przeznaczenie - nawodnienie, gospodarcze, retencja; okres wykonania 1986 r; wymaga pogłębienia;
- Zbiornik we Władysławowie:
powierzchnia - 0,03 ha; pojemność 0,32 tys. m³; przeznaczenie - przeciwpożarowe, retencja; okres wykonania 1983 r; wymaga pogłębienia;

Melioracje

Zgodnie z prawem wodnym, urządzenia melioracji wodnych służą do regulacji stosunków wodnych i polepszania zdolności produkcyjnej gleby.

Regulacja stosunków wodnych obejmuje systemy melioracyjne którymi są:

urządzenia melioracji podstawowych - regulacje rzek; budowa wałów przeciwpowodziowych;

urządzenia melioracji szczegółowych - regulacja stosunków wodnych gruntów ornych i użytków zielonych;

Potrzeby melioracyjne

W obszarze gminy potrzeby i realizacje w zakresie melioracji kształtują się w wielkościach (dane WZMiUW w Warszawie, Oddział w Radomiu, Inspektorat w Zwoleniu - stan na 31.12.2000 r):

użytki rolne ogółem	wymagające melioracji	zmeliorowane	%
melioracje szczegółowe:	4267 ha	891 ha	21
- grunty orne	4097 ha	773 ha	19
- użytki zielone	170 ha	118 ha	69
melioracje podstawowe			
- regulacja rzek	4,45 km	4,45 km	100

Przeprowadzone melioracje szczegółowe dotyczyły odwodnienia gruntów ornych i użytków zielonych drogą drenowania i budowy rowów. Drenaż przeprowadzono na powierzchni 663 ha.

Długość rowów melioracyjnych wynosi 36,3 km. Odpływem dla istniejących urządzeń melioracyjnych są rzeki Zwołanka, Policznianka i Filipinka.

Melioracje przeprowadzono na następujących obiektach:

Policzna: wsie Policzna, Wólka Policka, Patków, Ponikwa,

Bąkowiec-Sarnów: wsie Zawada Stara, Zawada Nowa;

Stanisławów: wsie Stanisławów, Wólka Policka, Policzna;

Smogorzów - Polesie: wieś Teodorów;

Andrzejówka: wsie Aleksandrówka, Andrzejówka, Wilczowola.

Długość rzek na terenie gminy wynosi 7,4 km. Uregulowano 60 % cieków zaspakajając 100 % określonych potrzeb (4,45 km). Działania regulacyjne dotyczyły rzek Zwołanki i Policznianki.

Potrzeby w zakresie melioracji są znaczne. Dotyczą tylko melioracji szczegółowych. Za najpilniejszą uznaje się regulację stosunków wodnych w rejonie Łuczynowa i Wojciechówki. Remontu potrzebują urządzenia w rejonie Białego Ługu, Policzny (pola byłego PGR), szczególnej opieki wymagają rowy na obiekcie Bąkowiec-Sarnów.

Ocena naturalnych warunków środowiskowych oraz dotychczasowych działań w zakresie melioracji

- Naturalne własności gleb użytków rolnych z punktu widzenia zasobności w wodę są korzystne. Średni wskaźnik bonitacyjny wyliczony na podstawie warunków wodnych i powierzchni gleb z niedoborami wody wynosi 6,5 w 10 stopniowej skali. Udział gleb o określonych warunkach wodnych wynosi (IUNG - Puławy):
 - tereny z przewagą gleb o optymalnej ilości wody -32,8 %;
 - tereny z przewagą gleb o okresowym i stałym nadmiarze wody -32,6 %;
 - tereny z przewagą gleb o niedoborze wody -34,6 %;
- W obszarze gminy występuje znaczna ilość zagłębień terenowych mokrych i zabagnionych;

- Sieć hydrograficzna jest słabo rozwinięta, charakteryzuje się występowaniem niewielkich górnych odcinków rzek, których część została uregulowana. W wielu przypadkach działania melioracyjne odwadniające przeprowadzono w obszarach źródliskowych cieków;
- Bardzo niska lesistość gminy wynosząca 9,7 %;
- Ponad 45 % użytków rolnych wymagało regulacji stosunków wodnych (WZMiUW), w tym grunty orne aż 96 %. Dotychczas odwodniono 21 % użytków rolnych. Nie nastąpiło przesuszenie terenów. Przeprowadzone melioracje miały charakter jednostronny, dotyczyły północno-wschodniej, północno-zachodniej, południowo-wschodniej i południowo-zachodniej części gminy;
- Potrzeby w zakresie poprawy stosunków wodnych gleb dotyczą także nawadniania (ponad 34 % gleb charakteryzuje się niedoborem wody). Melioracji dwustronnych nawadniająco-odwadniających (w zależności od potrzeb) w obszarze gminy nie przeprowadzano.
- Ciągłej konserwacji wymagają istniejące urządzenia i obiekty hydrotechniczne i melioracyjne;

4.3.5 Gospodarka ściekowa

W obszarze gminy systemy unieszkodliwiania i odprowadzania ścieków stanowią:

- Komunalna oczyszczalnia ścieków w Policznie o przepustowości średniodobowej 180 m³/d (max. 549 m³/d);
- Sieć kanalizacyjna o łącznej długości 6,7 km w miejscowości Policzna;
- Podłączenia kanalizacyjne prowadzące do około 150 mieszkań w miejscowości Policzna;
- Biologiczna oczyszczalnia ścieków dla Domu Pomocy Społecznej Grudku Starym (Biocleare i pole rozsączkowe);
- Zbiorniki bezodpływowe przyzagrodowe - „szamba”;

Rozwiązania w zakresie gospodarki ściekowej realizowane są w oparciu o opracowaną na zlecenie Gminy „Koncepcję programową gospodarki ściekowej na terenie gminy Policzna”. Dla współdziałania systemów wodno-ściekowych zrealizowana została komunalna oczyszczalnia ścieków Policznie z siecią kanalizacyjną w obszarze zwartego zainwestowania miejscowości gminnej. Do oczyszczalni ścieków na punkt zlewny dowożone są ścieki z innych miejscowości gminy. Dla ochrony środowiska przed zanieczyszczeniem oraz wobec wyposażenia przeważającej części miejscowości w wodociągi zbiorowe z podłączeniem połowy zasobów mieszkaniowych planowana jest dalsza rozbudowa systemów unieszkodliwiania i oczyszczania ścieków z projektowanymi oczyszczalniami ścieków w miejscowościach: Czarnolas, Zawada, Bierdzież, Chechły, Florianów, Jabłonów, Jadwinów.

4.3.6 Gospodarka odpadami

Na organy gminy nałożone jest ustawowe zobowiązanie „dbania o utrzymanie porządku i czystości w obszarze gminy”. Dla obsługi gmin Policzna oraz Garbatka-Letnisko zrealizowane zostało i funkcjonuje od 1993 roku składowisko odpadów w miejscowości Garbatka Zbyszyn w obszarze administracyjnym gminy Garbatka Letnisko. Gmina Policzna współuczestniczyła finansowo w realizacji tego zadania. Eksploatacja składowiska przewidywana jest do 2034 r.

Powierzchnia składowiska wynosi 3,4 ha, samej czaszy 0,9 ha. Obiekt ma charakter nadpoziomowy, wysokość składowania wynosić będzie 2-3 m. Spośród 5 kwater wypełniona jest jedna. Dno czaszy składowiska uszczelnione zostało membraną, boki wyłożono zużytymi oponami i zasypano piaskiem. Wody spływowe i odcieki odprowadzane są do studni zbiorczej za pomocą drenażu.

Przed składowaniem odpady są segregowane i pozbawiane tych składników, które mają znaczenie jako surowce wtórne (szkło, plastik, złom metali, ogumienie).

W obszarze gminy Policzna gospodarka odpadami prowadzona jest poprzez zbiórkę śmieci w pojemniki zlokalizowane we wszystkich sołectwach w ilościach dostosowanych do potrzeb i wywożenie na składowisko w Garbatce Zbyszyn .

4.3.7 Zaopatrzenie w gaz

Obszar gminy jest częściowo uzbrojony w sieć dystrybucyjną gazu przewodowego poprzez gazociąg średnioprężny Bogucin-Policzna-Zwoleń, poprowadzony od gazociągu wysokoprężnego relacji Radom-Kozienice poprzez stację redukcyjno-pomiarową w Bogucinie (gmina Garbatka-Letnisko). Przez obszar gminy Policzna gazociąg o średnicy 200 mm przechodzi w korytarzu drogi krajowej Nr 79, z odgałęzieniem do Czarnolasu. W gaz przewodowy wyposażone zostały dwie największe miejscowości gminy Policzna i Czarnolas oraz Świetlikowa Wola, Stanisławów, Andrzejówka położone w ciągach istniejącego uzbrojenia. Pod względem technicznym istnieje możliwość dalszego rozszerzenia zasilania i uzbrojenia w gaz przewodowy nowych obszarów gminy.

Uzupełnienie stanowi zaopatrywanie się ludności w gaz indywidualnie bezprzewodowo z butli typu „dom-gaz”.

4.3.8 Zaopatrzenie w ciepło

Podstawowe źródła zaopatrzenia w ciepło stanowią:

- indywidualne źródła ciepła (piece, piece c.o) oparte na paliwie węglowym obejmujące ponad 90 % gospodarstw domowych;
- kotłownie lokalne w obiektach użyteczności publicznej węglowe i gazowe. Są to:

miejsowość/obiekt	kotłownia
Policzna	
OSP, świetlica	gazowa
Urząd Gminy, ośrodek zdrowia	gazowa
Bank Spółdzielczy	gazowa
Szkoła Podstawowa	gazowa
AWR	węglowa
Czarnolas	
Szkoła Podstawowa	gazowa
Ośrodek Zdrowia	węglowa
Muzeum J.Kochanowskiego	gazowa
Grudek	
Dom Pomocy Społecznej	węglowa
Czechły	
Szkoła Podstawowa	węglowa

W docelowym rozwiązywaniu zaopatrzenia w ciepło należy dążyć do eliminowania w ogrzewaniu paliw węglowych i węglopochodnych na rzecz oleju opałowego oraz gazu.

4.4 SFERA EKOLOGICZNA

4.4.1 Zasoby środowiska przyrodniczego

- **Położenie, rzeźba terenu**

Obszar gminy Policzna położony jest w obrębie dwu mezoregionów wchodzących w skład różnych makroregionów: Mezoregionu Równiny Radomskiej (makroregion Wzniesień Południowo-Mazowieckich) i Równiny Kozienickiej (makroregion Niziny Środkowomazowieckiej (J. Kondracki, 1998 r.). Około 90 % powierzchni gminy przynależy do Równiny Radomskiej. Tylko północna część - okolice Grudka Starego, Zawady Starej i Nowej - stanowi fragment Równiny Kozienickiej.

Rzeźba terenu ukształtowana została pod wpływem czynników nakładających się na siebie tj.: erozja rzeczna, denudacja, akumulacja lodowcowa i rzeczna. Pod względem geomorfologicznym, obszar gminy jest zdenudowaną wysoczyzną plejstoceniową wznoszącą się na wysokości 150-170 m n.p.m. o nachyleniach nie przekraczających 5% i prawie płaskiej powierzchni. Jej płaszczyzna jest pochylona ku północnemu wschodowi, gdzie przechodzi w obszar doliny rzeki Wisły. W granicach gminy znajduje się tu fragment doliny rzeki Zwołanki z najniższym punktem - poniżej 120 m n.p.m. i jej tarasu akumulacyjnego wyniesionego na wysokość 120-125 m n.p.m. tj. 3-8 m nad poziom rzeki, o rzeźbie płaskiej i spadkach do 2 %.

Monotonna powierzchnia wysoczyzny urozmaicona jest głęboko wcinającymi się dolinami rzek, zagłębieniami bezodpływowymi i wzniesieniami wydmyowymi. Wyraźne krawędzie o wysokościach względnych 5-15 m i nachyleniach ok. 5 % posiadają doliny rzek: Policzanki, Zwołanki i jej lewego dopływu płynącego od Bierdzieży. W wyniku niszczących procesów peryglacialnych, na powierzchni wysoczyzny lokalnie zaznaczają się suche dolinki o płaskich dnach i łagodnych zboczach, zbierające okresowo wody opadowe i roztopowe. Formami związanymi z nierównomierną akumulacją lodowca są liczne zagłębienia bezodpływowe o dnach suchych bądź zabagnionych, zgrupowane w południowo-zachodniej części gminy. Największym jest zatorfione zagłębienie o lokalnych nazwach jego części: Okólny Ług i Ługi Frankowskie.

Nierównomiernie, na powierzchni wysoczyzny porozrzucane są wydmy w formie pojedynczych wałów lub ich zgrupowań. Największe skupisko znajduje się w południowej i zachodniej części gminy. Ich wysokość względna osiąga 10 m, nachylenie zboczy jest zróżnicowane, często przekracza 5 %. Wały wydmyowe bywają rozdzielone zagłębieniami deflacyjnymi i bezodpływowymi, lokalnie nawet zatorfionymi.

Przez teren gminy - jej partie najwyższej wyniesione, przebiegają działy wodne II rzędu oddzielające dorzecza rzek: Zagożdżonki, Zwolenki i Plewki.

Najwyższy położony punkt o wys. 176 m n.p.m. znajduje się w południowej części gminy w rejonie Władysławowa (dział wodny pomiędzy dorzeczami Zagożdżonki i Zwolenki).

- **Budowa geologiczna**

Obszar gminy położony jest w obrębie północno-wschodniego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich - niecki Mazowiecko-Lubelskiej. Nieckę wypełniają utwory kredy i trzeciorzędu przykryte płaszczem czwartorzędu.

Utwory kredowe reprezentowane są przez skały węglanowe, wykształcone jako margle, opoki i gezy. Ogólna miąższość kredy wynosi kilkaset metrów. W Policznie nawiercono utwory kredowe na głębokości 80 m p.p.t. Strop kredy zapada się w kierunku północnym zanurzając się pod utwory trzeciorzędowe.

Utwory trzeciorzędowe są słabo rozpoznane, miąższość ich jest zmienna i wynosi 5-50m. W północnej części gminy występują płaty trzeciorzędowe, głęboko zalegające (strop na głębokości 140 m p.p.t.) o znacznej miąższości. Trzeciorząd wykształcony jest w postaci ilów, mułków, ilolupków.

Utwory czwartorzędowe pokrywają cały teren gminy. Miąższość ich wzrasta ku północy osiągając 60 m w rejonie Zawad. Na powierzchni terenu występuje glina zwałowa wykształcona jako glina piaszczysta, czasem pylasta. Zwarty płat gliny rozciąga się w rejonie Policzny i Zawad. W otoczeniu płatów glin zwałowych stwierdzono nagromadzenie materiału piaszczysto-zwirowego pochodzenia wodnolodowcowego (okolice Zawady Nowej, Jabłonowa i Władysławowa). Fragmentarycznie, w obrębie wysoczyzny, na powierzchni odstawiają się utwory zastoiskowe wykształcone jako ily, mułki i piaski o średniej miąższości powyżej 4,5 m. Towarzyszą dolinom rzeczonym Policznianki, Zwolanek i jej dopływom bocznym. Utwory eoliczne wieku plejstocenijskiego - piaski drobnoziarniste i mułkowate o miąższościach 0,5-2 m (w wydmach na ogół powyżej 4,5^m miąższości) wyróżniają się zwartym płatem w południowej części gminy (Świetlikowa Wola, Jadwinów, Władysławów, Jabłonów). Utwory najmłodsze - holocenijskie, to aluwia rzeczne wykształcone w postaci mad, torfów, mułków oraz piasków różnoziarnistych. Miąższość ich zawarta jest w przedziale 1,5 do 4,5 m. Występują w dolinach rzecznych i zagłębieniach bezodpływowych.

- **Surowce mineralne**

Gmina nie jest zasobna w surowce użyteczne. Występują: kruszywo naturalne, surowce ilaste i torfy.

Kruszywo naturalne to piaski i żwiry wodnolodowcowe wstępnie rozpoznane w rejonie Grudka Nowego i Bierdziejy: piaski eoliczne związane są w większości z terenami zalesionymi w południowo-zachodniej części gminy oraz piaski i żwiry rzeczne towarzyszące dolinom rzecznych.

Jedynym udokumentowanym złożem piasków jest złożo „Bierdziez” o zasobach wynoszących 94 000 Mg. Złożo posiada ustanowiony obszar górniczy i teren górniczy pokrywające się z granicami udokumentowanego złoża o powierzchni 5 500 m². Koncesja zezwala na roczne wydobycie piasku w ilości do 10 tys. m³.

Złoża w miejscowościach Grudek Nowy, Bierdziez, Patków i Andrzejówka dają szansę udokumentowania złóż kruszywa naturalnego o zasobach przemysłowych.

Surowce ilaste w postaci iłow zastoiskowych i glin eksploatowane były w Policznie do początku lat siedemdziesiątych. Produkowano z nich cegłę w miejscowej cegielni. Złożo zostało wyczerpane, teren zrehabilitowany. Prowadzone w latach następnych prace poszukiwawcze zakończyły się niepowodzeniem: surowiec nie spełniał kryteriów bilansowości do produkcji cegły. Brak jest perspektyw

Torfy zostały rozpoznane w dwóch złożach: złożo „Antoniówka” o zasobach 439 tys. m³, w tym bilansowe 266 tys. m³, powierzchnia wynosi 131 ha, w tym powierzchnia wyrobisk 91 ha. Surowiec jest przydatny do celów opałowych.;

złożo „Bąkowiec-Czarnolas” usytuowane w dolinie Zwolanki w części położone na terenie gminy Policzna; zasoby szacunkowe dla całego złoża wynoszą 65 tys. m³, w tym zasoby gytii 26 tys. m³. Złożo jest pozabilansowe, surowiec nie nadaje się do wykorzystania na względu na dużą popielność.

- **Wody podziemne**

Układ stosunków wodnych na terenie gminy jest ściśle związany z budową geologiczną i morfologią terenu. Główne poziomy wodonośne występują w utworach wieku czwartorzędowego, trzeciorzędowego i kredowego.

Czwartorzędowy poziom wodonośny

Związany jest z kolektorem typu porowego - piaskami i żwirami. W zależności od miejsca i głębokości występowania, można wyróżnić 2 rodzaje wód poziomu czwartorzędowego: wody gruntowe i głębinowe

Wody gruntowe

Obszar swobodnego zwierciadła wód gruntowych, o ciągłym poziomie utrzymujący się w gruntach przepuszczalnych występuje w dolinach rzecznych, w obrębie tarasów akumulacyjnych, także w obszarze wysoczyzny

zbudowanej z utworów infiltracyjnych. Głębokość do I poziomu wodonośnego wody gruntowej zależy głównie od wyniesienia terenu nad poziom zwierciadła wód rzecznych i od odległości od rzek, a także warunków pogodowych. Na obszarze dolin rzecznych, zwierciadło wód gruntowych, w przewodzie występuje na głębokości 0-1m, lokalnie 0-2m. Rzeki i cieki w okresach niskich stanów wody oddziałują na tereny do nich przyległe jako naturalny drenaż. Natomiast po roztopach i przy wysokich stanach wody wpływają na podniesienie poziomu wód gruntowych w sąsiedztwie.

W obrębie tarasu akumulacyjnego, głębokość występowania zwierciadła wody gruntowej wynosi 2-3m. W obszarze wysoczyzny, ciągły poziom wodonośny występuje na zróżnicowanych głębokościach w zależności od ukształtowania terenu oraz miąższości utworów przepuszczalnych, przy czym głębokości te są na ogół większe od 4 m, dochodząc miejscami do 10-20 m.

Na wysoczyźnie zbudowanej z utworów trudno przepuszczalnych (około 70 % powierzchni gminy), poziom wód gruntowych występuje w przewodzie głębiej niż 4 m od powierzchni terenu, w piaszczystych przewarstwieniach wśród glin. Są to wody o zwierciadle napiętym. Zwierciadło nie wykazuje ciągłości, miejscami może podlegać napięciom hydrostatycznym rzędu kilku metrów. W okresach intensywnych opadów atmosferycznych, głównie na spłaszczeniach wysoczyzny, w stropie utworów trudno przepuszczalnych, występować mogą wody zawieszane tzw. „wierzchówki”. Wpływają one niekorzystnie na zmianę konsystencji utworów spoistych.

Wody głębinowe

Od północy, w rejonie Zawady Nowej, niewielkim fragmentem wkracza GZWP Nr 222 „Dolina Środkowej Wisły”. Ujmowane studniami głębinowymi (wierconymi) wody czwartorzędowe znajdują się poza jego zasięgiem. Wydajność ich jest zmienna od 1,21 m³/h w Wilczowoli do 57,0 m³/h w Policznie. Zasilanie warstw wodonośnych odbywa się drogą infiltracji wód opadowych, Wody wykazują średnią twardość oraz nadmierną zawartość żelaza i manganu.

Trzeciorzędowy poziom wodonośny

Charakteryzuje się niską wydajnością oraz na ogół niekorzystnymi warunkami dla celów zaopatrzenia w wodę (mała miąższość wodonośców, warstwy wodonośne nie tworzą jednolitego poziomu, są poprzedzielane wkładkami warstw nieprzepuszczalnych). Są to wody porowe, zalegające w utworach piaszczystych. Nie mają znaczenia użytkowego.

Kredowy poziom wodonośny

Jest to Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 405 „Niecka Radomska” związany z kolektorem typu szczelinowego. Wody występują w spękaniach i szczelinach utworów margłowo-wapiennych pod znacznym ciśnieniem. Wydajność studni jest uzależniona od ilości i wielkości spękań kredy i w

obrębnie gminy waha się od 0,1 m³/h do ponad 50 m³/h. Wody posiadają zwiększoną zawartość związków żelaza i manganu, wymagają uzdatnienia - głównie odżelazienia. Na terenie gminy działają 3 studnie głębinowe ujmujące wyłącznie utwory kredy (Policzna, Zawada Stara, Władysławów) oraz 4 studnie o połączonym poziomie czwartorzędowo-kredowym (Czarnolas, Chechły).

Zasobność GZWP jest średnia, moduł zasobów dyspozycyjnych wynosi 2,95 l/s/km². Posiada znaczenie perspektywiczne, obejmuje 1/4 powierzchni subregionu radomskiego. Zasilany jest w obrębnie wysoczyzn poprzez przesączanie i przepływy w oknach hydrogeologicznych.

- **Wody powierzchniowe**

Gmina znajduje się w dorzeczu lewobrzeżnych dopływów rzeki Wisły. Przez jej teren przechodzą działy wodne II rzędu oddzielające dorzecza Zagożdżonki, Zwolenki i Plewki.

Dorzecze rzeki Zagożdżonki zajmuje około 70 % powierzchni gminy - jej część środkową i północną. Do zlewni Zagożdżonki należy rzeka Policzanka (Policznianka, Struga Policka, Potok Gródecki) posiadająca swoje źródła (odcinki źródłiskowe) w środkowej części gminy. W miejscowości gminnej, na rzece tej zlokalizowane są stawy rybne. Struga jest uregulowana na znacznym odcinku.

Do dorzecza Zagożdżonki należy rzeka Zwolanka posiadająca swój obszar źródłiskowy w południowo-wschodniej części gminy, w rejonie miejscowości Chechły i Teodorów. Sama rzeka w większości swojego biegu płynie przez obszar sąsiedniej gminy, by w okolicach Zawady Starej i Nowej wkroczyć na obszar gminy Policzna i następnie popłynąć przez gminę Garbatkę-Letnisko. Dolny odcinek Zwolanki posiada rozległą, zabagnioną dolinę. Rzeka przyjmuje stałe i okresowe dopływy (lewe) z terenu gminy.

Dorzecze rzeki Zwolenki obejmuje południowo-zachodnią i południowo-środkową część gminy. Liczne zagłębienia bezodpływowe, deflacyjne i związane z działalnością lodowca, są terenami o płytkim zaleganiu wód gruntowych, dającymi początek wielu rzeczkom, w tym górnym dopływom rzeki Zwolenki.

Dorzecze rzeki Plewki obejmuje południowo-wschodnią część gminy. W miejscowości Jabłonów, na wysokości ok. 170 m n.p.m. źródła swoje posiada rzeka Plewka, która płynie przez gminę Policzna na krótkim odcinku.

- **Retencja wód**

Retencją jest zdolność zatrzymywania wód przez elementy środowiska tj. gleby, gruntowe warstwy wodonośne, obniżenia terenowe, rośliny, bagna i torfowiska oraz naturalne i sztuczne zbiorniki wodne.

Retencja reguluje i kontroluje obieg wody w środowisku dzięki możliwościom przetrzymywania z okresu jej nadmiaru i wykorzystania w okresach deficytowych.

- **Retencja naturalna**

Właściwości retencyjne lasów i zadrzewień. Lasy i zadrzewienia spełniają ogromną rolę w retencjonowaniu wody. Na terenie gminy Policzna lasów i zadrzewień jest bardzo mało, stanowią tylko 9,7 % jej areału. Lasy są drobnymi, bezładnie porzucanymi powierzchniami. Znaczenie ich jako regulatora obiegu wody w przyrodzie, w obszarze gminy, jest więc niewielkie.

Rola terenów podmokłych w retencjonowaniu wody. Istotny wpływ na warunki hydrologiczne wywierają tereny o dużym uwilgotnieniu, gdzie poziom wód gruntowych zalega płytko. Są to torfowiska, mokradła, łąki i pastwiska. Hamują one spływ dzięki zatrzymywaniu wody w porach gleby i na jej powierzchni. Użytki zielone zajmują niewielką powierzchnię - 529 ha (4,7 % powierzchni gminy). Bardzo cennymi są nieużytki rolne - torfowiska będące swojego rodzaju rezerwuarem wody. Do najcenniejszych należy torfowisko przejściowe i wysokie „Okólny Ług” położone w zachodniej części gminy.

Warunki wodne gleb. Naturalne warunki wodne gleb są korzystne. Optymalne stosunki wodne (IUNG) występują na 33 % ogólnej powierzchni użytków rolnych. Niedobór wody dotyczy 34,5 %, nadmiar jej stwierdzono na 32,5 terenów użytkowanych rolniczo.

Retencja wód powierzchniowych

Retencja sieci hydrograficznej polega na gromadzeniu wody w naturalnych i sztucznych akwenach. Należą do nich rzeki, oczka wodne, rowy melioracyjne. Pod wodami płynącymi, stojącymi i rowami melioracyjnymi znajdują się 54 ha. Rzeki są niewielkie, prowadzą małe ilości wody: na terenie gminy znajdują się tylko ich źródłowe i górne odcinki (obszar wododziałowy).

- **Retencja sztuczna - mała retencja**

Na terenie gminy znajduje się 16 zbiorników zaliczonych do małej retencji wodnej o powierzchni lustra wody 36,53 ha i pojemności 433 tys. m³. 5 obiektów znajdujących się w południowej części gminy położonych jest w zlewni rzeki Filipinki (dopływ rzeki Plewki), pozostałe w dorzeczu Policzanki. Przeznaczenie zbiorników jest wielofunkcyjne: nawodnienie, retencja, hodowla ryb, rekreacja, cele przeciwpożarowe. Największe zbiorniki (kompleksy stawów) wykorzystywane są głównie do hodowli ryb. Obiekty były budowane głównie w latach 80-dziesiątych. 8 z nich wymaga modernizacji polegającej na pogłębieniu.

- **Ocena możliwości retencyjnych**

Gmina posiada następujące możliwości retencyjne:

- jednakowy procentowy udział gleb przepuszczalnych o niedoborze wody, nieprzepuszczalnych o nadmiarze wody i średnioprzepuszczalnych o optymalnej ilości wody;

- bardzo niska lesistość gminy;
- niewielki udział ekosystemów łąkowo-pastwiskowych i szuwarowo-torfowiskowych w powierzchni gminy - 6,3 %;
- średnia powierzchnia zbiorników małej retencji;
- w zlewni rzeki Plewki istnieją zasoby dyspozycyjne umożliwiające lokalizację nowych obiektów małej retencji (wg „Kierunków rozwoju gospodarki wodnej”);
- poprawa warunków retencyjnych poprzez modernizację 8 zbiorników wodnych: 5 we Władysławowie w zlewni Filipinki, 2 w Czarnolesie i 1 w Wygodzie - w zlewni Policzanki;
- zwiększenie retencji poprzez budowę lub modernizację urządzeń piętrzących, które będą wykorzystywane do zasilania systemów nawadniających użytki zielone;
- zwiększenie powierzchni leśnej zgodnie z opracowaną granicą polno-leśną;

• Gleby

Obszar gminy charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem gleb. Występują tu gleby bardzo korzystne, korzystne, średniokorzystne i mało korzystne do produkcji rolnej. Gleby bardzo korzystne (głównie III klasy) są glebami bielcowymi i pseudobielcowymi oraz czarnymi ziemiami zdegradowanymi wytworzonymi z piasku gliniastego mocnego, często pylastego na glinie średniej lub lekkiej. Należą do kompleksu 2 pszennego dobrego. Największe płaty bardzo korzystnych gleb występują w rejonie wsi Policzna, Stanisławów, Grudek Stary, Zawada Stara.

Gleby korzystne dla rozwoju rolnictwa są glebami bielcowymi i pseudobielcowymi, czarnymi ziemiami zdegradowanymi i miejscami brunatnymi wylugowanymi. Wytworzyły się z piasku gliniastego mocnego lub lekkiego często pylastego. Są okresowo podmokłe lub nadmiernie uwilgotnione. Należą do kompleksu 8 zbożowo-pastewnego mocnego i 4 żytniego bardzo dobrego. Zaliczane są do klasy IV. Duży udział ich ma miejsce w rejonie Grudka Starego, Czarnolasu, Zacisza, Świetlikowej Woli i Łuczynowa.

Gleby średniokorzystne są glebami bielcowymi i pseudobielcowymi, rzadziej brunatnymi wylugowanymi, sporadycznie rędzinami brunatnymi. Wytworzyły się z piasku gliniastego lekkiego. Mają niewłaściwe stosunki powietrzno-wodne. Należą do kompleksu 5 żytniego dobrego i 9 zbożowo-pastewnego słabego, przeważnie klasy IV rzadziej V. Ich rozpoznane wydzielenie występuje w rejonie Zawady Nowej, Policzny, Świetlikowej Woli, Władysławowa, Marianowa.

Gleby małokorzystne do produkcji rolnej należą do gleb brunatnych wylugowanych, bielcowych i pseudobielcowych, czarnych ziem.

zdegradowanych, murszowo-mineralnych wytworzonych z piasku słabogliniastego lub gliniastego lekkiego. Charakteryzują się małą zdolnością magazynowania wody, są za suche trwale lub okresowo. Należą do kompleksu 6 żytniego słabego i 9 zbożowo-pastewnego słabego. Zaliczane są do klasy V, sporadycznie VI. Występują w pasie biegnącym wzdłuż południowo-zachodniej granicy gminy, w pobliżu miejscowości: Dąbrowa Las, Wilczowola, Aleksandrówka, Andrzejów i Jabłonów oraz w większym kompleksie koło Zawad Starych i Nowych.

- **Klimat**

Gmina położona jest w XI dzielnicy rolniczo-klimatycznej - radomskiej (wg. R. Gumińskiego). Dzielnica obejmuje pas wzdłuż Wisły od ujścia Pilicy po ujście Wisłoki. Indywidualność jej zaznacza się wyraźnie w układzie elementów termicznych. Jest to obszar wyraźnie cieplejszy w stosunku do terenów położonych na północ i na wschód. Dni mroźnych jest mniej niż 50, dni z przymrozkami 115-117. Średnia suma opadów rocznych wynosi 550-650 mm, czas trwania pokrywy śnieżnej do 60 dni. Okres wegetacyjny trwa 210 dni. Dominują wiatry zachodnie, cisze stanowią 15 %.

- **Lasy**

- **Zasoby leśne**

Lasy gminy Policzna położone są w VI krainie przyrodniczo-leśnej (Kraina Wyżyn Środkowopolskich) w dzielnicy 3 Radomsko-Ilżeckiej w zasięgu gromadnego występowania buka, jodły, sosny, olszy, dębu, świerka. Administracyjnie lasy należą do Nadleśnictwa Zwoleń, obręb Zwoleń. Według danych Starostwa Powiatowego w Zwoleniu lasy zajmują 1090 ha tj. 9,7 % powierzchni gminy (stan na 31.12. 1999r.). Udział lasów państwowych wynosi 148 ha (13,6%), pozostałych 942 ha (86,4 %). Drobne powierzchnie leśne porozrzucane są po całej powierzchni gminy. W poszczególnych wsiach znajdują się następujące powierzchnie lasów (dane Starostwa Powiatowego w Zwoleniu - stan na 30.06.2001 r.):

Aleksandrówka	15,93 ha
Andrzejówka	51,44 ha
Antoniówka	68,62 ha
Biały Ług	11,87 ha
Bierdziez	39,27 ha
Czechły	47,72 ha
Czarnolas	157,79 ha
Florianów	34,23 ha
Grudek	76,41 ha

Jabłonów	76,85 ha
Jadwinów	20,44 ha
Łuczynów	2,18 ha
Ługowa Wola	25,93 ha
Patków	141,00 ha
Piątków	45,28 ha
Policzna	72,42 ha
Stanisławów	3,34 ha
Świetlikowa Wola	17,86 ha
Teodorów	30,47 ha
Wilczowola	35,20 ha
Władysławów	19,37 ha
Wólka Policka	3,36 ha
Wygoda	24,81 ha
Zawada Nowa	22,56 ha
Zawada Stara	37,62 ha

Największe powierzchnie leśne usytuowane są we wsiach: Czarnolas, Grudek, Jabłonów, Patków, Antoniówka i Policzna. Najmniejszy areał lasów znajduje się w Łuczynowie, Stanisławowie i Wólce Polickiej. Na północ od Czarnolasu znajduje się kompleks Bierdzież w leśnictwie Policzna wchodzący w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Puszczy Kozienickiej”. Ten fragment Puszczy, wyraźnie odizolowany od zwartego kompleksu, położony wśród użytków rolnych posiada powierzchnię około 101 ha. LKP (Zarządzenie Nr 30 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19.12. 1994 r. w sprawie Leśnego Kompleksu Promocyjnego z późniejszymi zmianami i Zarządzenie Nr 28 DGLP z dnia 11.08.1995 r.) jako 1 z 10 w Polsce, utworzono z fragmentów 3 nadleśnictw: Radom (obręb Jedlnia - pow. 4783 ha), Zwoleń (obręby Garbatka i Zwoleń - pow. 10 229 ha) i Kozienice (obręby: Kozienice, Pionki, Zagożdżon - pow. 14 960 ha). Posunięcie to było i jest jednym z elementów realizacji programu polityki zrównoważonej gospodarki leśnej propagującej proekologiczne technologie w gospodarce leśnej.

W lasach gminy Policzna, dominującą rolę odgrywają siedliska świeże borowe (Bśw, Bmśw) występujące na glebach typu bielcowego. Gatunkiem panującym jest sosna, obok niej występują: brzoza, olsza, dąb. Podszyt jest jednostkowy lub dość dobrze rozwinięty. Drzewostan jest młody, w wieku 40-80 lat (II klasa).

Z punktu widzenia atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej, tylko drzewostany w wieku powyżej 40 lat na siedliskach Bśw i Bmśw są odpowiednie. Charakteryzują się odpornością na antropopresję, na różne formy wypoczynku - o różnej agresywności. Większość lasów kwalifikuje się jako dostępna do wszelkich form wypoczynku i turystyki bez ograniczeń.

- **Dolesienia**

Lesistość gminy jest bardzo niska i wynosi 9,5 %. Znaczny niedobór lasu występuje nie tylko w gminie Policzna, ale jest charakterystyczny (w skali kraju) dla środkowej części dorzecza Wisły i Warty. Agroekologiczna optymalna lesistość terenu, to jest ilość lasów pokrywająca grunty mało przydatne dla rolnictwa oraz zapewniająca korzystne warunki mikroklimatyczne do produkcji roślinnej na gruntach rolnych, dla gminy Policzna wynosi 26,9 %.

Opracowany program granicy polno-leśnej zakładał uwzględnienie w ewidencji gruntów: terenów faktycznie zalesionych oraz przyrost powierzchni leśnej drogą zalesień w wysokości 873,02 ha. Docelowo powierzchnia lasów wynosić ma 2012,14 ha, co stanowić będzie 17,9 % powierzchni gminy.

W poszczególnych wsiach dolesieniu ulegną następujące powierzchnie.

Aleksandrówka	32,75 ha
Andrzejówka	37,15 ha
Antoniówka	37,52 ha
Biały Ług	33,09 ha
Bierdziez	22,98 ha
Czechły	35,25 ha
Czarnolas	36,02 ha
Florianów	50,05 ha
Grudek	79,86 ha
Jabłonów	103,40 ha
Jadwinów	19,92 ha
Ługowa Wola	28,26 ha
Patków	130,68 ha
Piątków	44,48 ha
Policzna	47,26 ha
Stanisławów	24,11 ha
Świetlikowa Wola	37,74 ha
Teodorów	24,95 ha
Wilczowola	52,19 ha
Władysławów	25,45 ha
Wygoda	85,32 ha
Zawada Nowa	86,36 ha
Zawada Stara	26,20 ha

Założono łagodny przebieg nowych granic kompleksów leśnych, działki przeznaczone do zalesień przylegają do działek leśnych.

- **Zadrzewienia**

Zadrzewienia zajmują w obszarze gminy 8,39 ha - według danych Starostwa Powiatowego w Zwoleniu (stan na 31,12.2000). Występują tylko w 4 miejscowościach: Czarnolas - 0,20 ha; Florianów - 5,96 ha; Grudek - 0,64 ha; Zawada Nowa - 1,59 ha.

Naturalne formy zadrzewień i zakrzewień towarzyszą ciekom wodnym: Policzance, Zwolance, Filipince, rowom melioracyjnym. Przybierają one formę rzędową, dwustronną, także kępową w rozleglejszych terenach dolinnych.

Zadrzewienia śródpolne najczęściej występują jako elementy rozproszone wśród terenów rolnych, czasem tworzą rząd wzdłuż granic pól. Szczególnie dużo pojedynczych drzew lub krzewów występuje na roli w Patkowie, Florianowie, Andrzejówce, Białym Ługu, Władysławowie i Luczynowie.

Nasadzenia przyzagrodowe towarzyszą zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej, także obiektom usługowym. W ich składzie przeważają gatunki ozdobne, także ogródowe.

Zadrzewienia pozostałe typu zieleni to m.in. zieleni urządzona 2 parków zabytkowych w Policznie i Czarnolesie, zieleni cmentarna w Policznie i Grudku oraz zieleni związana z usługami.

- **Zbiorowiska łąkowo-pastwiskowe i szuwarowo-torfowiskowe**

Ekosystemy łąkowe zajmują tylko 529 ha, co stanowi 4,7 % powierzchni gminy. Są to zbiorowiska przekształcone przez człowieka związane z dolinami cieków, ciągnące się wzdłuż rowów melioracyjnych oraz w zagłębieniach o płytkim zaleganiu wód gruntowych. Bywają wzmocnione w zadrzewienia i zakrzewienia w formie kępowej w dolinie Zwolanki, Policzanki, Płewki.

Zespoły roślinności szuwarowo-torfowiskowej zajmują 180 ha (1,6 % pow. gminy) i występują w zwartym kompleksie w zachodniej części gminy. Są to torfowiska przejściowe i wysokie będące jednym z większych tego typu obszarów w Puszczy Kozienickiej. Ten bezleśny teren posiada szczególnie dużo torfowców oraz gatunków rzadkich i chronionych (rosiczka, żurawina, bagno) oraz liczne turzyce.

Ekosystemy roślinności bagiennej z szuwarami trzciny i pałki wodnej oraz licznie gniazdującymi ptakami, płazami występują w dolinie rzeki Policzanki, pomiędzy Grudkiem Starym a Garbatką Zbyczyn, m.in. w okolicy stawów. Zabagnioną dolinę z łąkami trzciny na obrzeżach, z pozostałościami stawów z licznie gniazdującymi ptakami posiada niewielki ciek - dopływ Zwolanki w rejonie Wygody. Na skraju wsi Zawada przy zarastającym stawie występuje pałka wodna oraz drzewostan sosnowo-brzozowo-olszowy. Jest to miejsce występowania licznych płazów i potencjalnie - żółwia błotnego.

4.4.2 Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego

Najważniejszymi aktami ustawowymi z zakresu ochrony przyrody są:

- prawo ochrony środowiska
 - prawo geologiczne i górnicze
 - prawo wodne
 - ustawa o lasach
 - ustawa o ochronie przyrody
 - ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
- **Ochrona przyrody** (ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 października 1991r. - Dz. U. Nr 114, poz. 492 z późniejszymi zmianami)

Najcenniejsze pod względem przyrodniczym obszary i obiekty objęte są ochroną prawną. Należą do nich:

- **Otulina Kozienickiego Parku Krajobrazowego** (Rozporządzenie Wojewody Nr 38 z dnia 23 stycznia 2001 w sprawie utworzenia Kozienickiego Parku Krajobrazowego - Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego Nr 11, poz. 107 z dnia 29.01.2001 roku).

Otulina obejmuje zachodnią część gminy stanowiąc element krajowej sieci ekologicznej, jest to obszar o dużych walorach przyrodniczych krajobrazowych na które składają się m.in. tereny torfowiskowe, drobne powierzchnie leśne, liczne zadrzewienia, ciek, oczka wodne, wydmy i zagłębienia deflacyjne.

- **Pomniki przyrody:** 12 obiektów na terenie parków zabytkowych w Policznie i Czarnolesie. W Policznie znajdują się: 4 dęby szypułkowe w wieku 500, 200 i 250 lat o wysokości 25-28 m i obwodzie 690 - 370 cm; 2 lipy drobnolistne w wieku 200 lat o wysokości 23-28 m i obwodzie pnia 395 cm; klon pospolity w wieku 200 lat o wysokości 25 m i obwodzie pnia 350 cm oraz grab pospolity 200 letni o wysokości 21 m i obwodzie 345 cm. W parku zabytkowym w Czarnolesie usytuowane są: 2 dęby szypułkowe w wieku 170 i 250 lat, wysokości 26-27 m i obwodzie 380-435 cm; grab pospolity 90 letni o wysokości 17 m i obwodzie 180 cm; sosna wejmutka 120 letnia o wysokości 22 m i obwodzie 310 cm.

- **Ochrona gatunkowa roślin**

Na terenie gminy stwierdzono występowanie 5 gatunków roślin chronionych tj. rosiczka okrągłolistna, goryczka wąskolistna, bagno zwyczajne, grązel żółty i grzybień północny.

- **Ochrona gatunkowa zwierząt**

Na terenie gminy stwierdzono występowanie co najmniej 18 gatunków ssaków. Ochroną objęto 6 gatunków, 6 gatunków należy do zwierzyny łownej.

Na 124 gatunki ptaków, 104 należą do lęgowych (m.in. bączek, cyranka, wodnik, derkacz, żuraw, rycyk, płomykówka, zimorodek) spośród których 9 gatunków należy do łownych.

W przypadku płazów i gadów, 12 gatunków tych pierwszych oraz 6 gatunków drugich - należy do chronionych. Osobliwością jest żółw błotny występujący w projektowanym rezerwacie „Okólny Ług”.

Stwierdzono występowanie 29 gatunków motyli, spośród których 1 jest chroniony (modraszek telejus), a 3 wymienione są w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” i uznane za gatunek rzadki (wietek gorycznik, modraszek bagniczek, strzępotek soplaczek). Ponadto zaobserwowano 5 chronionych gatunków wazek.

- **Ochrona dóbr kultury** (ustawa o ochronie dóbr kultury z dnia 15 lutego 1962 roku z późniejszymi zmianami)

Na terenie gminy Policzna znajdują się dwa zabytkowe parki w Policznie i Czarnolesie.

Park pałacowy w Policznie (pow. 4,05 ha) założony w połowie XVIII wieku otoczony jest murem. Wewnątrz poza obiektami kubaturowymi występują drzewostan składający się z następujących gatunków drzew i krzewów: kasztanowiec, brzoza brodawkowata, jesion wyniosły, wiąz szypułkowy, topola czarna, lipa drobnolistna, grab pospolity, głóg jednoszyjkowy, czeremcha zwyczajna i inne. W parku mocno zaniedbanym, z zatartą kompozycją znajduje się 8 pomników przyrody.

Park dworski w Czarnolesie (pow. 9,96 ha) założony w I połowie XIX wieku będący siedzibą Muzeum im. Jana Kochanowskiego posiada czytelny układ przestrzenny, na który składają się: obiekty kubaturowe, aleja z 10-20 m szerokości dwustronnym drzewostanem, stawy wodne których część wypełniona jest wodą oraz liczne drzewa i krzewy. Spośród 65 gatunków drzew i krzewów, wymienić można następujące: jodła kalifornijska, jawor, klon tatarski, klon srebrzysty, katalpa wielkokwiatowa, oliwnik wąskolistny, tulipanowiec, hortensja, cis pospolity. Na terenie parku znajdują się 4 drzewa pomnikowe. Starodrzew jest mocno zaniedbany, zbyt silnie zwarty, w części usychający.

- **Ochrona kopalin** (prawo geologiczne i górnictwo z dnia 4 lutego 1994 roku - Dz.U Nr27, poz. 96 z późniejszymi zmianami)

Na terenie gminy udokumentowano następujące złoża:

„**Bierdzież**” (piasek). Zasoby wynoszą 94 000 Mg. Złoże ma ustanowiony obszar górnictwa o powierzchni 5500 m² (decyzja koncesyjna Starosty Powiatowego w Zwoleniu Nr RLOS.751 1/4/2000 z dnia 2000.10.25).

Wyznaczony teren górniczy pokrywa się z granicą udokumentowanego złoża i obszaru górniczego;

„*Antoniówka*” (torf, gytia). Zasoby wynoszą 439 tys. m³, w tym bilansowe 266 tys. m³. Złoże niezagospodarowane, eksploatowane w przeszłości, zastosowanie - torf opałowy. Złoże zlokalizowane w obszarze projektowanego rezerwatu „Okólny Ług”;

„*Bąkowiec-Czarnolas*” (torf, gytia). Zasoby szacunkowe torfu - 65 tys., m³, gytii - 26 tys. m³. Torf nieodpowiedni ze względu na dużą popielność.

- **Ochrona wód** (ustawa z dnia 24 października 1974 r. prawo wodne - Dz. U. Nr 38, poz.230 z późn. zmianami)

- **Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 222 „Dolina Środkowej Wisły”** posiada opracowaną i zatwierdzoną dokumentację hydrogeologiczną z zatwierdzonymi strefami ochronnymi. (Decyzja Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Nr GK/KDh/OB/6030/97 z dnia 15.12.1997 r.). W zasięgu wymienionego GZWP znajduje się niewielki fragment północnej części gminy (rejon Zawady Nowej).

Strefa ochrony szczególnej A₃ w/w Zbiornika rozciąga się na południe od niego obejmując okolice Policzny -Parcela, Grudka Starego i Zawady Nowej. Są to tereny słabo izolowane o średnich i dużych przewodnościach. Naturalna jakość wody jest niska, cenność obszaru średnia. Możliwość budowy ujęć komunalnych i dla pojedynczych odbiorców jest ograniczona występowaniem wody niskiej jakości i nie najwyższej zasobności zbiornika;

- **Ujęcia wody dla zbiorowego zaopatrzenia ludności**

Na terenie gminy funkcjonują 2 ujęcia wody podziemnej służące zbiorowemu zaopatrzeniu ludności. Są to:

Ujęcie w Czarnolesie (wody czwartorzędowo-kredowe) o średniej wydajności dobowej 514,2 m³/d i ustalonej wydajności eksploatacyjnej 92,0 m³/h. Decyzją Wojewody Radomskiego OS.III-W6210/7/97 z dnia 1997.03.04 ustanowiono wspólną strefę ochronną dla studni Nr 1 i Nr 2 - ochrony bezpośredniej, w kształcie prostokąta o wymiarach 20m x 30m z centralnym położeniem studni. Użytkownik ujęcia został zobowiązany do przedstawienia projektu strefy ochrony pośredniej;

Ujęcie w Policznie (wody czwartorzędowe) o średniej wydajności dobowej 345,4 m³/d i ustalonej wydajności eksploatacyjnej 60 m³/h. Decyzją Starosty Zwoleńskiego Nr RLOS.III-W-6223/4/2000 z dnia 27.04.2000 r. ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej wokół studni - teren wygradzony w kształcie prostokąta o bokach 66 m x 43 m. Terenu ochrony pośredniej wewnętrznej i zewnętrznej nie wyznaczono z uwagi na korzystne warunki hydrogeologiczne.

4.4.3 Diagnoza stanu środowiska

- **Higiena atmosfery**

- Warunki aerosanitarne na terenie gminy nie są badane. Można stwierdzić brak poważnych emitorów zanieczyszczeń pyłowych i gazowych.

Obiekty negatywnie wpływające na warunki aerosanitarne w obszarze gminy to przede wszystkim:

komunikacja samochodowa, szczególnie związana z drogami krajowymi Nr 12 i Nr 79 (natężenie ruchu średniodobowe wynosiło odpowiednio w 2000 r. i 1995 r. trasa Nr 12 - 6246 i 4200 pojazdów/dobę; trasa Nr 79 - 2402 i 1800 pojazdów/dobę, według pomiarów Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych w Warszawie);

podmioty gospodarcze tj. produkcja materiałów budowlanych w Policznie, zakłady piekarnicze w Policznie i Czarnolesie, ferma lisów w Policznie i drobiu w Czarnolesie;

paleniska domowe;

duże zakłady przemysłowe zlokalizowane poza terenem gminy np. Zakłady Azotowe w Puławach;

- Działania w kierunku poprawy stanu sanitarnego atmosfery to między innymi: modernizacja systemów ciepłowniczych poprzez przestawianie kotłowni węglowych na paliwo ekologiczne. Spośród kilkunastu kotłowni w gminie tylko cztery wykorzystują jeszcze paliwo tradycyjne tj. koks lub węgiel; dalsza gazyfikacja gminy (z gazu przewodowego korzystają mieszkańcy miejscowości Policzna, Czarnolas, Świetlikowa Wola, Stanisławów, Wilczowola, Andrzejówka).

- **Hałas**

Pomiary hałasu na terenie gminy nie były prowadzone.

Obiekty i elementy zagospodarowania wpływające na klimat akustyczny gminy to m.in.:

układ drogowy: drogi krajowe, 8 dróg powiatowych, ponad trzydzieści odcinków dróg gminnych;

obiekty produkcyjno-usługowe tj. zakłady obróbki drewna w Policznie i Jadwinowie, warsztaty mechaniki pojazdowej w Policznie i Wólce Polickiej, zakłady betoniarskie w Policznie.

- **Wody powierzchniowe**

Przez teren gminy przepływają małe rzeki. Żadna z nich nie jest badana, brak więc informacji na temat stanu czystości wód powierzchniowych.

- **Wody podziemne**

- Naturalne zabezpieczenie wód podziemnych przed możliwością skażenia:

Wody podziemne związane z wadonościami czwartorzędowymi i kredowymi są narażone na zanieczyszczenia z powierzchni terenu, tam gdzie izolacja jest niewystarczająca. Swobodne zwierciadło zalega często płytko pod powierzchnią gruntu i nie jest izolowane warstwami nieprzepuszczalnymi. Bywa też, że zanieczyszczone wody czwartorzędowe mając kontakt hydrauliczny z poziomem kredowym wpływają degradująco na ten niżej położony wadonosiec. Korzystne warunki infiltracji do wód czwartorzędowych występują w północnej, zachodniej i południowej części gminy (infiltracja bezpośrednia oraz pośrednia poprzez czwartorzęd - do poziomów starszych - osady przepuszczalne piaszczyste). Brak dużych, zwartych powierzchni leśnych sprzyja możliwości skażenia wód podziemnych. Z tych względów północna część gminy stanowi obszar szczególnej ochrony A₃ GZWP „Dolina Środkowej Wisły” (poziom wadonosny czwartorzędowy), część południowa wchodzi w skład Obszaru Wysokiej Ochrony (OWO) GZWP „Niecka Radomska” (poziom wadonosny kredowy).

- Główne źródła zagrożeń jakości wód podziemnych (także powierzchniowych) na terenie gminy:

nieuporządkowana gospodarka ściekowa. System kanalizacyjny jest w trakcie realizacji, jednakże istnieją duże dysproporcje pomiędzy długością wodociągów (w dalszym ciągu rozbudowywanych), a długością przewodów kanalizacyjnych (długość sieci wodociągowej 76,8 km, kanalizacyjnej - 5,6 km w 2000 roku). W tej sytuacji część ścieków gromadzona jest w nie zawsze szczelnych szambach, skąd trafia do oczyszczalni w Policznie, a część trafia bezpośrednio do gruntu i wód podziemnych;

chemizacja rolnictwa;

emisja gazów ze środków transportu samochodowego;

stacja paliw w Czarnolesie;

dzikie wysypiska śmieci;

kontakt hydrauliczny zanieczyszczonych wód powierzchniowych z wodami podziemnymi;

źródła emisji dużych ilości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych spoza terenu gminy;

- Jakość wód podziemnych

Na terenie gminy Policzna występuje II klasa (na 4 istniejące) czystości wód podziemnych według „Oceny stanu zagrożenia i zanieczyszczenia

wód podziemnych woj. radomskiego wraz z projektem monitoringu regionalnego zwykłych wód podziemnych" (Przeds. Geol. Łódź 1993 r.). Oznacza to dobrą jakość wody wymagającą prostego uzdatniania ze względu na zawartość żelaza, manganu i krzemionki.

- Obniżenie poziomu wód gruntowych
W zachodniej części gminy, w rejonie Antoniówki, w ostatnich latach zaobserwowano wyraźne obniżanie się poziomu wód gruntowych. Do niedawna tereny podmokłe, zalane wodą dochodziły do terenów zabudowanych. Jest to jednocześnie obszar projektowanego rezerwatu torfowiskowego „Okólny Ług”.

- **Degradacja powierzchni ziemi**

- Degradacja gleb
Około 92 % gleb należy do kwaśnych i bardzo kwaśnych. Stwierdzono także występowanie metali ciężkich takich jak kadm, cynk, nikiel, ołów (I stopień - zawartość podwyższona), także cynk w II stopniu - zanieczyszczenie słabe.

- Degradacja rzeźby terenu
Przeprowadzona w 1998 roku inwentaryzacja wyrobisk na terenie gminy wykazała istnienie 19 wyrobisk o powierzchni od 200 m² do 12000 m². Są to odkrywki powstałe w wyniku eksploatacji kruszywa naturalnego (16) i gliny (3). Największa ilość wyrobisk znajduje się w rejonie Antoniówki. Wydobycie surowca odbywa się okresowo, przez miejscową ludność, na potrzeby inwestycji budowlanych lub budowy i utrzymania dróg. Eksploatacja odbywa się niezgodnie z prawem geologicznym i górnictwem, bez wymaganej dokumentacji, bez koncesji i bez rekultywacji. W wielu nieczynnych (16) odkrywkach znajdują się „dzikie” wysypiska śmieci. Na skutek braku zabezpieczenia dna składowiska istnieje zagrożenie zanieczyszczenia gleb i wód podziemnych.

- **Obiekty uciążliwe**

Obiekty uznawane za uciążliwe wskazuje Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14 lipca 1998 r. w sprawie określenia rodzajów inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska oraz wymagań, jakim powinny odpowiadać oceny oddziaływania na środowisko tych inwestycji (Dz.U. Nr 93, poz. 589).

Na terenie gminy Policzna występuje jeden obiekt z rodzaju „szczególnie szkodliwych dla środowiska” i jest to linia energetyczna o napięciu 400 kV relacji Kozienice-Ostrowiec Świętokrzyski.

Obiektami istniejącymi z rodzaju „mogących pogorszyć stan środowiska” są: drogi krajowe: Nr 12 gr. państwa-Żary-Kalisz-Piotrków Trybunalski-Radom-Zwoleń-Lublin-gr. państwa i Nr 79 Warszawa-Kozienice-Zwoleń-Lipsko-Kraków-Jaworzno;

linia energetyczna 110 kV Rozki-Puławy;

stacja paliw w Czarnolesie;

oczyszczalnia ścieków w Policznie,

określona działalność podmiotów gospodarczych: piekarnie w Policznie i Czarnolesie, zakłady obróbki drewna w Policznie i Jadwinowie, zakłady produkcji materiałów budowlanych w Policznie;

gazociąg średnioprężny.

Projektowanymi inwestycjami mogącymi pogorszyć stan środowiska będą:

oczyszczalnie ścieków we wsiach Zawada Nowa, Bierdzież, Czarnolas, Chechły, Florianów, Jabłonów, Łuczynów;

- **Nadzwyczajne zagrożenia środowiska**

Prawdopodobieństwo wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia środowiska w obszarze gminy Policzna wiąże się z możliwością awarii w transporcie drogowym, powodująca, wydostanie się na zewnątrz substancji toksycznych i niebezpiecznych o właściwościach palnych czy wybuchowych. Przez teren gminy, drogami krajowymi Nr 12 i Nr 79 przewożone są substancje toksyczne i niebezpieczne, palne i wybuchowe.

4.4.4 Tereny cenne przyrodniczo

Analiza komponentów środowiska przyrodniczego, pozwala na dokonanie jego waloryzacji. Wysokie walory ekologiczne dotyczą elementów biotycznych i abiotycznych środowiska. Wśród nich znajdują się takie, które zostały objęte ochroną prawną, takie, które są wskazywane do ochrony prawnej, a także te, które prawnie chronione być nie muszą, ale pełnią ważne funkcje ekologiczne, klimatyczne, hydrologiczne i estetyczno-krajobrazowe.

- **Elementy objęte ochroną prawną**

- Otulina Kozienickiego Parku Krajobrazowego;
- 12 pomników przyrody na terenie parków zabytkowych w Czarnolesie i Policznie;
- Parki zabytkowe w Policznie i Czarnolesie;
- Lasy;
- Udokumentowane złoża piasku „Bierdzież” z wyznaczonym obszarem górniczym i terenem górniczym oraz udokumentowane złoża torfu „Bąkowiec-Czarnolas” i „Antoniówka”;
- Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 222 „Dolina Środkowej Wisły” ze strefą ochrony szczególnej A₃;
- Ujęcia wody podziemnej dla zbiorowego zaopatrzenia ludności w Czarnolesie i Policznie z ustanowionymi strefami ochrony bezpośredniej;

- **Elementy przewidziane do objęcia ochroną**

- **Rezerwat przyrody „Okólny Ług”**

Projektowany rezerwat położony jest we wschodniej części gminy Policzna na terenie wsi Antoniówka i Patków oraz na terenie gminy Pionki - wieś Sucha, Nadleśnictwo i obręb Zwoleń. Powierzchnia wynosić ma 168,94 ha. Jest to jedno z nielicznych miejsc o naturalnym typie krajobrazu w przekształconym gospodarczo regionie. Stanowi je obszar torfowiska przejściowego i wysokiego z licznymi, różnej wielkości torfiankami (od kilku m² do 50 ha), powstałymi po pozyskiwaniu torfu. W większości jest to teren podtopiony, silnie uginający się przy chodzeniu (tzw. „pło” lub „spleja”). Przy wyższym stanie wody, obszar jest niedostępny dla człowieka. To naturalne zabezpieczenie ekosystemu sprawia, że mogą się utrzymywać rzadkie gatunki roślin, a zwłaszcza „antropofobne” gatunki zwierząt.

W projektowanym rezerwacie stwierdzono 167 gatunków roślin naczyniowych, wśród których 33 gatunki stanowią rośliny rzadko spotykane w Polsce, a 4 gatunki podlegają ochronie całkowitej. Fauna „Okólnego Ługu” to głównie mięczaki, płazy, gady i ptaki.

Największą osobliwością jest zółw błotny należący do gatunków skrajnie zagrożonych wyginięciem, o najszybszym tempie zanikania w Polsce, wpisany do „Polskiej czerwonej księgi zwierząt”.

Ten stosunkowo duży obszar naturalnego torfowiska stanowi niezwykle cenny obiekt dla zachowania flory torfowiskowej i fauny związanej z siedliskami wodno-błotnymi. Planowane uznanie za rezerwat „Okólnego Ługu” poza przyrodniczym ma także znaczenie gospodarcze. Torfowisko położone jest w obszarze największych deficytów wodnych w Polsce. Obserwuje się drastyczne wahania poziomu wody - według relacji mieszkańców okolicznych terenów - do niedawna tereny podmokłe graniczyły z zabudowaniami wsi Antoniówka. Obniża się poziom wody w studniach, następuje ich wysychanie. Projektowany rezerwat, obszar torfowiskowy, stanowi naturalny rezerwuuar wody i oddziałuje silnie na tereny przyległe.

„Okólny Ług” jest ostoją przyrody uwzględnioną w systemie CORINE (europejski system koordynacji informacji o środowisku). Ze względu na występowanie gatunków płazów, gadów i ptaków wymienionych w Dyrektywie o Ochronie Naturalnych Siedlisk Fauny i Flory (Dyrektywa Habitadowa) stanowi potencjalny element sieci NATURA 2000 (europejski system ekologiczny umożliwiający szybki rozwój idei integracji ochrony przyrody z działalnością człowieka). Założeniem sieci NATURA jest optymalizacja działalności na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy. „Okólny Ług” obejmuje kilka siedlisk kluczowych z udziałem wyjątkowo rzadkich i zagrożonych gatunków, które winny być otoczone szczególną troską.

- Pomniki przyrody

Do uznania za pomniki przyrody wskazywane są obiekty w miejscowościach:

Zawada Nowa: wiąz szypułkowy o wys. 20 m; dąb szypułkowy o wys. 18 m;

Grudek Stary: wiąz o wys. 18 m na terenie kościoła parafialnego;

Wólka Policka: wiąz szypułkowy o wys. 18m, obwód 440 cm (dwa zrosnięte pnie), na prywatnym podwórku;

Policzna: grupa dębów o wys. 14-16 m, obwód od 220 cm -440 cm (36 sztuk - pozostałość alei przydrożnej); dąb szypułkowy o wys. 16 m - grunt prywatny, jałowiec o wys. 3,5 m (4 główne odgałęzienia) - grunt prywatny;

Piątków: dąb szypułkowy o wys. 18 m (obok remizy strażackiej), własność prywatna;

Czarnolas: lipa drobnolistna o wys. 20 m, przy drodze, za ogrodzeniem - własność prywatna;

Teodorów: lipa drobnolistna o wys. 17 m, przy drodze - własność prywatna;

Władysławów: lipa drobnolistna, wys. 14m, obwód 300 cm, przy drodze - własność prywatna;

Luczynów: klon pospolity o wys. 16 m, obwodzie 310 cm - własność prywatna;
Antoniówka: lipa drobnolistna o wys. 18 m, obwód 400 cm, przy drodze; dąb szypułkowy o wys. 16 m, obwód 350 cm, przy drodze.

- **Użytek ekologiczny „Patków”** - śródleśny staw z cennymi gatunkami roślin naczyniowych występujących wzdłuż brzegu (turzyce, bagno zwyczajne, wełnianka, rosziczka okrągłolistna, torfowiec), gniazdującymi ptakami (krzyżówka łyska, cyraneczka, samotnik) oraz miejsce rozrodu płazów (żaby zielone);

- **Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe**

„**Policzanka**” - fragment doliny Strugi Polickiej pomiędzy Grudkiem Starym a Garbatką Zbuczyn (gm. Garbatka Letnisko). Dolinę stanowi wąwóz porośnięty olesem, miejscami występują tereny zabagnione z łanami trzciny. W północnym krańcu znajdują się pozostałości dawnych stawów, w południowej części - staw powstały po spiętrzeniu wody. Dobrze rozwinięta jest roślinność wodna tj. szuwary z trzciny i pałki wodnej. Gniazdują remiz, krzyżówka, samotnik, zimorodek. Ponadto spotyka się płazy (żaba wodna, rzekotka drzewna) i ważki. Jest to teren źródłiskowy.

„**Wygoda**” - dolina niewielkiego ciek (beziemienny dopływ rzeki Zwolanki), silnie zabagniona z pozostałościami dawnych stawów w części wypełnionych wodą. Na obrzeżach występuje trzcina, gniazdują liczne gatunki np. krzyżówka, kokoszka, remiz, potrzos, brodziec samotny. Spotyka się liczne płazy i ważki.

- **Ochrona zasobowa wód**

Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 405 „Niecka Radomska” wraz ze strefami ochronnymi;

Strefa ochrony pośredniej dla ujęcia wody podziemnej w Czarnolesie;

- **Pozostałe elementy cenne przyrodniczo nieprzewidziane do objęcia ochroną prawną**

Analizy i studia nad środowiskiem przyrodniczym gminy, waloryzacja jego komponentów z punktu widzenia pełnionych funkcji ekologicznych, klimatycznych, hydrologicznych i krajobrazowych, wskazały jako szczególnie cenne:

- różnorodne formy geomorfologiczne tj. związane:
z akumulacją lodowca (zdenudowana wysoczyzna plejstocenińska z licznymi zagłębieniami bezodpływowymi różnej wielkości, kształtu i głębokości powstałymi w wyniku nierównomiernej akumulacji lodowca - zachodnia i południowo-zachodnia część gminy);

formy pochodzenia erozyjno-denudacyjnego (krawędzie dolin rzecznych Policzanki i dopływu Zwolanki spod Bierdzieży o wysokościach względnych 5-15 m, dolinki denudacyjne przeważnie suche okresowo zbierające wody opadowe);

formy utworzone wskutek budującej działalności rzek (terasy akumulacyjne Zwolanki o płaskiej rzeźbie i spadkach do 2 %, współczesne dna dolin rzecznych Policzanki, Zwolanki i ich dopływów);

formy pochodzenia eolicznego (pojedyncze wydmy i wały wydmowe o wysokościach względnych do 10 m i zróżnicowanych nachyleniach zboczy, przeważnie powyżej 5 % - południowo-zachodnia, zachodnia i środkowa część gminy);

- znaczące wartości środowiska związane z hydrografią: działy wodne II rzędu pomiędzy dorzecziami Plewki, Zagożdżonki i Zwolanki, obszary źródliskowe w/w rzek, obszary wododziałowe w formie terenów podmokłych, torfowiskowych, zagłębień deflacyjnych, wyniesionych wałów wydmowych;
- bogactwo świata roślin i zwierząt, także unikatowość występowania w skali kraju, a nawet Europy (5 gatunków roślin chronionych, 6 gatunków ssaków chronionych, liczne gatunki ptaków - w tym lęgowe, chronione gatunki płazów i gadów - w tym żółw błotny - gatunek skrajnie zagrożony wyginięciem wpisany do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt wraz z chronionymi i rzadkimi gatunkami motyli oraz chronione ważki). Ta bioróżnorodność związana jest z występowaniem mało przekształconego środowiska, z wysokim stopniem jego naturalności, także niedostępności dla człowieka (znaczne obszary torfowiskowe w sąsiedztwie wydym porośniętych lasem sosnowym w wieku 15-100 lat - siedlisko żółwi, miejsce składowania jaj - w zachodniej części gminy);
- zróżnicowanie krajobrazowe na które składają się:
tereny seminaturalne w zachodniej części gminy: obszary nieużytków rolniczych (torfowiska, tereny podmokłe z roślinnością szuwarowotorfowiskową), oczka wodne, wzniesienia wydmowe porośnięte lasami, ślady wyrobisk kruszywa i torfów; na szczególną uwagę zasługuje śródleśne jezioro położone na skraju wsi Andrzejówka otoczone młodym drzewostanem sosnowo-brzozowo-olszowym, miejsce liczego rozrodu płazów a także potencjalne miejsce występowania żółwia błotnego;
głęboko wcinające się doliny Policzanki, dopływów Zwolanki spod Bierdzieży i Chechłków, z lasami i zadrzewieniami, z terenami podmokłymi porośniętymi roślinnością szuwarową, z pozostałościami stawów;

tereny użytkowane rolniczo - pozostała część gminy, w obrębie których w niewielkich rozmiarów zagłębieniach spotyka się naturalne oczka wodne mające znaczenie lokalne, np. zarastający staw na skraju wsi Zawada o brzegach porośniętych wierzbą i brzozą z ławami pałki - miejsce licznego rozrodu żab;

- zadrzewienia o różnym charakterze, spośród których szczególnie cennymi są te o charakterze przywodnym, przydrożnym i śródpolnym.

4.5 SFERA KULTUROWA

4.5.1 Historia i kultura

Osadnictwo ziemi radomskiej, w obszarze której położona jest współczesna gmina Policzna, ma wielowiekową historię. Puszcza Radomska zamknięta w zasadzie biegami rzek Wisły na wschodzie, Radomki-Radomierzy na północy i Chotczy-Iłzanki na południu przez lata dostarczała drewna, zwierzyny, miodu, smoły i potażu pierwszym wsiom i osadom na powstających w wyniku karczunków „polanach”. Taka polana daje się potwierdzić w okolicy Radomia, Zwolenia, ale również Policzny. Przez ziemię radomską prowadziły też pierwsze szlaki handlowe ku przeprawom przez Wisłę. Jedną z tych dróg przebiegała na odcinku od Radomia do Sieciechowa, gdzie w końcu XII w. ufundowany był klasztor benedyktynów, i przy tym szlaku leżały wsie Sucha, Policzna, Gródek. Policzna istniała chyba już w XII wieku, wspomniana w 1191 roku przy konsekracji sandomierskiej kolegiaty jako jej uposażenie - Polrehne. Związek z dwoma ważnymi instytucjami kościelnymi, klasztorem sieciechowskim i kolegiatą sandomierską sprawił, że w Policznie nie powołano parafii. Lustracja dóbr królewskich z 1564 roku wymieniła wieś Poliehne położoną w parafii sieciechowskiej. Dopiero w początkach XVI w. założono tu oratorium, czyli kaplicę, a parafię erygowano znacznie później, w 1531 r. Nazwa wsi Policzna pochodzi prawdopodobnie od słowa „polica” oznaczającego duże pole. Spośród wsi i osad będących obecnie sąsiadami Policzny żadna nie dorównuje jej wiekiem, a wsie Czarnolas, Światlkowa Wola, Gródek, Zawada powstały na jej gruntach. Według informacji Długosza w połowie XV w. wszystkie wsie w tym rejonie stanowiły własność prywatną należącą do Piotra Ślisza herbu Habdank czyli Awdaniec. Awdaniecy nabywali dobra ziemskie na obrzeżu Puszczy starając się je zagospodarowywać poprzez zakładanie folwarków nastawionych na produkcję zbożową. W Policznie w połowie XV w. istniał folwark stanowiący własność Śliszów do których należał również Czarnolas czy Sycyna. W końcu XV w. Policznę i Czarnolas otrzymał jako posag za swoją żonę Barbarę dziad poety Jana Kochanowskiego. Piotr Kochanowski, ojciec poety, w swoich rękach zdołał zgromadzić kilkanaście wsi. Właściciele z rodziny Kochanowskich dokonywali częstych podziałów majątku. Poeta otrzymał połowę wsi Czarnolas w spadku po rodzicach w 1559 r. Na stałe do Czarnolasu przeniósł się w 1571. Wieś Czarnolas należała do rodziny Kochanowskich w latach 1497-1680. Policzna w rękach Kochanowskich znajdowała się do początku XVIII wieku, przechodząc później na własność m.in. Szaniawskich i Potkańskich.

Po trzecim rozbiorze Policzna znalazła się w zaborze austriackim, w ramach obszaru zwanego Galicją Zachodnią. Po podziale administracyjnym w 1796 roku wieś i dobra weszły do cyrkułu radomskiego. Po powstaniu styczniowym wydane ukazy uwłaszczeniowe podają, że do majątku Policzna należały wsie Policzna, Anielin, Wólka Policka, Bogucin, Patków. Ukazy uwłaszczeniowe zapewniły chłopom pełną własność posiadanej przez nich ziemi oraz znosiły świadczenia na rzecz dworu.

Na mocy ukazu z 1864 roku wprowadzony został samorząd wiejski - gmina. W 1865 roku w skład gminy Policzna wchodziły wsie: Policzna, Wilcza Wola, Wólka Policka, Anielin, Patków, Bogucin, Bobki, Czarnolas, Gródek, Świetlikowa Wola, Łagowa Wola, Paciorkowa Wola, Łuczynów, Filipów, Garbatka, Molendy, Kolonia Franków, folwark Tekłów i osada karczemna Kamień. Gmina znajdowała się w powiecie kozienickim i liczyła 3202 mieszkańców. Po reformie administracyjnej w 1866 roku gmina Policzna liczyła 4905 mieszkańców i pod względem ludności była na szóstym miejscu wśród 20 gmin powiatu. W następnym okresie liczba ludności stale wzrastała i w 1893 roku liczyła 7760 osób. Wśród ludności gminy katolicy stanowili 96,2 %, prawosławni 0,02%, luteranie 2,8 %, żydzi 1 %.

Według wykazu z 1894 roku do gminy należało: 15 wsi - Anielin, Bobki, Bogucin, Wilcza Wola, Wólka Policka, Garbatka, Gródek, Łuczynów, Łagowa Wola, Molendy, Patków, Paciorkowa Wola, Policzna, Świetlikowa Wola, Czarnolas; 14 kolonii - Andrzejów, Annów, Antonów, Brzustów, Biały Ług, Władysławów, Dąbrowa, Ośniak, Paciorkowa Wola, Ponikwa, Franków, Józefów, Jabłonów, Jadwinów; 3 folwarki - Aleksandrów, Tekłów, Wojciechów; dwie osady karczemne - Kamień i Klin; 3 osady młynarskie - Świetlanka, Dzbuk, Wysieczka.

Po I wojnie światowej, w latach trzydziestych gmina Policzna liczyła około 13, 5 tys. mieszkańców i pod względem liczby ludności była na drugim miejscu, pod gminie Sarnów, wśród 19 gmin powiatu kozienickiego. Miejscowość gminna składała się z: Policzny Ukazowej, Policzny Poduchownej, Policzny B - kolonii i folwarku o tej samej nazwie i liczyła ponad 1000 mieszkańców.

Po II wojnie światowej Policzna była siedzibą gminy, a w jej skład wchodziły wsie: Policzna, Patków-Dąbrowa, Antoniówka, Aleksandrówka, Biały Ług, Paciorkowa Wola Stara, Paciorkowa Wola Nowa, Józefów, Filipinów, Łuczynów, Jadwinów, Jabłonów, Władysławów, Łagowa Wola, Stanisławów, Czarnolas, Gródek, Wólka Policka, Garbatka Długa, Garbatka Zbyszyn, Garbatka Nowa, Garbatka Dziewiątka, Garbatka Letnisko, Molendy, Bogucin,

Brzustów, Ponikwa. Gmina wchodziła w skład powiatu kozienickiego. W wyniku reformy rolnej w Policznie nastąpiła parcelacja majątku ziemskiego, z którego wydzielono PGR (obecnie w prywatnej dzierżawie), a pozostałe ziemie przydzielono małorolnym i bezrolnym chłopom. Do pałacu rodziny Przeździeckich przeniesiona została szkoła (w nowym wybudowanym budynku zaczęła funkcjonować od 1981 r.).

W okresie powojennym w nowym podziale terytorialnym kraju w 1954 r. utworzony został powiat zwoleński i gminę Policzną przyłączono do niego. Od 1 stycznia 1973 roku w Policznie działa ponownie Urząd Gminy w obecnych granicach administracyjnych. W 1975 zlikwidowane zostały powiaty, odtworzone ponownie w 1999 r. Gmina Policzna jako jedna z pięciu wchodzi w skład powiatu zwoleńskiego.

4.5.2 Muzeum im. Jana Kochanowskiego w Czarnolesie

Muzeum Jana Kochanowskiego funkcjonuje w Czarnolesie od 1961 roku zorganizowane w zespole dworsko-parkowym. W muzeum znajdują się zachowane po Kochanowskim pamiątki: drzwi metalowe z herbem Korwin i inicjałami JK, pochodzące prawdopodobnie ze skarbczyka spalonego w 1720 r. oraz wyściełany kurdybanem fotel poety. W dworze czarnoleskim powstały jego dzieła: *Pieśń świętojańska o Sobótce*, *Odprawa posłów greckich*, *Treny* oraz tłumaczenie *Psałmów*. Od 1992 r. w Czarnolesie działa Stowarzyszenie Miłośników Poezji Jana Kochanowskiego. W ramach Dnia Jana Kochanowskiego organizowane są corocznie różnorodne imprezy kulturalne np. „Czarnoleskie Spotkania Sobótkowe”, „Imieniny Pana Jana”, „Dni Renesansu” itp. Czarnolas jest waloryzowany jako jedna z trzech miejscowości na południowym Mazowszu o wartościach kulturowych o znaczeniu krajowym, szczególnie interesującymi do zwiedzania (obok Radomia i Sieciechowa).

Czarnolas do rodziny Kochanowskich należał w latach 1497-1680, a Jan Kochanowski otrzymał połowę wsi w spadku po rodzicach w 1559 roku. Na stałe przeniósł się do Czarnolasu około 1571 roku. Znajdujący się w Czarnolesie dworek wybudowany został około 1870 roku dla Władysława Jabłonowskiego, prawdopodobnie na miejscu dawnego dworu Raczyńskich spalonego w 1853 r. W 1761 r. wykupił Czarnolas Józef Jabłonowski i rozpoczął starania o zachowanie dla potomnych pamięci o siedzibie poety. Na miejscu, gdzie prawdopodobnie miał stać dworek Kochanowskiego, wznosi się neogotycka kaplica z grobowcami Jabłonowskich i Lubomirskich oraz obrazem św. Marii Magdaleny. Dwór w Czarnolesie otacza piękny, romantyczny park, w którym z dawnego założenia zachowały się stawy. W parku rosną lipy, graby i egzotyczne gatunki drzew. W miejscu słynnej lipy stoi XIX wieczny

kamienny obelisk z symbolicznym sarkofagiem Urszulki, popiersiem Piotra Kochanowskiego, bratanka Jana oraz zniekształconym fragmentem Trenu XIII.

4.5.3 Ochrona dóbr kultury

- **Ochrona prawna dóbr kultury - obiekty wpisane do Centralnego Rejestru Konserwatora Zabytków:**
 - Zespół dworski (dwór, kaplica, park) w Czarnolesie. Dec. Nr 42/A/80, data wpisu 1980-04-26;
 - Kościół parafialny pw. św. Trójcy oraz dzwonnica w Grudku Starym. Dec. Nr 64/A/81, data wpisu 1981-03-05;
 - Gorzelnia - budynek murowany w Policznie. Dec. Nr 387/A/88, data wpisu 1988-05-15;
 - Kościół parafialny pw. św. Stefana wzniesiony w latach 1889-94 w Policznie. Dec. Nr 100/A/81, data wpisu 1981-03-18;
 - Zespół pałacowo-parkowy z połowy XIX wieku w Policznie. Dec. Nr 245/A/84, data wpisu 1984-03-20;
- **Zabytki techniki**
Budynki przemysłowe drewniane według układu pojedynczego: wiatrak w Policznie z pocz. XX w.
- **Cmentarze zabytkowe**
Policzna - cmentarz katolicki stary i nowy;
Policzna - cmentarz żołnierski z I wojny światowej;
- **Miejsca pamięci narodowej**
Policzna: cmentarz- mogiły żołnierzy września, mogiła żołnierza z 1804 r;
Policzna: cmentarz Gaj- mogiły żołnierzy z okresu I wojny światowej;
Władysławów: przy drodze do Czarnolasu mogiły z okresu II wojny światowej;
Czarnolas: cmentarz - mogiły żołnierzy z II wojny światowej;
Policzna: Pomnik Miejsce rozstrzelania 35 Osób;
Wólka Policka: Pomnik na pamiątkę odzyskania niepodległości (1918 r.);
Antoniówka: Obelisk wystawiony dla upamiętnienia pacyfikacji wsi;
- **Stanowiska archeologiczne**
Obszar gminy jest częściowo rozpoznany pod względem archeologicznym. Udokumentowane stanowiska archeologiczne (ok. 10 st.) występują w przewadze na wschodnich obrzeżach gminy oraz nieliczne (2 st.) na jej południowych obszarach. Przestrzenne rozmieszczenie stanowisk archeologicznych przedstawione zostało na rysunku „studium”.

Ważniejsze materiały źródłowe

Opracowania planistyczne „zewnątrzne”

- Wstępna koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju: Część I; Część II; Rządowe Centrum Studiów Strategicznych - Warszawa, listopad 1995 rok;
- Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju: Strategiczne problemy rozwoju i zagospodarowania przestrzennego Makroregionu Stołecznego: Rządowe Centrum Studiów Strategicznych - Biuro Rozwoju Regionalnego z siedzibą w Warszawie - 1997 rok;
- Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju - Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, 1999 r.
- Strategia rozwoju województwa mazowieckiego - Sejmik Wojewódzki, Warszawa, 2001 r.
- Wojewódzki program rozwoju regionalnego Mazowsza na lata 2001-2006, Sejmik Wojewódzki, Warszawa 2001 r.;
- Uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa mazowieckiego - MBPPIRR w Warszawie, 2001 r.;
- Gmina Policzna - Informacja o ponadlokalnych uwarunkowaniach i kierunkach polityki przestrzennej, Marszałek Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2001 r.
- Uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa mazowieckiego - systemy ponadlokalnej infrastruktury technicznej MBPPIRR w Warszawie, Oddział Terenowy w Radomiu - 2001 r.
- Środowisko przyrodnicze i gospodarka wodna w woj. mazowieckim. Uwarunkowania - MBPPIRR w Warszawie - Oddział Terenowy w Ciechanowie, 2000r.;
- Stan i zasoby środowiska przyrodniczego woj. mazowieckiego - MBPPIRR w Warszawie - Oddział terenowy w Ciechanowie, 2000r.;

Opracowania planistyczne oraz inne programy i dokumenty „wewnętrzne”

- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna: Uchwała Nr XXIV/57/82 Gminnej Rady Narodowej w Policznie z dnia 17. XII. 1982 roku (Dz.Urz.WRN Nr 15, poz.146 z dnia 8.VII.1998 r.);
- Zmiany i uzupełnienia w planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna: Uchwała Nr III/26/91 Rady Gminy w Policznie z dnia 8 maja 1991 roku (Dz.Urz. Woj. Radomskiego Nr 10/91, poz. 97 z dnia 11 maja 1991 roku);
- Opracowanie fizjograficzne dla planu zagospodarowania przestrzennego zespołu gmin Zwolen, Przylęk, Policzna, Tczów, Kazanów - Geoprojekt W-wa 1981 r.;
- Wnioski i uwagi organów uprawnionych do opiniowania projektu „studium”;
- Informacje z Urzędu Gminy Policzna;
- Granica polno-leśna, gm. Policzna, WBGiUR w Radomiu, Oddział Rejonowy w Zwoleniu, 2000 r.;
- Rozpoznanie wartości przyrodniczych gminy Policzna, M. Kurowski, Pionki 1998 r.;
- Koncepcja programowa gospodarki ściekowej na terenie gminy Policzna; na zlecenie Zarządu Gminy, Instalart, Radom 02. 04. 1996 r..
- Ocena możliwości rozbudowy wodociągu Czarnolas i Policzna; na zlecenie Zarządu Gminy, Radom 31.05.2000 r.
- Inwentaryzacja zasobów kopalin i wód podziemnych z uwzględnieniem potrzeb ich ochrony i możliwości zagospodarowania dla gminy Policzna, W. Mróz, Kielce 1998 r.;
- Materiały Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dotyczące dóbr kultury w obszarze gminy Policzna;
- Policzna - przeszłość i dzień dzisiejszy radomskiej wsi, pod redakcją Kazimierza Myślińskiego, Radom 1993 rok;
- Ocena oddziaływania na środowisko nowoprojektowanej oczyszczalni ścieków w miejscowości Policzna w woj. radomskim - W. Adamski, Wrocław 1997 r.;
- Informacje z WZMiUW, Oddział Terenowy w Zwoleniu,

ZARZĄD GMINY POLICZNA

GMINA POLICZNA

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY**

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

(Część II)

2001 ROK

Opracowanie

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy POLICZNA”

Integralne części elaboratu „studium”

- **Część graficzna - załącznik Nr 1:**
Uwarunkowania rozwoju: skala 1:10 000;
Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy: skala 1:10 000;
- **Część tekstowa - załącznik Nr 2:**
Uwarunkowania rozwoju (część I);
Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy (część II);

Część graficzna oraz część tekstowa stanowią załączniki Nr 1 i Nr 2 do Uchwały Nr.....Rady Gminy w Policznie z dnia..... 2001 roku w sprawie uchwalenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna”

Elaborat „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna” opracowany został w trybie ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Du.U.Nr 15/99 poz.139) i zgodnie z „Umową o dzieło” z dnia 7 maja 2001 roku, w trybie ustawy o zamówieniach publicznych /art.13 pkt 3, Dz.U.Nr76, poz.344 z dnia 10.06.1994 roku z późniejszymi zmianami/.

Podstawowy zespół autorski

Główny projektant

mgr Kazimiera Denkiewicz

uprawnienia urbanistyczne Nr 27/88 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa

Projektant

mgr Krystyna Owsieńska

uprawnienia urbanistyczne Nr 25/87 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa

mgr Marta Chalubińska

uprawnienia urbanistyczne Nr 1185/91 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa

proj. Artur Paciorek

uprawnienia urbanistyczne Nr 1257/92 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa

Prawa autorskie zastrzeżone: Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U.Nr 24 poz.83).

Spis treści

Część II

**KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY
POLICZNA**

**I PODSTAWOWE SZANSE I PROBLEMY ROZWOJU GMINY -
WARUNKI RÓWNOWAŻENIA ROZWOJU**

- 1.1 W zakresie polityki przestrzennej województwa
- 1.2 W zakresie powiązań (relacji) zewnętrznych
- 1.3 W zakresie sfery społecznej
- 1.4 W zakresie sfery gospodarczej
- 1.5 W zakresie infrastruktury technicznej
- 1.6 W zakresie sfery ekologicznej
- 1.7 W zakresie sfery kulturowej

II PODSTAWOWE CELE ROZWOJU GMINY

- 1.1 Podstawowe cele polityki przestrzennego zagospodarowania gminy
wynikające z uwarunkowań

**III KIERUNKI I ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEGO
ZAGOSPODAROWANIA GMINY**

**1. PODSTAWOWE KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA
KULTUROWEGO**

- 1.1 Dobra kultury objęte ochroną
- 1.2 Podstawowe kierunki ochrony środowiska kulturowego

**2. PODSTAWOWE KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA
PRZYRODNICZEGO**

- 2.1 Obszary i obiekty objęte oraz wskazane do objęcia ochroną z tytułu przepisów
szczególnych
 - 2.1.1 Obszary i obiekty objęte ochroną prawną
 - 2.1.2 Obszary i obiekty planowane do objęcia ochroną
- 2.2 Podstawowe kierunki ochrony środowiska
- 2.3 Zagrożenia środowiskowe
- 2.4 Lokalne wartości środowiska przyrodniczego

3. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

- 3.1 Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy
- 3.2 Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej

4. KIERUNKI ROZWOJU PODSTAWOWYCH ELEMENTÓW STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY

- 4.1 Kierunki rozwoju sieci osadniczej
 - 4.1.1 Obsługa ludności i wiodące funkcje jednostek osadniczych
 - 4.1.2 Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy
- 4.2 Kierunki rozwoju i zadania w zakresie komunikacji oraz infrastruktury technicznej - rozmieszczenie inwestycji celu publicznego
 - 4.2.1 Kierunki rozwoju komunikacji oraz zadania dla realizacji ponadlokalnych i lokalnych celów publicznych
 - 4.2.2 Kierunki rozwoju podstawowych systemów infrastruktury oraz zadania dla realizacji celów publicznych
- 4.3 Kierunki rozwoju terenów otwartych
 - 4.3.1 Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej
 - 4.3.2 Tereny systemu przyrodniczego

5. POLITYKA KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA GMINY - STANDARDY ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENÓW

- 5.1 Podstawowe standardy zagospodarowania i użytkowania terenów zabudowanych i wskazanych do zabudowy
 - 5.1.1 Ogólne standardy zagospodarowania i użytkowania terenów
 - 5.1.2 Szczegółowe standardy zagospodarowania i użytkowania terenów
- 5.2 Polityka gospodarowania w obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej
- 5.3 Polityka gospodarowania w terenach systemu przyrodniczego
 - 5.3.1 Podstawowe zasady gospodarowania w terenach wyznaczonego systemu przyrodniczego
 - 5.3.2 Podstawowe zasady gospodarowania w terenach objętych ochroną prawną na podstawie przepisów szczególnych

IV. OBSZARY WSKAZANE DO OBJĘCIA SPORZĄDZENIEM MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY POLICZNA

I PODSTAWOWE SZANSE I PROBLEMY ROZWOJU GMINY - WARUNKI RÓWNOWAŻENIA ROZWOJU

Podstawowe problemy i szanse rozwoju gminy rozpoznane w ramach oceny stanu zagospodarowania przestrzennego jako warunki dla równoważenia rozwoju stanowią;

1.1 W zakresie polityki przestrzennej województwa

Szanse

- Wskazywana w dokumentach planistycznych na poziomie ponadlokalnym (Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, Strategia rozwoju województwa mazowieckiego) i przyjmowana w polityce państwa zasada równoważenia rozwoju oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Oznacza to politykę zwiększania udziału funkcji pozarolniczych na obszarach wiejskich oraz wspieranie modernizacji i budowy infrastruktury technicznej jako szczególnie istotnego elementu dla rozwoju gałęzi z otoczenia rolnictwa, w tym między innymi przetwórstwa rolno-spożywczego, turystyki i agroturystyki. W polityce państwa wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich wspierany będzie między innymi przedakcesyjnymi funduszami pomocowymi: „SAPARD”- na modernizację rolnictwa i obszarów wiejskich; „ISPA”-na ochronę środowiska i transport; „PHARE”- na infrastrukturę społeczną; PHARE 2 - na politykę regionalną; PAOW - Program aktywizacji obszarów wiejskich (na liście rankingowej PAOW znalazł się projekt modernizacji drogi powiatowej Nr 34 536 Grudek-Sarnów);
- Wdrażanie „paktu na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich”, w tym tworzenie warunków dla powstawania grup producenckich, sukcesywnej poprawy struktury gospodarstw rolnych poprzez m.in. wprowadzenie z dniem 1 stycznia 2002 r. ustawy o rentach strukturalnych przy przekazaniu gospodarstwa rolnego o powierzchni poniżej 3,0 ha na rzecz innego rolnika (renta określona została w wys. 150 % najniższej emerytury). Instrumenty polityki rolnej państwa mają szczególne znaczenie dla obszarów wiejskich województwa, w tym gminy Policzna, gdzie rolnictwo jest i będzie podstawowym filarem gospodarki.
- Przyjęte cele strategiczne i priorytety w „Strategii rozwoju województwa mazowieckiego” w tym szczególnie cel „przeciwdziałania nadmiernym, społecznie nieakceptowanym dysproporcjom w poziomie rozwoju gospodarczego i warunkach życia ludności w województwie” oraz priorytet „rozwoju obszarów pozametropolitalnych” jako zobowiązanie do prowadzenia

polityki regionalnej sprzyjającej zasadzie równoważenia rozwoju województwa mazowieckiego.

- Przyjęty dla Mazowsza priorytet rozwoju transportu, jako dziedziny aktywizacji regionu oraz sprzyjający spójności przestrzennej i gospodarczej województwa. W „Wojewódzkim programie rozwoju Mazowsza na lata 2001-2006” znalazło się zadanie przygotowania modernizacji drogi krajowej Nr 12” przebieg której dotyczy południowych obszarów gminy Policzna.
- Uznanie roli i funkcji osiedli wiejskich stanowiących siedziby ośrodków gminnych dla racjonalnej obsługi ludności i zaplecza rolniczego na szczeblu lokalnym.
- Uznaną konieczność przeciwdziałania degradacji i rewaloryzacji środowiska przyrodniczego co oznacza przede wszystkim utrwalanie ochrony systemu Puszczy Kozienickiej w obszarze gminy (otulina KPK) oraz ochronę zasobową i jakościową wód podziemnych, w tym Głównych Zbiorników Wód Podziemnych Nr 405 „Niecka Radomska” oraz 222 „Dolina Środkowej Wisły” obejmujących rozległe obszary południowego Mazowsza, a tym samym tereny gminy Policzna.
- Wskazywana potrzeba wzmocnienia regionalnych więzi kulturowo-społecznych mieszkańców województwa mazowieckiego, co podnosi rolę funkcjonującego na terenie gminy, w Czarnolesie, Muzeum im. Jana Kochanowskiego jako uznanego ośrodka kulturowego o znaczeniu krajowym.
- Występowanie w obszarze gminy znaczących obiektów i obszarów objętych i planowanych do objęcia z tytułu przepisów szczególnych świadczących o bogactwie i walorach środowiska kulturowego i przyrodniczego gminy.

Problemy (ograniczenia)

- Występowanie głębokich dysproporcji w rozwoju gospodarczym i warunkach życia ludności w obszarze województwa znajdujących swój wyraz w poziomie PKB na mieszkańca: najwyższym w skali 44 podregionów (NTS 3) w Warszawie - 112 % średniej unijnej i najniższym w podregionie radomskim - poniżej 25 % średniej unijnej.
- Problemy adaptacyjne obszarów wiejskich do wielofunkcyjnego rozwoju przede wszystkim w zakresie tworzenia miejsc pracy poza rolnictwem wymagające odpowiednich instrumentów polityki państwa oraz długookresowych nakładów kredytowo-finansowych;

- Niska opłacalność produkcji rolniczej, głównego filaru gospodarki na obszarach wiejskich, w tym również w gminie Policzna, i wskazywana przez ekspertów konieczność zmian w polityce rolnej poprzez m.in. wdrożenie strategicznego procesu tworzenia towarowych gospodarstw rolnych i organizowania się ich w grupy producenckie mogące sprostać konkurencyjności oraz potrzebie ujednolicenia jakości i standardów produktów rolnych.

1.2 W zakresie powiązań (relacji) zewnętrznych

Szanse wynikające z położenia, powiązań infrastrukturalnych i przyrodniczych

- Wdrożona od 1 stycznia 1999 roku reforma samorządowa z wprowadzeniem „szczebla powiatowego” i „wojewódzkiego” prowadząca do integracji społeczności lokalnych i regionalnych oraz wspierania rozwoju regionalnego;
- Utrwalone powiązania społeczno-gospodarcze gminy z ośrodkami krajowymi i ponadlokalnymi: Warszawą - stolicą kraju i Mazowsza; Radomiem - ośrodkiem ponadregionalnym stanowiącym siedzibę Delegatur Urzędu Marszałkowskiego i Wojewódzkiego Województwa Mazowieckiego; Zwoleń - własnym ośrodkiem powiatowym; Kozienicami - ponadlokalnym ośrodkiem usługowym i produkcyjnym
- Dostępność komunikacyjna gminy o której stanowi położenie gminy w ciągu ważnych dróg krajowych: Nr 79 Warszawa-Kozienice-Zwoleń-Lipsko-Kraków-Jaworzno w ciągu której położona jest Policzna ; Nr 12 gr. państwa-Piotrków Trybunalski-Zwoleń- Lublin- gr. państwa stanowiąca jako „potencjalna ekspresowa niezbędna dla równoważenia rozwoju południowy fragment wielkiej obwodnicy Mazowsza”;
- Położenie gminy w ponadlokalnych systemach infrastruktury technicznej, które stanowią: kabel światłowodowy relacji Kozienice-Zwoleń-Policzna-Lipsko; linie energetyczne przesyłowe 400 kV Kozienice-Ostrowiec Świętokrzyski; 110 kV Rożki-Puławy; gazociąg przesyłowy Bogucin-Policzna-Zwoleń;
- Występowanie wysokich wartości przyrodniczych będących ostoją przyrody uwzględnioną w systemie CORINE (Europejski system koordynacji informacji o środowisku), potencjalnego elementu sieci NATURA 2000 (Europejski system ekologiczny umożliwiający szybki rozwój sieci, integracji ochrony przyrody z działalnością człowieka) - projektowanego rezerwatu torfowiskowego „Okólny Ług”;

- Występowanie zasobów przyrodniczych o wartościach liczących się w skali kraju (ECONET-POLSKA) usankcjonowanych prawnie jako otulina Kozienickiego Parku Krajobrazowego oraz odizolowanego fragmentu leśnego wchodzącego w skład 1 z 10 w kraju Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Puszczy Kozienickiej”;
- Cenne fragmenty lokalnego systemu przyrodniczego gminy przewidziane do objęcia ochroną prawną, zasięgiem swym wkraczające na tereny gmin sąsiednich: projektowany rezerwat „Okólny Ług” - gmina Policzna i Pionki; projektowane zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: „Policzanka” - gmina Policzna i Garbatka-Letnisko, „Wygoda” - gmina Policzna i Gniewoszków;
- Położenie gminy w obrębie rozległego i dość zasobnego poziomu wodonośnego wieku kredowego;
- Współpraca z gminą Garbatka-Letnisko w zakresie gospodarki odpadami (wspólna zrealizowana inwestycja - składowisko odpadów);
- Włączenie obszaru gminy w system wytyczonych i oznakowanych szlaków turystycznych PTTK prowadzących przez miejsca i obszary godne poznania (Czarnolas, Policzna) oraz opisywanie tych rejonów w powszechnie dostępnych wydawnictwach turystycznych;

Problemy (ograniczenia)

- Uznany w skali kraju i województwa problem bezrobocia. Utrzymujący się od kilku lat poziom bezrobocia w 1999 roku kształtował się w wielkościach: kraj - 13,1 %; powiat zwoleński - 15,7 %; gmina Policzna- 15 %;
- Ograniczenia dla uciążliwej działalności gospodarczej wynikające z występowania obszarów objętych ochroną na podstawie przepisów szczególnych - otulina Kozienickiego Parku Krajobrazowego;
- Ograniczenia dla uciążliwej działalności gospodarczej w odniesieniu do czwartorzędowego poziomu wodonośnego z uwagi na występowanie w północnej części gminy strefy ochrony szczególnej GZWP Nr 222 „Dolina Środkowej Wisły” oraz także w odniesieniu do kredowego poziomu wodonośnego we wschodniej części gminy z powodu określonego Obszaru Wysokiej Ochrony GZWP Nr 405 „Niecka Radomska” (słaba izolacja zasobów wodnych od powierzchni terenu);

1.3 W zakresie sfery społecznej

Szanse

- Ukształtowane ośrodki obsługi ludności na poziomie lokalnym: **Policzna** z długoletnią i znaczącą tradycją pełnienia funkcji administracyjnych oraz współczesny wielofunkcyjny ośrodek usługowy zapewniający ludności gminy dobrą dostępność do podstawowych usług użyteczności publicznej, wyposażony w instytucje i placówki ochrony zdrowia, oświaty (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne), kultury, sportu, administracji samorządowej i specjalnej oraz podmioty handlowo-usługowe w sektorze prywatnym; **Czarnolas** - ośrodek uzupełniający z usługami użyteczności publicznej w zakresie oświaty, ochrony zdrowia oraz kultury o randze krajowej - Muzeum im. Jana Kochanowskiego);
- Istniejące trwałe zainwestowanie oraz zasoby mieszkaniowe i mieszkaniowo-usługowe ze wskaźnikiem 292 mieszkań na 1000 ludności (powiat zwolenński 280), z udziałem około 65 % trwałych, murowanych zasobów mieszkaniowych 2-3 izbowych;
- Historycznie ukształtowana sieć osadnicza z charakteryzującymi się wielowiekową historią miejscowościami Policzna i Czarnolas należącymi w XVI-XVII wieku do rodziny Kochanowskich
- Współczesne w miarę równomiernie rozmieszczone osadnictwo gminy z 27 jednostkami sołectwymi, z udziałem 45 % sołectw powyżej 200 mieszkańców, w tym dwoma wyróżniającymi się dużymi jednostkami z liczbą ludności 1500 M - Policzna i 550 M- Czarnolas;

Problemy (ograniczenia)

- Utrzymywanie się średnio korzystnych procesów demograficznych: zmniejszanie zaludnienia gminy; znaczny udział ludności w wieku poprodukcyjnym (20,8 %); deformacje struktury płci (wskaźnik udziału liczby kobiet na 100 mężczyzn w wieku 20-39 lat, czyli okresie prokreacji wynoszący 90 kobiet/100 mężczyzn); zmniejszający się przyrost naturalny (-1,7 ‰);
- Utrzymywanie się niepokojących w skali kraju, powiatu i gminy zjawisk społecznych, przede wszystkim na rynku pracy (utajone bezrobocie na obszarach wiejskich, przy określonej stopie bezrobocia w gminie w wielkości 15 % i związane z tym ubożenie ludności);

- Zróżnicowany stan techniczny obiektów użyteczności publicznej wymagający, dla podnoszenia standardów obsługi ludności, sukcesywnej modernizacji, rozbudowy (w realizacji rozbudowa obiektu szkolnego dla potrzeb gimnazjum wynikająca z określonej przepisami potrzeby wyodrębnienia);

1.4 W zakresie sfery gospodarczej

Szanse

- Występowanie na przeważających obszarach gminy kompleksów glebowo-rolniczych o dobrej w skali gminy przydatności do produkcji rolniczej z możliwością uprawy wszystkich roślin rolniczych i warzywniczych (udział gleb klasy bonitacyjnej I-IV - 62 %);
- Prywatna własność ziemi z udziałem 92,4 % sektora prywatnego w zakresie władania użytkami rolnymi;
- Ukształtowane kierunki produkcji rolniczej: w produkcji roślinnej uprawa zbóż, ziemniaków oraz uzupełniająco owoców jagodowych i warzyw; w produkcji zwierzęcej hodowla trzody chlewnej i bydła;
- Umiarkowana intensywność rolnictwa, która może okazać się konkurencyjna wobec pojawiających się zagrożeń chorobowych w przypadkach wysokiej intensyfikacji produkcji;
- Możliwość rozwoju drobnych zakładów dających szansę oferowania poszukiwanej w coraz większym stopniu żywności w małym stopniu przetworzonej, świeżej, ekologicznej;
- Istniejące podmioty gospodarcze rolnicze i pozarolnicze: 1400 indywidualnych gospodarstw rolnych; około 200 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w sferze usługowo-produkcyjnej ze wskaźnikiem 30 podmiotów na 1000 mieszkańców, przy analogicznym wskaźniku dla powiatu zwoleńskiego subregionu radomskiego -43;

Problemy (ograniczenia)

- Rolniczy (jednofunkcyjny) charakter gospodarki gminy przy jednocześnie utrzymującej się od kilku lat niskiej opłacalności produkcji rolniczej wynikającej nie tylko z warunków naturalnych gminy dla rolnictwa i rozdrobnionej struktury gospodarstw rolnych, ale również z mało sprzyjającej polityki państwa i występujących trudności w procesie zbytu produkcji rolniczej;

- Duży udział (prawie połowa) małych gospodarstw rolnych z powierzchnią ogólną do 5,0 ha funkcjonujących jako gospodarstwa samo zaopatrzeniowe;
- Brak stabilnej wspierającej polityki rolnej państwa oraz powolne wdrażanie pakietowych rozwiązań prawnych (mało skuteczna polityka zachęcania gospodarstw rolnych do przesuwania ziemi rolniczej z gospodarstw małych do gospodarstw towarowych, wspierania tworzenia gospodarstw towarowych i organizowania się ich w grupy producenckie);
- Brak na szczeblu krajowym i regionalnym rozwiązań problemu istniejącego i wzrastającego bezrobocia na obszarach wiejskich;

1.5 W zakresie infrastruktury technicznej

Szanse

- Dobrze rozwinięty układ komunikacyjny w obszarze gminy tworzony przez drogi: Nr 79 Warszawa-Kozienice-Zwoleń-Lipsko-Kraków-Jaworzno w ciągu której położona jest gmina i miejscowość Policzna; Nr 12 gr. państwa-Piotrków Trybunalski-Zwoleń- Lublin- gr. państwa stanowiąca jako „potencjalna ekspresowa niezbędna dla równoważenia rozwoju” południowy fragment wielkiej obwodnicy Mazowsza; osiem odcinków dróg powiatowych; 33 odcinki dróg gminnych;
- Istniejące możliwości włączania się zainteresowanych użytkowników w funkcjonujący system łączności z centralami automatycznymi w Policznie i Czarnolesie z łączną zajętością central 766 NN i pojemnością 896 NN, przy technicznych możliwościach modułowego zwiększania pojemności;
- Dobre warunki zasilania gminy w energię elektryczną zapewniające dostawę energii o wymaganych parametrach technicznych oraz wystarczające rezerwy mocy bez potrzeby rozbudowywania istniejącej sieci SN;
- Wysoki stopień zwodociagowania gminy z długością ogólnej sieci rozdzielczej 78,6 km (wodociąg *Czarnolas* i *Policzna*) i ilością około 880 podłączeń do mieszkań (połowa zasobów mieszkaniowych gminy);
- Istniejące rezerwy w zdolności Stacji Wodociagowych z możliwością rozbudowy przede wszystkim wodociagu Policzna (z planowaną przepompownią sieciową w Woli Ługowej) dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę miejscowości: Biały Ług, Jadwinów, Łuczynów, Władysławów, Jabłonów, Kuszłów, Kolonia Chechelska, Florianów, Helenów, Teodorów, Chechły;

- Korzystne warunki ujmowania wód podziemnych z wodonośnych poziomów kredowych i czwartorzędowo-kredowych;
- Funkcjonowanie komunalnej oczyszczalni ścieków w Policznie o średniodobowej przepustowości 180 m³/d (max. 549 m³/d) z siecią kanalizacyjną w miejscowości Policzna o łącznej długości 6,7 km;
- Planowana rozbudowa systemów unieszkodliwiania i odprowadzania ścieków zgodnie z opracowaną „Koncepcją programową gospodarki ściekowej na terenie gminy Policzna” poprzez sukcesywną realizację małych oczyszczalni ścieków w większych pod względem zaludnienia i zainwestowania miejscowościach gminy (Czarnolas, Zawada, Bierdziez, Chechły, Florianów, Jabłonów, Jadwinów);
- Występowanie w obszarze gminy 16 zbiorników małej retencji, na ogół o niewielkiej powierzchni, z których połowa znajduje się w dobrym stanie technicznym;
- Istnienie zasobów dyspozycyjnych umożliwiających lokalizację obiektów małej retencji w zlewni rzeki Plewki;
- Istniejące techniczne możliwości (zasilanie) rozbudowy sieci dystrybucyjnej gazu przewodowego;
- Sukcesywna modernizacja źródeł ciepła w obiektach użyteczności publicznej z eliminowaniem paliw węglowych na rzecz paliwa gazowego o dużych wartościach ekologicznych;
- Zorganizowane w obszarze gminy, w zakresie gospodarki odpadami, systemy wielopojemnikowej zbiórki odpadów w poszczególnych miejscowościach, przy funkcjonującym ponadgminnym składowisku odpadów na administracyjnym terenie sąsiedniej gminy Garbatka-Letnisko (wspólna inwestycja Gmin Garbatka-Letnisko i Policzna);

Problemy (ograniczenia)

- Niewystarczające parametry techniczne dróg ponadlokalnych (opóźnienia w modernizacji) stanowiące powszechny problem w skali regionu i kraju;
- Ograniczenia w dostępności drogi krajowej Nr 79 wzdłuż której położona jest bezpośrednio miejscowość Policzna (i Wilczowola) z koniecznością stosowania wymogów zawartych w rozporządzeniu Ministra Transportu i

Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 roku określającym „Warunki techniczne jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie” (Dz. U. Nr 43 z dnia 14.05. 1999 r. poz. 430);

- Brak opracowań koncepcyjnych dla drogi krajowej Nr 79, a tym samym brak przesądzeń co do ewentualnej budowy „obejścia” miejscowości gminnej Policzna w ciągu tej drogi;
- Znaczne potrzeby modernizacji odcinków dróg powiatowych w obszarze gminy Policzna (szczególnie w ciągach dróg Nr 34 537 Garbatka-Czarnolas, Nr 34 538 Policzna-Chechły-do drogi Nr 12, Nr 34 540 Gniewoszów-Chechły, Nr 34 544 Władysławów-Ługi);
- Niewielki udział dróg gminnych o nawierzchni utwardzonej w ogólnej długości tych dróg (około 10 %);
- Ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym wynikające z potrzeby zachowania określonych przepisami szczególnymi stref ochronnych i stref bezpieczeństwa w odniesieniu do przesyłowych linii energetycznych;
- Potrzeba sukcesywnej rozbudowy systemów unieszkodliwiania i oczyszczania ścieków wobec znaczącego wyposażenia gminy w zbiorowe systemy zaopatrzenia wodę;
- Średni stan urządzeń melioracyjnych i hydrotechnicznych wymagających ciągłej konserwacji;
- Duże potrzeby w zakresie regulacji stosunków wodnych, głównie na terenach gruntów rolnych;

1.6 W zakresie sfery ekologicznej

Szanse wynikające z zasobów środowiska i walorów przyrodniczo-krajobrazowych dla gospodarczego rozwoju gminy

- Ukształtowanie terenu oraz warunki klimatyczno-zdrowotne obszarów położonych na wysoczyźnie o poziomie zalegania wód gruntowych głębszym od 2 m - nie stwarzające przeszkód dla lokalizacji budownictwa mieszkaniowego, usługowego, wypoczynkowego oraz organizacji produkcji rolniczej;

- Występowanie złóż kruszywa naturalnego wytypowanych do eksploatacji na lokalną skalę po uprzednim ich udokumentowaniu i uzyskaniu koncesji na eksploatację;
- Zasobność głównych poziomów wodonośnych umożliwiających zaopatrzenie w wodę z 2 ujęć mieszkańców całej gminy;
- Występowanie dobrej jakości ujmowanych studniami głębinowymi wód podziemnych wymagających prostego uzdatniania;
- Poprawa warunków retencyjnych gminy, także wartości ekologicznych i krajobrazowych poprzez realizację gminnego programu zalesień w oparciu o opracowaną granicę polno-leśną;
- Występowanie gleb o korzystnych właściwościach pod względem zasobności w wodę oraz dużej ilości zagłębień terenowych mokrych i zabagnionych;
- Rozpoznanie walorów przyrodniczych gminy i wytypowanie do objęcia ochroną prawną: 1 rezerwatu przyrody „Okólny Ług”, 2 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych „Policzanka” i „Wygoda”, użytku ekologicznego „Patków” oraz 15 pomników przyrody ożywionej;
- Objęcie ochroną prawną najcenniejszych fragmentów przyrody stanowiących otulinę Kozienickiego Parku Krajobrazowego i 12 pomników przyrody ożywionej w parkach zabytkowych w Policznie i Czarnolesie;
- Wysoki stopień naturalności terenów otwartych i wynikające stąd występowanie cennej fauny i flory objętej ochroną prawną, z których niektóre są zagrożone wyginięciem;
- Występowanie obszarów o znaczeniu lokalnym, ważnych dla zachowania bioróżnorodności środowiska przyrodniczego gminy;
- Duża różnorodność elementów środowiska abiotycznego, na którą składają się: wielość form geomorfologicznych związanych z akumulacją lodowca, erozyjno-denudacyjnych, utworzonych budującą działalnością rzek, wiatru także istotne i znaczące elementy związane z hydrografią: działy wodne II rzędu pomiędzy dorzecziami trzech dopływów Wisły, obszary źródliskowe rzek, rozległe obszary wododziałowe z cennymi torfowiskami;

- Zróżnicowanie krajobrazowe różnych części gminy z najatrakcyjniejszymi i najwartościowszymi terenami na obrzeżu: torfowiska z bogatą fauną i florą, z wydłami i lasami, oczkami wodnymi na zachodzie, głęboko wcinającymi się dolinami rzek z bogatymi biocenozami na północy i wschodzie oraz monotonnymi terenami użytków rolnych w środkowej i południowej części gminy;
- Działania w kierunku poprawy stanu sanitarnego atmosfery polegające na prowadzonej gazyfikacji i modernizacji systemu ciepłowniczego w obiektach użyteczności publicznej;
- Działania w kierunku uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej;

Problemy (ograniczenia, zagrożenia)

- Niekorzystne warunki gruntowo-wodne i klimatyczno-zdrowotne w terenach o płytkim zaleganiu wód gruntowych - dotyczy szczególnie zachodniej i południowo-zachodniej części gminy;
- Słabe zabezpieczenie czwartorzędowego i kredowego poziomu wodonośnego;
- Występowanie źródeł zagrożeń jakości wód podziemnych i powierzchniowych, z których najważniejszym jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa;
- Ograniczenia wynikające z występowania obszaru szczególnej ochrony GZWP „Dolina Środkowej Wisły” oraz Obszaru Wysokiej Ochrony GZWP „Niecka Radomska” związane z budową geologiczną niezabezpieczającą poziomów wodonośnych przed możliwością skażenia;
- Potrzeba modernizacji 8 zbiorników małej retencji głównie przez pogłębienie;
- Obniżenie poziomu wód gruntowych wyraźnie zaznaczające się w zachodniej części gminy;
- Mała zasobność gminy w kopaliny - występowanie tylko jednego udokumentowanego złoża kruszywa naturalnego;
- Bardzo duży udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych (92 % gleb), punktowe skażenie gleb metalami ciężkimi, kadmem, niklem, ołowiem;

- Bardzo niski stopień lesistości gminy wynoszący 9,7 %;
- Występowanie obiektów z rodzaju prawnie określonych jako mogących pogorszyć stan środowiska związanych z układem komunikacyjnym, energetyką, gospodarką wodno-ściekową oraz działalnością gospodarczą;
- Występowanie potencjalnego zagrożenia poważnej awarii związane z transportem substancji niebezpiecznych drogami o charakterze tranzytowym;
- Brak, wymaganego przepisami szczególnymi, gminnego programu ochrony środowiska;

1.7 W zakresie sfery kulturowej

Szanse

- Wyróżniające gminę występowanie obiektów kulturowych rangi krajowej - Muzeum im. Jana Kochanowskiego w Czarnolesie z liczbą zwiedzających powyżej 30 tys. rocznie.
- Występowanie obiektów wpisanych do Centralnego Rejestru Decyzji Konserwatora Zabytków: zespół pałacowo-parkowy w Policznie, zespół dworsko-parkowy w Czarnolesie, kościoły parafialne w Policznie i Grudku potwierdzających wielowiekową historię osadnictwa tych ziem związanych w XVI i XVII wieku z rodziną Kochanowskich;

Problemy (ograniczenia)

- Problemy ekonomiczne utrzymywania w odpowiednim stanie technicznym oraz zagospodarowywania obiektów uznanych za zabytkowe (zespół pałacowo-parkowy w Policznie);

II PODSTAWOWE CELE ROZWOJU GMINY

1.1 Podstawowe cele polityki przestrzennego zagospodarowania gminy wynikające z uwarunkowań

Cele strategiczne

- Dążenie do efektywnego rozwoju społeczno-gospodarczego i harmonijnego rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju w oparciu o możliwości jakie stwarzają: *istniejące i planowane zagospodarowanie* uwzględniające racjonalne kształtowanie przestrzeni; *zasoby środowiska naturalnego* warunkujące w przewadze dobre warunki dla rolnictwa *dostępność komunikacyjna* gminy poprzez krajowy układ drogowy powiązany drogami powiatowymi;
- Ochrona i wykorzystanie dziedzictwa kultury materialnej oraz zachowanie i kształtowanie tożsamości (tradycji) gminy z uwzględnieniem wartości kulturowych wynikających z historycznie ukształtowanego osadnictwa, w tym przez dwa wieki związanego z rodem Kochanowskich;
- Ochrona różnorodności przyrodniczej, zasobów biotycznych i abiotycznych środowiska naturalnego;

Cele podstawowe

- **Kierunki rozwoju sieci osadniczej**
 - Stymulowanie skoncentrowanego, wielofunkcyjnego rozwoju miejscowości gminnej Policzna jako głównego ośrodka usługowo-administracyjnego w skali gminy w funkcjonalnym powiązaniu z Czarnolasem stanowiącym ośrodek kultury i turystyki o randze krajowej;
 - Harmonijny rozwój pozostałych ukształtowanych jednostek osadniczych poprzez wskazanie i zapewnienie terenów do zabudowy oraz sukcesywne ich wyposażanie w podstawową infrastrukturę komunalną

- **Kierunki rozwoju podstawowych systemów infrastruktury technicznej**

- Komunikacja**

- Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy oraz podniesienie standardu obsługi w zakresie komunikacji poszczególnych obszarów w obrębie gminy poprzez utrzymywanie odpowiednich standardów dróg krajowych, modernizację najważniejszych ciągów dróg powiatowych oraz sukcesywne utwardzanie dróg gminnych zwłaszcza w obrębie terenów zabudowanych i wskazanych do zabudowy;

- Telekomunikacja**

- Zwiększenie możliwości przepływu informacji poprzez dalszy rozwój systemów łączności, w tym telekomunikacji;

- Elektroenergetyka**

- Poprawa pewności zasilania w energię elektryczną i utrzymanie właściwego stanu technicznego sieci;
 - Tworzenie warunków dla rozszerzenia zaopatrzenia w gaz przewodowy oraz działania w kierunku poprawy funkcjonowania systemu zaopatrzenia w ciepło;

- Gospodarka wodno-ściekowa**

- Dalsza sukcesywna realizacja współdziałających systemów gospodarki wodno-ściekowej poprzez rozbudowę sieci wodociągowej oraz systemów unieszkodliwiania i oczyszczania ścieków;
 - Poprawa warunków retencjonowania wód;

- Gospodarka odpadami**

- Utrzymanie czystości i porządku w obszarze gminy;

- **Kierunki zagospodarowania terenów otwartych**

- Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich z zachowaniem terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej o dobrych w skali gminy warunkach do utrwalania i intensyfikacji funkcji rolniczej w środkowych, północnych i południowych obszarach gminy, w tym promowanie różnorodnych form rolnictwa ekologicznego i produkcji integrowanej oraz uzupełniający rozwój wypoczynku i agroturystyki w obszarach gminy powiązanych przyrodniczo z systemem Puszczy Kozienickiej (zachodnia część gminy);
 - Zachowanie i poszerzanie ochrony oraz racjonalne wykorzystanie i kształtowanie terenów systemu przyrodniczego gminy stanowiących elementy krajowej sieci ekologicznej, prowadzące do „życia w harmonii z przyrodą” (podstawowa zasada polityki ekologicznej państwa);

III KIERUNKI I ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA GMINY

1. PODSTAWOWE KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

1.1 Dobra kultury objęte ochroną

Obiekty objęte ochroną z tytułu ustawy z dnia 15 lutego o ochronie dóbr kultury (Dz. U. z 1999 r. Nr 98, poz. 1150 - tekst jednolity)

Ustawa określa, że dobra kultury są bogactwem narodowym i winny być chronione przez wszystkich obywateli. Dobrem kultury w rozumieniu ustawy jest każdy przedmiot ruchomy lub nieruchomy, dawny lub współczesny, mający znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturalnego ze względu na wartość historyczną, naukową lub artystyczną. Celem ochrony dóbr kultury jest ich zachowanie oraz społecznie celowe wykorzystanie i udostępnianie.

Ochronie prawnej podlegają dobra kultury wpisane do rejestru zabytków.

Przedmiotem ochrony pod względem rzeczowym mogą być w szczególności: krajobraz kulturowy, parki krajobrazowe, cmentarze; pamiątki historyczne jak pola bitew i miejsca upamiętnione walkami o niepodległość; obiekty archeologiczne;

W obszarze gminy Policzna w rozumieniu w/w ustawy ochronie podlegają:

- **Obiekty wpisane do Centralnego Rejestru Decyzji Konserwatora Zabytków**
 - Zespół dworski (dwór, kaplica, park) w Czarnolesie. Dec. Nr 42/A/80, data wpisu 1980-04-26;
 - Kościół parafialny pw. św. Trójcy oraz dzwonnica w Grudku Starym. Dec. Nr 64/A/81, data wpisu 1981-03-05;
 - Gorzelnia - budynek murowany w Policznie. Dec. Nr 387/A/88, data wpisu 1988-05-15;
 - Kościół parafialny pw. św. Stefana wzniesiony w latach 1889-94 w Policznie. Dec. Nr 100/A/81, data wpisu 1981-03-18;
 - Zespół pałacowo-parkowy z połowy XIX wieku w Policznie. Dec. Nr 245/A/84, data wpisu 1984-03-20;
- **Zabytki techniki**

Budynki przemysłowe drewniane według układu pojedynczego: wiatrak w Policznie z pocz. XX w.
- **Cmentarze zabytkowe**- katolicki stary i nowy w Policznie

- **Miejsca pamięci narodowej**

- Policzna - cmentarz: mogiły żołnierzy września, mogiła żołnierza z 1804 r;
- Policzna - cmentarz Gaj- mogiły żołnierzy z okresu I wojny światowej;
- Władysławów: przy drodze do Czarnolasu mogiły z okresu II wojny światowej;
- Czarnolas: cmentarz - mogiły żołnierzy z II wojny światowej;
- Policzna: Pomnik Miejsce rozstrzelania 35 osób;
- Wólka Policka: Pomnik na pamiątkę odzyskania niepodległości (1918 r.);
- Antoniówka: Obelisk wystawiony dla upamiętnienia pacyfikacji wsi;

1.2 Podstawowe kierunki ochrony środowiska kulturowego

Regulowane prawem kierunki ochrony i zasady kształtowania środowiska kulturowego w odniesieniu do dóbr kultury obszaru gminy Policzna winny obejmować między innymi:

- Ochronę krajobrazu kulturowego miejscowości Czarnolas i Policzna, zachowanie poprzez niezbędną renowację i konserwację układów dworsko-parkowych i pałacowo-parkowych jak również harmonijne wpisywanie się w ten krajobraz z nową zabudową, w tym przede wszystkim w rejonie Muzeum im. Jana Kochanowskiego w Czarnolesie oraz w Policznie, z dostosowaniem architektury do otaczającego krajobrazu i tradycji miejscowej;
- Ochronę krajobrazu kulturowego pozostałych wsi, obiektów sakralnych, miejsc pamięci narodowej, obiektów o charakterze zabytkowym poprzez harmonijne wpisywanie się z nową zabudową z zachowaniem zasady harmonijnego sąsiedztwa, dostosowaniem architektury do tradycji miejscowej i otaczającego krajobrazu oraz utrwalonej istniejącej linii zabudowy;
- Współdziałanie władz samorządowych gminy oraz osób fizycznych i podmiotów gospodarczych w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego, ochrony zabytków oraz kształtowania zabudowy poprzez wpisywanie się z nową zabudową w nawiązaniu do otaczającej architektury i krajobrazu;
- Uzgadnianie wszelkich prac i robót przy obiektach określonych decyzjami konserwatorskimi jako zabytkowe z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków Woj. Mazowieckiego;
- Uzgadnianie wszelkie nowych inwestycji w rejonie nierozpoznanym archeologicznie i w rejonie występowania stanowisk archeologicznych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków Woj. Mazowieckiego. W przypadku odkrycia przedmiotu posiadającego cechy zabytku wskazane jest zabezpieczenie terenu oraz poinformowanie Zarządu Gminy i służb Konserwatora Zabytków;

- Utrzymywanie we właściwym stanie przez właścicieli i użytkowników obiektów kultury objętych ochroną prawną;
- Dbłość przez organy gminy o dobra kultury w obszarze gminy, podejmowanie działań ochronnych i zabezpieczających przed zniszczeniem obiektów zabytkowych w nagłych przypadkach oraz informowanie o takich przypadkach państwowych służb Konserwatora Zabytków;

2. PODSTAWOWE KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

W kierunkach ochrony środowiska przyrodniczego, dla zachowania zasady ekorozwoju oznaczającego trwałą i zrównoważony rozwój oraz utrzymania równowagi ekologicznej obszaru gminy Policzna określono:

- obszary objęte i planowane do objęcia ochroną prawną jako „ruszt ekologiczny” struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- podstawowe kierunki ochrony środowiska w odniesieniu do podstawowych jego elementów;
- zagrożenia środowiskowe;
- lokalne wartości zasobów środowiska;

2.1 Obszary i obiekty objęte oraz wskazane do objęcia ochroną z tytułu przepisów szczególnych

2.1.1 Obszary i obiekty objęte ochroną prawną

- **Ochrona obszarów i obiektów cennych przyrodniczo** (ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody -Dz.U.Nr 114, poz.492 z późniejszymi zmianami)
- **Otulina Kozienickiego Parku Krajobrazowego** (Rozporządzenie Wojewody Nr 38 z dnia 23 stycznia 2001 w sprawie utworzenia Kozienickiego Parku Krajobrazowego - Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego Nr 11, poz. 107 z dnia 29.01. 2001 roku).
Otulina obejmuje zachodnią część gminy z bardzo cennymi w skali kraju ekosystemami torfowiskowymi, powierzchniami leśnymi oraz różnorodnymi formami geomorfologicznymi.
- **Pomniki przyrody** (ochrona indywidualna) zlokalizowane w 2 parkach zabytkowych: w Czarnolesie (2 dęby szypułkowe w wieku 170 i 250 lat, grab pospolity 90 letni, sosna wejmutka 120 letnia); w Policznie (4 dęby szypułkowe w wieku 500, 200 i 250 lat, 2 lipy drobnolistne, klon pospolity i grab pospolity 200 letnie)
- **Ochrona lasów** (ustawa o lasach z dnia 28.09.1991r. - Dz.U. Nr 56 poz.679 z późn. zmianami)

Drobne powierzchnie leśne rozrzucone nierównomiernie na terenie całej gminy zajmują tylko 9,7 % jej obszaru. Kompleks „Bierdzież” wchodzi

w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Puszczy Kozienickiej” utworzonego jako 1 z 10 w Polsce. Powołanie LKP jest elementem realizacji programu polityki zrównoważonej gospodarki leśnej (Zarządzenie Nr 30 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19.12.1994 r. w sprawie Leśnego Kompleksu Promocyjnego z późniejszymi zmianami i Zarządzenie Nr 28 DGLP z dnia 11.08.1995 r.).

- **Ochrona obszarów związanych z zaopatrzeniem w wodę (prawo wodne)**
 - **Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 222 „Dolina Środkowej Wisły”** obejmuje niewielki fragment północnej części gminy - Decyzja Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Nr GK/KDh/OB/6030/97 z dnia 15.12.1997 r..
 - **Strefa ochrony szczególnej A₃ GZWP Nr 222** - tereny słabo izolowane ciągnące się na południe od w/w poziomu wodonośnego. Cennosc obszaru średnia, naturalna jakość wody niska;
 - **Ujęcia wody** dla zbiorowego zaopatrzenia ludności
 - Ujęcie w Czarnolesie* - Decyzja Wojewody Radomskiego OS.III-W6210/7/97 z dnia 1997.03.04 ustanawiająca wspólną strefę ochronną dla studni Nr 1 i Nr 2 - ochrony pośredniej w kształcie prostokąta o wymiarach 20m x 30 m z centralnym położeniem studni;
 - Ujęcie w Policznie* - Decyzja Starosty Zwoleńskiego Nr RLOS.III-W-6223/4/2000 z dnia 27.04.2000 r. ustanawiająca strefę ochrony bezpośredniej wokół studni - prostokąt o bokach 66m x 43m;
- **Ochrona złóż surowców mineralnych (prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 roku - Dz.U. Nr 27, poz. 96 z późniejszymi zmianami)**
 - Złoże piasku „*Bierdzież*” o zasobach udokumentowanych 94 000 Mg z ustanowionymi granicami złoża, obszarem i terenem górniczym pokrywającymi się o powierzchni 5500 m² -Decyzja koncesyjna Starosty Powiatowego w Zwoleniu Nr RLOS.7511/4/2000 z dnia 2000.10.25).
 - Złoże torfu „*Antoniówka*” o zasobach udokumentowanych 439 tys. m³, w tym bilansowych 266 tys. m³. Lokalizacja w obrębie projektowanego rezerwatu „Okólny Ług”;
 - Złoże torfu „*Bąkowiec-Czarnolas*” o zasobach szacunkowych torfu - 65 tys.m³ i towarzyszącej gytii - 26 tys. m³ w części położone w obrębie gminy Policzna.

- **Obszary gruntów rolnych o wysokiej jakości oraz gruntów leśnych** (ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. - Dz. U. Nr 16, poz. 78 z późniejszymi zmianami)

Zmiana przeznaczenia na inne cele gruntów rolnych o wysokiej jakości oraz gruntów leśnych wymaga uzyskania zgody w trybie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla:

- gleb klasy III o zwartym obszarze przekraczającym 0,5 ha - zgoda Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej;
- gleb klasy IV o zwartym obszarze przekraczającym 1,0 ha oraz gleb pochodzenia organicznego klasy V i VI (torfowych i murszowych) - zgoda Wojewody;
- gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa - zgoda Ministra Środowiska;
- gruntów leśnych pozostałych - zgoda Wojewody;

2.1.2 Obszary i obiekty planowane do objęcia ochroną

- **Obszary cenne przyrodniczo** (ustawa o ochronie przyrody)

- **Rezerwat przyrody „Okólny Ług”**, torfowiskowy o powierzchni 168,94 ha położony w Antoniówce i Patkowie gm. Policzna oraz Sucheje gm. Pionki. Naturalny krajobraz to torfowisko przejściowe i wysokie z gatunkami roślin naczyniowych tworzącymi 47 zbiorowisk roślinnych o charakterze zespołów. Największą osobliwością rezerwatu jest pokrywające jego znaczną część pływające „pło” lub „spleja” tj. pływająca na uwodnionym torfie warstwa gleby powiązana korzeniami roślin na niej rosnących. Rezerwat umieszczony w europejskim systemie koordynacji informacji o środowisku CORINE oraz potencjalny element sieci NATURA 2000 - europejskiego systemu ekologicznego umożliwiającego szybki rozwój integracji ochrony przyrody z działalnością człowieka.

Ta planowana forma ochrony wprowadzona została w trakcie sporządzania „studium” Rozporządzeniem Nr 258 Wojewody Mazowieckiego z dnia 5 października 2001 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Okólny Ług” - Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego Nr 21, poz. 3674, z dnia 8 października 2001 r.

- **Pomniki przyrody**

Zawada Nowa - wiąz szypułkowy, Grudek Stary - wiąz, Wólka Policka - wiąz szypułkowy, Policzna - grupa 36 dębów jako pozostałość alei przydrożnej, dąb i jałowiec, Piątków - dąb, Czarnolas - lipa, Teodorów - lipa, Władysławów - lipa, Łuczynów - klon pospolity, Antoniówka - lipa i dąb.

- **Użytek ekologiczny Patków** - staw śródleśny z cennymi gatunkami roślin naczyniowych rosnących wzdłuż brzegu; gniazdującymi ptakami, miejscem rozrodu płazów.

- **Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe**

„*Policzanka*” - fragment doliny Strugi Polickiej pomiędzy Grudkiem Starym a Garbatką Zbyczyn (w gminie Garbatka Letnisko) jest wąwozem porośniętym olesem z terenami zabagnionymi, ze stawami w różnym stanie technicznym z roślinnością szuwarowo-torfowiskową, licznymi gniazdującymi ptakami, płazami.

„*Wygoda*” - dolina lewobrzeżnego dopływu rzeki Zwolanki, silnie zabagniona, z pozostałościami stawów, z ekosystemami roślinności bagiennej, z licznymi gatunkami ptaków, płazów i wążek.

• **Ochrona obszarów związanych z zaopatrzeniem w wodę (prawo wodne)**

- Opracowanie dokumentacji hydrogeologicznej i wyznaczenie stref ochronnych dla Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 405 „Niecka Radomska”. Obecnie wschodnia i południowo-wschodnia część gminy znajduje się w zasięgu Obszaru Wysokiej Ochrony (OWO) w/w GZWP.
- Wyznaczenie strefy ochrony pośredniej dla ujęcia wody podziemnej w Czarnolesie.

2.2 Podstawowe kierunki ochrony środowiska

Prawo ochrony środowiska określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju, a art.17 pkt 1 stanowi o obowiązku Zarządu Gminy do sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska (Dz. U. NR 62, poz. 627 - obowiązuje od 1 października 2001 roku)

Ochrona zasobów środowiska realizowana jest i będzie na podstawie w/w Prawa oraz przepisów szczególnych poprzez określenie standardów jakości środowiska i kontrolę ich osiągania, a także podejmowanie działań służących ich nieprzekraczaniu lub przywracaniu oraz poprzez ograniczanie emisji.

Podstawowe kierunki ochrony dotyczą następujących komponentów środowiska:

- powietrza;
- wód;
- powierzchni ziemi
- kopalin;
- zwierząt oraz roślin;
- walorów przyrodniczych i krajobrazowych środowiska;
- terenów zieleni

Ochrona powietrza

- Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:
 - utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach;
 - zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane;
- Standardy te można utrzymać i osiągnąć poprzez:
 - modernizację systemów ciepłowniczych obiektów użyteczności publicznej (przestawianie kotłowni węglowych na gazowe lub olejowe - w obszarze gminy 4 obiekty pracują jeszcze na paliwie tradycyjnym);
 - dalszą gazyfikacją miejscowości oraz zwiększenie liczby przyłączy i tym samym ograniczanie ilości indywidualnych źródeł ciepła opartych na paliwie węglowym (ok. 90 % gospodarstw korzysta z węgla i koksu);
 - redukcję zanieczyszczeń wytwarzanych przez zakłady produkcyjne i rzemieślnicze na terenie gminy drogą modernizacji urządzeń;
 - stosowanie środków ochrony roślin o krótkim okresie karencji;

Ochrona wód

- Ochrona wód polega na zapewnieniu ich jak najlepszej jakości, w tym utrzymaniu ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej w szczególności poprzez:
 - utrzymanie jakości wody powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym przepisami;
 - doprowadzenie jakości wód co najmniej do wymaganego przepisami poziomu, gdy nie jest on osiągnięty;

- Właściwe standardy w zakresie jakości i ilości wody można osiągnąć poprzez:
 - racjonalne gospodarowanie wodami powierzchniowymi i podziemnymi oraz zapobieganie lub przeciwdziałanie naruszeniom równowagi przyrodniczej i wywoływaniom w wodach zmian powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, roślin i zwierząt poprzez m.in:
 - likwidację źródeł zagrożeń jakości wód podziemnych i powierzchniowych drogą dalszego porządkowania gospodarki wodno-ściekowej (realizacja „Koncepcji programowej gospodarki ściekowej na terenie gminy Policzna” z priorytetem dla miejscowości posiadających wodociągi i wodociągowanych),
 - likwidację nieszczelnych szamb, odprowadzanie ścieków do gruntu i wód powierzchniowych, likwidację dzikich wysypisk śmieci;
 - ochronę wód podziemnych i obszarów ich zasilania poprzez ograniczanie i zakazy w lokalizacji, także stosowanie zabezpieczeń przed możliwością skażenia tych wód w części gminy północnej (strefa ochrony szczególnej A₃ GZWP „Dolina Środkowej Wisły) oraz wschodniej i południowo-wschodniej (Obszar Wysokiej Ochrony GZWP „Niecka Radomska”);
 - sukcesywne opomiarowywanie wszystkich użytkowników celem ochrony ilościowej wód podziemnych;
 - poprawę czystości rzek przepływających przez teren gminy a posiadających w jej obrębie obszary źródliskowe oraz mających kontakt hydrauliczny z wodami podziemnymi;
 - poprawę retencyjności środowiska poprzez:
 - modernizację 8 zbiorników małej retencji,
 - budowę lub modernizację urządzeń piętrzących,
 - zwiększanie bardzo niskiej lesistości gminy zgodnie z opracowaną granicą polno-leśną oraz zadrzewianie obszarów wododziałowych i stromych zboczy narażonych na osuwanie;

Ochrona powierzchni ziemi

- Ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości w szczególności poprzez:
 - zapobieganie i przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom, a w razie uszkodzenia lub zniszczenia przywracanie do właściwego stanu: dotyczy to rekultywacji kilkunastu wyrobisk różnej wielkości, z których większość jest odkrywkami po nielegalnej eksploatacji kruszywa głównie w rejonie Antoniówki oraz w znacznym stopniu będących miejscami zrzutu odpadów;
 - racjonalne gospodarowanie zasobami gleby, utrzymywanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów, doprowadzanie jakości ziemi i gleby co najmniej do wymaganych standardów
 - gdy nie są one dotrzymane, ochronę wartości produkcyjnej gleby, przeznaczanie wysokiej jakości gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Dotyczy to nieodslaniania zboczy wydm i dolin o spadkach powyżej 5 % celem zapobieżenia procesom erozji.
 - ze względu na bardzo wysoki udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych (92 %) zwrócenie uwagi na ich wapnowanie;
 - zachowanie wartości przyrodniczych powierzchni ziemi;
 - ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania;
 - zachowanie wartości kulturowych z uwzględnieniem archeologicznych dóbr kultury;

Ochrona kopalin

- Ochrona złóż kopalin polega na:
 - racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystywaniu kopalin, w tym również kopalin towarzyszących oraz uwzględnianie w działalności wydobywczej faktu nieodnawialności zasobów;
 - prowadzeniu eksploatacji w sposób gospodarczo uzasadniony przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku oraz przedsięwzięciu środków niezbędnych do ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych: w obszarze gminy prowadzona jest eksploatacja piasku ze złoża „Bierdzież”;
 - prowadzeniu sukcesywnej rekultywacji terenów poeksploatacyjnych oraz przywracaniu do właściwego stanu innych elementów przyrodniczych: w obrębie gminy Policzna znajduje się około 20 wyrobisk poeksploatacyjnych z których część uległa samorekultywacji, część stała się „dzikimi” wysypiskami śmieci, część eksploatowana jest dorywczo bez dokumentacji, koncesji i innych formalności. Ogółem rekultywacji winno być poddane 4,6 ha odkrywek, głównie po kruszywie.

- uporządkowaniu eksploatacji surowców m.in. poprzez utworzenie punktów wydobywania kruszywa działających zgodnie z przepisami prawa geologicznego i górniczego. Szanse na udokumentowanie złóż kruszywa o zasobach przemysłowych dotyczą kopaliny w miejscowościach: Grudek Nowy, Bierdzież, Patków i Andrzejówka;

Ochrony zwierząt oraz roślin

- Ochrona zwierząt oraz roślin polega na :
 - zachowaniu cennych ekosystemów, różnorodności biologicznej i utrzymaniu równowagi przyrodniczej;
 - tworzeniu warunków prawidłowego rozwoju i optymalnego spełniania przez zwierzęta i roślinność funkcji biologicznej w środowisku;
 - zapobieganiu lub ograniczaniu negatywnych oddziaływań na środowisko, które mogłyby niekorzystnie wpływać na zasoby oraz stan zwierząt i roślin;
 - zapobieganiu zagrożeniom naturalnych kompleksów i tworów przyrody;
 - Ochrona wyjątkowo cennych ekosystemów torfowiskowych poprzez zachowanie istniejących stosunków wodnych, niezalesianie odkrytych powierzchni, zakaz eksploatacji torfu i wznoszenia budowli, ruchu turystycznego zwłaszcza w okresie marzec-lipiec oraz stosowania środków chemicznych;
 - Ochrona lasów oraz zachowanie tego ekosystemu o korzystnym wpływie na komponenty środowiska i równowagę przyrodniczą (plan urządzania lasów Nadleśnictwa Zwoleń oraz program ochrony przyrody i wartości kulturowych) poprzez:
 - zabezpieczenie lasów i zadrzewień przed szkodliwym oddziaływaniem zanieczyszczeń środowiska (m.in. przebudowa drzewostanów na zgodne z siedliskiem);
 - preferowanie biologicznych metod ochrony lasów oraz stosowanie proekologicznych technologii w gospodarce leśnej kompleksu „Bierdzież”, wchodzącego w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego;
 - zwiększanie lesistości i zadrzewień ze względu na poprawę retencyjności środowiska, potrzebę ochrony gleb, świata zwierząt, kształtowanie klimatu oraz potrzeby związane z zaspokajaniem potrzeb ludzi w zakresie wypoczynku, a także likwidacją nieużytków, wyrobisk poeksploatacyjnych i mało przydatnych do produkcji rolnej oraz obszarów infiltracyjnych i wododziałowych;
- Projekt granicy polno-leśnej przewiduje przyrost nowej powierzchni leśnej o ponad 870 ha, a w poszczególnych sołectwach planowane zalesienia kształtują się w wielkościach: Aleksandrówka -32,75 ha, Andrzejówka -37,15 ha, Antoniówka -37,52 ha, Biały Ług -33,09 ha, Bierdzież - 22,98 ha,

Chechły -35,25 ha, Czarnolas - 36,02 ha, Florianów - 50,05 ha, Grudek - 79,86 ha, Jabłonów - 103,40 ha, Jadwinów - 19,92 ha, Ługowa Wola - 28,26 ha, Patków - 130,68 ha, Piątków - 44,48 ha, Policzna - 47,26 ha, Stanisławów - 24,11 ha, Świetlikowa Wola - 37,74 ha, Teodorów - 24,95 ha, Wilczowola - 52,19 ha, Władysławów - 25,45 ha, Wygoda - 85,32 ha, Zawada Nowa - 68,36 ha, Zawada Stara - 26,20 ha;

- Ochrona ekosystemów łąkowo-pastwiskowych poprzez zachowanie płytkiego zalegania wód gruntowych warunkujących funkcjonowanie tych zbiorowisk, odtwarzanie zaniedbanych stawów w dolinach Policzanki i dopływu Zwolanki spod Chechłów oraz zachowanie zróżnicowanej roślinności (lasy, zadrzewienia, rośliny naczyniowe) stanowiącej siedlisko dla bogatej i cennej fauny.

Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych środowiska

- Ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych tj. otuliny Kozienickiego Parku Krajobrazowego oraz 12 pomników przyrody ożywionej;
- Prowadzenie prac inwentaryzacyjnych i badań nad rozpoznaniem walorów przyrodniczych z wytypowaniem obszarów najcenniejszych;
- Objęcie ochroną prawną wytypowanych obszarów i obiektów przyrodniczych tj.
rezerwatu przyrody „Okólny Ług”,
kilkunastu pomników przyrody ożywionej,
użytku ekologicznego „Patków”
zespołów przyrodniczo-krajobrazowych „Policzanka” i „Wygoda”;
- Zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszarów naturalnych, nieprzekształconych przez człowieka: obszary torfowiskowe z okalającymi wydhami, lasami, oczkami wodnymi oraz seminaturalne doliny rzeczne Policzanki i innych potoków;
- Wzbogacanie krajobrazu poprzez zalesianie i zadrzewianie gruntów nieprzystatnych rolniczo, także dla wyrównywania granicy polno-leśnej, podniesienia agroekologicznego wskaźnika lesistości, ochrony poziomów wodonośnych czwartorzędowego i kredowego oraz zadrzewianie działów wodnych;

Ochrona terenów zieleni

- Ochrona, utrzymywanie oraz powiększanie ilościowe i powierzchniowe poszczególnych elementów systemu terenów zieleni w miejscowości gminnej Policzna, w Czarnolesie i innych sołectwach;
- Wzbogacanie istniejącego systemu terenów zieleni o nowe elementy - w sposób zapewniający zaspokojenie potrzeb zdrowotnych, klimatycznych i wypoczynkowych mieszkańców;
- Dążenie do utrzymywania przestrzennej ciągłości systemu terenów zieleni drogą przekształceń i związanie „wyspowo” występujących elementów w jednolity układ;
- Przeprowadzenie inwentaryzacji istniejącego na terenie gminy starodrzewu i pozostałych zadrzewień; tereny pokryte drzewostanem o charakterze parkowym powinny być objęte ochroną jako parki wiejskie;

2.3 Zagrożenia środowiskowe

• Zagrożenia dla środowiska

Zagrożenia dla środowiska wynikają z działalności człowieka, przyczym negatywny wpływ tej działalności może odnosić się do jednego lub wielu komponentów środowiska. Ponadto niektóre elementy środowiska wykazują małą odporność, są słabe a świadomość ekologiczna bywa niewystarczająca.

Na terenie gminy Policzna, zagrożenia dla środowiska wynikające z działalności człowieka to:

- Zagrożenia dla jakości wód podziemnych wieku czwartorzędowego i kredowego. Od północy na teren gminy wkracza obszar szczególnej ochrony A₃ Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Dolina Środkowej Wisły”. Są to tereny zbudowane w znacznym stopniu z utworów przepuszczalnych będące obszarem zasilania wymienionego GZWP. Wschodnia i południowo-wschodnia część gminy stanowi Obszar Wysokiej Ochrony (z tych samych powodów hydrogeologicznych) GZWP „Niecka Radomska”. Występujące uwarunkowania hydrogeologiczne nakazują szczególną ostrożność w działalności gospodarczej z uwagi na łatwość skażenia użytkowych poziomów wodonośnych.

Do głównych źródeł zagrożeń jakości wód podziemnych (także powierzchniowych) należy zaliczyć:
nieuporządkowaną gospodarkę ściekową. Postępujące wodociągowanie gminy powoduje większe zużycie wody i w konsekwencji wytworzenie większej ilości ścieków. Nienadająca za budową wodociągów kanalizacja (długość sieci wodociągowej 78,6 km, kanalizacyjnej - 6,7 km) powoduje, że znaczne ilości ścieków gromadzone są w szambach, także odprowadzane są bezpośrednio do gruntu i wód powierzchniowych;
chemizację rolnictwa - tereny rolne są wielkoprzestrzennym ogniskiem skażeń wód powierzchniowych i podziemnych;
emisję gazów i pyłów ze środków transportu samochodowego. Na drogach krajowych przebiegających przez teren gminy obserwuje się duży wzrost natężenia ruchu średniodobowego: w ciągu pięciu lat (1995-2000) natężenie to wzrosło o 50 % na trasie Nr 12 i o 33 % na trasie Nr 79;
stację paliw w Czarnolesie;
dziśkie wysypiska śmieci - miejsca zrzutu odpadów do odkrywek po eksploatacji kruszywa i na terenach leśnych bez odpowiedniego zabezpieczenia.

• **Obiekty uciążliwe**

Przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko są inwestycje szczególnie szkodliwe dla środowiska i zdrowia ludzi albo inwestycje mogące pogorszyć stan środowiska (ustawa z dnia 27.07.01 o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw - Dz.U. Nr 100, poz. 1085, art. 4.2).

W obszarze gminy Policzna są to:

linia energetyczna 400 kV Kozienice-Ostrowiec i 110 kV Rozki-Puławy;
drogi krajowe Nr 12 gr. państwa-Żary-Kalisz-Piotrków Trybunalski-Radom-Zwoleń-Lublin-gr. państwa i Nr 79 (G) Warszawa-Kozienice-Zwoleń-Lipsko-Kraków-Jaworzno;
stacja paliw w Czarnolesie;
oczyszczalnia ścieków w Policznie;
podmioty gospodarcze: piekarnie w Czarnolesie i Policznie, zakłady obróbki drewna w Policznie i Jadwinowie, zakłady produkcji materiałów budowlanych w Policznie;

Przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko będą planowane oczyszczalnie ścieków w miejscowościach: Zawada Nowa, Bierdzież, Czarnolas, Chechły, Florianów, Jabłonów, Łuczynów;

- **Zagrożenie wystąpienia poważnej awarii**

Zagrożenie wystąpienia poważnej awarii dotyczy zakładów oraz przewozu substancji niebezpiecznych. W obszarze gminy Policzna prawdopodobieństwo awarii związane jest z układem komunikacyjnym. Transport substancji toksycznych i niebezpiecznych o właściwościach palnych czy wybuchowych odbywa się głównie drogami o charakterze tranzytowym tj. drogami krajowymi Nr 12 i Nr 79.

2.4 Lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego

- **Zasoby abiotyczne**

- **Rzeźba terenu**

Teren gminy położony jest w obrębie mezoregionu Równiny Radomskiej (90 % obszaru) i Równiny Kozienickiej (północny fragment gminy). Odpowiednio mezoregiony są częściami makroregionów: Wzniesień Południowo-Mazowieckich i Niziny Środkowo-Mazowieckiej. Obszar gminy jest zdenudowaną wysoczyzną plejstocенską położoną na wysokości 150-170 m npm i spadkach nie przekraczających 5%. Lekko pochylona płaszczyzna ku wschodowi, przechodzi w obszar doliny Wisły. Monotonna powierzchnia urozmaicona jest głęboko wcinającymi się dolinami rzek Policzanki, Zwolanki i ich dopływów, zagłębieniami bezodpływowymi i wzniesieniami wydmyowymi. Nachylenia powyżej 5 % dotyczą głównie zboczy dolin rzecznych oraz wałów wydmyowych występujących pojedynczo lub w zgrupowaniach. Formami związanymi z nierównomierną akumulacją lodowca są liczne zagłębienia bezodpływowe często o dnach zatorfionych. Do największych należy Okólny Ług i Ługi Frankowskie.

Najniższe położone tereny znajdują się w dolinie rzeki Zwolanki - poniżej 120 m npm, w północno-wschodniej części gminy. Obszary najbardziej wyniesione związane są z ciągiem wydmy na południu i osiągają 176 m npm. Przez teren gminy, partiami najwyższymi, przebiegają działy wodne II rzędu oddzielające dorzecza dopływów Wisły: Zagożdżonki, Zwolenki i Plewki.

- **Budowa geologiczna**

Obszar gminy położony jest w obrębie północno-wschodniego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich - niecki Mazowiecko-Lubelskiej wypełnionej utworami kredy i trzeciorzędu przykrytymi płaszczem czwartorzędu. W podłożu zalegają utwory kredowe (margle, opoki, gezy) i trzeciorzędowe (iły, mułki, iłolupki). Utwory czwartorzędowe pokrywają teren całej gminy i wykształcone są w postaci gliny piaszczystej i pylastej, piasków i żwirów wodnolodowcowych. Utwory najmłodsze to mady, torfy, mułki i piaski różnoziarniste.

- **Surowce mineralne**

Teren gminy jest ubogi w kopaliny. Stwierdzono występowanie kruszywa naturalnego, surowców ilastych i torfów. Udokumentowano złoża piasku „Bierdziez” o zasobach 94 000 Mg. Istnieją możliwości udokumentowania złóż kruszywa o zasobach przemysłowych.

Surowce ilaste eksploatowane w latach minionych nie rokują perspektyw na udokumentowanie złóża odpowiedniej jakości do produkcji cegły.

Torfy udokumentowano w 2 złożach: „Antoniówka” (zasoby bilansowe 266 tys. m³) i „Bąkowiec-Czarnolas” (zasoby 65 tys. m³ + gytia o zasobach 26 tys. m³). Pierwsze z nich znajdują się w obrębie projektowanego rezerwatu, drugie

- wykazuje dużą popielność dyskwalifikującą je jako surowiec opałowy.

- **Gleby**

Na utworach pochodzenia polodowcowego: piaskach gliniastych mocnych, pylastych, lekkich i słabogliniastych wykształciły się przeważnie gleby typu biellicowego, pseudobiellicowego oraz czarne ziemie zdegradowane. Zróżnicowanie gleb jest znaczne także pod względem jakości: od bardzo korzystnych do mało korzystnych do produkcji rolnej. W dolinach rzecznych występują gleby organiczne mułowo-bagiennie i torfowe.

- **Wody podziemne**

Na terenie gminy występuje kilka poziomów wodonośnych: kredowy (GZWP „Niecka Radomska”), trzeciorzędowy i czwartorzędowy (GZWP „Dolina Środkowej Wisły”). Znaczenie użytkowe posiadają kredowe wody typu szczelinowego ujmowane studniami głębinowymi w Policznie, Zawadzie Starej i Władysławowie. Ponadto 4 studnie głębinowe korzystają z połączonego poziomu czwartorzędowo-kredowego m.in. w Czarnolesie i Chechłach.

Gmina posiada korzystne warunki ujęcia wód podziemnych dla zaopatrzenia ludności w wodę.

- **Wody powierzchniowe**

Gmina położona jest w dorzeczu dopływów Wisły: Zagożdżonki, Zwolenki i Plewki. Dorzecze Zagożdżonki obejmuje ok. 70 % powierzchni gminy i odwadniane jest przez rzekę Policzanę posiadającą swoje źródła w środkowej części gminy. Struga jest uregulowana na znacznym odcinku, w miejscowości gminnej zbudowano na niej stawy rybne.

Do dorzecza Zagożdżonki należy rzeka Zwolanka posiadająca swe źródła i fragment dolnego odcinka w obszarze gminy Policzna.

Do zlewni Zwoleńki należy południowo-zachodnia i południowo-środkowa część gminy. Jest to obszar źródliskowy górnych dopływów Zwoleńki charakteryzujący się występowaniem licznych zagłębień bezodpływowych o dnach zabagnionych.

Dorzecze rzeki Plewki obejmuje południowo-wschodnią część gminy, gdzie na wysokości 170 m npm źródła swoje posiada rzeka Plewka.

- **Klimat**

Obszar gminy położony jest w radomskiej dzielnicy klimatycznej. Jest to obszar wyraźnie cieplejszy w stosunku do terenów położonych na północ i wschód. Charakterystyka wybranych elementów klimatu: średnia roczna temperatura powietrza 7,5 °, średnie roczne opady 550-650 mm, długość okresu wegetacyjnego 210 dni.

• **Zasoby biotyczne**

- **Lasy**

Lesistość gminy wynosi 9,7%. Lasy położone są w Krainie Wyżyn Środkowopolskich, w dzielnicy 3 Radomsko-Ilżeckiej, w zasięgu gromadnego występowania buka, jodły, sosny, olszy, dębu, świerka. Administracyjnie podporządkowane są Nadleśnictwu Zwoleń. Udział lasów państwowych jest mały i wynosi 13,6 %. Jest to głównie kompleks „Bierdzież” w leśnictwie Policzna wchodzący w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Puszczy Kozienickiej” - jednego z dziesięciu w Polsce. LKP powstał jako element polityki zrównoważonej gospodarki leśnej propagującej proekologiczne technologie w gospodarce leśnej. 1090 ha lasów w obszarze gminy to drobne powierzchnie leśne porozrzucane w całym jej terenie. Dominującymi są siedliska świeże borowe: Bśw, Bmśw, gatunkiem panującym jest sosna, ponadto występują: brzoza, olsza, dąb. Drzewostan jest młody, w wieku 40-80 lat.

- **Zadrzewienia**

Powierzchnia zadrzewień jest niewielka i wynosi 8,39 ha. W obszarze gminy występują wszelkie formy zadrzewień: przyzagrodowe, przydrożne, przywodne, śródpolne, parków zabytkowych, cmentarzy oraz zieleni towarzysząca obiektom usługowym.

- **Zbiorowiska łąkowo-pastwiskowe i szuwarowo-torfowiskowe**

Ekosystemy łąkowe związane z dolinami cieków, z rowami melioracyjnymi i zagłębieniami o płytkim zaleganiu wód gruntowych zajmują 4,7 % powierzchni gminy. Zespoły roślinności szuwarowo-torfowiskowej pokrywające 1,6 % obszaru gminy, występują w zwartym kompleksie w

zachodniej części gminy. Stanowi on torfowisko przejściowe i wysokie jedno z większych w Puszczy Kozienskiej. Ekosystemy roślinności bagiennej z gniazdującymi ptakami, licznymi płazami, także gadami występują w dolinie Policzanki, w dolinie dopływu Zwolanki w rejonie Wygody, na skraju wsi Zawada.

- **Cenna flora i fauna**

Na terenie gminy występuje 5 gatunków roślin chronionych: rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne, grażel żółty i grzybień północny. Wśród zwierząt zaobserwowano 18 gatunków ssaków (6 objętych ochroną prawną, 6 należy do zwierzyny łownej). Zaobserwowano 124 gatunki ptaków, w tym 104 lęgowe i 9 łownych. Ponadto występuje 12 gatunków płazów i 6 gatunków gadów zakwalifikowanych do chronionych. Osobliwością jest żółw błotny - gatunek szczególnie zagrożony wyginięciem wpisany do „Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt”. Ponadto stwierdzono występowanie 29 gatunków motyli, w tym 1 gatunek chroniony, a 3 wymienione w w/w Księdze i uznane za gatunek rzadki (wietek gorycznik, modraszek bagniczek, strzępotek sopłaczek).

3. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

3.1 Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy

Obszar gminy Policzna cechuje czytelna i jednorodna struktura funkcjonalno-przestrzenna o przeważającym rolniczym krajobrazie, z dwoma wyróżniającymi się ogniwami osadniczymi i siecią małych pozostałych jednostek osadniczych opartych o istniejący układ komunikacyjny. Rolnicza przestrzeń produkcyjna zajmując 84 % powierzchni stanowi podstawowy element struktury przestrzennej i przesądza o charakterze zainwestowania. Rozległe obszary kompleksów glebowo-rolniczych o dobrej przydatności dla rolnictwa położone są pomiędzy dwoma ważnymi ciągami komunikacyjnymi, które stanowią drogi krajowe Nr 12 i Nr 79. Droga Nr 79 przebiegająca na kierunku północ-południe przez zachodnie obszary gminy rozdziela zwarte rolnicze obszary o dobrej, w skali gminy, bonitacji gleb położone na wschód od tej trasy od terenów związanych przyrodniczo z systemem Puszczy Kozienickiej na zachodzie gminy. Zwarte kompleksy lasów Puszczy Kozienickiej przylegają bezpośrednio do zachodnich i częściowo północnych granic gminy. Charakterystyczne dla gminy jest położenie obszarów cennych przyrodniczo i zróżnicowanych krajobrazowo na obrzeżach, przy rozległych rolniczych i mało zróżnicowanych krajobrazowo obszarach środkowych.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy wyodrębnia się przede wszystkim:

- ukształtowana sieć osadnicza powiązana systemami infrastruktury technicznej;
- tereny o dominacji elementów przyrodniczych stanowiących cenne zasoby i charakterystyczne cechy środowiska naturalnego;

• Sieć osadnicza oraz podstawowe systemy infrastruktury technicznej

Sieć osadnicza gminy tworzona jest przez 27 jednostek sołeckich w których mieszka razem ponad 6300 ludności. W sieci osadniczej w sposób zdecydowany wyróżniają się dwie miejscowości największe pod względem zaludnienia i zainwestowania. Jest to miejscowość gminna Policzna (1500 M) oraz miejscowość Czarnolas (550 M), położone w odległości od siebie około 6 km związane w przeszłości wspólną historią związaną z rodem Kochanowskich.

Pozostałe większe miejscowości gminy to ponad 10 jednostek osadniczych z liczbą ludności od 200 do 300 i 350 mieszkańców położonych w przewadze w środkowych obszarach gminy. Jednostki te cechują się stabilizacją zaludnienia i zainwestowania wynikającą z położenia w rejonach kompleksów glebowo-rolniczych o dobrej w skali gminy przydatności do produkcji rolniczej i taki

ich charakter utrzyma się w przyszłości. Wyróżniają się wśród nich między innymi Władysławów, Jabłonów, Wygoda, Świetlikowa Wola oraz Grudek i Stara Zawada w części północnej.

Jednostki małe i najmniejsze (15 sołectw do 100 do 200 mieszkańców) związane są położeniem z obszarami o średniej i niskiej przydatności gleb dla rolnictwa. Są to między innymi Biały Ług, Aleksandrówka, Andrzejówka, Wojciechówka, Stanisławów, Ługowa Wola, Jadwinów, Łuczynów.

Elementami infrastruktury technicznej zaznaczającymi się w strukturze funkcjonalnej gminy są przede wszystkim drogi krajowe, Nr 79 na kierunku północ-południe i Nr 12 na kierunku wschód zachód. Szczególne znaczenie dla komunikacyjnej obsługi gminy ma droga Nr 79 „na której” położone są między innymi miejscowości Policzna i Wilczowola. Istotnymi uzupełniającymi drogami powiatowymi jest ciąg na kierunku wschód-zachód tworzony przez drogi Nr 34 423 Suskowola-Policzna i Nr 34538 Policzna-Czarnolas-Chechły, „krzyżujący się” w Policznie z drogą Nr 79 Warszawa-Kozienice-Policzna-Zwoleń-Kraków-Jaworzno.

Inne systemy infrastruktury technicznej w obszarze gminy to pozostałe 6 odcinków dróg powiatowych, 33 drogi gminne obsługujące poszczególne obszary i miejscowości; linie energetyczne przesyłowe i niskiego napięcia ze stacjami trafo (89 stacji) zapewniającymi dostawę energii o wymaganych parametrach; automatyczne centrale telefoniczne w Policznie i Czarnolesie z kablami światłowodowymi relacji Kozienice-Policzna-Zwoleń-Lipsko i Policzna-Czarnolas; współdziałające systemy gospodarki ściekowej w Policznie oraz systemy zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 16 sołectwach z długością sieci rozdzielczej prawie 80 km; systemy selekcji wielopojemnikowej odpadów.

- **Przyrodnicze elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej**

W przyrodniczych elementach struktury wyróżniają się udziałem użytki rolne (84 % pow.gminy) oraz obszary leśne (prawie 10 %). Przestrzenny układ tych ekosystemów jest bardzo czytelny. Zwarte tereny rolnicze zajmują rozległe wysoczyznowe obszary środkowe gminy z rozproszonymi powierzchniami leśnymi na jej obrzeżach.

Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej o wysokiej jakości, mające zasadnicze znaczenie dla rolnictwa to kompleksy żytnie bardzo dobre i dobre oraz kompleks zbożowo-pastewny mocny stanowiące ponad połowę gruntów ornych. W skali gminy, zajmując jej środkowe zwarte obszary, stwarzają korzystne warunki do intensyfikacji produkcji rolniczej z możliwością upraw prawie wszystkich roślin i krzewów jagodowych. Ten rodzaj użytkowania i zagospodarowania winien być zachowany i utrwalany w przyszłości.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna gminy z uwagi na dużą naturalność i dobry stan środowiska stanowi potencjalne tereny dla wprowadzania rolnictwa ekologicznego i produkcji integrowanej.

Kompleks glebowo-rolniczy żytni bardzo słaby, o niskiej przydatności dla rolnictwa, zajmujący w obszarze gminy ok. 10 % pow. gruntów ornych, winien być sukcesywnie wyłączany z produkcji rolniczej. Kierunki jego zagospodarowania, w zależności od położenia winny stanowić m.in. przeznaczanie pod wielofunkcyjne zagospodarowanie, w tym na cele mieszkaniowo-leśniskowe, zalesianie - ok. 870 ha zgodnie z programem „granica polno-leśna”, zamiana agrocenoz na użytki zielone itp.

Tereny cenne przyrodniczo w obszarze gminy to przede wszystkim tereny leśne, obszary źródliskowe rzek, obszary wododziałowe, tereny podmokłe i torfowiskowe, oraz tereny zróżnicowane geomorfologicznie. Tereny te w większości występują na obrzeżach gminy, w tym zwłaszcza w zachodniej i południowo-zachodniej oraz wschodniej części gminy. Wyróżnia je wysoki stopień naturalności, a także bogactwo świata roślin i zwierząt oraz unikatowość w skali kraju, a nawet Europy. Znaczna część tych terenów objęta jest ochroną prawną stanowiąc otulinę Kozienickiego Parku Krajobrazowego (na zachodzie gminy), a część zwaloryzowana została do docelowego objęcia ochroną prawną (rezerwat torfowiskowy „Okólny Ług”, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe „Policzanka” i „Wygoda”, użytek ekologiczny Patków”).

3.2 Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej

W kształtowaniu kierunkowej struktury funkcjonalnej obszaru gminy przyjęto jako podstawową zasadę prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami przestrzeni, w tym szczególnie cennymi i wyróżniającymi się zasobami środowiska przyrodniczego (zasada ekorozwoju).

Oznacza to utrzymanie jako podstawowej funkcji gospodarczej rolniczego kierunku rozwoju gminy w oparciu o utrwaloną funkcję towarowego rolnictwa uwarunkowaną dobrymi naturalnymi warunkami gleb na przeważających terenach gminy. Uzupełnienie stanowić winno zwiększanie usługowego i produkcyjnego otoczenia rolnictwa prowadzące do wielofunkcyjnego zagospodarowania obszarów wiejskich.

W kierunkach rozwoju i kształtowania struktury funkcjonalnej gminy przyjmuje się:

- *Wzmacnianie roli miejscowości gminnej Policzna jako głównego ośrodka usługowo-administracyjnego w funkcjonalnym powiązaniu z Czarnolasem jako ośrodkiem kultury rangi krajowej z promowaniem i wykorzystywaniem atutów dziedzictwa kulturowego (Muzeum im. Jana Kochanowskiego);*

- *Utrwalanie harmonijnego rozwoju i porządkowania zagospodarowania pozostałych jednostek osadniczych z wiodącą funkcją rolniczą z możliwością uzupełniania funkcją mieszkaniowo-usługową i mieszkaniowo-wypoczynkową z uwagi na bogactwo środowiska przyrodniczego gminy;*
- *Rozbudowę systemów infrastruktury technicznej i ochrony środowiska poprzez sukcesywną modernizację dróg, kończenie realizacji systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, rozbudowę systemu kanalizacyjnego i elementów gospodarki ściekowej (małe oczyszczalnie ścieków), rozbudowę sieci dystrybucyjnej gazu przewodowego, rozwój łączności i zwiększanie ilości standardowych łączy głównych;*
- *Zachowanie i wykorzystywanie kompleksów glebowo-rolniczych o wysokiej w skali gminy jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla intensyfikacji produkcji rolniczej z możliwością tworzenia grup producenckich oraz promocją powstawania gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych;*
- *Zachowanie, wzmacnianie i ochrona wysokich walorów środowiska przyrodniczego, w tym terenów związanych z systemem Puszczy Kozienickiej, terenów źródliskowych i wododziałowych, ekosystemów leśnych, łąkowych, dolin rzecznych oraz sukcesywne wdrażanie programu zalesień zgodnie z „granica polno-leśną”.*

Podstawowe elementy struktury służące utrwalaniu ładu przestrzennego stanowić winny strefy działań i strefy wymagań (ograniczeń), a mianowicie:

Strefy działań określone jako

- wielofunkcyjne tereny zabudowane i wskazane do zabudowy we wszystkich sołectwach gminy z określoną funkcją dominującą, jako tereny przekształceń, porządkowania i intensyfikacji zabudowy oparte o układy komunikacyjne i wyposażane w brakujące elementy infrastruktury komunalnej;
- obszary o wysokiej i dobrej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla intensyfikacji rolnictwa pozostającego podstawowym filarem gospodarki gminy;

Strefy wymagań (ograniczeń) określone jako

- tereny systemu przyrodniczego stanowiące elementy krajowej sieci ekologicznej, w tym (oraz) obszary objęte i planowane do objęcia ochroną;

4. KIERUNKI ROZWOJU PODSTAWOWYCH ELEMENTÓW STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

4.1 Kierunki rozwoju sieci osadniczej

4.1.1 Obsługa ludności i wiodące funkcje jednostek osadniczych

- **Podstawowe jednostki usługowo-administracyjnej obsługi ludności gminy**
 - **Ośrodki obsługi i równoważenia rozwoju na poziomie ponadlokalnym**
 - m. Warszawa** - ośrodek metropolitalny. Siedziba Urzędu Wojewódzkiego i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, w skład którego wchodzi między innymi jako jeden z 42 powiat zwoleński.
 - m. Radom** - ponadregionalny ośrodek równoważenia rozwoju. Siedziba Delegatury Urzędu Wojewódzkiego i Delegatury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego dla obszaru subregionu radomskiego w obszarze którego położona jest gmina Policzna (NTS 3 - podregion radomski). Miasto Radom pełni i pełnić będzie funkcje obsługi w zakresie usług określanych jako „wyższego rzędu” np. nauka (ponad 20 różnych kierunków kształcenia na studiach wyższych), oświaty (ponad 70 kierunków kształcenia na poziomie średnim, w tym liczne kierunki rolnicze), ochrona zdrowia (szpital specjalistyczny), kultura (teatr, muzea, w tym Muzeum Wsi Radomskiej), targi, giełdy (Radomska Giełda Rolna). Odległość około 40 km.
 - m. Zwoleń** - główny ponadlokalny ośrodek równoważenia rozwoju. Siedziba Starostwa Powiatowego i „powiatowej administracji zespolonej” z przestrzennym zasięgiem obsługi obejmujący obszar pięciu , w tym gminę Policzna (odległość około 10 km);
 - **Ośrodki równoważenia rozwoju na poziomie lokalnym:**
 - Policzna** - lokalny ośrodek równoważenia rozwoju. Miejscowość gminna z długą historią osadnictwa, w tym związanego z rodem Kochanowskich. Główny ośrodek administracyjno-usługowy i turystyczno-krajoznawczy gminy z liczbą ludności ok.1500 M. Zainwestowanie o charakterze usługowym stanowią i stanowią będą obiekty użyteczności publicznej z zakresu administracji samorządowej i „specjalnej”, oświaty na poziomie podstawowym i gimnazjalnym, ochrony zdrowia, kultury i sportu, obsługi rolnictwa oraz zakłady usługowe i usługowo-produkcyjne w sektorze prywatnym. W kierunkowym kształtowaniu sieci osadniczej należy dążyć do utrwalania i wzmacniania funkcji miejscowości Policzna jako gminnego głównego ośrodka usługowo-administracyjnej obsługi ludności gminy i organizacyjnej obsługi rolnictwa.

Czarnolas - ośrodek uzupełniający (równoważący) o funkcji krajoznawczo-turystycznej z usługami użyteczności publicznej w zakresie oświaty, ochrony zdrowia, kultury oraz działalności usługowej w sektorze prywatnym. Czarnolas to przede wszystkim Muzeum im. Jana Kochanowskiego z liczbą zwiedzających przekraczającą 30 tys. osób w skali roku. Miejscowość waloryzowana jest jako jedna z trzech na południowym Mazowszu godna zwiedzania z dobrami kultury rangi krajowej (obok Radomia i Sieciechowa). Przyjęty w „Strategii rozwoju województwa mazowieckiego” jeden z celów strategicznych „ukształtowanie tożsamości kulturowej regionu” prowadzić ma do kształtowania szczególnej roli ośrodków kulturowych położonych na Mazowszu o randze ponadlokalnej, a tym samym może być szansą dla większej promocji i rozwoju Czarnolasu. Sprzyjać temu będzie funkcjonujące Stowarzyszenie Miłośników Poezji Jana Kochanowskiego, organizowane w ramach dni Jana Kochanowskiego różnorodne imprezy kulturalne o randze regionalnej (Czarńoleskie Spotkania Sobótkowe, Imieniny Pana Jana, Czarnońleskie Dni Renesansu)

Szczególnego znaczenia wymaga dbałość o zachowanie charakteru i klimatu miejscowości z zabytkowym zespołem dworsko-parkowym, z czytelnym układem przestrzennym na który składają się obiekty kubaturowe (dwór w którym ma siedzibę muzeum, kaplica) aleja z 10-20 m szerokości z dwustronnym drzewostanem, stawy wodne, liczne drzewa i krzewy, w tym pomniki przyrody.

- **Funkcje pozostałych jednostek osadniczych**

Charakter gminy przesądza o wiodących funkcjach rolniczych pozostałych jednostek osadniczych. Podstawowe istniejące zainwestowanie osadnictwa związane jest w głównie z występowaniem budynków mieszkalnych oraz innych budynków i urządzeń wchodzących w skład gospodarstw rolnych i służących produkcji rolniczej jak również podmiotów (zakładów) usługowo-produkcyjnych związanych z obsługą ludności i rolnictwa funkcjonujących w przewadze w sektorze prywatnym. Większe jednostki osadnicze wyróżniające się stabilizacją zaludnienia i zainwestowania o charakterze rolniczym związane są położeniem z kompleksami glebowo-rolniczymi o dobrej w skali gminy przydatności dla rolnictwa przede wszystkim w środkowej części gminy. Uzupełnienie zainwestowania o charakterze usług publicznych stanowią: publiczne szkoły podstawowe w miejscowościach Chechły i Wilczowola; Dom Pomocy Społecznej w Grudku; strażnice OSP w miejscowościach: Władysławów, Świelikowa Wola, Grudek, Zawada Stara; Innym rodzajem pojawiającego się zainwestowania w obszarze gminy staje się budownictwo letniskowe występujące w miejscowościach: Antoniówka, Piątków, Helenów, Czarnolas, Zawada Stara, Zawada Nowa, Grudek, Wygoda.

- **Podstawowe zadania dla realizacji celów publicznych z zakresu obsługi ludności - rozmieszczenie inwestycji celu publicznego**

Kształtowanie i rozwój funkcji miejscowości Policzna jako głównego gminnego ośrodka usługowo-administracyjnego i Czarnolasu jako ośrodka turystycznego o randze krajowej prowadzi do potrzeby zapewnienia podstawowych standardów obsługi ludności w zakresie usług użyteczności publicznej.

Zadania dla realizacji celów publicznych z zakresu obsługi ludności dotyczy będą głównie placówek: oświaty, publicznej służby zdrowia, kultury, administracji samorządowej i specjalnej, gospodarki komunalnej, sportu i rekreacji, w tym dążenia do urządzania ogólnodostępnych terenów obsługi ruchu turystycznego (w Czarnolesie) i terenów sportowo-rekreacyjnych.

Wobec istniejącej w większości bazy usługowej podstawowe zadania obejmować będą w przewadze bieżące modernizacje oraz rozbudowę bazy usługowej, a między innymi:

- Dokończenie realizacji obiektu dla potrzeb oświaty publicznej - gimnazjum w Policznie;
- Utrzymywanie w odpowiednim do funkcji stanie technicznym obiektów użyteczności publicznej w miejscowości gminnej Policzna poprzez budowę, odbudowę, rozbudowę, nadbudowę, przebudowę obiektów budowlanych dla zachowania standardów technicznych i funkcjonalnych służących poprawie obsługi ludności gminy, w tym umożliwiających korzystanie z nich przez osoby niepełnosprawne oraz urządzanie terenów przestrzeni publicznej i terenów sportowo-rekreacyjnych (np. modernizacja szkoły podstawowej - ocieplenie, odnowienie elewacji, wymiana okien);
- Utrzymywanie w odpowiednim do funkcji stanie technicznym obiektów użyteczności publicznej funkcjonujących w innych miejscowościach gminy poprzez budowę, odbudowę, rozbudowę, nadbudowę, przebudowę obiektów budowlanych w zależności od zaistniałych potrzeb i możliwości finansowych (np. remont szkoły podstawowej w Czarnolesie, remont strażnic pożarnych w Czarnolesie i Grudku);

4.1.2 Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy

- **Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy (strefy działań) - przeznaczenie terenów**

„Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy” wyróżnione w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy związane są z funkcją i charakterem poszczególnych jednostek osadniczych. We wszystkich sołectwach gminy, z uwzględnieniem konsultacji społecznych, określone zostały przestrzennie (graficznie pokazane na rysunku „studium”), „tereny zabudowane i wskazane do zabudowy”. „Tereny zabudowane i wskazane do zabudowy” to wielofunkcyjne strefy działań z określoną funkcją dominującą, do prowadzenia polityki koncentracji działalności inwestycyjnej sektora publicznego i prywatnego obejmującej budowę, odbudowę, rozbudowę, nadbudowę, przebudowę obiektów budowlanych oraz wyposażanie tych obszarów w systemy infrastruktury komunalnej. Są to również obszary dla realizacji (rozmieszczenia) celów publicznych (z udziałem finansów publicznych) z zakresu infrastruktury społecznej i technicznej w dostosowaniu do zachodzących potrzeb i możliwości.

Potrzeby mieszkaniowe wspólnoty samorządowej gminy Policzna zaspakajane będą w zdecydowanej większości w formie budownictwa indywidualnego. Działania Gminy na rzecz wspomaganie działalności inwestycyjnej w zakresie mieszkalnictwa polegać będą głównie na wskazywaniu terenów dla tej funkcji w trybie obowiązujących przepisów („studium”, plany miejscowe-lokalne, koncepcje podziału nieruchomości itp.) oraz wyposażanie ich w podstawowe urządzenia infrastruktury komunalnej.

Szczególnie rekomendowane strefy działań do intensyfikacji porządkowania i przekształcania istniejącej zabudowy oraz wprowadzania nowego zainwestowania obejmują tereny „wskazane do zabudowy” w Policznie i Czarnolesie jako głównych ogniwach osadniczych w strukturze funkcjonalnej gminy, największych pod względem zaludnienia i zainwestowania.

Dla określonych przestrzennie w rysunku studium „obszarów zabudowanych i wskazanych do zabudowy” określone zostały podstawowe kategorie przeznaczenia terenów, które należy traktować jako funkcję dominującą możliwą do uzupełniania innymi funkcjami uzupełniającymi.

Podstawowe przyjęte kategorie przeznaczenia wielofunkcyjnych „obszarów zabudowanych i wskazanych do zabudowy” określone w „studium” obejmują (funkcja dominująca):

- **Tereny usług publicznych UP** (administracja, oświata, ochrona zdrowia, kultura, gospodarka komunalna);
- **Tereny usługowo-mieszkaniowe UM;**
- **Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej MNMR;**
- **Tereny produkcyjno-usługowe PU;**
- **Tereny mieszkaniowo-letniskowe i letniskowe ML;**

1 POLICZNA - gminny ośrodek usługowo-administracyjny

Tereny usług publicznych;
Tereny usługowo-mieszkaniowe;
Tereny mieszkaniowo-usługowe;
Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny produkcyjno-usługowe;

2 CZARNOLAS - ośrodek usługowy uzupełniający

Tereny usług publicznych;
Tereny usługowo-mieszkaniowe;
Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny produkcyjno-usługowe;

3 ALEKSANDRÓWKA

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

4 ANDRZEJÓWKA

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny mieszkaniowo-letniskowe i letniskowe;

5 ANTONIÓWKA

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny mieszkaniowo-letniskowe i letniskowe;

6 BIAŁY ŁUG

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

7 BIERDZIEŻ

Tereny usługowo-mieszkaniowe;
Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

8 CHECHŁY

Tereny usług publicznych;
Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

9 DĄBROWA LAS

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

10 FLORIANÓW

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny produkcyjno-usługowe;

11 GRUDEK

Tereny usług publicznych;
Tereny usługowo-mieszkaniowe;
Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny mieszkaniowo-lotniskowe i lotniskowe;

12 JABŁONÓW

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

13 JADWINÓW

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

14 ŁUCZYNÓW

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

15 ŁUGOWA WOLA

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

16 PATKÓW

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny mieszkaniowo-letniskowe i letniskowe;

17 PIĄTKÓW

Tereny usług publicznych;
Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny mieszkaniowo-letniskowe i letniskowe;

18 STANISŁAWÓW

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

19 ŚWIETLIKOWA WOLA

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny produkcyjno-usługowe;

20 TEODORÓW (HELENÓW)

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny produkcyjno-usługowe;

21 WILCZOWOLA

Tereny usług publicznych;
Tereny usługowo-mieszkaniowe;
Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

22 WŁADYSŁAWÓW

Tereny usługowo-mieszkaniowe;
Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

23 WOJCIECHÓWKA

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

24 WÓLKA POLICKA

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

25 WYGODA

Tereny usług publicznych;
Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny mieszkaniowo-letniskowe i letniskowe;

26 ZAWADA NOWA

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny mieszkaniowo-letniskowe i letniskowe;

27 ZAWADA STARA

Tereny usług publicznych;
Tereny usługowo-mieszkaniowe;
Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;
Tereny mieszkaniowo-letniskowe i letniskowe;

Tereny usług publicznych i tereny usługowo-mieszkaniowe to obszary wskazane do prowadzenia działalności inwestycyjnej obejmującej budowę, odbudowę, rozbudowę, nadbudowę, przebudowę obiektów usług publicznych dla realizacji celów publicznych z zakresu administracji samorządowej i specjalnej, oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu i rekreacji, zieleni towarzyszącej, urządzania przestrzeni publicznych, urządzeń i obiektów gospodarki komunalnej. Możliwa jest wymiennosc programowa poszczególnych rodzajów usług.

Są to również tereny innych usług, w tym komercyjnych, rozwijających się w przewadze w sektorze prywatnym.

Funkcją uzupełniającą tych terenów jest funkcja mieszkaniowa z możliwością wszystkich działań modernizacyjnych istniejącej substancji oraz lokalizacji nowych obiektów mieszkalnych jak również, w szczególnych przypadkach, budynków i urządzeń wchodzących w skład gospodarstw rolnych;

Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej to określone we wszystkich sołectwach obszary dla działalności inwestycyjnej podejmowanej w przewadze w sektorze prywatnym dla zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych w zakresie budownictwa mieszkaniowego indywidualnego, potrzeb wynikających z prowadzenia gospodarstwa rolnego oraz (lub) działalności usługowej i usługowo-produkcyjnej. Działania inwestycyjne obejmują budowę, odbudowę, rozbudowę, nadbudowę, przebudowę obiektów budowlanych.

Dopuszcza się w obrębie tych terenów lokalizację obiektów o funkcji mieszkaniowo-letniskowej i letniskowej z uwagi na zaznaczające się zainteresowanie tego typu zainwestowaniem uwarunkowane różnorodnością i naturalnością środowiska przyrodniczego oraz dostępnością komunikacyjną gminy.

Tereny produkcyjno-usługowe to przede wszystkim obszary dla prowadzenia różnorodnej działalności produkcyjno-usługowej, w sektorze publicznym jak i prywatnym, przy zachowaniu ewentualnej uciążliwości w granicach własności. Są to również obszary adaptacji i lokalizacji obiektów z usługowego i produkcyjnego otoczenia rolnictwa dla różnorodnej działalności usługowej, produkcyjnej i przetwórczej, budowlanej, transportowej, w tym obsługi trasy krajowej Nr 12 (w miejscowości Florianów). W procedurze ustalania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu obejmującej budowę, odbudowę, rozbudowę, nadbudowę, przebudowę obiektów należy dążyć do pełnego uzbrajania tych terenów w urządzenia techniczne zabezpieczające stan środowiska.

Uzupełnienie zabudowy usługowej oraz usługowo-produkcyjnej stanowić może zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa.

Tereny mieszkaniowo-letniskowe i letniskowe to obszary dla adaptacji istniejącego zainwestowania na cele mieszkaniowo-letniskowe oraz lokalizowania nowych obiektów (budynków) o wiodącej lub uzupełniającej funkcji wypoczynkowej wskazane w rejonach o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Formy zagospodarowania stanowić mogą między innymi, budownictwo mieszkaniowo-letniskowe, indywidualne budownictwo letniskowe, różnorodne zainwestowanie dla obsługi ruchu turystycznego. Zagospodarowanie uzupełniające tych terenów stanowić może zainwestowanie mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej.

4.2 Kierunki rozwoju i zadania w zakresie komunikacji oraz infrastruktury technicznej - rozmieszczenie inwestycji celu publicznego

4.2.1 Kierunki rozwoju komunikacji oraz zadania dla realizacji ponadlokalnych i lokalnych celów publicznych

Układ komunikacyjny w obszarze gminy Policzna tworzony jest i będzie jako układ podstawowy na poziomie ponadlokalnym przez drogi krajowe oraz na poziomie lokalnym przez drogi powiatowe i gminne. Zarządcą dróg krajowych jest Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych z administrowaniem obejmującym zarządzanie, finansowanie budowy, modernizację i utrzymywanie dróg, zarządcą dróg powiatowych - Samorząd Powiatu, dróg gminnych - Samorząd Gminy (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 roku (Dz.U.Nr 160, poz.1071).

Zarządzeniem Nr 17 Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 8 grudnia 2000 r w sprawie ustaleń klasy dróg, droga krajowa Nr 12 posiada klasę GP (główna ruchu przyspieszonego), natomiast droga krajowa Nr 79 posiada klasę G (główna).

Układ komunikacyjny gminy nie wymaga weryfikacji połączeń drogowych którymi są i pozostaną.

- **Układ podstawowy ponadlokalny - drogi krajowe**
Nr 12 (GP) gr. państwa-Żary-Kalisz-Piotrków Trybunalski-Radom-Zwolenie-Lublin-gr. państwa.
Nr 79 (G) Warszawa-Kozienice-Zwolenie-Lipsko-Kraków-Jaworzno.
- **Układ lokalny - drogi powiatowe i gminne**
Drogi powiatowe - (administrowane przez Zarząd Dróg Powiatowych w Zwoleniu):
Nr 34 423 Suskowola-Policzna: 4,850 km, szer.jezdni 5; 5,5 m, szer. w linii rozgr. 12,70 m;
Nr 34 535 Policzna-Grudek: 3,538 km, szer. jezdni 5,0 m; szer. w linii rozgr. 12,00 m;
Nr 34 536 Grudek-Sarnów: 4,445 km, szer. jezdni 5,0 m; szer. w linii rozgr. 12,00 m;
Nr 34 537 Garbatka Letnisko-Czarnolas: 6,116 km, 5,0 m; szer. w linii rozgr. 14,60 m;
Nr 34 538 Policzna-Chechły-do drogi Nr 12: 12,300 km, szer. jezdni 5,0 m; szer. w linii rozgr. 12,50 m;

- Nr 34 539 Zwoleń-Gniewoszków: 9,400 km, szer. jezdni 5,0 m; szer. w linii rozgr. 14,30 m;
Nr 34 540 Gniewoszków-Chechły: 0,835 km, szer. jezdni 5,0 m; szer. w linii rozgr. 11,80 m;
Nr 34 544 Władysławów-Ługi: 4,590 km, szer. jezdni 5,0 m; szer. w linii rozgr. 12,70 m;

- **Drogi gminne** (Uchwała Nr XXI/154/87 WRN w Radomiu z dnia 17 lipca 1987 roku)

- Nr 3446 001 (Garbatka Zbyszyn)-gr. gminy- Nowa Zawada;
Nr 3446 002 Stary Grudek-gr. gminy - (Garbatka Majorat);
Nr 3446 003 (Garbatka Długa - od drogi 723) - gr. gminy- Wólka Policka;
Nr 3446 004 Chechły-gr. gminy- (Załązy);
Nr 3446 005 Grzywacz - Bierdzież;
Nr 3446 006 Czarnolas-Grzywacz;
Nr 3446 007 Stara Zawada-Nowa Zawada;
Nr 3446 008 od drogi 3446 022-Bierdzież-gr.gminy - (Kociołek);
Nr 3446 009 Stara Zawada- gr. gminy - (Mieściska)
Nr 3446 010 (Sucha) - gr. gminy - Andrzejówka- gr. gminy (Filipinów);
Nr 3446 011 od wsi Florianów - do drgi Nr 12;
Nr 3446 012 Antoniówka-Dąbrowa;
Nr 3446 013 (Nowa Paciorkowa Wola) - gr. gminy- Łuczynów;
Nr 3446 014 Wilczowola - Patków;
Nr 3446 015 (Ługi) - gr. gminy - Chechły;
Nr 3446 016 Czarnolas - Jabłonów;
Nr 3446 017 od drogi Nr 12 - Florianów przez wieś;
Nr 3446 018 Stary Grudek - Czarnolas;
Nr 3446 019 od drogi Nr 79 - Świetlikowa Wola;
Nr 3446 020 Ruda Chechelska- Wygoda-Kuszlów;
Nr 3446 021 Czarnolas - Biały Ług;
Nr 3446 022 Stara Zawada - Piątków;
Nr 3446 023 od drogi Nr 79 -Wojciechówka-Aleksandrówka- Biały Ług;
Nr 3446 024 Nowy Grudek- Świetlikowa Wola - Wojciechówka;
Nr 3446 025 Wólka Policka - Stanisławów- Świetlikowa Wola;
Nr 3446 026 Czarnolas - Jadwinów;
Nr 3446 027 Teodorów - Chechły;
Nr 3446 028 Piątków-Wygoda;
Nr 3446 029 (Grudek Poduchowny)-gr. gminy- Stara Zawada;
Nr 3446 030 Wólka Policka - gr. gminy- (Grudek Poduchowny);
Nr 3446 031 (Zwola) - gr. gminy - gr. województwa -(Polesie Duże);
Nr 3446 032 Patków - granica gminy;
Nr 3446 033 Stara Zawada - gr. gminy - Kociołek;

Istotne dla zewnętrznych powiązań gminy są przechodzące przez jej obszar drogi krajowe Nr 12 (GP) i Nr 79 (G) zapewniające dostępność komunikacyjną w układzie krajowym i regionalnym Mazowsza.

Droga krajowa Nr 12 stanowi jeden z głównych szlaków komunikacyjnych o znaczeniu krajowym klasy GP, która przenosi również ruch tranzytowy na kierunku wschód-zachód. W „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” wskazywana jest jako „potencjalna ekspresowa niezbędna dla równoważenia rozwoju, stanowiąca jednocześnie południowy fragment „wielkiej obwodnicy Mazowsza”. Trasa Nr 12 przez obszar gminy przechodzi na odcinku kilkunastu kilometrów stanowiąc jednocześnie jej południową granicę.

Droga krajowa Nr 79 klasy G Warszawa-Kozienice-Zwoleń-Lipsko-Kraków-Jaworzno przechodzi przez najbardziej zainwestowany obszar gminy na kierunku N-S i odgrywa ważną rolę w obsłudze komunikacyjnej zarówno zewnętrznej jak i wewnętrznej. Niski standard drogi Nr 79 związany jest zarówno z małymi parametrami technicznymi jak i zwiększającym się natężeniem ruchu oraz ogólną jej dostępnością. Dla miejscowości Policzna wskazywana była jako celowa realizacja „obejścia” w ciągu tej drogi z rezerwą terenu w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego, po zachodniej stronie miejscowości.

Również w kierunku zachodnim powiększa się i rozwija zainwestowanie miejscowości gminnej. Są to tereny funkcjonalnie powiązane z obszarem ścisłego zainwestowania usługowo-administracyjnego, mieszkaniowego i usługowo-produkcyjnego, atrakcyjnie położone na obrzeżu Puszczy Kozienickiej, poprzecinane lokalnymi ciągami komunikacyjnymi (gminnymi) oraz uzbrojone w podstawowe elementy infrastruktury komunalnej, z których szczególnie istotnymi są zrealizowane systemy zbiorowego zaopatrzenia w wodą (wodociągi) wraz z siecią kanalizacji sanitarnej związanej z komunalną gminną oczyszczalnią ścieków oraz istniejąca sieć dystrybucyjna gazu przewodowego i infrastruktura telekomunikacyjna.

Wobec takiej renty położenia uzasadnione są, bardzo liczne wnioski społeczności lokalnej o wskazanie nowych terenów do zabudowy wzdłuż istniejących lokalnych ciągów komunikacyjnych prostopadłych do trasy Nr 79, w tym na terenach „rezerwowanych” w planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy pod kierunkowe „obejście” w ciągu drogi Nr 79. W tej sytuacji celowe wydaje się „odsunięcie planowanego obejścia” dalej w kierunku zachodnim, dla umożliwienia prawidłowego funkcjonalno-przestrzennego rozwoju miejscowości gminnej, największej pod względem zaludnienia (ponad 1500 M) i zainwestowania w obszarze gminy i skupiającej 1/4 jej ogólnej liczby ludności.

Dla drogi tej nie ma opracowań koncepcyjnych, nie jest również określony nawet orientacyjny ewentualny termin realizacji „obejścia”, a tym samym możliwe jest projektowanie jego nowego „przebiegu”, wskazanego orientacyjnie w rysunku „studium”, nie kolidującego z funkcjonalno-przestrzennym rozwojem miejscowości gminnej i akceptowanego społecznie.

Wewnętrzny (lokalny) układ drogowy oparty na sieci dróg powiatowych i gminnych jest wystarczający i dobrze rozwinięty zapewniając niezbędne połączenia w obszarze gminy jak również z gminami sąsiednimi. Niezadowolający pozostaje stan techniczny dróg, stan techniczny nawierzchni i niewielki udział dróg gminnych o utwardzonej bądź ulepszonej nawierzchni. Na poziomie lokalnym działania inwestycyjne winny więc dotyczyć modernizacji dróg powiatowych istotnych dla połączeń gminy.

W odniesieniu do dróg gminnych realizowane będzie sukcesywne polepszanie nawierzchni dróg gminnych przy generalnym założeniu odejścia od ulepszania ich nawierzchni szlakią na rzecz ulepszania kruszywem.

W obszarze gminy celowe jest również spowodowanie zaistnienia komunikacji rowerowej, w pierwszym etapie głównie poprzez odpowiednie oznakowanie istniejących ciągów drogowych powiązanych z istniejącymi wytyczonymi i oznakowanymi szlakami turystycznymi (ścieżki rowerowe). Obszar gminy wyróżniają szczególnie atrakcyjne walory środowiska kulturowego oraz przyrodniczego stąd też „ścieżki rowerowe” mogą służyć przejazdom o charakterze turystycznym prowadząc przez miejscowości związane w historii z rodziną Kochanowskich (Czarnolas, Policzna, Grudek).

Założenia kierunkowe w zakresie komunikacji wymagają więc sukcesywnej realizacji zadań obejmujących głównie:

Zadania planowane o charakterze ponadlokalnym:

- Utrzymywanie właściwych parametrów technicznych odpowiednich dla dróg krajowych:
Nr 12 GP - zadanie modernizacji ujęte w „Wojewódzkim programie rozwoju regionalnego Mazowsza na lata 2001-2006” określone jako „*droga Nr 12 - modernizacja na odcinku granica województwa-Radom-granica województwa wraz z budową obwodnicy miejscowości Zwoleń*” (Cel III. Działanie 2: modernizacja i rozbudowa sieci dróg w województwie).

Nr 79 G z rekomendacją kierunkowej realizacji „obejścia” miejscowości gminnej Policzna w ciągu tej drogi. Wobec braku opracowań koncepcyjnych dla tej drogi, w zakresie dostępności, zasad włączania do niej ruchu lokalnego, zagospodarowania otoczenia, szerokości w liniach rozgraniczających oraz parametrów technicznych pozostają do stosowania wymogi określone w Rozporządzeniu MTiGM z 2 marca 1999 r (Dz.U.Nr 43 z dnia 14 maja 1999 roku):

Zadania planowane o charakterze lokalnym

- Sukcesywna poprawa stanu technicznego dróg powiatowych w obszarze gminy, a w szczególności modernizacja w ciągach według postulowanej następującej kolejności:
Nr 34 536 Grudek-Sarnów,
Nr 34 537 Garbatka-Czarnolas na odcinku od granicy gminy w kierunku Grudka,
Nr 34 538 Policzna-Chechły-do drogi Nr 12;
Nr 34 539 Zwoleń-Gniewoszków;
Nr 34 544 Władysławów-Ługi;
nr 34 540 Gniewoszków-Chechły;
- Sukcesywne utwardzanie oraz ulepszanie nawierzchni dróg gminnych przy generalnym założeniu odejścia od ulepszania szlaką na rzecz ulepszania nawierzchni kruszywem.
W pierwszej kolejności celowe jest utwardzanie oraz ulepszanie nawierzchni dróg obsługujących obszary zabudowane i wskazane do zabudowy i połączenia ich z podstawowym układem komunikacyjnym, w tym między innymi:
realizacja utwardzonych odcinków dróg w obszarach znaczącego zainwestowania w miejscowościach Policzna i Czarnolas (w Policznie: położenie asfaltu i ułożenie chodnika w ulicach Ks. Grudzińskiego, Bł. Sykulskiego oraz położenie asfaltu w ulicach Zielonej i Starowiejskiej; w Czarnolesie położenie nawierzchni asfaltowej w rejonie Muzeum im. Jana Kochanowskiego;
ulepszanie kruszywem odcinków dróg gminnych w pozostałych większych miejscowościach gminy ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zainwestowanych;
- Ustanawianie nowych odcinków dróg gminnych dla prawidłowej obsługi obszarów zabudowanych i wskazanych do zabudowy (m.in. w Czarnolesie);
- Ustanawianie i znakowanie „ścieżek rowerowych” (np.Czarnolas-Policzna);

Zalecane parametry techniczne lokalizowania zabudowy

Zamierzone inwestycje drogowe powinny być realizowane w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy.

Zalecane parametry techniczne układu komunikacyjnego (Rozporządzenie MTiGM z 2 marca 1999 r -Dz.U.Nr 43 z dnia 14 maja 1999 roku):

- Szerokość ulicy w liniach rozgraniczających ulicy o przekroju jednojezdniowym/dwujezdniowym nie powinna być mniejsza niż określona jako (& 7.1):

Klasa ulicy

GP (główna ruchu pośpiesznego): jednojezdniowa - 30 m (1x2);
dwujezdniowa - 40m (2x2) - w obszarze gminy Policzna dotyczy drogi krajowej Nr 12 (GP);

G (główna) : jednojezdniowa -25 m (1x2) - w obszarze gminy Policzna dotyczy trasy Nr 79 (G);
dwujezdniowa -35 m (2x2);

Z (zbiorcza): jednojezdniowa -20 m (1x2);

L (lokalna): jednojezdniowa -12 m (1x2);

D (dojazdowa): jednojezdniowa -10 m (1x2);

- Szerokość drogi w liniach rozgraniczających poza terenem zabudowy i nie przeznaczonym pod zabudowę o przekroju jednojezdniowym/dwujezdniowym nie powinna być mniejsza niż określona jako (& 8.1):

Klasa drogi

GP: jednojezdniowa - 25 m (1x2); dwujezdniowa - 35 m (2x2); dwujezdniowa - 45 m (2x3): w obszarze gminy Policzna dotyczy trasy Nr 12 (GP);

G (główna) : jednojezdniowa -25 m (1x2), dwujezdniowa - 30 m (2x2): w obszarze gminy dotyczy trasy Nr 79 (G);

Z (zbiorcza): jednojezdniowa -20 m (1x2);

L (lokalna): jednojezdniowa -15 m (1x2);

D (dojazdowa): jednojezdniowa -15 m (1x2);

Zmiany w ustawie o drogach publicznych (Dziennik ustaw Nr 106 z 17 sierpnia 1998 roku) określają, w artykule 43, sytuowanie „**obiektów budowlanych**” mierzone od zewnętrznej krawędzi jezdni w minimalnych wielkościach:

- **Drogi ogólnodostępne krajowe**
10 m - na terenie zabudowy miast i wsi; 25m - poza terenem zabudowy;
- **Drogi ogólnodostępne wojewódzkie i powiatowe**
8 m -na terenie zabudowy miast i wsi; 20m - poza terenem zabudowy;

- **Drogi ogólnodostępne gminne**
6 m - na terenie zabudowy miast i wsi; 15 m - poza terenem zabudowy;

Projekt załącznika do ustawy o drogach publicznych określa lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej od poszczególnych kategorii dróg (mierzone od krawędzi jezdni) następująco:

- **Drogi krajowe:**
70 m - zabudowa wielokondygnacyjna; 50 m - zabudowa jednokondygnacyjna;
- **Drogi wojewódzkie i powiatowe:**
40 m - zabudowa wielokondygnacyjna; 30 m - zabudowa jednokondygnacyjna;
- **Drogi gminne:**
20 m - zabudowa wielokondygnacyjna; 15 m - zabudowa jednokondygnacyjna;

4.2.2 Kierunki rozwoju podstawowych systemów infrastruktury technicznej oraz zadania dla realizacji celów publicznych

• Telekomunikacja

Podstawowe systemy łączności w gminie stanowią:

- Kable światłowodowe relacji: Kozienice-Policzna- Zwoleń-Lipsko; Policzna-Czarnolas;
- Miejscowe telefoniczne centrale automatyczne w miejscowościach: Policzna o pojemności 512 NN i zajętości 496 NN; Czarnolas o pojemności 384 NN i zajętości 370 NN;
- Aparaty telefoniczne publiczne ogólnodostępne;
- Rozdzielcza sieć telefoniczna doprowadzona do każdego sołectwa w gminie;

Możliwości łączności telefonicznej i teletransmisji danych stają się we współczesnym świecie jednym z podstawowych warunków rozwoju. Spośród systemów infrastruktury technicznej rozwój telekomunikacji jest możliwy przy wysokim zaangażowaniu środków prywatnych. W obszarze gminy podstawowe zadania z zakresu telekomunikacji zostały zrealizowane poprzez włączenie gminy w relacje kabli światłowodowych Kozienice-Policzna-Zwoleń-Lipsko i Policzna - Czarnolas oraz automatyzację central telefonicznych w Policznie i Czarnolesie z możliwością modułowego zwiększania ich pojemności. Stworzone zostały więc warunki dla sukcesywnej poprawy ilości i jakości usług telekomunikacyjnych jako współczesnego systemu istotnego dla dalszego rozwoju gminy. Uzupełnienie łączności przewodowej stanowią rozwijające się w ostatnich latach w szybkim tempie systemy łączności bezprzewodowej operatorów prywatnych (telefonii komórkowej).

Zadania planowane

- Sukcesywna rozbudowa rozdzielczej abonenckiej sieci telefonicznej (standardowe łącza główne) oraz dalsze uruchamianie ogólnodostępnych aparatów publicznych;
- Kierunkowe powiększanie pojemności automatycznych central telefonicznych w Policznie i Czarnolesie;
- Rozwój telefonii bezprzewodowej;

• **Elektroenergetyka**

Obiekty i urządzenia elektroenergetyki w obszarze gminy stanowią:

- Linie energetyczne przesyłowe wysokiego napięcia przechodzące przez obszar gminy relacji:
400 kV Kozienice - Ostrowiec Świętokrzyski;
110 kV Rozki-Puławy;
- Linie średniego napięcia wraz ze stacjami SN/n.n i niskiego napięcia doprowadzające energię elektryczną do wszystkich użytkowników z terenu gminy.
- Źródła zasilania: stacje transformatorowe 15/0,4 kV (89 stacji) pokrywające zapotrzebowanie mocy odbiorców bytowo-komunalnych i obiektów usługowych;

Obszar południowego Mazowsza, w tym gminy Policzna, położony jest w zasięgu działalności Zakładu Energetycznego Okręgu Radomsko-Kieleckiego Spółka Akcyjna, w skrócie ZEORK S.A, z lokalizacją siedziby w Skarżysku-Kamiennej. ZEORK S.A. prowadzi działalność związaną z przesyłem i dystrybucją energii elektrycznej za pomocą sieci rozdzielczych o napięciach 110 kV, 30 kV, 15 kV i 0,4 kV, a także z obrotem energią elektryczną. W zakresie rozwoju sieci wysokich napięć poprzednie opracowania ZEORK S.A. obejmowały między innymi planowaną do realizacji budowę linii wysokiego napięcia 110 kV relacji Kozienice-Zwoleń. Planowana linia 110 kV uwzględniona jest w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna jak również uwzględniana była w dokumentach planistycznych na szczeblu regionalnym („Studium zagospodarowania przestrzennego województwa radomskiego”, Wojewoda Radomski, 1996 r.). W opracowaniach aktualnych z roku 2001 obejmujących „Projekt planu rozwoju ZEORK S.A. na lata 2001-2003 w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną” oraz „Koncepcję rozwoju sieci wysokich napięć na teren ZEORK S.A do roku 2010” w planowanych inwestycjach **nie uwzględnia się budowy linii 110 kV relacji Kozienice-Zwoleń w horyzoncie roku 2010**. Decyzje o ewentualnej potrzebie budowy takiej linii zostały przesunięte na okres po roku 2010.

Eksploatację sieci średniego i niskiego napięcia prowadzi RZE Zwoleń, który dla swojego obszaru działania, obejmującego między innymi gminę Policzna, posiada opracowaną „Koncepcję rozwoju sieci na terenie RZE Zwoleń”. Zgodnie z przedmiotowym dokumentem istniejąca sieć SN w pełni pokrywa zapotrzebowanie na energię elektryczną użytkowników gminy. Wzrost zapotrzebowania mocy oszacowany został na około 270 kW, a istniejąca rezerwa mocy oceniana jest jako wystarczająca.

Dla utrzymania sieci na stałym poziomie technicznym zapewniającym „bezprzerwową” dostawę energii elektrycznej o właściwych parametrach jakościowych celowe jest odtwarzanie 3,3 % stanu sieci w skali roku. „Koncepcja rozwoju sieci elektroenergetycznych na terenie RZE Zwolen”, dla poprawy warunków napięciowych umożliwiających wydawanie „warunków technicznych zasilania - wtz”, zawiera plany inwestycyjne modernizacji sieci elektroenergetycznej na obszarze gminy Policzna, które uwzględniono w „studium” w całości. Są to:

Zadania planowane

- Poprawa pewności zasilania poprzez modernizację sieci średniego i niskiego napięcia o zanizonych parametrach lub wieku powyżej 30 lat - linia SN relacji Florianów-Chechły oraz w miejscowościach w których mogą wystąpić trudności z wydawaniem wtz. - Kolonia Czarnolas, Zawada Stara (linie nn których długość przekracza 3,0 km);
- Modernizacja na linii 15 kV Garbatka-Załązy z lokalizacją odłączników w Czarnolesie - odłączniki zdalnie sterowane dla skrócenia czasu lokalizacji awarii (powiązanie z terenem RZE Kozienice);
- Oświetlenie przestrzeni publicznych i dróg znajdujących się w obszarze gminy (zadanie własne Gminy - Prawo energetyczne);

Ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym

Linie przesyłowe wysokiego napięcia nie mają wpływu na zasilanie i rozwój sieci zasilający odbiorców. Stwarzają jednak uciążliwości dla środowiska i wymagają uwzględnienia w zagospodarowaniu przestrzennym w określonych strefach. Są to:

- **Linie 15 kV i 30 kV**
Strefa 5 m - minimalna odległość pozioma budynków od osi linii napowietrznych (PN-75/E-05100);
- **Linia 110 kV**
Strefa po 9 m od osi linii w obie strony (Zarządzenie MGİE z dnia 28 stycznia 1985 r. - MP Nr 3/85):
Strefa bezpieczeństwa -15 m od skrajnego przewodu (Rozporządzenie Nr 93 MB i PMB - Dz. U. Nr 13/72 z dnia 10.IV. 1972 r);
- **Linia 400 kV**
Strefa po 40 m od osi linii w obie strony (Zarządzenie MGİE z dnia 28 stycznia 1985 r. - MP Nr 3/85):
Strefa bezpieczeństwa -15 m od skrajnego przewodu (Rozporządzenie Nr 93 MB i PMB - Dz. U. Nr 13/72 z dnia 10.IV. 1972 r);

- **Gospodarka wodna**

- **Zaopatrzenie w wodę**

Obszar gminy Policzna posiada korzystne uwarunkowania w zakresie zaopatrzenia w wodę poprzez położenie w zasięgu oddziaływania zasobnych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych o wodach zaliczanych do klasy Ib czyli „wody wysokiej jakości”: Nr 222 „Dolina Środkowej Wisły” oraz Nr 405 Niecka Radomska.

Systemy zaopatrzenia ludności gminy w wodę to przede wszystkim: wodociągi zbiorowe (około połowa gospodarstw gminy), studnie głębinowe indywidualne (kilkanaście); studnie kopane pobierające w przewodzie wody czwartorzędowego występujące na głębokościach na ogół większych od 4 m, dochodząc miejscami do 10-20 m.

Systemy wodociągowe zaopatrzenia w wodę z możliwością ich rozbudowy stanowią:

- Wodociągi zbiorowe (dwa niezależne wodociągi grupowe):

Wodociąg „**Policzna**” (budowany od 1992 r):

Ujęcie wody wgłębnej w Policznie o zasobach eksploatacyjnych

studni podstawowej - 60 m³/h

studni awaryjnej - 48,4 m³/h

Ze stacji wodociągowej „Policzna” w układzie dwustopniowym zaopatrywane są jednostrefowo wsie: Policzna, Dąbrowa Las, Patków, Wilczowola, Stanisławów, Ługowa Wola, Świetlikowa Wola, Wólka Policka oraz nieprzewidywane Grudek Nowy, Zawada Stara, Zawada Nowa.

Wodociąg „**Czarnolas**” (budowany od 1978 roku):

Ujęcie wody wgłębnej w Czarnolesie o zasobach eksploatacyjnych:

studni podstawowej - 92 m³/h

studni awaryjnej - 18,60 m³/h

Ze stacji uzdatniania wody w Czarnolesie w układzie dwustopniowym zaopatrywane są poprzez jedną strefę ciśnieniową wsie: Czarnolas, Czarnolas Kolonia, Piątków, Bierdzież, Wygoda, Grudek Stary.

Gospodarka wodna, a przede wszystkim ochrona wód i zapewnienie zdrowej wody do picia w należytym ilości uznane zostały jako priorytetowe kierunki inwestowania w dziedzinie ochrony środowiska w „Polityce Ekologicznej Państwa” (w horyzoncie roku 2010).

W obszarze gminy Policzna zrealizowane systemy wodociągowe pozwoliły na doprowadzenie podłączeń wodociągowych do prawie połowy gospodarstw domowych gminy zapewniając wodę odpowiedniej jakości.

Zarówno wodociąg „Policzna” jak i „Czarnolas” nie mogą przesłać wody do obszarów niezwodociagowanych ze swojej strefy ciśnieniowej. Konieczne jest stworzenie drugiej strefy ciśnieniowej. Dotychczasowe zużycie wody w wodociągach „Policzna” i „Czarnolas” wskazuje na rezerwy w zdolności Stacji Wodociagowych.

Dla możliwości dalszej rozbudowy systemów wodociagowych opracowana została na zlecenie Gminy „Ocena możliwości rozbudowy wodociagu Czarnolas i Policzna”. W „Ocenie...” rekomendowany jest kierunek rozbudowy wodociagu „Policzna”.

Docelowo zakładane jest doprowadzenie wody do wszystkich miejscowości w gminie. Kierunkowe zadania w zakresie zaopatrzenia wodę to przede wszystkim:

Zadania planowane

- Budowa przepompowni sieciowej w Woli Ługowej położonej korzystnie hydraulicznie dla obszaru wodociagowanego;
- Kierunkowa sukcesywna budowa systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w miejscowościach z postulowaną kolejnością :
Jadwinów, Władysławów, Łuczynów, Biały Ług, Jabłonów, Kuszlów, Chechły, Kolonia Chechelska, Teodorów, Helenów, Florianów,
- Racjonalizacja zużycia wody poprzez opomiarowywanie użytkowników;

• Regulacja stosunków wodnych

- Retencja wodna

Warunki retencyjne gminy są następujące:

jednakowy procentowy udział gleb przepuszczalnych o niedoborze wody, nieprzepuszczalnych o nadmiarze wody i średnioprzepuszczalnych o optymalnej ilości wody,

bardzo niska lesistość - 9,7 %,

niewielki udział ekosystemów łąkowo-pastwiskowych zajmujących 6,3 % powierzchni gminy,

występowanie znacznych rozmiarów (ok. 170 ha) naturalnego rezerwuaru wody - torfowiska „Okólny Ług” silnie oddziaływującego na tereny przyległe, uboga sieć hydrograficzna należąca do 3 dorzeczy dopływów Wisły - górne odcinki i obszary źródliskowe niewielkich rzek,

występowanie 16 zbiorników małej retencji o łącznej powierzchni 36,53 ha i pojemności 433 tys. m³, z których połowa posiada dobry stan techniczny,

W obszarze gminy są warunki dla poprawy warunków retencji wodnej. Planowane działania winny objąć między innymi:

Zadania planowane

- Wdrażanie „programu małej retencji” obejmującego modernizację 8 zbiorników małej retencji w: Czarnolesie (2 obiekty), Wygodzie, Władysławowie (5 obiektów);
- Budowa i modernizacja urządzeń piętrzących do zasilania systemów nawadniających użytki zielone;
- Zwiększanie powierzchni lasów o około 870 ha zgodnie z opracowaną granicą polno-leśną;
- Utrzymywanie istniejących stosunków wodnych w torfowisku „Okólny Ług”, co wiąże się z objęciem ochroną prawną ekosystemu w formie rezerwatu przyrody;
- **Melioracje**
Regulacja stosunków wodnych obejmuje systemy melioracyjne którymi są: urządzenia melioracji podstawowych - regulacje rzek; urządzenia melioracji szczegółowych użytków rolnych (grunty orne i użytki zielone);
W obszarze gminy sytuacja w zakresie melioracji wygląda następująco:
zmeliorowano 21 % gruntów ornych i użytków zielonych wymagających regulacji stosunków wodnych,
zabiegi melioracyjne przeprowadzone w północno-wschodniej, północno-zachodniej, południowo-wschodniej i południowo-zachodniej części gminy miały charakter odwadniający i polegały na drenowaniu gruntów ornych i budowie rowów melioracyjnych,
regulacja 60 % cieków wodnych zaspakajająca 100 % potrzeb (rzeki: Zwolanka, Policznianka).
Podstawowe zadania w zakresie regulacji stosunków wodnych to przede wszystkim:

Zadania planowane

- Kontynuacja melioracji szczegółowych na 3324 ha gruntów ornych i 52 ha użytków zielonych. Potrzeby melioracyjne dotyczą obszarów następujących wsi: Czarnolasu i Piątkowa w zlewni Zwolanki, Józefowa-Władysławowa w zlewni Filipinki, Świetlikowej Woli i Grudka w zlewni Policznianki, Florianowa-Jabłonowa w zlewni Plewki, Antoniówki w zlewni Mireńki;

- Budowa systemów melioracyjnych poprawiających właściwości wodne gruntów ornyczych i użytków zielonych z uwzględnieniem zasad ekologii;
- Działania techniczne w zakresie prawidłowego funkcjonowania urządzeń hydrotechnicznych, bieżąca konserwacja. Za najpilniejsze zadania uważa się remont urządzeń w rejonie Białego Ługu i Policzny. Szczególnej opieki wymagają rowy na obiekcie Bąkowiec-Sarnów;

• **Gospodarka ściekowa**

W obszarze gminy systemy unieszkodliwiania i odprowadzania ścieków stanowią:

- Komunalna oczyszczalnia ścieków w Policznie o przepustowości średniodobowej 180 m³/d (max. 549 m³/d);
- Sieć kanalizacyjna o łącznej długości 6,7 km w miejscowości Policzna;
- Podłączenia kanalizacyjne prowadzące do około 150 mieszkań w miejscowości Policzna;
- Biologiczna oczyszczalnia ścieków dla Domu Pomocy Społecznej w Grudku (Biocleare i pole rozsączkowe);
- Zbiorniki bezodpływowe przyzagrodowe - „szamba”;

Rozwiązania w zakresie gospodarki ściekowej realizowane są i będą w oparciu o opracowaną na zlecenie Gminy „Koncepcję programową gospodarki ściekowej na terenie gminy Policzna”. Zaprojektowana została kanalizacja grawitacyjno ciśnieniowa z preferencją kanalizacji grawitacyjnej. Na sieci kanalizacji sanitarnej projektowane są sieciowe przepompownie ścieków pozwalające na wyłączenie sieci.

W „Koncepcji...” zaprojektowane zostały oczyszczalnie ścieków ze zlewniami kanalizacyjnymi:

Oczyszczalnia ścieków Policzna (zrealizowana): Policzna, Wólka Policka, Andrzejówka, Wojciechówka, Wilczowola, Dąbrowa Las, Stanisławów, Świetlikowa Wola, Ługowa Wola, Antoniówka-Franków, Patków;

Oczyszczalnia ścieków Zawada: Zawada Stara, Zawada Nowa, Grudek Stary;

Oczyszczalnia ścieków Bierdzież: Bierdzież, Piątków;

Oczyszczalnia ścieków Czarnolas: Czarnolas, Wygoda, część miejscowości Jabłonów (1/3);

Oczyszczalnia ścieków Chechły: Chechły, Helenów, Teodorów;

Oczyszczalnia ścieków Florianów: Florianów;

Oczyszczalnia ścieków Jabłonów: część miejscowości Jabłonów (2/3), Władysławów, Kuszłów;

Oczyszczalnia ścieków Jadwinów: Jadwinów, Łuczynów, Biały Ług, Annów, Aleksandrówka;

Zadania planowane

- Sukcesywne obejmowanie grupowymi systemami sieci kanalizacyjnej obszarów ścisłego zainwestowania miejscowości Policzna;
- Docelowa realizacja projektowanych oczyszczalni ścieków:
w miejscowościach wyposażonych w zbiorowe systemy wodociągowe:
Czarnolas - Q dśr 122 m³/d, Zawada - Q dśr 150 m³/d, Bierdzież -Q dśr 54 m³/d,
w miejscowościach planowanych do uzbrojenia w zbiorowe systemy wodociągowe:
Jadwinów -Q dśr 86 m³/d, Jabłonów -Q dśr 70 m³/d, Chechły - Q dśr 56 m³/d,
Florianów - Q dśr 18 m³/d;
- Kierunkowa realizacja sieci kanalizacyjnych w miejscowościach w których zrealizowane zostaną lokalne oczyszczalnie ścieków;
- Docelowe wywożenie wozami asenizacyjnymi ścieków i osadów do funkcjonujących oczyszczalni ścieków z bezodpływowych zbiorników ściekowych i indywidualnych oczyszczalni zagrodowych;

• Zaopatrzenie w gaz

Obszar gminy jest częściowo uzbrojony w sieć dystrybucyjną gazu przewodowego poprzez gazociąg średnioprężny Bogucin-Policzna-Zwoleń, poprowadzony od gazociągu wysokoprężnego relacji Radom-Kozienice poprzez stację redukcyjno-pomiarową w Bogucinie (gmina Garbatka-Letnisko). Przez obszar gminy Policzna przechodzi gazociąg średniego ciśnienia o średnicy DN 200 i DN 150 w korytarzu drogi krajowej Nr 79, z odgałęzieniem do Czarnolasu o średnicy DN 100 oraz odgałęzieniami do Andrzejówki i Wojciechówki - DN poniżej 100 mm. W gaz przewodowy wyposażone zostały dwie największe miejscowości gminy Policzna i Czarnolas oraz w części miejscowości położone w ciągach istniejącego uzbrojenia (Andrzejówka, Wojciechówka, Świetlikowa Wola, Stanisławów). Uzupełnienie stanowi indywidualne zaopatrywanie się ludności w gaz bezprzewodowy z butli typu „dom-gaz”.

Pod względem technicznym istnieje możliwość dalszego rozszerzenia zasilania i uzbrojenia w gaz przewodowy nowych obszarów gminy. Celowość dalszej rozbudowy sieci dystrybucyjnej gazu przewodowego wynika nie tylko ze względów bytowych ludności,

ale również dla stosowania tego paliwa o wysokiej sprawności ekologicznej ze względów potrzeby ochrony i zachowania szczególnie cennych walorów środowiska przyrodniczego.

Zadania planowane

- Rozbudowa sieci dystrybucyjnej gazu przewodowego w miejscowościach położonych w bezpośrednim zasięgu istniejącego uzbrojenia;
- Docelowa budowa sieci dystrybucyjnej gazu przewodowego między innymi w miejscowościach:
Wólka Policka-Grudek (od strony miejscowości Policzna);
Piątków-Wygoda (od strony miejscowości Czarnolas)

Ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym

Dla gazociągów układanych w ziemi i nad ziemią powinny być wyznaczone, na okres eksploatacji gazociągu, strefy kontrolowane, których linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu. W strefach kontrolowanych operator sieci gazowej powinien kontrolować wszelkie działania, które mogłyby spowodować uszkodzenie gazociągu.

Szerokość stref kontrolowanych określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 lipca 2001 w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 97, poz. 1055, z dnia 11 września 2001 r.)

Strefy kontrolowane - szerokość stref kontrolowanych, których linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu, powinna wynosić:

- **dla gazociągów podwyższonego ciśnienia i gazociągów wysokiego ciśnienia, o średnicy nominalnej oznaczonej symbolem „DN”:**
do DN 150 włącznie - 4 m;
powyżej DN 150 do DN 300 włącznie - 8 m;
- **dla gazociągów niskiego i średniego ciśnienia - 1 m;**

Dla gazociągów układanych w przecinkach leśnych powinien być wydzielony pas gruntu, o szerokości po 2 m z obu stron osi gazociągu, bez drzew i krzewów.

• **Zaopatrzenie w ciepło**

Podstawowe źródła zaopatrzenia w ciepło stanowią:

- indywidualne źródła ciepła (piece, piece c.o) oparte na paliwie węglowym obejmujące ponad 90 % gospodarstw domowych;
- kotłownie lokalne w obiektach użyteczności publicznej węglowe i gazowe (Policzna: OSP, świetlica - gazowa, Urząd Gminy, ośrodek zdrowia - gazowa, Bank Spółdzielczy - gazowa, Szkoła Podstawowa - gazowa, AWR - węglowa, Czarnolas: Szkoła Podstawowa - gazowa, Ośrodek Zdrowia - węglowa, Muzeum J.Kochanowskiego - gazowa, Grudek: Dom Pomocy Społecznej - węglowa, Chechły: Szkoła Podstawowa -węglowa);

W docelowym rozwiązywaniu zaopatrzenia w ciepło należy dążyć do eliminowania w ogrzewaniu paliw węglowych i węgl pochodnych na rzecz oleju opałowego oraz gazu.

Zadania planowane

- Sukcesywna modernizacja, przede wszystkim w obiektach użyteczności publicznej, istniejących źródeł ciepła z eliminowaniem paliw węglowych i węgl pochodnych na rzecz paliwa o wysokiej sprawności ekologicznej (gaz, olej);
- Opracowanie projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło (realizacja ustawy Prawo energetyczne - Dz. U. Nr 54, poz. 348 z dnia 4 czerwca 1997 r.);

• **Gospodarka odpadami**

Na organy gminy nałożone jest ustawowe zobowiązanie zapewnienia warunków organizacyjnych i technicznych niezbędnych dla ochrony środowiska przed odpadami oraz dbania o utrzymanie porządku i czystości na obszarze gminy.

Gmina korzysta ze wspólnego międzygminnego składowiska odpadów komunalnych zlokalizowanego w administracyjnym obszarze gminy Garbatka Letnisko w miejscowości Garbatka Zbuczyn. Na terenie gminy realizowana jest zbiórka odpadów do kontenerów ustawionych w każdej miejscowości w ilościach odpowiadających potrzebom.

Zadania planowane

- Opracowanie przez Zarząd Gminy gminnego planu gospodarki odpadami stanowiącego część gminnego programu ochrony środowiska (ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Dz. U. nr 62, poz. 628, art. 14)
- Likwidacja dzikich wysypisk śmieci na terenie gminy;

4.3 Kierunki rozwoju terenów otwartych

Zasoby środowiska naturalnego gminy przesądziły o wyróżnieniu w terenach otwartych struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy obszarów stanowiących:

- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej o wiodącej funkcji rolniczej (strefy działań);
- obszary o cennych walorach środowiska przyrodniczego stanowiące elementy krajowej sieci ekologicznej (strefy wymagań, ograniczeń);

4.3.1 Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej

• Potencjał produkcyjny rolnictwa

Podstawowym filarem gospodarki gminy jest i pozostanie rolnictwo, a potencjał ten tworzą przede wszystkim:

- Zasoby ziemi w gminie - 9432 ha użytków rolnych, w tym: grunty orne - 8688 ha; użytki zielone trwałe - 529 ha, sady - 215 ha. W zasobach ziemi udział gleb klasy bonitacyjnej od I do IV stanowi 62 %;
- 1400 indywidualnych gospodarstw rolnych stanowiących rolnicze podmioty gospodarcze, przy około 230 podmiotach gospodarczych w sferze pozarolniczej (stosunek 6:1). Ponad połowa (51,3 %) gospodarstw rolnych stanowią gospodarstwa z powierzchnią użytków rolnych powyżej 5,0 ha, w tym 15,2 % to gospodarstwa z powierzchnią powyżej 15,0 ha. Przeciętna wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi 7,5 przy średniej powierzchni gospodarstwa w woj. mazowieckim - 7,2 ha;
- Prywatna własność ziemi: 92,4 % użytków rolnych znajduje się w sektorze prywatnym. Ponad 70 % ludności gminy utrzymuje się ze źródeł rolniczych;
- Ukształtowane kierunki produkcji rolniczej w zakresie produkcji roślinnej - zboża, ziemniaki, rośliny pastewne i zwierzęcej - trzoda chlewna, bydło;

• Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej dominują obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej (84,0 % ogólnej powierzchni gminy) zajmując w przewadze wysoczyznowe obszary w rozległych środkowych i północnych obszarach gminy.

Dla dalszego rozwoju i intensyfikacji produkcji rolniczej w gminie znaczenie mają przede wszystkim zwarte rejonry kompleksów żytniego bardzo dobrego i żytniego dobrego oraz zbożowo-pastewnego mocnego (ponad połowa gruntów ornych) występujące w przewadze w środkowych i północnych obszarach gminy. W skali gminy stwarzają dogodne warunki do intensyfikacji produkcji rolniczej z możliwością upraw większości gatunków roślin oraz warzyw. W powiązaniu z nimi występuje trwała zabudowa rolnicza z ustabilizowaną wielkością zaludnienia w jednostkach osadniczych od 200 do 400 mieszkańców z dwoma jednostkami osadniczymi o charakterze usługowym (miejscowość gminna Policzna i Czarnolas).

Przestrzenna waloryzacja przydatności obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie oparta o rodzaje kompleksów glebowo-rolniczych pozwala wyróżnić:

- dobre i bardzo dobre, w skali gminy, obszary do produkcji rolniczej obejmujące w przewadze gleby klasy III i IV (62%) kompleksu żytniego bardzo dobrego i dobrego, zbożowo-pastewnego mocnego w przewadze w środkowych i północnych rejonach gminy;
- średnie, w skali gminy, obszary do produkcji rolniczej obejmujące w przewadze gleby klasy IVb i V kompleksu żytniego słabego oraz zbożowo-pastewnego słabego - jedna trzecia gruntów ornych gminy;
- obszary użytków zielonych związane z systemem dolin rzecznych (5,6 % użytków rolnych);
- słabe, w skali gminy, obszary do produkcji rolniczej obejmujące w przewadze gleby klasy VI kompleksów żytniego bardzo słabego (10 % gruntów ornych) występujących w większych rejonach w południowo-zachodnich i południowo-wschodnich obszarach gminy oraz mozaikowo na pozostałym obszarze.

• **Kierunki zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej**

Waloryzacja obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej stanowiła podstawę wyróżnienia w kierunkach zagospodarowania przestrzennego potencjalnych rejonów do zachowania użytków rolnych i ochrony przed zmianą użytkowania oraz rejonów ze wskazywaniem sukcesywnego wyłączenia użytków rolnych z produkcji rolniczej. Uzupełnienie waloryzacji stanowiły również względy społeczne. Rolnictwo stanowi podstawowe źródło utrzymania dla około 70 % ludności gminy.

Stąd też obszary o średnich warunkach naturalnych gleb dla rolnictwa pozostaną jeszcze przez długi okres w użytkowaniu rolniczym jako wielokierunkowe gospodarstwa rolne, stanowiące tzw. gospodarstwa samozaopatrzeniowe.

Szansą dla ludności utrzymującej się z rolnictwa może być między innymi rozwój rolnictwa ekologicznego i włączanie się w bardziej pracochłonną produkcję „żywności ekologicznej” w ramach powstawania gospodarstw ekologicznych i produkcji integrowanej. Kierunkom takim sprzyja dobry stan środowiska przyrodniczego w obszarze gminy oraz stosunkowo niedalekie rynki zbytu w dużych ośrodkach miejskich (Warszawa, Radom).

Rolnictwo ekologiczne to system gospodarowania, który jest zrównoważony pod względem ekologicznym, ekonomicznym i społecznym, aktywizujący przyrodnicze mechanizmy produkcji rolniczej poprzez stosowanie naturalnych środków produkcji, zapewniający trwałą żyzność gleby oraz zdrowotność roślin i zwierząt.

W kierunkach zagospodarowania zróżnicowanych jakościowo obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy wyróżnione zostały:

- **Obszary zachowania i ochrony użytków rolnych przed zmianą użytkowania**

Są to:

Strefy (obszary) o potencjalnych warunkach dla intensyfikacji produkcji rolniczej, w tym produkcji ekologicznej i zintegrowanej. Obejmują dobre, w skali gminy, warunki naturalne gleb dla rolnictwa w środkowych i północnych obszarach gminy. Z uwagi na wiodącą funkcję rolniczą gminy i podstawowe rolnicze źródło utrzymania ludności winny być chronione przed zmianą użytkowania z założeniem stałej poprawy ich produktywności (melioracje, wapnowanie, retencja, dostosowywanie upraw do warunków kompleksów glebowo-rolniczych itp.).

Są to obszary z szansą powstawania w perspektywie specjalistycznych towarowych gospodarstw rolnych przewidywanych do wspomagania instrumentami polityki rolnej i organizowania się w grupy producenckie. Polskie rolnictwo nie ma szans w krótkim czasie na zmiany struktury agrarnej stąd potrzeba wytworzenia ruchu grup producenckich w celu ujednoczenia jakości i standardów produkcji. Szacunki zakładanych przemian struktury agrarnej w województwie mazowieckim zawierają prognozy zwiększenia o około 50 % towarowych gospodarstw specjalistycznych przy jednoczesnym zmniejszeniu średnio o około 40 % liczby gospodarstw rolnych w ciągu najbliższych 15 lat. Towarowe gospodarstwa rolne stanowić winny w przyszłości ok. 30 % ogółu gospodarstw.

Strefy (obszary) średniointensywnego rolnictwa, uwarunkowane średnią jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Obejmują około jednej trzeciej użytków rolnych gminy o słabszych w skali gminy warunkach naturalnych gleb, w tym użytki zielone wskazane do ochrony, zachowania i powiększania ich powierzchni. Są to obszary z przewagą funkcjonowania małych gospodarstw rolnych funkcjonujących jako tzw. gospodarstwa samozaopatrzeniowe.

- **Obszary zwiększania lesistości zgodnie z programem granica polno-leśna** obejmujące słabe, w skali gminy, obszary do produkcji rolniczej w przewodzie gleby klasy VI i VIz kompleksu żytniego bardzo słabego (ok.10 % gruntów ornych). W obszarze gminy do zalesienia planowane jest według opracowanego programu „granica polno-leśna” ok. 870 ha
Do sukcesywnego zalesiania winny być przede wszystkim przeznaczane: grunty orne zaliczane do kompleksu żytniego bardzo słabego; gleby żytnie słabe jeżeli stanowią enklawy i półenklawy śródleśne lub występują płatowo wśród gleb żytnich bardzo słabych; śródleśne grunty orne wszystkich kompleksów, gdy szerokość działki nie przekracza 50 m.

8 czerwca 2001 roku Sejm uchwalił ustawę o przeznaczaniu gruntów rolnych do zalesiania z ustanowionym terminem wejścia w życie 1 stycznia 2002 r (Dz.U. Nr 73, poz.764). Ustawa dotyczy wyłącznie gruntów rolnych klasy VI i V, a także gruntów zalewanych lub zdegradowanych. Ilość gruntów, które w danym roku mogą być zalesione będzie określał Starosta do 31 stycznia każdego roku. Łączna powierzchnia gruntu przeznaczonego do zalesienia nie może być mniejsza niż 0,4 ha i większa niż 30 ha. Procedura prawna obejmuje zgłoszenie pisemnego wniosku do Starosty, sadzonki będzie można otrzymywać z właściwego Nadleśnictwa, a ich koszty pokrywać będzie Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Właściciel gruntu, który otrzymał decyzję administracyjną o prowadzeniu uprawy leśnej będzie miał prawo do miesięcznego ekwiwalentu za wyłączenie gruntu z upraw rolnych (150 zł na 1,0 ha gruntów od 0,4 do 10 ha, 50 zł za każdy zalesiony hektar powyżej, przy obszarze zalesienia do 20 ha).

4.3.2 Tereny systemu przyrodniczego

Koncepcja Krajowej Sieci Ekologicznej „ECONET-POLSKA” określiła spójny przestrzennie system obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych w skali międzynarodowej (europejskiej) i krajowej. W obszarze południowego Mazowsza wskazane zostały jako elementy sieci krajowej: obszary węzłowe Doliny Środkowej Wisły wraz z doliną Zwolenki, Puszczy Pilickiej - znaczenie międzynarodowe, obszar węzłowy Puszczy Kozienskiej, korytarze Warecki Pilicy i Garbu Gielniowskiego - znaczenie krajowe.

Podstawowymi funkcjami pełnionymi przez system przyrodniczy są:
hydrologiczna (wpływ na stosunki wilgotnościowe),
klimatyczna (mikroklimat, warunki aerosanitarnie),
ekologiczna (bioróżnorodność świata roślin i zwierząt),
krajobrazowo estetyczna (doznania estetyczne).

Waloryzacja środowiska przyrodniczego gminy na podstawie analizy poszczególnych jego komponentów z uwzględnieniem koncepcji krajowej sieci ekologicznej, pozwoliła na wyznaczenie systemu przyrodniczego w obszarze gminy Policzna wskazanego do zachowania jego struktury, oszczędnego wykorzystywania zasobów abiotycznych i biotycznych oraz ochrony obszarów najcenniejszych.

System w obszarze gminy budują tereny o znaczeniu krajowym i lokalnym. Od północnego wschodu do granic gminy przylega obszar węzłowy Doliny Środkowej Wisły o randze międzynarodowej. Tereny stykowe, to stawy w Bąkowcu o powierzchni ponad 150 ha oraz doliny dolnych odcinków rzek Zwolanki i Strugi Polickiej. Stawy w Bąkowcu w dużej części porośnięte są roślinnością szuwarowo-torfowiskową, stanowią miejsca żerowania i odpoczynku gatunków przelotnych oraz miejsca lęgowe rzadkich gatunków ptaków. Te bardzo wartościowe elementy biotyczne i abiotyczne przesądają o walorach ekologicznych ekosystemu i kwalifikują do objęcia ochroną w formie użytku ekologicznego.

- **Tereny systemu przyrodniczego o znaczeniu krajowym - obszar węzłowy Puszczy Kozienskiej**

Zachodnia część gminy jest częścią otuliny Kozienskiego Parku Krajobrazowego. Jest to obszar niewiele przekształcony przez człowieka o dużych wartościach ekologicznych. Wartości abiotyczne, to różnorodność form geomorfologicznych tj. wały wydymowe i pojedyncze wydmy, zagłębienia deflacyjne najczęściej o dnach zabagnionych oraz obszar źródliskowy rzeki Policzanki, dział wodny pomiędzy dorzecziami Zagożdżonki i Zwolenki. Najwyższą wartością biotyczną jest torfowisko przejściowe i wysokie

o powierzchni około 170 ha, niedostępne dla człowieka przy wyższym stanie wody i dzięki temu z siedliskami rzadkich gatunków roślin i zwierząt, zwłaszcza gatunków „antropofobnych”. (Najcenniejszy fragment torfowiska przewidziany jest do objęcia ochroną rezerwatową - projektowany rezerwat „Okólny Ług”. Ekosystem ten jest ostoją przyrody uwzględnioną w europejskim systemie koordynacji informacji o środowisku „CORINE” ze względu na bogatą i rzadko spotykaną florę, a także gatunki podlegające ochronie całkowitej oraz faunę, wśród której największą osobliwością jest żółw błotny (miejsce rozrodu i bytowania) - gatunek skrajnie zagrożony wyginięciem. Ponadto stanowi on potencjalny element sieci NATURA 2000 - europejskiego systemu ekologicznego umożliwiającego integrację ochrony przyrody z działalnością człowieka.)

(W otulinie KPK znajduje się mniejszych rozmiarów o wartości lokalnej ekosystem „Patków” proponowany do objęcia ochroną jako użytek ekologiczny. Jest to śródleśny staw z cennymi gatunkami roślin, gniazdującymi ptakami i miejscami rozrodu płazów. Innym przykładem oczka wodnego śródleśnego jest jeziorko leżące na skraju wsi Andrzejówka otoczone młodym drzewostanem sosnowo-brzozowo-olszowym, miejsce rozrodu płazów, także potencjalne miejsce występowania żółwia błotnego)

W zachodniej części gminy, poza ekosystemami torfowiskowymi będącymi nieużytkami rolniczymi, występują ekosystemy leśne, głównie lasów sosnowych w wieku 15-100 lat związane najczęściej z wydmami. Liczne są ślady eksploatacji piasku, a w obrębie torfowisk - torfu. W rejonie wsi Patków, Franków, Andrzejówka, Antoniówka przewidziane są znaczne dolesienia w wysokości około 200 ha (z dolesień wyłączony jest projektowany rezerwat „Okólny Ług”).

W obrębie obszaru węzłowego Puszczy Kozienickiej w granicach gminy Policzna znajdują się tereny o charakterze mieszkaniowousługowym i zabudowy zagrodowej wsi Dąbrowa Las, Patków, Franków oraz planowane tereny zabudowy mieszkaniowo-lotniskowej i lotniskowej we wsi Antoniówka. W Antoniówce przy drodze rosną 2 drzewa o wartościach pomnikowych: lipa drobnolistna i dąb szypułkowy. Na wschód od węzła przebiega droga krajowa Nr 79 Warszawa-Kozienice-Policzna-Zwoleń-Lipsko-Jaworzno. Z zachodu na wschód otulina KPK przecięta jest drogą powiatową Suskowola-Policzna. Obsługę lokalną zapewniają 3 drogi gminne.

- **Tereny systemu przyrodniczego o znaczeniu lokalnym**

Lokalną sieć ekologiczną tworzą takie elementy jak: wody powierzchniowe, dolinki z ciekami stałymi lub okresowymi, zagłębienia bezodpływowe (deflacyjne lub związane z nierównomierną akumulacją lodowca o dnach przeważnie zatorfionych), wzniesienia wydymowe porośnięte lasem lub odkryte, a także strome zbocza podatne na degradację i erozję, obszary infiltracyjne zbudowane z utworów przepuszczalnych, ekosystemy leśne, łąkowo-pastwiskowe i szuwarowo-torfowiskowe oraz różne formy i typy zadrzewień. Szczególna rola przypada systemowi dolin pełniących funkcję korytarzy i sięgaczy ekologicznych.

W obszarze gminy Policzna, w lokalnej sieci ekologicznej wyróżnia się:

- **Korytarz rzeki Policzanki** łączący obszar węzłowy Puszczy Kozienickiej o znaczeniu krajowym z obszarem węzłowym Doliny Środkowej Wisły o randze międzynarodowej. Korytarz znajduje się w północno-zachodniej części gminy i związany jest z systemem Strugi Polickiej. Składają się nań wartości biotyczne i abiotyczne środowiska związane z lewym bezimiennym dopływem Policzanki biorącym swój początek w kompleksie leśnym „Policzna” (Garbatka Letnisko) i dalej po połączeniu się ze Strugą Policką - z systemem tej rzeki. Górny odcinek Policzanki płynie doliną zdegradowaną, o obniżonym poziomie wód gruntowych, gdzie miejsce łąk zajęły agrocenozy, a na niektórych odcinkach rzeka ma charakter okresowy. W rejonie Stanisławowa, Świetlikowej Woli i Ługowej Woli znajdują się 3 niewielkie zbiorniki małej retencji.

W Policznie korytarz rozszerza się obejmując stawy hodowlane o pow. 21,5 ha i park zabytkowy z drzewami pomnikowymi. W rejonie Grudka, Policzanka zmienia kierunek z równoleżnikowego i płynie z południa na północ. Fragment doliny (system) pomiędzy Grudkiem a Garbatką Zbyczyn w gminie Garbatka Letnisko posiada duże walory przyrodniczo-krajobrazowe i znaczną naturalność, co kwalifikuje do objęcia ochroną jako zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Policzanka”. Wartościami są: głęboko wcięta dolina o stromych zboczach i bocznych wąwozach, meandrująca rzeka, powierzchnie leśne o charakterze olesu, zabagnione fragmenty doliny z roślinnością szuwarowo-torfowiskową (trzcina, pałka wodna), bogata fauna w postaci licznych gniazdujących gatunków ptaków (krzyżówki, samotnika, zimorodka, remiza), miejsc rozrodu płazów, mnogości gatunków węzek. W rejonie Grudka znajduje się staw powstały po spiętrzeniu wody, a na zboczach doliny usytuowane są źródła.

Północna część korytarza znajduje się w obrębie ochrony szczególnej A₃ Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Dolina Środkowej Wisły”, gdzie izolacja wodonośnego poziomu czwartorzędowego od wpływów z zewnątrz jest niewystarczająca. Korytarz Strugi Polickiej przebiega przez tereny rolne o wysokiej klasie bonitacyjnej gleb. W jego obrębie znajdują się tereny usługowe, mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej oraz grunty rolne miejscowości gminnej, Wólki Polickiej, także planowane tereny budownictwa mieszkaniowo-letniskowego Grudka.

Południowa odnoga korytarza przebiega przez użytki rolne sołectw: Świetlikowa Wola, Stanisławów i Ługowa Wola. Korytarz Strugi Polickiej przecięty jest drogą krajową Nr 79 Warszawa-Kozienice-Policzna- Zwoleń-Lipisko-Jaworzno z kierunkową planowaną obwodnicą miejscowości gminnej, drogami powiatowymi: Policzna-Grudek, Garbatka-Czarnolas, Grudek-Sarnów, Policzna-Chechły oraz 5 drogami gminnymi. Wzdłuż drogi krajowej Nr 79 przechodzi gazociąg średnioprężny przecinający korytarz w miejscowości gminnej i jego odgałęzienie do Czarnolasu.

- **Korytarz ekologiczny rzeki Zwolanki**

Dwa odcinki źródłowe Zwolanki: Dopływ spod Chechłów i Dopływ spod Wygody znajdują się na terenie gminy Policzna. Po połączeniu się tych dopływów, Zwolanka skierowuje się na północ i płynie częściowo jako rzeka graniczna, a także część swojego biegu odbywa na terenie sąsiednich gmin Gniewoszów i Garbatka-Letnisko. Dlatego jej system - korytarz ekologiczny wstępuje w gminach, przez które rzeka przepływa. Korytarz rzeki Zwolanki łączy obszar węzłowy lokalny południowej części gminy (przechodzący na teren gmin Zwoleń i Przyłęk) z obszarem węzłowym Doliny Środkowej Wisły o znaczeniu międzynarodowym. Zaczyna się 2 korytarzami związanymi z w/w odcinkami źródłowymi.

Dopływ spod Chechłów, w górnej (południowej części) posiada przekształconą melioracjami odwadniającymi dolinę. Zamiast użytków zielonych występują agrocenozy. Dopiero na północ od Chechłów, dolinie towarzyszą łąki i pastwiska, lasy o siedliskach wilgotnych porastające rozszerzającą się zabagnioną dolinę (na północ od Rudy).

Dopływ spod Wygody łączy się z obszarem węzłowym lokalnego zasilania południowej części gminy za pośrednictwem parku zabytkowego w Czarnolesie, podobnie jak Dopływ spod Chechłów płynie wyraźnie zarysowującą się doliną o zboczach których spadki miejscami przekraczają 5 %. Dolinie towarzyszą łąki i pastwiska, ekosystemy roślinności szuwarowo-torfowiskowej i zbiorowiska lasów wilgotnych.

Znaczne partie doliny są silnie zabagnione. Pozostałości dawnych stawów w części wypełnione są wodą. Gniazdują tu liczne gatunki ptaków, spotyka się wiele gatunków płazów i wazek. Ten cenny fragment ekosystemu Dopływu spod Wygody oraz naturalna część doliny Dopływu spod Chechłów przewidziane są do objęcia ochroną jako zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Wygoda”. Te walory przyrodnicze systemów dopływów Zwolanki mają swoją kontynuację na terenie gminy Gniewoszków, gdzie rzeki łączą się ze sobą w jedną strugę. Rzeka Zwolanka płynie poza obszarem gminy Policzna ku północy i jej system - korytarz znajduje się w sąsiedniej gminie.

W okolicach Bierdzieży od systemu Zwolanki odchodzi sięgacz ekologiczny obejmujący Dopływ spod Bierdzieży mający swoje źródła na terenie lasów prywatnych. Sama dolina rzeczna wciną się wyraźnie w wysoczyznę, dochodzą do niej dolinki boczne w formie wąwozów. Wartościami przyrodniczymi sięgacza ponadto są: ekosystemy łąkowe i drobne powierzchnie leśne usytuowane w dolinie oraz stanowiący południowo-zachodni fragment sięgacza - kompleks leśny „Bierdzież” - las państwowy będący odizolowanym płatem Puszczy Kozienickiej należącym do Leśnego Kompleksu Promocyjnego. Przez kompleks ten przechodzi dział wodny oddzielający dorzecza Zagożdżonki i Zwolanki.

Na północ od Kociołków w gminie Gniewoszków, rzeka Zwolanka wkracza na teren gminy Policzna i po przepłynięciu około 1 km staje się rzeką graniczną. Rozległa dolina posiada liczne rowy melioracyjne, a rzeka została wyprostowana. Towarzyszą jej użytki zielone, porozrzucane niewielkie powierzchnie leśne, a w miejscach zabagnionych - roślinność szuwarowo-torfowiskowa. Już na terenie gminy Garbatka-Letnisko w dolinie Zwolanki usytuowane są stawy hodowlane. Północna rozszerzona część korytarza (okolice Zawady Nowej) znajduje się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 222 „Dolina Środkowej Wisły”. Nieco bardziej na południe od granicy w/w GZWP sięga obszar ochrony szczególnej A₃ obejmując dolinę rzeki Zwolanki. Natomiast fragmenty omawianego korytarza ekologicznego tj. systemy dopływów Zwolanki i sięgacz ekologiczny znajdują się w zasięgu Obszaru Wysokiej Ochrony GZWP „Niecka Radomska” wieku kredowego.

System Zwolanki przebiega przez tereny rolne o wysokiej klasie bonitacyjnej gleb w części południowej i środkowej oraz kompleksy glebowo-rolnicze niskiej jakości w partii północnej. W obrębie korytarza znajdują się tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej Teodorowa, Wygody, Bierdzieży, Chechłów (także tereny usług publicznych), Zawady Starej i Zawady Nowej. W Bierdzieży zlokalizowana jest kopalnia piasku. Przez korytarz przechodzą drogi powiatowe: Gniewoszków-Chechły,

Policzna-Chechły-droga Nr 12, Zwoleń-Gniewoszków, Grudek-Sarnów oraz osiem odcinków dróg gminnych. W rejonie ujścia Dopływu spod Wygody przecina go linia energetyczna 110 kV Rożki-Puławy.

- **Obszar węzłowy lokalnego zasilania** południowej części gminy przechodzący ku południowi na teren gminy Zwoleń i Przyłek. Łączy się za pośrednictwem lokalnych korytarzy i sięgaczy ekologicznych z obszarem węzłowym Puszczy Kozienickiej (znaczenie krajowe) i Doliny Środkowej Wisły (znaczenie międzynarodowe). Charakteryzuje się owalnym kształtem, na powierzchni występują utwory piaszczyste znacznej miąższości przybierające nieraz formy wydmy oraz wiele drobnych powierzchni leśnych. Jest obszarem wododziałowym 3 dorzeczy: Zwoleński, Zagożdżonki i Plewki. Działy wodne II rzędu w znacznym stopniu związane są z ciągami wałów wydmy. W obszarze tym, w obrębie gminy Policzna początek mają źródłowe odcinki rzek Zwoleński, Policzanki, Plewki. Cały teren, z wyjątkiem zachodniego fragmentu stanowi Obszar Wysokiej Ochrony (OWO) Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Niecka Radomska” (obszar infiltracyjny). W jego obrębie znajdują się tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej miejscowości: Chechły, Jabłonów, Kuszów, Wygoda, Władysławów, Łuczynów, Ługowa Wola, Świetlikowa Wola. Przez obszar węzłowy przebiegają 3 drogi powiatowe: Zwoleń-Gniewoszków, Władysławów-Ługi i Policzna-Chechły-droga Nr 12. Z południowego zachodu na północny wschód przechodzi linia wysokiego napięcia 110 kV Rożki-Puławy.

5. POLITYKA KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA GMINY - STANDARDY ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENÓW

W prowadzeniu polityki przestrzennej gminy należy dążyć do dalszej krystalizacji struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy. Dla utrwalania ładu przestrzennego wskazane zostały podstawowe strefy działań i wymagań. Są to:

- Strefy działań:

wielofunkcyjne „obszary zabudowane i wskazane do zabudowy”, oraz główne ciągi komunikacyjne i infrastrukturalne ze szczególną rekomendacją przekształceń i porządkowania terenów wskazanych do zabudowy w miejscowości Policzna i Czarnolas;

obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej z rekomendacją zachowania terenów o potencjalnych możliwościach do intensyfikacji i prowadzenia towarowej produkcji rolniczej.

- Strefy wymagań (ograniczeń):

tereny systemu przyrodniczego o znaczeniu krajowym oraz lokalnym.

Dla ochrony i kształtowania ładu przestrzennego przyjmuje się standardy zagospodarowania i użytkowania terenów stanowiących podstawowe elementy struktury funkcjonalnej gminy.

5.1 Podstawowe standardy zagospodarowania i użytkowania „obszarów zabudowanych i wskazanych do zabudowy”

5.1.1 Ogólne standardy zagospodarowania i użytkowania terenów

- „Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy, określone przestrzennie (graficznie) w rysunku „studium” stanowią tereny wielofunkcyjne z określeniem dominującej kategorii (funkcji) przeznaczenia terenów;
- Działalność inwestycyjna w „terenach zabudowanych i wskazanych do zabudowy” obejmuje budowę, odbudowę, rozbudowę, nadbudowę, przebudowę obiektów budowlanych oraz wykonywanie innych robót budowlanych oraz wyposażanie obiektów i terenów w podstawowe systemy infrastruktury komunalnej;
- Wskazane jest dążenie do koncentracji działalności inwestycyjnej w „obszarach zabudowanych i wskazanych do zabudowy”.

- Dla realizacji przyjętych celów rozwoju gminy dopuszcza się w szczególnych przypadkach możliwość lokalizowania nowej zabudowy poza określonymi przestrzennie (graficznie - w rysunku studium) „terenami zabudowanymi i wskazanymi do zabudowy” przy uwzględnieniu rozpoznanych i określonych w „studium” uwarunkowań prawnych wynikających z przepisów szczególnych, uwarunkowań określających wartości i walory danego terenu oraz możliwości wykorzystania istniejącego lub planowanego uzbrojenia w infrastrukturę komunalną.

Uzasadnione przypadki inwestycyjnego zagospodarowywania i urządzania terenów nie określonych graficznie w „studium” obejmują między innymi:

Lokalizacje na terenach przyległych do „obszarów zabudowanych i wskazanych do zabudowy z preferowaniem działek cechujących się niską przydatnością rolniczą (gleby klasy V i VI) oraz w sąsiedztwie rozproszonej zabudowy zagrodowej przy zachowaniu standardów zagospodarowania określonych dla danej kategorii przeznaczenia terenów;

Lokalizacje inwestycji służących aktywizacji rozwoju społeczno-gospodarczego gminy;

5.1.2 Szczegółowe standardy zagospodarowania i użytkowania terenów

Kategorie przeznaczenia terenów zabudowanych i wskazanych do zabudowy obejmują (funkcja dominująca):

- **Tereny usług publicznych UP** (administracja, oświata, ochrona zdrowia, kultura, gospodarka komunalna);
- **Tereny usługowo-mieszkaniowe UM**;
- **Tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej MNMR**;
- **Tereny produkcyjno-usługowe PU**;
- **Tereny mieszkaniowo-letniskowe i letniskowe ML**;

Podstawowe standardy i zasady gospodarowania w poszczególnych kategoriach terenów stanowią:

- **Dla terenów usług publicznych i terenów usługowo-mieszkaniowych**

- Utrzymanie i utrwalanie wiodącej funkcji usługowej i usługowo-mieszkaniowej terenów;
- W terenach (działkach) zabudowanych budowa, odbudowa, rozbudowa, nadbudowa, przebudowa obiektów budowlanych o funkcji usługowej (w tym budynków użyteczności publicznej) usługowo-mieszkaniowej i mieszkaniowej w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;

- W terenach (działkach) nie zabudowanych, lokalizowanie nowych obiektów budowlanych o funkcji usługowej (w tym budynków użyteczności publicznej) usługowo-mieszkaniowej i mieszkaniowej w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
- Zagospodarowywanie terenu, przy nowych realizacjach lub modernizacjach, umożliwiające powstawanie koniecznych miejsc parkingowych stosownie do rodzaju usług;
- Uwzględnianie w procedurach lokalizacyjnych i realizacyjnych postulatów konserwatorskich dla obiektów uznanych decyzjami administracyjnymi za zabytkowe oraz w rejonach występowania udokumentowanych stanowisk archeologicznych;
- Zachowywanie i ochrona obiektów (terenów) o wartościach kulturowo-historycznych. W działaniach realizacyjnych i lokalizacyjnych w obszarach występowania obiektów o charakterze zabytkowym wpasowywanie nowej architektury we fragmenty istniejącej zabudowy z utrzymaniem właściwych proporcji i właściwego klimatu otoczenia;
- Nawiązywanie charakterem architektury i gabarytem nowych obiektów do charakteru otaczającej, istniejącej zabudowy oraz krajobrazu, a przede wszystkim zachowywanie gradacji wysokości zabudowy i zawartych w niej proporcji w stosunku do obudowanych przestrzeni oraz stosowanie tradycyjnych materiałów budowlanych cegły i drewna;
- Kształtowanie przestrzeni publicznych z uwzględnieniem możliwości korzystania z nich przez osoby niepełnosprawne;
- Powiększanie w miarę możliwości gminnego (komunalnego) zasobu gruntów pod kątem wykorzystania dla rozwoju funkcji usługowej;
- Wyposażanie terenu w podstawowe systemy infrastruktury komunalnej oraz elementy układu komunikacyjnego;
- Nawiązywanie w lokalizacji i uzupełnianiu nową zabudową do istniejącej utrwalonej linii zabudowy, gabarytów i charakteru zabudowy w sąsiedztwie;
- Uwzględnianie w planowanej działalności inwestycyjnej warunków wynikających z występowania obszarów chronionych z tytułu przepisów szczególnych;

- Zachowanie i ochrona istniejącej zieleni (drzewostanu) przy podejmowaniu działalności realizacyjnej oraz powiększanie i wzbogacanie zieleni urządzonej poprzez nowe nasadzenia,
- Zachowywanie istniejącej zieleni urządzonej i nieurządzonej, terenów cmentarzy, jak również urządzenie przestrzeni publicznych i nowych terenów zielonych zwłaszcza w miejscowości gminnej i innych sołectwach z uzupełniającą funkcją usługową;
- **Dla terenów mieszkaniowo-usługowych i zabudowy zagrodowej**
 - Utrzymanie i utrwalanie wiodącej funkcji mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej terenów, w tym z udziałem budynków i urządzeń wchodzących w skład gospodarstw rolnych, służących produkcji rolniczej i przetwórstwu rolno-spożywczemu;
 - W terenach (działkach) zabudowanych budowa, odbudowa, rozbudowa, nadbudowa, przebudowa obiektów budowlanych o funkcji mieszkaniowej, usługowej i usługowo-produkcyjnej oraz domów mieszkalnych i innych budynków wchodzących w skład gospodarstw rolnych i służących produkcji rolniczej, w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
 - W terenach (działkach) nie zabudowanych, lokalizowanie nowych obiektów o funkcji mieszkaniowej, usługowej i usługowo-produkcyjnej oraz domów mieszkalnych i innych budynków wchodzących w skład gospodarstw rolnych i służących produkcji rolniczej, w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
 - Dopuszczenie w obrębie terenów mieszkaniowo-usługowych i zabudowy zagrodowej adaptacji istniejącego zainwestowania na cele zabudowy mieszkaniowo-letniskowej oraz lokalizowania nowej zabudowy o tej funkcji;
 - Przestrzeganie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, z dopuszczeniem sytuowania budynków bezpośrednio przy granicy działki na wąskich działkach (o szerokości poniżej 18 m), jeżeli w projekcie zagospodarowania terenu zostanie wykazana możliwość zachowania obowiązujących odległości między projektowaną zabudową, a istniejącymi lub projektowanymi elementami zagospodarowania działki sąsiedniej;
 - W działaniach realizacyjnych i lokalizacyjnych w rejonach obiektów o charakterze zabytkowym oraz rejonach występowania udokumentowanych

- Nawiązywanie charakterem architektury i gabarytem nowych obiektów do charakteru otaczającej, istniejącej zabudowy oraz krajobrazu, a przede wszystkim zachowywanie gradacji wysokości zabudowy i zawartych w niej proporcji w stosunku do obudowanych przestrzeni oraz stosowanie w miarę możliwości tradycyjnych materiałów budowlanych cegły i drewna;
- Uwzględnianie w planowanej działalności inwestycyjnej warunków wynikających z występowania obszarów chronionych z tytułu przepisów szczególnych;
- Dostosowywanie architektury budynków do miejscowej tradycji, otoczenia i krajobrazu a między innymi:
nowy budynek, wyglądem nie powinien zakłócać charakteru istniejącej zabudowy;
usytuowanie budynku winno być zgodne z istniejącym w danej miejscowości zwyczajem: kalenicowe lub szczytowe;
gabaryty budynków mieszkalnych winny być dostosowane do otaczającej zabudowy;
- Ujednolicanie linii zabudowy od dróg w terenach zabudowanych w nawiązaniu do istniejącej trwałej zabudowy w dobrym stanie technicznym;
- Ustalanie linii zabudowy od dróg na terenach nie zainwestowanych lub luźno zabudowanych w oparciu o obowiązujące przepisy szczególne;
- Wyposażanie terenów w podstawowe urządzenia infrastruktury komunalnej oraz elementy układu komunikacyjnego, z uwzględnieniem w pierwszej kolejności obszarów najbardziej zainwestowanych;
- Rezerwowanie w pasach drogowych i ich sąsiedztwie terenów dla realizacji niezbędnej infrastruktury komunalnej;
- Zachowywanie w przypadku realizacji inwestycji usługowo-produkcyjnych ewentualnej uciążliwości w granicach własności (działki);
- W obrębie zwartej zabudowy wsi zakaz budowy zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności wystąpienia zagrożenia poważnej awarii (Prawo ochrony środowiska - art.73 pkt. 3);
- Zachowywanie istniejących zalesień (lub lokalizowanie budowli z najmniejszym ubytkiem powierzchni zalesionej, zadrzewień, wprowadzanie nowych zadrzewień przyzagrodowych oraz wzdłuż ciągów komunikacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rodzimych;

• **Dla terenów produkcyjno-usługowych**

- Utrwalanie wielofunkcyjnego charakteru terenów o funkcji produkcyjno-usługowej związanych z szeroko rozumianym otoczeniem rolnictwa oraz obsługą tras komunikacyjnych (w tym trasy krajowej Nr 12 GP);
- Dopuszczenie uzupełniającej funkcji mieszkaniowej oraz funkcji obsługi ludności w terenach produkcyjno-usługowych;
- Zachowywanie w istniejącej i realizowanej w przyszłości działalności usługowo-produkcyjnej ewentualnych stref uciążliwości (określonych przez odpowiednie służby) w granicach własności (działki);
- Wyposażanie terenów w podstawowe urządzenia infrastruktury technicznej oraz elementy układu komunikacyjnego;
- Stosowanie w działalności usługowo-produkcyjnej rozwiązań technicznych stwarzających jak najmniejsze zagrożenie lub uciążliwości dla środowiska;
- Izolowanie w miarę możliwości obiektów usługowo-produkcyjnych zielenią wysoką z wykorzystaniem gatunków rodzimych i odpornych na zanieczyszczenia;

• **Dla terenów mieszkaniowo-letniskowych i letniskowych**

- Promowanie rozwoju funkcji wypoczynkowej, w tym agroturystyki, oraz tworzenie warunków do dalszego zagospodarowywania terenów pod zabudowę mieszkaniowo-letniskową, letniskową;
- Nawiązywanie form architektonicznych do otaczającego krajobrazu z preferowaniem form niskich wtopionych w krajobraz, ujednoliconych pod względem architektonicznym - kubaturowym i stylistycznym;
- Uwzględnianie przy określaniu powierzchni indywidualnych działek o charakterze wypoczynkowym m.in. cech położenia, rzeźby terenu, szaty roślinnej oraz zachowywanie istniejących zalesień, zadrzewień i wprowadzanie nowych zadrzewień.;
- Wyposażanie terenu w niezbędne urządzenia infrastruktury komunalnej oraz elementy układu komunikacyjnego;
- Dopuszczenie zagospodarowania uzupełniającego obejmującego zainwestowanie mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej;

5.2 Polityka gospodarowania w obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej

W polityce gospodarowania obszarami rolniczej przestrzeni produkcyjnej jako główne zasady i kierunki zagospodarowania przyjmuje się:

- Utrzymanie i utrwalanie w terenach rolniczej przestrzeni produkcyjnej wiodącej funkcji produkcji rolniczej przede wszystkim w środkowych i północnych obszarach gminy z uwagi na dobre warunki naturalne gleb w tych rejonach;
- Rozwijanie produkcji rolniczej uznawanej za dział specjalny (nasadzenia krzewów owocowych i jagodowych, sady, warzywa w tunelach) szczególnie w obszarach (strefach) o potencjalnych możliwościach do intensyfikacji i prowadzenia towarowej produkcji rolniczej;
- Promowanie rozwoju różnorodnych form rolnictwa ekologicznego i produkcji integrowanej w związku z rosnącym popytem na „żywność świeża, ekologiczną” oraz występowaniem w obszarze gminy dobrych warunków środowiska przyrodniczego do produkcji tego typu produktów rolnych;
- Racjonalne gospodarowanie w obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez między innymi:
ochronę najlepszych gleb użytkowanych rolniczo przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze, zwłaszcza zwartych kompleksów tych gleb - kompleksy glebowo-rolnicze o dobrych oraz średnich w skali gminy warunkach naturalnych do produkcji rolniczej;

zwiększanie produktywności użytków rolnych i poprawa wartości użytkowej gruntów poprzez między innymi:

zwiększanie retencji, działania melioracyjne nawadniająco-odwadniające, właściwe zabiegi agrotechniczne (dostosowywanie roślin do możliwości kompleksów glebowo-rolniczych, wapnowanie, nawożenie, itp.);

utrzymanie w użytkowaniu rolniczym trwałych kultur rolniczych, wieloletnich trwałych nasadzeń drzew i krzewów owocowych;

utrzymywanie i powiększanie trwałych użytków zielonych z uwagi na bazę paszową dla produkcji zwierzęcej oraz szczególne funkcje w sieci ekologicznej;

- Lokalizowanie i realizowanie obiektów nie zmieniających charakteru gruntów rolnych takich jak:

budynków mieszkalnych oraz innych budynków i urządzeń wchodzących w skład gospodarstw rolnych i służących wyłącznie produkcji rolniczej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu ;

budynków i urządzeń służących bezpośrednio do produkcji rolniczej uznanej za dział specjalny (budynki gospodarcze; szklarnie, tunele; kotłownie do ogrzewania obiektów produkcyjnych; obiekty przeznaczone do produkcji drobiu rzeźnego, niosek i zwierząt futerkowych; obiekty do produkcji grzybów i grzybni; magazyny paszowe, chłodnie, przechowalnie; deszczownie, urządzenia melioracyjne; urządzenia do wykorzystywania na cele produkcyjne naturalnych źródeł energii - wiatru, spadku wód;);

dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych;

urządzeń melioracji wodnych, przeciwpowodziowych i przeciwpożarowych, zaopatrzenia rolnictwa w wodę, urządzeń kanalizacji, utylizacji ścieków i odpadów dla potrzeb rolnictwa i mieszkańców wsi;

- Zachowywanie odległości 20 metrów od obszarów upraw wymagających intensywnego stosowania środków ochrony roślin w odniesieniu do: budynków mieszkalnych i zabudowań inwentarskich, pasiek, upraw zielarskich, ogrodów działkowych, rezerwatów przyrody, wód powierzchniowych oraz od granicy wewnętrznego terenu ochrony strefy pośredniej źródeł i ujęć wody, dróg publicznych;
- W istniejącej rozproszonej zabudowie zagrodowej adaptowanie, porządkowanie, odtwarzanie zainwestowania, budowa nowych domów mieszkalnych i innych budynków wchodzących w skład gospodarstw rolnych i służących produkcji rolniczej oraz budynków o charakterze letniskowym, i usługowym;
- Dopuszczenie lokalizacji obiektów podstawowego (lokalnego) uzbrojenia terenu m.in. drogi publiczne, linie energetyczne, linie telekomunikacyjne, sieci kanalizacyjne, wodociągowe, gazociągowe wraz z obiektami gospodarki komunalnej związanymi z ich eksploatacją;

- Dopuszczenie eksploatacji kopalin na cele lokalne w trybie przepisów prawa geologicznego i górniczego. (Na podmiocie gospodarczym eksploatującym kopaliny ciąży obowiązek racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopaliny oraz sukcesywne prowadzenie rekultywacji. Wniosek o koncesję na eksploatację jest przedmiotem „opinii” Samorządu Gminy, a decyzja na eksploatację przedmiotem „uzgodnienia” z Samorządem Gminy);
- Ochronę występujących wewnątrz kompleksów rolnych elementów cennych przyrodniczo np. źródeł, torfowisk, oczek wodnych, podmokłości z łąkami, drobnych obszarów leśnych, itp.;
- Wzbogacanie krajobrazu i mikroklimatu poprzez wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, przywodnych, przydrożnych, przyzagrodowych i innych z uwzględnieniem gatunków rodzimych;
- Sukcesywne przeznaczanie gruntów rolnych o najniższej przydatności rolniczej przestrzeni produkcyjnej do zalesiania (gleby klasy VI z enklawami V). Do zalesiania mogą być przede wszystkim przeznaczane: grunty orne zaliczane do kompleksu żytniego bardzo słabego; gleby żytne słabe jeżeli stanowią enklawy i półenklawy śródleśne lub występują płatowo wśród gleb żytnich bardzo słabych; śródleśne grunty orne wszystkich kompleksów, gdy szerokość działki nie przekracza 50 m. (Grunty przeznaczone do zalesiania określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu - art.14 ust.3 ustawy o lasach).

5.3 Polityka gospodarowania w terenach systemu przyrodniczego

5.3.1 Podstawowe zasady gospodarowania w terenach wyznaczonego systemu przyrodniczego

W polityce gospodarowania w terenach systemu przyrodniczego przyjmuje się podstawowe kierunki i zasady użytkowania. Są to:

- **Dla wszystkich terenów budujących sieć ekologiczną**
 - Zachowanie wielkości i wartości ekologicznych komponentów środowiska budujących system przyrodniczy;
 - Zachowanie wielkości i wartości oraz walorów krajobrazowych terenów wchodzących w skład systemu przyrodniczego:
 - o znaczeniu krajowym** - obszaru węzłowego Puszczy Kozienickiej;
 - o znaczeniu lokalnym** - korytarzy ekologicznych rzeki Policzanki, Zwolanki, obszaru węzłowego, sięgaczy i punktów ekologicznych;
 - Zachowanie przestrzennej ciągłości pomiędzy elementami systemu, a także tworzenie ciągów ekologicznych łączących punkty ekologiczne;
 - Podnoszenie potencjału obszarów systemu między innymi poprzez:
 - zalesianie i zadrzewianie* gruntów nieprzydatnych rolniczo, w ramach rekultywacji terenów poeksploatacyjnych kruszywa (złóże Bierdzież) i zdegradowanych, dla wyrównywania granicy lasów, celem połączenia rozproszonych powierzchni leśnych, wododziałów, obszarów infiltracyjnych, stref izolacyjnych wokół obiektów wpływających negatywnie na warunki aerosanitarne (np. wzdłuż trasy krajowej Nr 12), także dla ochrony poziomów użytkowych ujmowanych wód podziemnych (GZWP Nr 405 i Nr 222);
 - obejmowanie ochroną* terenów cennych przyrodniczo na podstawie waloryzacji wartości środowiska przyrodniczego;
 - Odtwarzanie lub wzbogacanie wartości ekologicznych, które uległy degradacji, rekultywacja dzikich i legalnych wyrobisk, ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, ujęć dla celów komunalnych wraz ze strefami ochrony bezpośredniej, modernizacja zbiorników małej retencji;
 - Uwzględnianie w zagospodarowaniu terenu zachowania przyrodniczych korytarzy wentylacyjnych, utrzymanie ich drożności, umożliwiających swobodny przepływ powietrza i migrację gatunków;

- Uwzględnianie w zagospodarowaniu terenu zachowania węzłów ekologicznych jako obszarów wspomagających, zasilających inne tereny;
- Ograniczanie lokalizacji obiektów kubaturowych w dolinach do budowli przewidywanych prawem wodnym;
- Unikanie przeprowadzania w dnach dolin podziemnych przewodów infrastruktury technicznej;
- Preferowanie ekstensywnej zabudowy z dużym udziałem zieleni w obrębie systemu - poza dolinami, lasami;
- Ograniczanie do niezbędnych lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko ze szczególnym uwzględnieniem ochrony wód podziemnych;
- Niedopuszczanie do przekształcania istniejącej zabudowy na cele mogące pogorszyć stan środowiska;
- Eliminowanie negatywnego wpływu na środowisko obiektów produkcyjno-usługowych poprzez zabezpieczenia techniczne i inne rozwiązania zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadą zrównoważonego rozwoju;
- Tworzenie leśnych stref buforowych oddzielających uciążliwe obiekty ekologiczne od otoczenia (np. oczyszczalnie ścieków), czy też nieestetyczne budowle;
- Adaptowanie i realizowanie obiektów związanych z utrzymywaniem i ochroną systemu przyrodniczego, a w szczególności ekosystemów leśnych jak gajówki, leśniczówki itp.;
- Prowadzenie prac melioracyjnych z uwzględnieniem aspektu ekologicznego, tzn. stosowania rozwiązań dwustronnych nawadniająco-odwadniających oraz właściwa konserwacja urządzeń i budowli wodnych. Ponadto grunty zdrenowane oraz doliny Policzanki i Zwolanki winny być wyłączone spod zabudowy. Gruntów zdrenowanych nie należy przeznaczać pod zalesianie;
- Promowanie różnorodnych form rolnictwa ekologicznego i produkcji integrowanej na terenach rolnych systemu;

- Zagospodarowanie terenów o różnych funkcjach przy założeniu zrównoważonego udziału funkcji mieszkaniowo-usługowych, usługowych, produkcyjnych, lotniskowych nie stwarzających kolizji z funkcją ekologiczną;
- Przestrzeganie w obszarach objętych ochroną prawną, zasad użytkowania określonych w aktach prawnych ustanawiających formy ochrony;

• **Dla obszaru węzłowego o znaczeniu krajowym - Puszczy Kozienskiej**

- Zachowanie różnorodnych wartości środowiska otuliny Kozienskiego Parku Krajobrazowego tzn. biotycznych i abiotycznych, których współistnienie jest warunkiem wysokiej pozycji w krajowym systemie przyrodniczym ECONET-PL, a ekosystemy torfowiskowe stanowią potencjalny element systemu NATURA 2000 (wartościami abiotycznymi są: różnorodność form geomorfologicznych, obszary źródliskowe, dział wodny II rzędu oddzielający dorzecza Zagożdżonki i Zwoleńki, obszary infiltracyjne; wartościami ekologicznymi są: drobne powierzchnie leśne, liczne zadrzewienia, ekosystemy torfowiskowe z bogatą i rzadko spotykaną florą, osobliwą i podlegającą całkowitej ochronie fauną - żółw błotny).

Najcenniejsze zbiorowiska torfowiska „Okólny Ług” objęte zostały ochroną rezerwatową. Warunkiem zachowania wartości ekologicznych jest przestrzeganie następujących zakazów:

- prowadzenie wszelkich prac odwadniających teren,
- zalesianie odkrytych fragmentów torfowiska,
- niszczenia pokrywy roślinnej i gleby przez zaorywanie, wypalanie, eksploatację torfu,
- wznoszenie budowli i innych budowli technicznych,
- stosowanie wszelkich środków chemicznych,
- ruchu turystycznego, zwłaszcza w okresie III-VII,
- zanieczyszczania terenu.

Dokumentacja rezerwatu „Okólny Ług” zawiera także zalecenia tj: zainstalowanie zastawek na rowach odprowadzających wodę z torfowiska, bądź zlikwidowanie tych rowów oraz utrzymanie dotychczasowej gospodarki leśnej na terenach przyległych z zakazem zalesiania terenów odsłoniętych, a zwłaszcza piaszczystej wydmy graniczącej od północy z torfowiskiem. Dozwolone jest będzie wypasanie zwierząt w obrębie użytków zielonych. Szczegółowe zakazy zawarte są w Rozporządzeniu Nr 258 Wojewody Mazowieckiego z dnia 5 października 2001 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody pod nazwą „Okólny Ług” (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego Nr 212, poz. 3674). Wokół rezerwatu wyznaczana jest 200 m szerokości otulina będąca strefą ochronną zabezpieczającą obiekt chroniony przed zagrożeniami zewnętrznymi

- Wzbogacanie wartości ekologicznych poprzez zalesianie gruntów o niskiej przydatności rolniczej terenów i po eksploatacji piasku - poza granicami rezerwatu i projektowanego użytku ekologicznego;
- Ustanawianie ochrony prawnej dla najcenniejszych przyrodniczo fragmentów węzła, w tym użytku ekologicznego „Patków”.

- **Dla obszarów ekologicznych o znaczeniu lokalnym**

- Korytarze ekologiczne rzek Strugi Polickiej i Zwolanki**

- Zachowanie bioróżnorodności systemów dolinnych rzek i dolin bocznych pełniących funkcje sięgaczy ekologicznych, ekosystemów łąkowych, szuwarowo-torfowiskowych, wodnych, leśnych, agrocenoz;
 - Zachowanie mozaikowości i malowniczości krajobrazu seminaturalnego, częściowo przekształconego przez człowieka melioracjami odwadniającymi i regulacją rzek;
 - Zachowanie zadrzewień, lasów, szuwarów, stawów i łąk w dolinach, niedopuszczanie do zamiany tych ostatnich na agrocenozy;
 - Zachowanie drożności korytarzy i sięgaczy ekologicznych jako istotnych z punktu widzenia przewietrzania terenu i migracji organizmów poprzez:
stosowanie zasady niezawężania światła dolin w ich zarysie obiektami kubaturowymi oraz zwartą zielenią wysoką,
stosowanie odpowiednich form architektonicznych i struktury zabudowy zgodnej z kierunkiem przewietrzania oraz ażurowych ogrodzeń działek przydolinnych,
realizacja odpowiednich prześwitów przy budowie układów komunikacyjnych przecinających doliny (ważne dla migracji organizmów);
 - Wzmacnianie, wzbogacanie i poprawa wartości ekologicznych systemów korytarzy ekologicznych oraz działania w kierunku zachowywania ciągłości przestrzennej poprzez:
zalesianie terenów pozadolinnych zgodnie z opracowaną „granica polno-leśną”,
stosowanie zadrzewień ażurowych i kępowych w dolinach,
uporządkowanie gospodarki ściekowej i poprawę czystości rzek,
dbałość o właściwy stan zbiorników retencyjnych i urządzeń melioracyjnych,
dbałość i piecza nad drzewostanem zabytkowych parków wiejskich w Czarnolesie i Policznie;
 - Objęcie ochroną prawną obiektów cennych przyrodniczo: zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Policzanka” w systemie Strugi Polickiej,

„Wygoda” w systemie Zwołanki (Dopływ spod Wygody) oraz pomników przyrody w Policznie, Grudku i Teodorowie;

Obszar węzłowy lokalnego zasilania południowej części gminy

- Zachowanie bioróżnorodności ekosystemów występujących w obrębie węzła: rozproszonych, drobnych powierzchni leśnych, użytków zielonych towarzyszących odcinkom źródłowym rzek oraz agrocenoz;
- Zachowanie mozaikowości i malowniczości krajobrazu (ciagi wałów wydmych stanowiących dział wodny II rzędu pomiędzy trzema dorzecziami dopływów Wisły w znacznym stopniu pokrytych lasami, urozmaiconą rzeźbą terenu, rozległe przestrzenie pól uprawnych, niewielkie powierzchnie łąk i pastwisk);
- Zachowanie zadrzewień wszelkiego rodzaju: śródpolnych, przydrożnych, przyzagrodowych i innych;
- Wzmacnianie, wzbogacanie i poprawa wartości ekologicznych obszaru węzła poprzez:
rekultywację o charakterze rolnym lub leśnym wyrobisk po eksploatacji kruszywa,
zadrzewianie i zalesianie obszarów o niskiej przydatności rolniczej, zbudowanych z utworów przepuszczalnych, także dla ochrony kredowego poziomu użytkowego wód podziemnych oraz poprawy agroekologicznego wskaźnika lesistości.

5.3.2 Podstawowe zasady gospodarowania w terenach objętych ochroną prawną na podstawie przepisów szczególnych

- **Otulina Kozińskiego Parku Krajobrazowego** (rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego Nr 38 z dnia 23 stycznia 2001 r. w sprawie utworzenia Kozińskiego Parku Krajobrazowego - Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego Nr 11, poz. 107, z dnia 29.01.2001 r.)

Na obszarze otuliny zabrania się:

- wprowadzania zmian stosunków wodnych mogących negatywnie wpłynąć na środowisko przyrodnicze,
- likwidowania oczek wodnych, starorzeczy oraz przekształcania terenów podmokłych,
- biwakowania poza miejscami wyznaczonymi,
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych,

- likwidowania istniejących zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych,
 - niszczenia gleby, wydobywania skał, minerałów, torfu oraz poboru kruszywa naturalnego i innych kopalin na cele przemysłowe, za wyjątkiem poboru kruszywa naturalnego na obszarach położonych w gminie Garbatka-Letnisko,
 - wysypywania, zakopywania i wylewania opadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania wód i gleby oraz powietrza poza miejscami do tego wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
 - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających naturalną rzeźbę terenu,
 - lokalizowania budownictwa letniskowego oraz inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska poza miejscami do tego wyznaczonymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
 - budowy i modernizacji przesyłowych linii energetycznych, ciepłowniczych i innych mediów technicznych bez opinii Dyrektora Parku,
 - organizowania na terenach leśnych masowych imprez bez uzgodnienia z Dyrektorem Parku.
- Wydawanie przewidzianych odrębnymi przepisami pozwoleń na działalność, której skutki dotyczą ograniczeń lub zakazów wprowadzonych w odniesieniu do otuliny w Rozporządzeniu wymaga uzgodnienia z wojewodą.

• **Lasy (ustawa o lasach)**

Podstawowe zasady gospodarowania to:

- **Powszechna ochrona lasów** polegająca na kształtowaniu równowagi w ekosystemach leśnych i podnoszeniu odporności lasów poprzez między innymi:
zabiegi profilaktyczne i ochronę przeciwko szkodnikom, pożarom itp.,
gospodarowanie zwierzyną w lasach w sposób nie zagrażający trwałości lasów,
przebudowę drzewostanów na bardziej odporne na zanieczyszczenia z uwzględnieniem zgodności drzewostanu z siedliskiem,
preferowanie biologicznych metod ochrony lasów;
- **Trwałość utrzymywania lasów** i ciągłość ich użytkowania poprzez:
zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego powierzchni leśnych,
zachowanie w lasach roślinności leśnej oraz naturalnych bagien, łąk, torfowisk, oczek wodnych,
ponowne wprowadzanie roślinności leśnej w lasach w okresie do dwóch lat od usunięcia drzewostanu, a w razie szkód wywołanych przez klęski żywiołowe - w okresie 5 lat,

pozyskiwanie drewna w granicach nie przekraczających możliwości produkcyjnych lasów,
zmianę użytkowania leśnego na inny rodzaj użytkowania tylko w uzasadnionych przypadkach;

Prowadzenie i promocja zrównoważonej gospodarki leśnej oraz ochrona zasobów przyrody w lasach Puszczy Kozienickiej ustanowionej Leśnym Kompleksem Promocyjnym (zarządzenie Nr 30 DGLP z dnia 19.12. 1994 r. w sprawie LKP z późniejszymi zmianami i zarządzenie Nr 28 DGLP z dnia 11.08.1995 r.);

Kształtowanie w kompleksie leśnym „Bierdzież”, wchodzącym w skład LKP, strefy ekotonowej - pasa przejściowego (różnej wielkości) występującego na styku dwóch biocenoz, odznaczającego się znacznie większym bogactwem flory i fauny niż sąsiadujące ze sobą ekosystemy. Strefa ta winna być miejscem bytowania gatunków tzw. stykowych - charakterystycznych dla obu biocenoz. Zasady stosowane w kształtowaniu strefy ekotonowej to między innymi:
pozostawienie pasa drzewostanu szerokości 30-50 m wzdłuż użytków rolnych, wód, dróg publicznych itp. na etapie użytkowania rębego,
stosowanie na obrzeżach lasu silniejszych cięć pielęgnacyjnych umożliwiających wnikanie światła do wnętrza lasu i powstawania ścian ochronnych drzewostanów,
tworzenie ściany ochronnej składającej się z wielu warstw roślinnych nakładających się zarówno w pionie jak i poziomie, obejmującej roślinność drzewiastą, krzewiastą i runo,
dążenie do tego by zewnętrzne obrzeża lasu wzdłuż dróg, cieków wodnych, szlaków turystycznych w pasie szerokości 10-30 m były maksymalnie wypełnione tak, aby tworzyła się ściana lasu ograniczająca wnikanie niekorzystnych czynników do wnętrza lasu;

- **Powiększanie zasobów leśnych** (regulacja granicy polno-leśnej) poprzez zalesianie m.in.:
nieużytków, gruntów rolnych nieprzydatnych dla rolnictwa,
gruntów położonych przy źródłiskach rzek, na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek i na obrzeżach zbiorników wodnych,
wydm i pól piasków przewianych,
stromych zboczy,
terenów poeksploatacyjnych;

- **Udokumentowane złoża piasków „Bierdzież”**

W obszarze górniczym i terenie górniczym (powierzchnie pokrywają się ze sobą i z granicami udokumentowanego złoża) określone zostały w koncesji następujące warunki i zasady eksploatacji (Decyzja Starosty Zwoleńskiego Nr RLOŚ 7511/4/2000 z dnia 2000.10.25):

- ruch zakładu górniczego należy prowadzić zgodnie z przepisami ustawy „Prawo geologiczne i górnicze” oraz przepisami wykonawczymi do ustawy, na podstawie planu ruchu, zgodnie z zasadami techniki górniczej,
 - wydobywanie kopaliny winno być prowadzone zgodnie z projektem zagospodarowania złoża, metodą odkrywkową,
 - eksploatację należy prowadzić w sposób niezagrożący zanieczyszczeniom wód podziemnych z maksymalnym wykorzystaniem udokumentowanych zasobów złoża,
 - zabezpieczyć pracujący sprzęt w taki sposób, aby nie dopuścić do skażenia gruntu i wód gruntowych substancjami ropochodnymi. Zabrania się składowania w wyrobisku wszelkich odpadów;
 - po wyczerpaniu zasobów złoża należy przeprowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych, a także naprawić wszelkie szkody spowodowane eksploatacją;
- **Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 222 „Dolina Środkowej Wisły”** (Decyzja MOŚZNiL Nr GK/Kdh/013/6030/97 z dnia 15 grudnia 1997 roku)
Dokumentacja hydrologiczna określiła między innymi strefy ochrony szczególnej GZWP z propozycją wprowadzenia zakazów, nakazów i zaleceń dla wydzielonych obszarów ochronnych.

Obszary ochrony szczególnej A₃

Proponowane zakazy

- Lokalizacji inwestycji, które są szczególnie szkodliwe dla środowiska i mogą zanieczyścić wody podziemne ze względu na wytworzone ścieki, emitowane pyły i gazy oraz składowane odpady, wymienionych w Rozporządzeniu MOŚZNiL z dnia 13.05.1995 r (obecnie ustawa z dnia 27.07.01 o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw - Dz.U. Nr 100, poz. 1085, art.423);
- Lokalizacji inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska wód podziemnych, wymienionych w cytowanym Rozporządzeniu. W przypadku lokalizacji małych obiektów o zezwoleniu na lokalizację decydować będą organy administracji państwowej w oparciu o obowiązkową ocenę oddziaływania na środowisko poprzedzoną wykonanym projektem badań środowiska;

- Wprowadzania ścieków do ziemi;
- Wprowadzania ścieków do wód podziemnych nie spełniających wymagań Rozporządzenia MOŚZNiL z dnia 15.11.1991 r (Dz.U.Nr 116, poz.503);
- Rolniczego wykorzystania ścieków;
- Lokalizacji bezściólkowych ferm chowu zwierząt;
- Lokalizacji zabudowy przemysłowej i zwartej mieszkaniowej bez uregulowania gospodarki ściekowej;
- Lokalizacji mogilników środków ochrony roślin;

Proponowane nakazy

- Objęcie kanalizacją wszystkich zwodociagowanych wsi, które dotychczas takiej kanalizacji nie posiadają;
- Przy budowie nowych wodociągów wiejskich nakazuje się wykonanie kanalizacji i jeśli to konieczne lokalnych oczyszczalni;
- Natychmiastowa rekultywacja stwierdzonych zanieczyszczeń gruntu i likwidacja zanieczyszczeń antropogenicznych wód podziemnych;
- Ustalenie ograniczeń w nawożeniu i stosowaniu SOR (środków ochrony roślin) na wskazanych obszarach (szczegółowe zasady należy przeprowadzić zgodnie z metodą wykorzystującą mapy glebowo-rolnicze);
- Utworzenie lub kontynuacja lokalnego monitoringu wokół wybranych obiektów. Zasięg i zasady funkcjonowania poszczególnych sieci monitoringu powinny być dostosowane indywidualnie;

Proponowane zalecenia

- Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na obszarach zabudowy wiejskiej nieskanalizowanej poprzez kontrolowanie sposobu gromadzenia i wykorzystania ścieków oraz stanu sanitarnego studni gospodarczych;
- Wytyczenie tras przewozu środków szczególnie niebezpiecznych dla jakości wód podziemnych;

Teren całej strefy ochrony GZWP Nr 222

Dla terenu całej strefy ochrony GZWP Nr 222 w dokumentacji proponowane są następujące nakazy i zalecenia:

Proponowane nakazy

- Prowadzenie monitoringu jakości wód podziemnych GZWP;
- Oznakowanie terenu wyznaczonego zbiornika Nr 222 oraz jego strefy ochronnej poprzez umieszczenie tablic informacyjnych na przecięciu poszczególnych granic z ważniejszymi drogami krajowymi i wojewódzkimi;
- Wykonanie OOS dla wszystkich obiektów uciążliwych;
- Okresowa kontrola szkodliwości obiektów uciążliwych;

IV. OBSZARY WSKAZANE DO OBJĘCIA SPORZĄDZENIEM MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Obszary dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe wynikają:

- ze względu na przepisy szczególne;
- ze względu na istniejące uwarunkowania;

Dla obszaru gminy Policzna sporządzanie planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego jest pożądane dla terenów obejmujących:

- **Ze względu na przepisy szczególne**
 - **Obszary przewidywanych zadań** (programów) dla realizacji ponadlokalnych oraz lokalnych celów publicznych (z udziałem finansów publicznych) z wyjątkiem zadań związanych z budową urządzeń infrastruktury technicznej w granicach pasa drogowego;
 - **Obszary poddawane ochronie w trybie ustawy o ochronie przyrody.** Wprowadzanie form ochrony wskazanych w inwentaryzacji przyrodniczej i uwzględnionych w „studium” może odbywać się w następujący sposób:
rezerwat przyrody - rozporządzenie wojewody;
pozostałe formy: pomniki przyrody, użytek ekologiczny, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe - rozporządzenie wojewody lub uchwała rady gminy; dla zespołów przyrodniczo-krajobrazowych poddawanych ochronie przez radę gminy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (art. 34 ust. 2);
 - **Obszary terenów górniczych udokumentowanych złóż kopalin pospolitych.** Dla terenu górniczego sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Jeżeli przewidywane szkodliwe wpływy na środowisko będą nieznaczne, rada gminy może podjąć uchwałę o odstąpieniu od sporządzania planu miejscowego (prawo geologiczne i górnicze);
 - **Obszary wskazane do zmiany dotychczasowych funkcji terenów rolnych i leśnych** na inne funkcje w przypadkach: zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze zwartych obszarów przekraczających; 0,5 ha III klasy bonitacyjnej; 1,0 ha IV klasy bonitacyjnej; gleb pochodzenia organicznego; zmiany przeznaczenia gruntów leśnych (ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych);

Proponowane zalecenia

- Przeprowadzenie weryfikacji zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych na obszarze zbiornika ze względu na zbyt wysoką wartość w stosunku do zasobów dyspozycyjnych;
- **Ujęcie wód podziemnych w Czarnolesie** (Decyzja Wojewody Radomskiego OS.III-W 6210/7/97 z dnia 1997.03.04)

Strefa ochrony bezpośredniej wspólna dla studni Nr 1 i Nr 2 w granicach ogrodzonej działki o wymiarach 20 m x 30 m.

Decyzja Wojewody określa następujące obowiązki użytkownika:

- Systematyczne badanie jakości wody pod względem fizyko-chemicznym i bakteriologicznym,
- Utrzymanie terenu strefy ochrony bezpośredniej wokół ujęcia zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu MOŚZNiL z dnia 5.11.1991 r. w sprawie zasad ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć wody (Dz.U.Nr 116, poz.504). Są to:
 - zakaz użytkowania gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęcia wody,
 - nakaz zagospodarowania terenu zielenią,
 - nakaz odprowadzenia wód opadowych w taki sposób, aby nie mogły przedostać się do urządzeń służących do poboru wody,
 - nakaz szczelnego odprowadzenia poza granicę strefy ochronnej ścieków z urządzeń sanitarnych z terenu ujęcia;
- Opracować projekt strefy ochrony pośredniej;
- **Ujęcie wód podziemnych w Policznie** (Decyzja Starosty Zwoleńskiego RLOŚ.III-W 6223/4/2000 z dnia 27.04.2000 r.)

Strefa ochrony bezpośredniej obejmująca teren wygradzony w kształcie prostokąta o bokach 66 m x 43 m . Zasady utrzymania strefy są takie jak przy studni w Czarnolesie.

- **Ze względu na istniejące uwarunkowania**

- Obszary zainwestowania gminnego ośrodka administracyjno-usługowego w Policznie dla określenia między innymi:
 - zasad porządkowania, przekształceń i wpisywania się z nową zabudową w obszarze ścisłego zainwestowania;
 - zasad kształtowania zabudowy i podziału na działki w poszczególnych „obszarach wskazanych do zabudowy” dla różnych funkcji;
 - zasad prawidłowej obsługi komunikacyjnej poszczególnych „obszarów wskazanych do zabudowy”;
 - zasad uzbrojenia technicznego;
- Obszary „wskazane do zabudowy” w innych miejscowościach gminy położone poza bezpośrednim zasięgiem obsługi komunikacyjnej, na których zachodzi potrzeba określenia organizacji obsługi komunikacyjnej, zasad i warunków zagospodarowania oraz zasad obsługi terenu w podstawowe urządzenia infrastruktury komunalnej (np. w miejscowości Florianów, przy trasie krajowej Nr 12 GP);

Opracowania szczegółowe winny być sporządzane w przypadku stwierdzenia przez Zarząd zainteresowania prywatnych inwestorów zagospodarowaniem i realizacją zainwestowania na tych obszarach. Podstawowym celem sporządzania opracowań planistycznych winno być określenie form i warunków inwestowania dla określonych funkcji oraz zapewnienie prawidłowej obsługi komunikacyjnej obszarów.

Delimitację granic obszaru i zakresu opracowania w zależności od potrzeb określi każdorazowo Rada Gminy w drodze Uchwały;

Brak sporządzenia planu miejscowego nie wstrzymuje wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu na podstawie przepisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym.

Ważniejsze materiały źródłowe

Opracowania planistyczne „zewnętrzne”

- Wstępna koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju: Część I; Część II; Rządowe Centrum Studiów Strategicznych - Warszawa, listopad 1995 rok;
- Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju: Strategiczne problemy rozwoju i zagospodarowania przestrzennego Makroregionu Stołecznego: Rządowe Centrum Studiów Strategicznych - Biuro Rozwoju Regionalnego z siedzibą w Warszawie - 1997 rok;
- Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju - Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, 1999 r.
- Strategia rozwoju województwa mazowieckiego - Sejmik Wojewódzki, Warszawa, 2001 r.
- Wojewódzki program rozwoju regionalnego Mazowsza na lata 2001-2006, Sejmik Wojewódzki, Warszawa 2001 r.;
- Uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa mazowieckiego - MBPPIRR w Warszawie, 2001 r.;
- Gmina Policzna - Informacja o ponadlokalnych uwarunkowaniach i kierunkach polityki przestrzennej, Marszałek Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2001 r.
- Uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa mazowieckiego - systemy ponadlokalnej infrastruktury technicznej MBPPIRR w Warszawie, Oddział Terenowy w Radomiu - 2001 r.
- Środowisko przyrodnicze i gospodarka wodna w woj. mazowieckim. Uwarunkowania - MBPPIRR w Warszawie - Oddział Terenowy w Ciechanowie, 2000r.;
- Stan i zasoby środowiska przyrodniczego woj. mazowieckiego - MBPPIRR w Warszawie - Oddział terenowy w Ciechanowie, 2000r.;

Opracowania planistyczne oraz inne programy i dokumenty „wewnętrzne”

- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna: Uchwała Nr XXIV/57/82 Gminnej Rady Narodowej w Policznie z dnia 17. XII. 1982 roku (Dz.Urz. WRN Nr 15, poz.146 z dnia 8.VII.1998 r.);
- Zmiany i uzupełnienia w planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Policzna: Uchwała Nr III/26/91 Rady Gminy w Policznie z dnia 8. maja 1991 roku (Dz.Urz. Woj. Radomskiego Nr 10/91, poz. 97 z dnia 11 maja 1991 roku);
- Opracowanie fizjograficzne dla planu zagospodarowania przestrzennego zespołu gmin Zwolen, Przylęk, Policzna, Tczów, Kazanów - Geoprojekt W-wa 1981 r.;
- Wnioski i uwagi organów uprawnionych do opiniowania projektu „studium”;
- Informacje z Urzędu Gminy Policzna;
- Granica polno-leśna, gm. Policzna, WBGiUR w Radomiu, Oddział Rejonowy w Zwoleniu, 2000 r.;
- Rozpoznanie wartości przyrodniczych gminy Policzna, M. Kurowski, Pionki 1998 r.;
- Koncepcja programowa gospodarki ściekowej na terenie gminy Policzna; na zlecenie Zarządu Gminy, Instalart, Radom 02. 04. 1996 r..
- Ocena możliwości rozbudowy wodociągu Czarnolas i Policzna; na zlecenie Zarządu Gminy, Radom 31.05.2000 r.
- Inwentaryzacja zasobów kopalin i wód podziemnych z uwzględnieniem potrzeb ich ochrony i możliwości zagospodarowania dla gminy Policzna, W. Mróz, Kielce 1998 r.;
- Materiały Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dotyczące dóbr kultury w obszarze gminy Policzna;
- Policzna - przeszłość i dzień dzisiejszy radomskiej wsi, pod redakcją Kazimierza Myślińskiego, Radom 1993 rok;
- Ocena oddziaływania na środowisko nowoprojektowanej oczyszczalni ścieków w miejscowości Policzna w woj. radomskim - W. Adamski, Wrocław 1997 r.;
- Informacje z WZMiUW, Oddział Terenowy w Zwoleniu,

Opracowania resortowe i branżowe

- II Polityka ekologiczna Państwa, Ministerstwo Środowiska, W-wa 2000 r.;
- Narodowa Strategia ochrony środowiska na lata 2000-2006, Ministerstwo Środowiska, W-wa 2000 r.;
- Krajowa sieć ekologiczna ECONET-POLSKA - praca zbiorowa pod. red. A.Liro, W-wa 1995 r.;
- „Natura 2000” Europejska sieć ekologiczna, MOSZNiL, W-wa 1999r.;
- Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA - praca zbiorowa pod. red. A.Liro, W-wa 1998 r.;
- Ostoje przyrody w Polsce, A. Dyduch-Falniowska z zespołem, Kraków 1999 r.;
- Stan środowiska w województwie mazowieckim - Mazowiecki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie 2000 r.;
- Koncepcja rozwoju sieci na terenie Rejonowego Zakładu Energetycznego Zwoleni;
- Studium programowe zaopatrzenia w gaz województwa radomskiego - „Gazoprojekt” Wrocław 1998 r.
- Program małej retencji dla woj. radomskiego - WZMiUW w Radomiu, 1996 r.
- Ocena stopnia zagrożenia wód podziemnych w woj. radomskim i projekt sieci monitoringu zwykłych wód podziemnych, Pęczkowska, Łódź 1994 r.;
- Plan urządzania gospodarstwa leśnego Nadleśnictwa Zwoleni, obręb Lipsko i Zwoleni na lata 1993-2002, BULiGL w Radomiu;
- Program ochrony przyrody i wartości kulturowych w Nadleśnictwie Zwoleni, BULiGL w Radomiu, 1998 r.;
- Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza projektowanego rezerwatu przyrody „Okólny Ług”, M. Zemanek z zespołem, 1990 r.;
- Zlokalizowanie i charakterystyka złóż torfowych w Polsce spełniających kryteria potencjalnej bazy zasobowej z ustaleniem i uwzględnieniem wymogów związanych z ochroną i kształtowaniem środowiska, województwo radomskie - Inst.Melioracji i Użytków Zielonych, Falenty 1996 r.;
- Kierunki rozwoju gospodarki wodnej dla potrzeb rolnictwa w woj. radomskim do 2005 r., WZIR Radom, 1996 r.;
- Projekt zasad hodowlano-ochronnych dla LKP „Lasy Puszczy Kozienickiej” - 1995 r.;
- Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Kozienickiej”, monografia przyrodniczo-leśna - praca zbiorowa pod. red. R. Zielonego, wyd. SGGW W-wa 1997 r.;
- Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla kształtowania stref ochronnych zbiornika wód podziemnych w utworach czwartorzędowych GZWP 222 - Dolina Środkowej Wisły- POLGEOL Zakład w Warszawie, Łodzi, Lublinie 1996 r.;
- Warunki przyrodnicze produkcji rolnej - woj. radomskie, IUNG Puławy 1988 r.
- Ocena stanu i program kształtowania i ochrony środowiska naturalnego w woj. radomskim do 1990 roku oraz kierunki działań do 2010 r. Wojewoda Radomski 1987 r.;

Materiały statystyczne

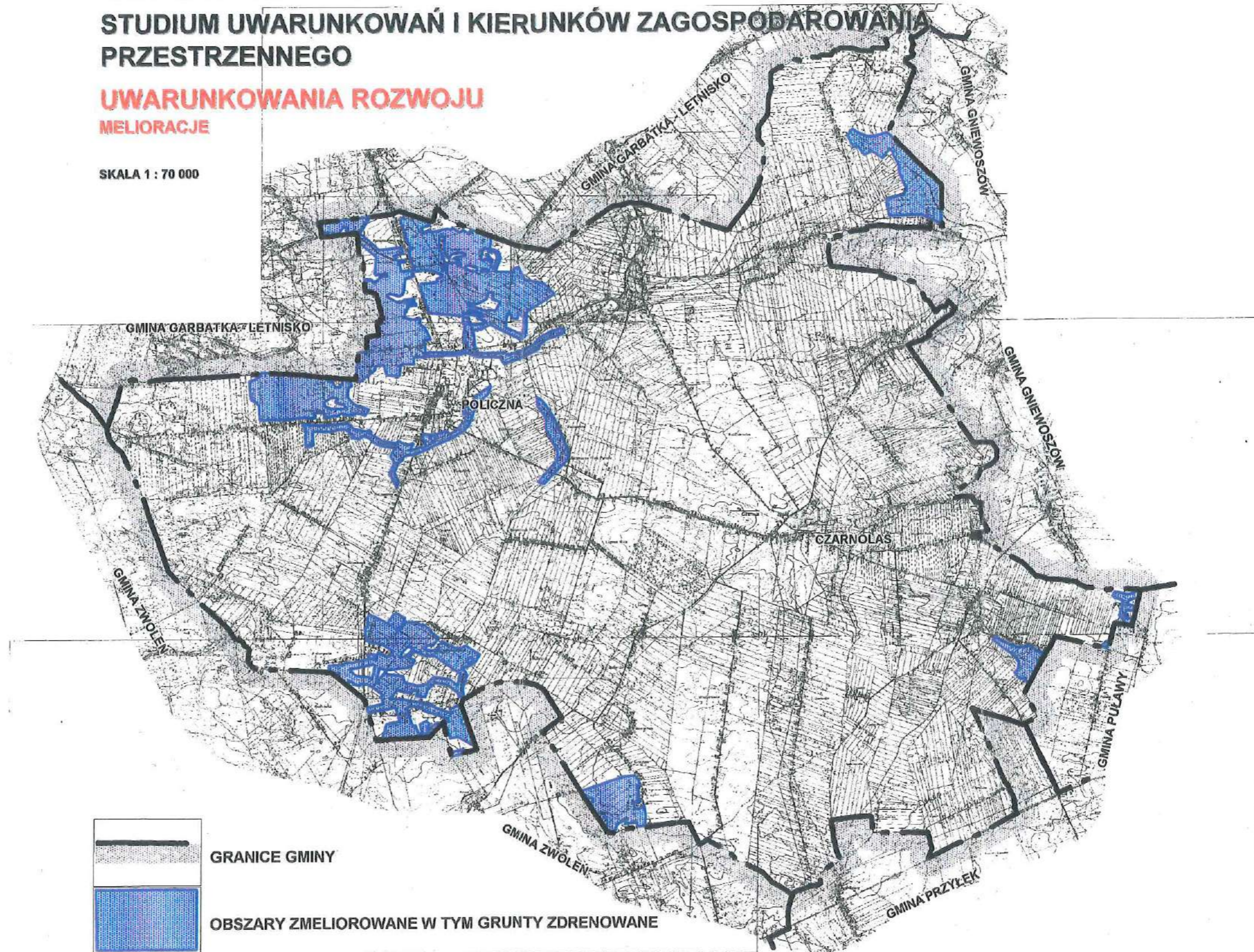
- Biuletyn statystyczny województwa mazowieckiego, US w Warszawie, Warszawa 2000;
- Publikacje GUS i US w Warszawie;
- Dane BDL dla gmin i powiatów województwa mazowieckiego, IMAGIS 1999;

GMINA POLICZNA

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU MELIORACJE

SKALA 1 : 70 000

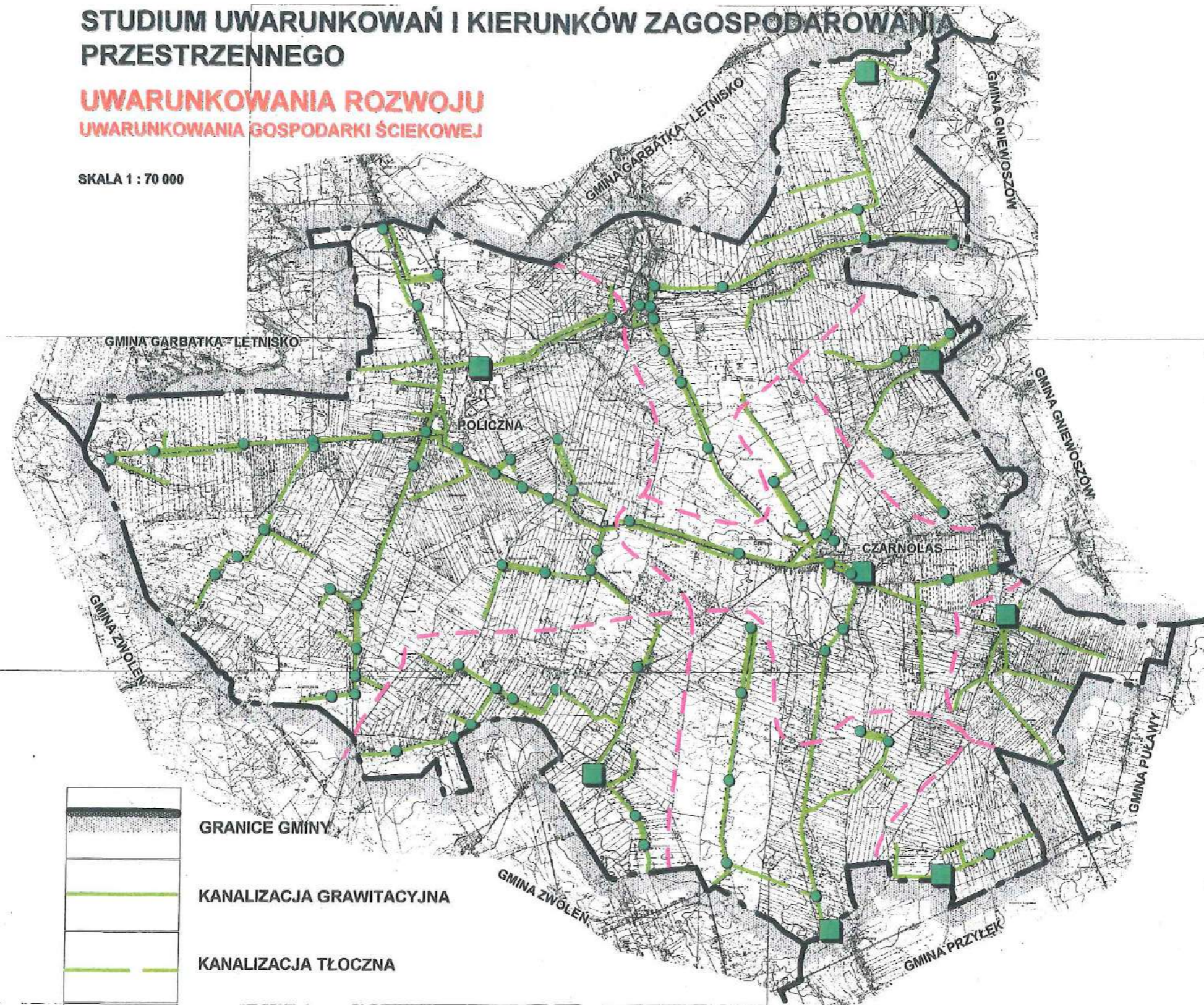

GMINA POLICZNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU UWARUNKOWANIA GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ

SKALA 1 : 70 000

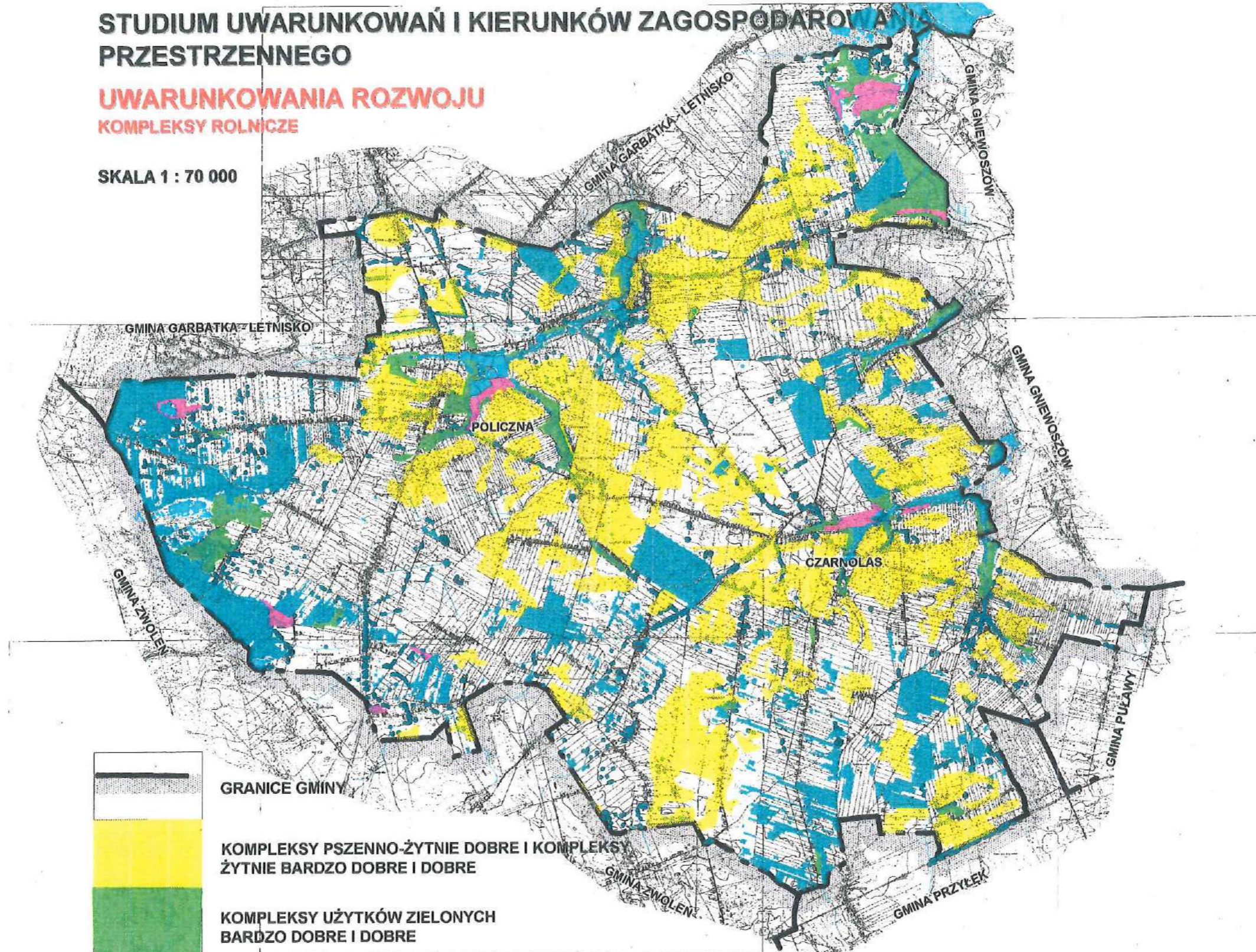
	GRANICE GMINY
	KANALIZACJA GRAWITACYJNA
	KANALIZACJA TŁOCZNA
	PRZEPOMPOWNIE SIECIOWE
	OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW
	ZLEWNIE KANALIZACYJNE

GMINA POLICZNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU KOMPLEKSY ROLNICZE

SKALA 1 : 70 000

- GRANICE GMINY
- KOMPLEKSY PSZENNO-ŻYTNIE DOBRE I KOMPLEKSY ŻYTNIE BARDZO DOBRE I DOBRE
- KOMPLEKSY UŻYTKÓW ZIELONYCH BARDZO DOBRE I DOBRE
- GLEBY ORGANICZNE PRAWNIE CHRONIONE
- POZOSTAŁA PRZESTRZEŃ ROLNICZA
- LASY
- POJEDYŃCZE DRZEWA I GRUPY DRZEW

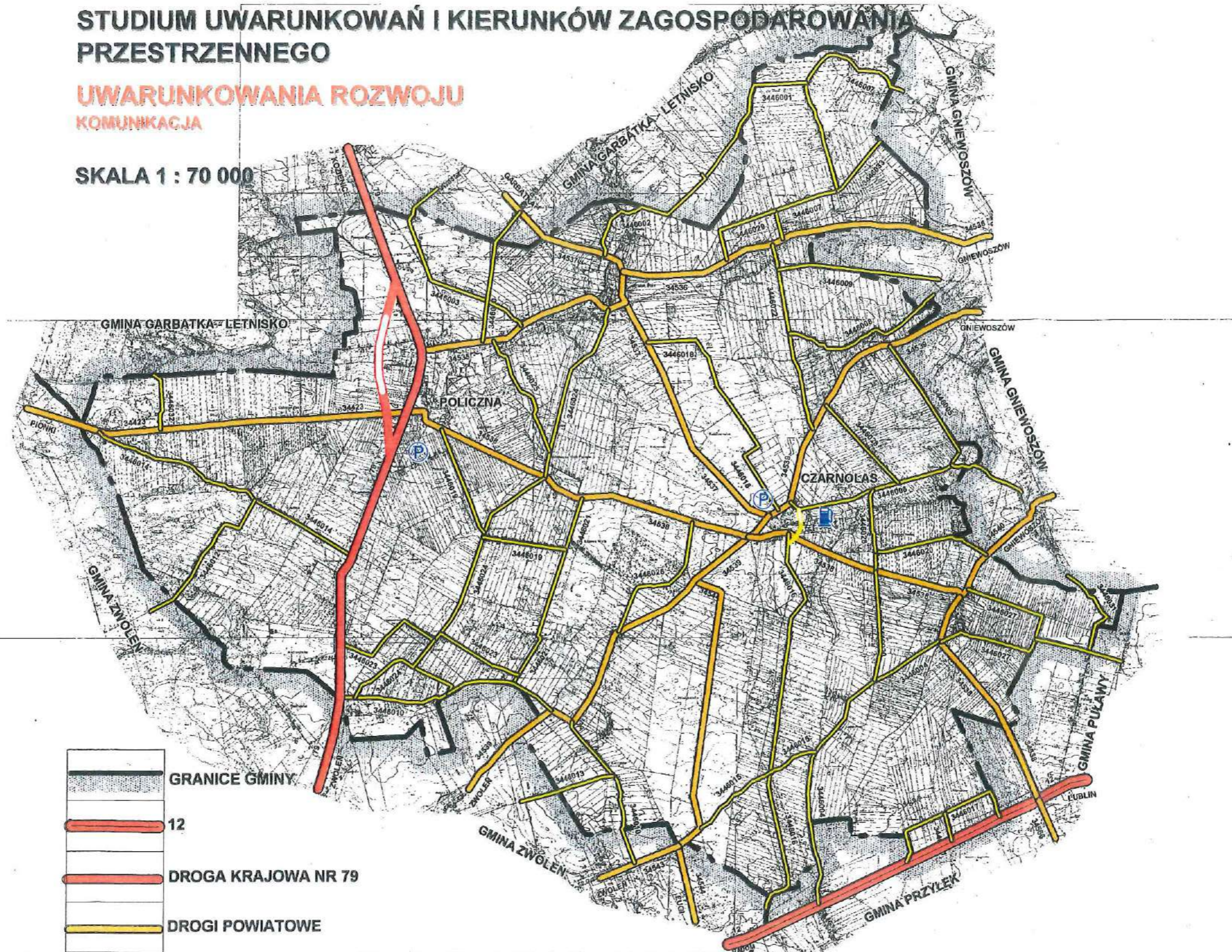
CIEKI

GINA POLICZNA

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU KOMUNIKACJA

SKALA 1 : 70 000

	GRANICE GMINY
	12
	DROGA KRAJOWA NR 79
	DROGI POWIATOWE
	DROGI GMINNE
	OBWODNICE PRZEWDZIANE W PLANIEMIEJSCOWYM DO REALIZACJI
	NUMERY DRÓG

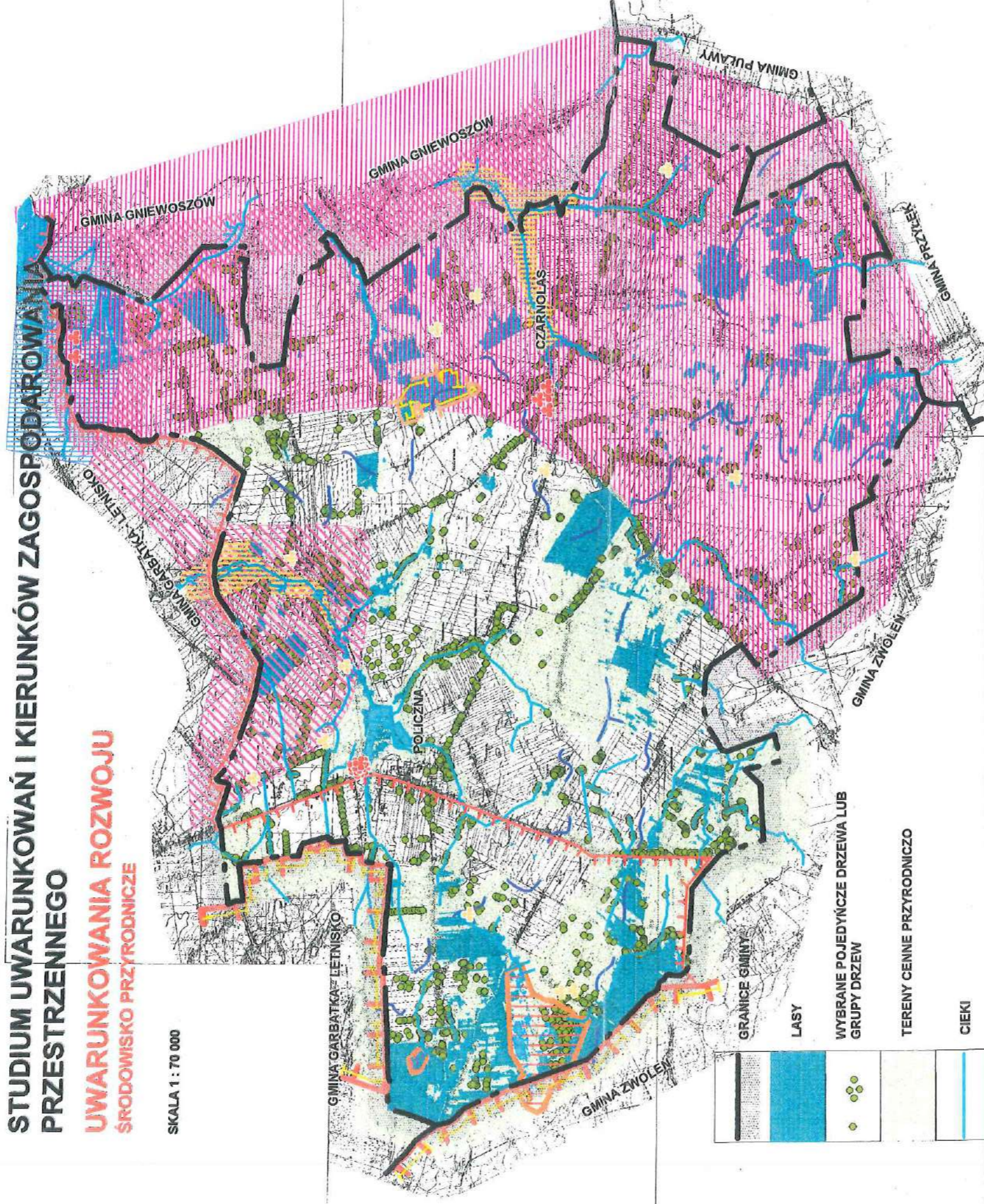
	PARKINGI
	STACJA BENZYNOWA

GMINA POLICZNA

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZE

SKALA 1 : 70 000

	GRANICE GMINY
	LASY
	WYBRANE POJEDYŃCZE DRZEWA LUB GRUPY DRZEW
	TERENY CENNE PRZYRODNICZO
	CIEKI
	WODY OTWARTE
	GŁÓWNY ZBIORNIK WÓD PODZIEMNYCH NR 222
	OBSZAR OCHRONY SZCZEGÓLNEJ GZWP NR 222
	OBSZAR WYSOKIEJ OCHRONY GZWP NR 405
	DZIAŁY WODNE
	KOZIENICKI PARK KRAJOBRAZOWY
	OTULINA KOZIENICKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO

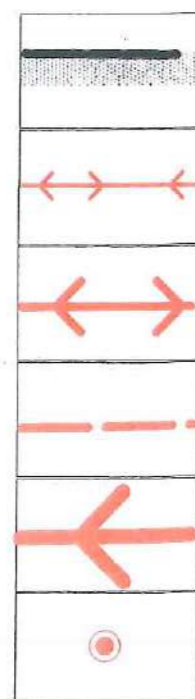
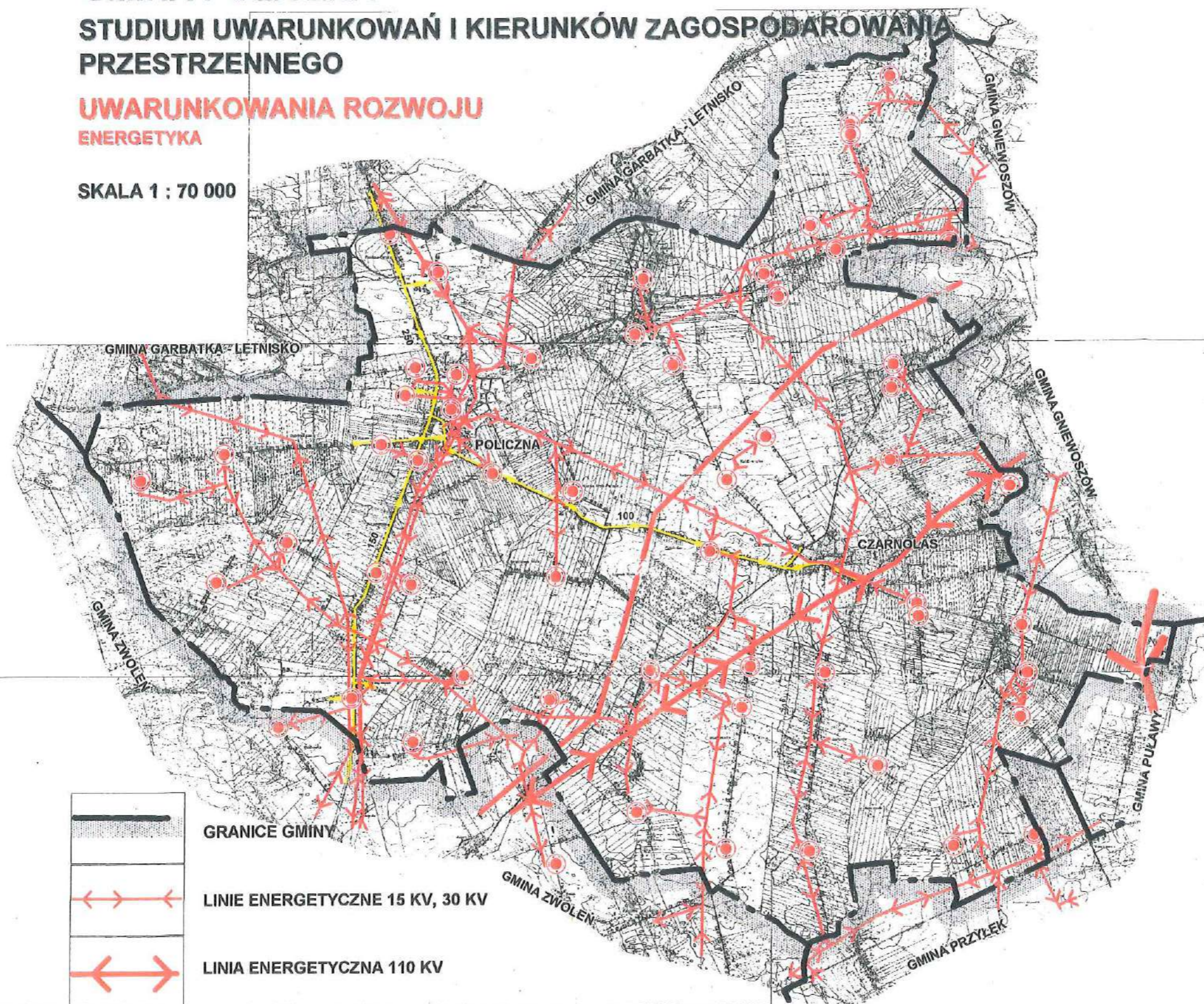
	LEŚNE KOMPLEKSY PROMOCYJNE
	MIEJSCA WYMAGAJĄCE KSZTAŁTOWANIA STREF EKOTONOWYCH
	POMNIKI PRZYRODY
	PROJEKTOWANE POMNIKI PRZYRODY
	PROJEKTOWANY UŻYTEK EKOLOGICZNY
	PROJEKTOWANY REZERWAT PRZYRODY

GMINA POLICZNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU ENERGETYKA

SKALA 1 : 70 000

GRANICE GMINY

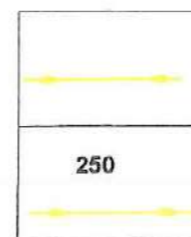
LINIE ENERGETYCZNE 15 KV, 30 KV

LINIA ENERGETYCZNA 110 KV

LINIA ENERGETYCZNA 110 KV PROJEKTOWANA

LINA ENERGETYCZNA 400 KV

STACJE ENERGETYCZNE

GAZOCIĄG ŚREDNIOPRĘŻNY

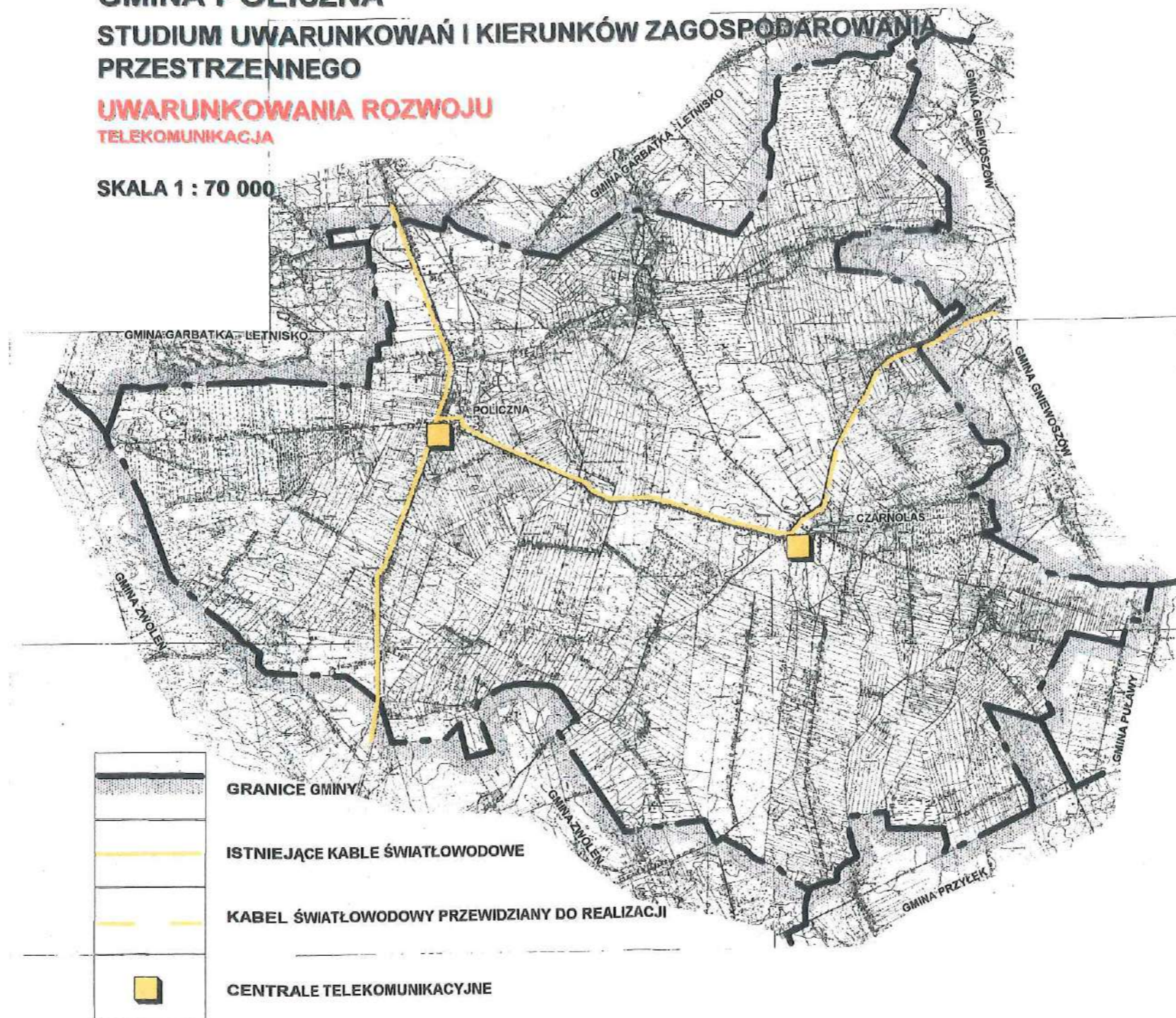
ŚREDNICA GAZOCIĄGU

GINA POLICZNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU TELEKOMUNIKACJA

SKALA 1 : 70 000

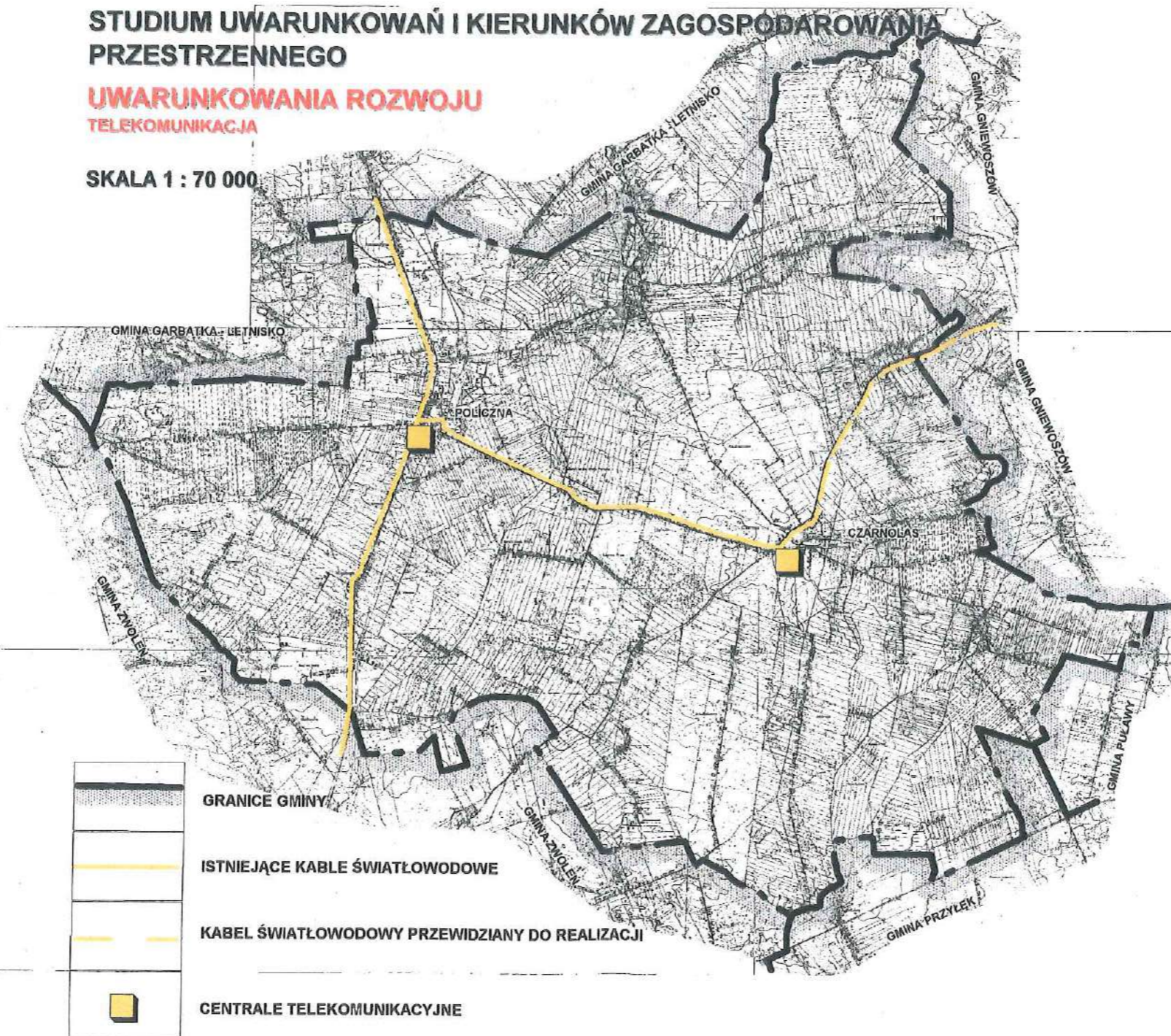

GMINA POLICZNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU TELEKOMUNIKACJA

SKALA 1 : 70 000

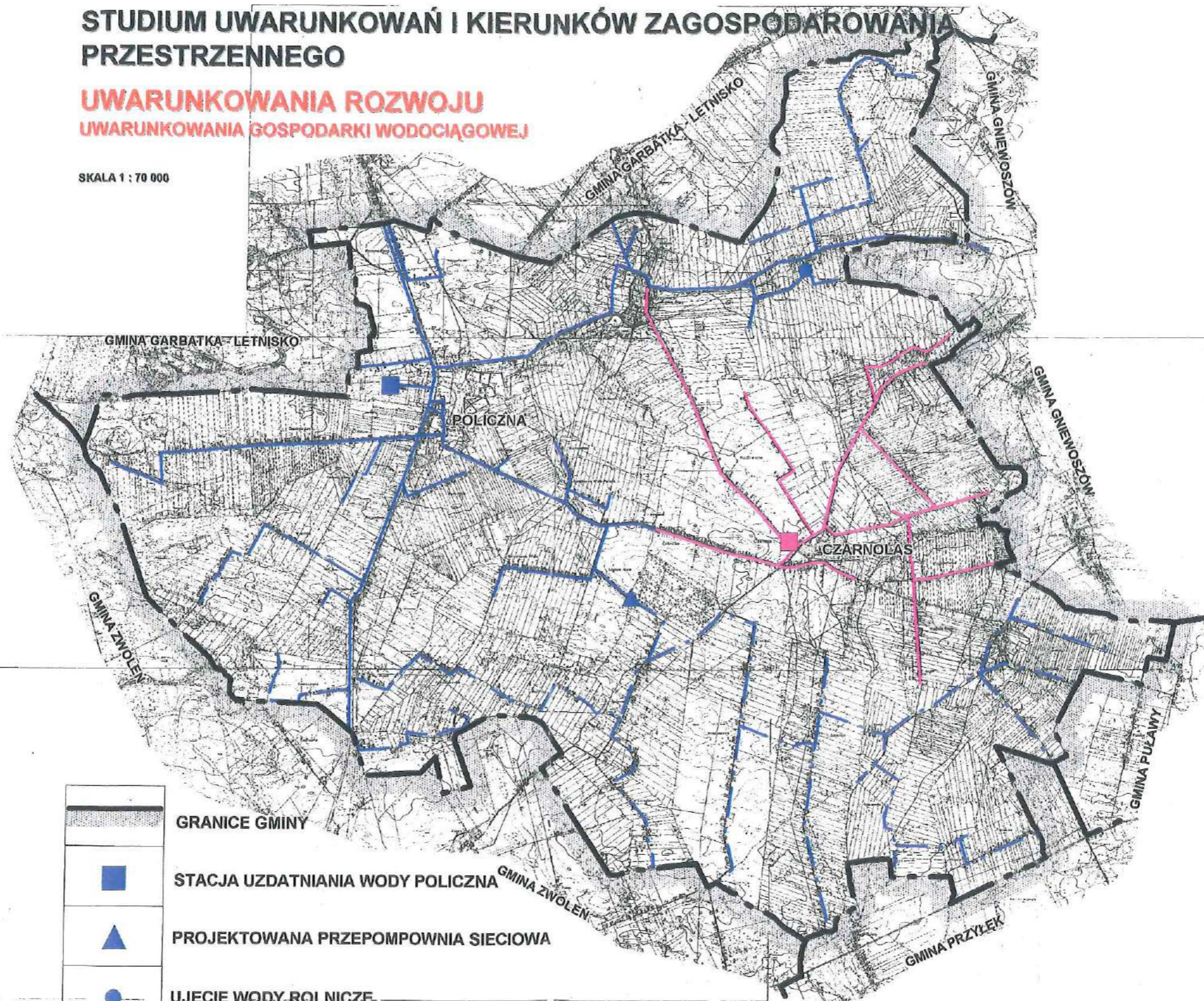

GMINA POLICZNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU UWARUNKOWANIA GOSPODARKI WODOCIĄGOWEJ

SKALA 1 : 70 000

	GRANICE GMINY		STACJA UZDATNIANIA WODY CZARNOLAS
	STACJA UZDATNIANIA WODY POLICZNA		SIEĆ WODOCIĄGOWA CZARNOLAS
	PROJEKTOWANA PRZEPOMPOWNIA SIECIOWA		
	UJĘCIE WODY-ROLNICZE		
	SIEĆ WODOCIĄGOWA POLICZNA		
	REALIZOWANA SIEĆ WODOCIĄGOWA POLICZNA		

GMINA POLICZNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU KOMUNIKACJA

SKALA 1 : 70 000

	GRANICE GMINY
	12
	DROGA KRAJOWA NR 79
	DROGI POWIATOWE
	DROGI GMINNE
	OBWODNICE PRZEWIDZIANE W PLANIEMIEJSCOWYM DO REALIZACJI
3448009	NUMERY DRÓG

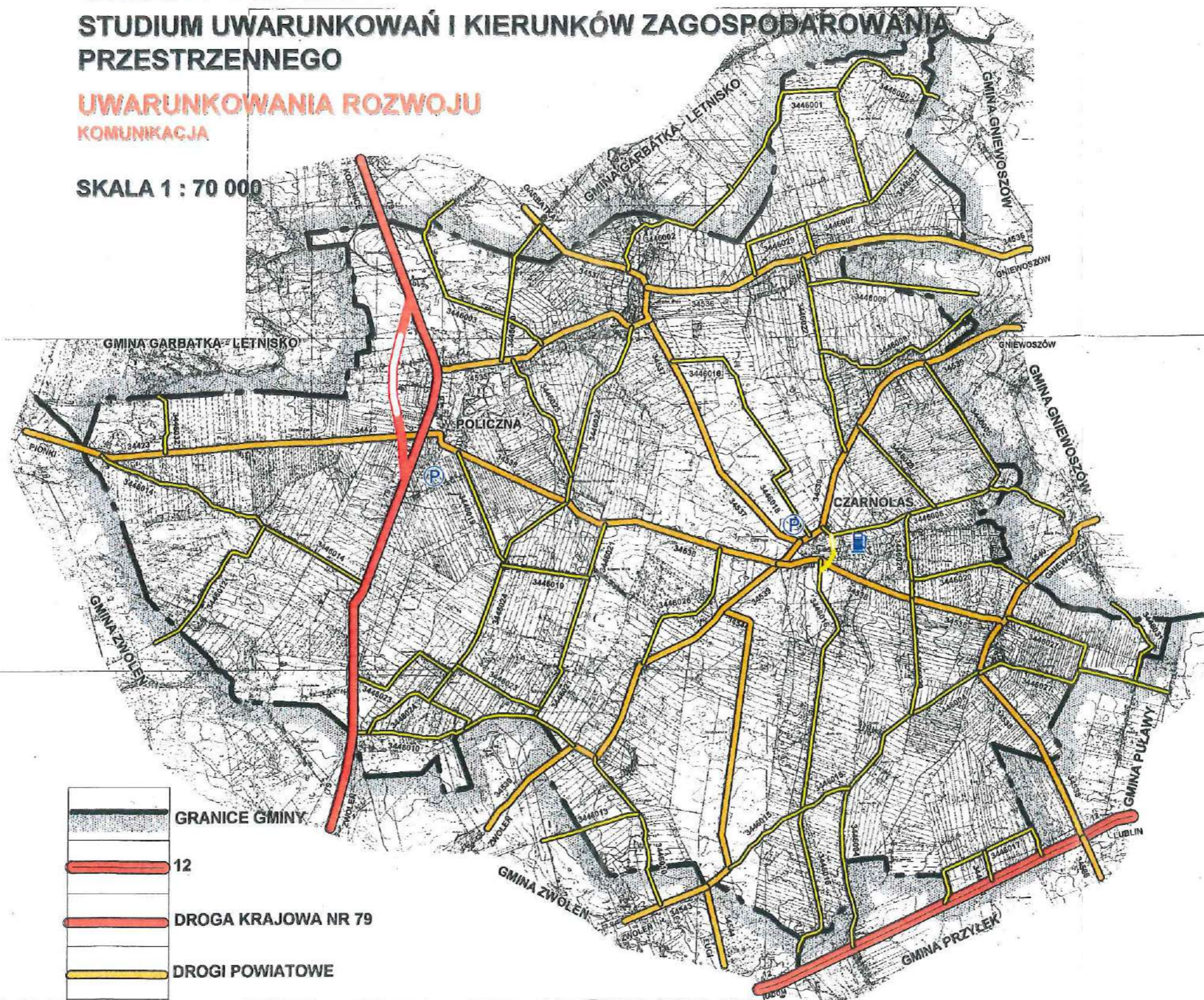
	PARKINGI
	STACJA BENZYNOWA

GMINA POLICZNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU KOMUNIKACJA

SKALA 1 : 70 000

	GRANICE GMINY
	12
	DROGA KRAJOWA NR 79
	DROGI POWIATOWE
	DROGI GMINNE
	OBWODNICE PRZEWIDZIANE W PLANIE MIEJSCOWYM DO REALIZACJI
	NUMERY DRÓG

	PARKINGI
	STACJA BENZYNOWA

GMINA POLICZNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ROZWOJU ŚRODOWISKO KULTUROWE

SKALA 1 : 70 000

